

Глас мученика

Ватрена **СРЦА**

Приче осам жена из тајних
цркава о вери која их је
скупо коштала

Уводна реч:
Грација Бурнхам

Глас мученика

Ваїрена
СРЦА

Приче осам жена из тајних
цркава о вери која их је
скупо коштала

The Voice
of the Martyrs

Originally published in English as
Hearts of Fire by W Publishing Group, a division of Thomas Nelson, Inc.,
P.O. Box 141000, Nashville, TN 37214.

© 2003 by Voice of the Martyrs, USA.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means—electronic, mechanical, photocopy, recording, or any other—except for brief quotation in printed reviews, without the prior permission of the publisher.

Serbian edition: © 2014 by Voice of the Martyrs, USA.

Published in cooperation with OM EAST.

eBooks for download: <http://east.om.org/ebooks/>

Сва права придржана.

Ниједан део ове књиге се не сме умножавати, складиштити, нити преносити ни у каквом облику нити на било који начин — електронски, механички, фотокопијама, снимањем, нити другачије — осим при писаним освртима у кратким цитатима, без претходне писмене дозволе издавача.

Уколико није другачије назначено, библијски цитати узети су из Библије — Свето писмо Старога и Новога завета; Превео стари завет: Ђура Даничић; Превео Нови завет: Вук Стеф. Карацић; издање Библијског друштва, Београд; UBS — EPF 1990 — 5 — 043; ревидирано издање; PDF press; sion.net

Тамо где је коришћен Нови завет/Савремени српски превод у издању Алфе и омеге, Београд, 1977. год. Copyright © 1997 World Bible Translation Center, Inc., P.O. Box 820648, Forth Worth, Texas 76182-0648, USA, превод: WBTC; ISBN 86-81809-20-2, стоји скраћеница ССП.

Многа имена и места у овој књизи сведочанстава су промењена ради заштите идентитета оних који су у њој представљени. Такође је било неопходно да изоставимо појединости у вези службе која и сада траје међу тим народима, како би се заштитио живот оних који су у њу укључени. Неки судски преписи и други наводи су уређени тако да би били краћи и јаснији.

Превод: Александра Стриков

Лектура: Свјетлана Брезо

*Посвећено:
Сабини Вурмбранд
гласу мученика*

УВОДНА РЕЧ

Када су ме замолили да напишем предговор за ову књигу, помислила сам да тога нисам достојна. Понизно сам прихватила дужност знајући да не могу себе да сврстам у ред с овим женама чврсте и постојане вере.

Док сам читала невероватне приче о њиховој, од Бога дарованој храбрости, могла сам да се поистоветим с многим њиховим осећањима. Током године (од маја 2001. до јуна 2002.) коју смо мој муж Мартин и ја провели у заробљеништву с терористима Абу Сајафа у филипинској џунгли, и ја сам се осећала безнадежно и желела сам да умрем. Нисам имала дом, гладовала сам... али знала сам да ћу се, чим ме ослободе, вратити свом релативно спокојном животу. Сада сам ту, у Америци, седим у свом предивном дому, имам обиље хране и сву потребну помоћ од групе за подршку — а све те жене и даље подносе тешкоће и истрајавају у чврстини као добри Христи војници.

Зато, док уживам у кади пуној топле, мирисне купке, молим се. Док се шминкам и уређујем косу како бих се припремила за говор који ћу одржати, молим се. Док журим и обављам разне послове за своју децу, молим се. Када прођем поред подстицајног натписа испред цркве, молим се за све оне који немају такву “инфраструктуру” какву ја имам. Молим се за оне који страдају зато што верују у Исуса. За оне који мисле да су сасвим сами, а ипак остају одани својој вери.

Тражим за њих исто што сам тражила за себе док сам била у џунгли: “Господе, учини да осете да си им близу. Помози

им да остану верни док се њихова ситуација развија од лоше ка горој. Дај им да макар на трен виде твоју доброту како би знали да нису сами. И на крају, ја знам – ти си тамо.”

О, кад би се свако од нас ко чита ову књигу спремно предао Богу на употребу и допустио му да он делује кроз нас онако како сматра да је потребно – макар то значило и наше одустајање од слободе и удобности. Могуће је да долази дан када ће нас тући, па чак и убијати, због тога што смо Христови следбеници. Охрабримо се зато примером ових обичних жена.

Бог нас неће проверавати више него што можемо да поднесемо. Него ће нам, проверавајући нас, показати излаз (обезбеђујући нам све што нам је потребно), како бисмо могли да издржимо. Верујем да Бог све што ради, ради добро. Човек не ради. Ми смо од овог предивног света направили неред. Ако постоји ишта добро у овом животу, то долази од Бога. Он има свој план и он је врховни владар. На нама је да стрпљиво чекамо његово право време када ће све обновити.

Нека нам он до тада подари милост да живимо за њега, као што то раде ове жене. Он је тога достојан.

– Грација Бурнхам (*Gracia Burnham*)
“Мисија нових племена” (*New Tribes Mission*)
Ауторица књиге “У присуству мојих непријатеља”
(*In the Presence of My Enemies*)

ЗАХВАЛЕ

Када смо се прихватили овог пројекта у име “Гласа мученика”, знали смо да ће нам бити потребан читав један тим да бисмо га привели крају. Пре свега су нам биле потребне хришћанке које ће бити вољне да изнесу своја сведочанства. Без њих не би било ни књиге, и зато смо пре свега њима искрено захвални.

За свако поглавље је (с изузетком поглавља о Сабини Вурмбранд) било потребно бројно особље на терену, а за неке разговоре су нам били потребни преводиоци, као што је и нека поглавља требало превести. У више од половине прича, морали смо да обезбедимо тајна места састанака и да спроведемо сигурносни протокол. Излишно је и спомињати да овај пројекат не би било могуће спровести без подршке особља и сарадника “Гласа мученика” на терену. Због ризика који је и данас присутан, већину тих радника не смемо да именујемо. Али желимо да захвалимо свима који су нам помогли у свакој земљи у којој смо били.

Посебно смо захвални директору “Гласа мученика”, Тому Вајту (*Tom White*), који нам је помогао својим вођством у процесу стварања овога дела и учествовао у прикупљању грађе за Аидину и Маину причу. Томово вођство и визија, као глас данашње прогоњене цркве, и даље се показују непроцењиво вредним за успешно спровођење оваквих пројеката.

Драгоцену помоћ у писању ове књиге и њеној припреми за штампу пружили су нам Тод Нетлтон (*Todd Nettleton*;

такође запосленик “Гласа мученика”) и Сју Ен Џоунс (*Sue Ann Jones*). Хвала вам.

Није увек лако подржавати пројекте који се односе на прогон и неке од најопоријих стварности наше вере. Али Грег Данијел (*Greg Daniel*) и тим из *W Publishing Group* изнова су доказали своју преданост у изношењу оваквих невероватних прича о истрајности на светло дана. Хвала вам што сте заједно с нама оживотворили књигу “Ватрена срца”.

На крају, дугујемо посебну захвалност нашој деци, Џордану и Елени (*Jordan и Elena*), који су се милостиво, многе ноћи и викенде, као и током наших прекоморских путовања, “одrekli” маме и тате. Молимо се да ове приче постану део вашег личног темеља вере.

Стив и Џини Клери (*Steve и Ginny Cleary*)

УВОД:

СРЦА У ПЛАМЕНУ ХРАБРОСТИ И УВЕРЕЊА

Отети. Претучени. Заробљени. У многим деловима данашњег света, ове речи су синоними повезани с хришћанима. А за жене, хришћанке из тих подручја, важи још један изазов: друштвена срамота, јер на њих се гледа као на нижи сталеж; оне су неспособне и неподобне за вођство и спадају под надзор и вођство мушкараца.

Књига “Ватрена срца” је прича о осам жена које су, упркос таквим околностима, показале невероватну храброст, уверење и љубав према Исусу Христу и његовој цркви. У најсуровијим могућим околностима постале су вође и показале изузетну храброст и отпорност, не зазирући пред потребама и приликама које су им се указивале. Да иронија буде већа, тек у страдању су добиле иста права као мушкарци; у неким случајевима страдале су чак и више.

У почетку, док смо разматрали објављивање књиге са сведочанствима хришћанки прогоњених због вере, суочили смо се с мноштвом изазова. Пре свега, хтели смо да сведочанства буду савремена колико год је то могуће. Да бисмо то остварили, требало је путовати у сваку земљу и међу све народе где те жене живе и где се, у многим случајевима, и дан данас суочавају са смртном опасношћу. Осим тога, хтели смо да покажемо примере жена које не само да су се суочиле с периодима личног страдања, већ су показале квалитете вођства у служби. На крају, поред драматичних прича о болу и патњи, желели смо да осликамо

надахнуте примере постојане наде, као и како те жене, чак и на најмрачнијим местима у свету, налазе пут по ком ће Христова љубав сијати кроз њих.

Треба приметити да су све жене наведене у овој књизи само малобројни примери мноштва жена широм света, које се суочавају са сличним околностима. Одабрали смо оне које на неки начин представљају различита подручја у којима су хришћани прогоњени, као и оне с којима смо могли лично да се састанемо. Оне с којима смо разговарали редовно су нам говориле да према њиховом мишљењу има других које би биле боље кандидаткиње, с далеко драматичнијим причама. Ниједна није хтела да привлачи пажњу на себе као на јединствен пример хришћанског јунаштва.

Све приче су изненађујуће разнолике. Док су неке жене годинама биле у затвору, друге никад нису биле ухапшене, али су трпеле другу врсту тешкоћа. Њихове године су различите, као и порекло; од хришћанства до ислама, преко хиндуизма све до атеизма. Нешто што још више изненађује јесу сличности: дубок порив и снажно уверење који су сваку од ових жена тако моћно подстакли, да су се уздигле изнад људских очекивања и људске слабости.

Наша молитва је да и ти кроз читање ове књиге стекнеш још дубље уверење, да се утврдиш у својој вери и да научиш да још постојаније одолеваш животним тешкоћама. Ако си само задивљена овим невероватним причама, онда нисмо успели. Али ако у неком од ових сведочанстава можеш да нађеш сличности у свом животу и ако из ових примера изузетне храбрости можеш да стекнеш снагу, онда смо успели, а што је још важније, успеле су ове жене, које су тако милостиво приче свог живота поделиле с тобом.

У почетку смо намеравали да након сваког поглавља наведемо кратке мисли о вери и побожности. Међутим, након што смо сакупили све приче и саставили их у књигу,

схватили смо да нам такве мисли нису потребне. Већ се налазе у свакој од њих, уграђене у свако сведочанство као скуповени драгуљ вере и храбрости. Верујемо да ће сви ти квалитети запалити искру и у твом животу, док будеш проживљавала доживљаје из “Ватрених срца”.

“Глас мученика” (*The Voice of the Martyrs*)

АДЕЛ:

НАДА УСРЕД УЖАСА

Индонезија

17:00 часова, понедељак, 10. јануар, 2000. године

Под сенком лелујавог палминог лишћа, Адел је окупљала децу – њих педесетак. Њен глас се полако подизао док је почињала да пева: “Устајте Христови војници”. У очима деце огледао се страх док су се трудили да певају с њом; и она је тај страх могла да види.

“Не желим да умрем”, завапило је једно дете. Није му било још ни пуних десет година.

“Нећемо умрети. Хајде, тапши с нама.” Адел се нагла према њему и говорила му право у уво, јер другачије не би могао да је чује због граје друге деце.

Уплашени дечак невољно је запевао с осталима. Отпевали су још једну песму, поново тапшући уздрхталим ручицама. Адел је у ствари покушавала да заглуши крике ужаса који су допирали с падине брда, удаљене само километар и по од њих.

Знала је да мора да спречи децу да плачу, посебно ону мало старију. Ако само једно од њих зајеца, доћи ће до масовне хистерије. Адел се дивила њиховој храбрости. Изгледа да су чак и други родитељи, који су се у малим групама окупљали око деце, црпили снагу из свог храброг подмлатка.

Док су певали, Адел је посматрала окупљене младе. Поглед јој је застао на њено двоје деце. Кристина је имала девет година, а Кристијано седам. *Морам да будем храбра –*

убеђивала је саму себе. *Морам да будем храбра због своје деце – због све деце.* Њено поуздање било је чврсто укоревљено у Христу; мада је бринула због деце, посебно због Кристијана, њеног малог дечака. Био је тако мали и слабашан, премали за своје године.

Адел се тихо молила и тражила од Бога заштиту; изнова захвална јер је успела да узме Библију пре него што је побегла из свог дома. Сад ју је отворила, опрезно окрећући похабане странице до познатог одломка, а онда га наглас прочитала: “Све могу у Исусу Христу који ми моћ даје.”¹ Затим је окренула последње стране Библије, где је стајало записано мноштво песама. Поново су сви заједно запевали.

Док су певали, нека деца су почела да се жале да су гладна и жедна. Били су на брду још од поднева, а сада је већ сунце на заласку шарало небо живописним, жутоцрвеним сјајем. На њиховом малом острву Доди, у Индонезији, залазак сунца је обично био заносан. Али данашњи сутон је био злослутна предигра таме која се надвијала над њиховим селом.

Изненада су се кроз дечију песму проломили Метуови повици. “Бежи! Адел, бежи!” Пожурила је до ивице брда, напрежући се да кроз слабашну светлост сунца које је већ залазило види шта се догађа. Једва је распознала силуете мушкараца који су ногама и рукама покушавали да се узверу уз стрме вијугаве стазе. Поново је одјекнуо Метуов глас. “Адел, узми децу! Пожури! Бежи у цунглу! Мораш да бежиш!”

Уместо да потрчи, Адел се следила; остала је да стоји, укопана у месту, одузета од звука пуцкетања ватре који је сад допловио до њих уз падину, док се густ дим уздизао ка већ потамнелом небу. *Сћалили су цело село.* Изгореће свака кућа, знала је. Свака. Укључујући и њену.

Мучила се над избором који је морала да направи. Да ли да трчи да помогне Метуу који је покушавао да се узвере уз стеновит насип, или да отрчи својој деци? Све се догађало

¹ Филиплџанима 4,13

исувише брзо. На исти начин на који човеку у трену пролети његов живот кроз сећање, Аделина прошлост и будућност су се сада сударале у њеном уму. Двоје предивне деце, диван муж... живот је заиста досад био добар.

Окренула се према деци и последњи пут погледала Метуа. И, у том тренутку сетила се непозваног, лудо храброг седамнаестогодишњака, који се посадио на кауч њене мајке и ту тврдоглаво седео, чекајући...

*Сада само Бог може да вас расјави
јули, 1989. године*

“Мама, он изгледа као мајмун!”, шиштала је Адел, провирујући кроз отвор кухињских врата, на младића који је чекао у дневном боравку.

На њену мајку тај коментар није оставио посебан утисак. Можда је Адел и премлада за удају, али ипак би могла да покаже мало више поштовања и разумевања према непопустљивој одлучности тог младог човека.

Свакога дана је долазио у њихов дом у приближно исто време. Адел није знала да ли јој више ласка или је нервира док је Мету сваки дан улазио у њихову кућу, самопоуздано се посадивши на кауч, док је понављао једно те исто питање. Адел му је у ствари безброј пута одговорила, али је он или одбијао да прихвати њен одговор, или се просто правио да је не чује.

“Не желим да се удам. Премлада сам. А чак и да желим, не желим да се удам за **тебе!**”, није се дала Адел. И она је имала седамнаест година, а њена лепота само што је пропупела. Али није је занимало започињање веза – мада је сигурно имала мноштво прилика.

Мету се није препирао, нити се базирао на њене реске примедбе. Само је тамо седео и стрпљиво објашњавао Адел, опет и изнова, да јој је предодређено да буде његова жена. “То је Божија намера. Упркос томе што мислиш да изгледам као мајмун.”

Адел се пригушено насмејала кад је крајичком ока ухватила осмех у углу усана своје мајке. Очито нимало обесхрабрен, Мету је поновио питање: “И, хоћеш ли да се удаш за мене?”

Знала је да нема никакве логике да покуша да одговори; и тако је Адел само остала тамо да седи, питајући се када ће момак да оде. Мету је на крају устао, али пре него што је отишао, скинуо је своју горњу кошуљу, уредно је сложио и ставио јој на крило. “Ево”, рекао је, “ти не желиш да ми одговориш, па ће моја кошуља да чека одговор док ме нема.”

Е ту више чак ни Адел није могла ништа. Била је заиста поласкана његовим младалачким, а опет тако искреним гестом. Можда он, ипак, и није тако лош.

Три месеца касније, њих двоје су били венчани.

Била је то традиционална свадба, према локалним обичајима. Почела је у рано октобарско послеподне и трајала до касно у ноћ. Целом селу, које је изашло да присуствује том радосном догађају, послужена су два целокупна obroka. Чинило се као да се све догодило у трену ока, док се Адел борила против наизменичних таласа тескобе, изнова бринући да је премлада и да је удаја ужасна грешка. Била је прва међу седам сестара која се удала; како ће уопште да схвати своје обавезе удате жене? Тек су пасторове речи после обреда донеле невести утеху. “Адел”, рекао јој је, “тебе и Метуа сада само Бог може да растави.”

Остала је трудна месец дана након венчања и, иако је носила пуних девет месеци, дете је након веома тешког, болног и дуготрајног порођаја, рођено мртво. Адел и Мету су били очајни.

Али, пет месеци касније, поново је остала трудна. Овог пута је дете било недоношче – рођено је три месеца раније и нико није очекивао да ће преживети. Пријатељи који су долазили у посету тешили су Адел и подстицали је да “буде храбра кад дете умре”.

“Моје дете неће умрети!” – пркосно је одговарала. Била је сасвим уверена да ће оно преживети и није допустила да је поколеба мишљење породице или комшија. Неће изгубити још једно дете.

Нежно је положила своје новорођенче на јастук и меким гласом разговарала са својом сићушном девојчицом, истовремено се молећи Богу. “Зашто си овде, Кристина?”, прошапутала је. “Ниси дочекала девет месеци у мојој утроби, али ево те. Тако си мала, прерано рођена, али Мету и ја те много волимо. И ја знам да ће те Бог заштитити.”

На свеопште чуђење породице и сељана, Кристина се развила у здраву слатку девојчицу, а две и по године касније придружио јој се и брат, Кристијано.

Адел и Мету нису могли да буду срећнији. Убрзо након Кристијановог рођења преселили су се у своју кућу. Била је то једноставна кућа, са три собе, направљена углавном од бамбуса и имала је земљани под. Била је скромна, али је била њихова. Можда ће, када деца мало порасту, моћи да купе бољу, већу кућу. Ето нечега ка чему треба да стреме и чему треба да се радују. Али за сада, били су срећни већ и самим тим што су могли да оду из куће Метуових родитеља.

Скоро све породице у Аделином селу биле су хришћанске, и она је с одушевљењем помагала у црквеним програмима за младе. Било је више од педесеторо деце Кристининих и Кристијанових година и Адел им је с уживањем читала узбудљиве библијске приче које је некад њен деда читао њој. Чинило се подесним да сада она обавља посао који је обављао и њен деда – да проповеда Јеванђеље – па макар то било и деци у комшилуку.

Предстојећи цихад

За Адел и житеље њеног села живот је пролазио мирно и спокојно, без много трзавица, све до тог дана када су им први пут у “званичну” посету дошли муслимани из суседног села.

Иако тад то није схватала, кошмар је у ствари започео у 15:00 часова, 9. септембра, 1999. год. – дана који она никад неће заборавити. На звук комешања пожурила је напоље и одмах приметила плакат на ком су стајале само две речи, исписане огромним црним словима: *Cinti Damai*, или “Воли мир”. Око плаката је било окупљено око тридесетак мушкараца, жена и деце из муслиманскога села Дахме.

“Људи”, огласио се један тамнопути човек средњих година, “ми смо ваше комшије и треба да обећамо једни другима да ћемо живети у миру.” Није било разгласа, али његов громки глас је лако пловио кроз мноштво. Висок и мршав, стајао је на старом дрвеном подијуму скупштинског дома. “Између муслиманских и хришћанских села не би требало да буде размирица и свађе”, рекао је. “Сви треба да живе у миру. ”

Адел и сви други, окупљени око подијума, помислили су да је ово чудно, с обзиром да никад раније међу њима није било сукоба, али пружили су својим посетиоцима руку пријатељства, а ови су остали у њиховом селу остатак послеподнева.

Касније то вече, када се Мету вратио с посла у локалном руднику, Адел му је испричала шта се догодило. “Да, али шта ћемо с гласинама?”, питао се Мету.

Већ неко време је кружила чудна прича, да ће девети дан, деветог месеца, 1999. године, бити црни дан за хришћане на острву Доди. Међутим, Мету и Адел су одбацили те приче као обична наклапања. Сада су размотрили посету муслимана и сложили се да, како се чини, видљива опасност не постоји. У ствари је атмосфера била прилично весела док су се њихова деца заједно играла.

Прошло је скоро четири месеца без инцидента или нечега што би изазвало сумњу, тако да су житељи Додија претпоставили да су све гласине биле неосноване – све до другог дана Божића, када се Јулпиус, млади трговац, вратио у село после неуспелог покушаја да оде с острва. Када су га угледали убрзо након што је отишао, сељани су га питали зашто се тако брзо вратио.

“Нису ми допустили да одем”, рекао им је.

“Ко? Зашто?” – упитао га је један човек, док су се остали радознано гурали око њега.

Јулпиус је наставио: “Зауставила ме је већа група муслимана; не знам зашто. Прво су ми рекли да је најбоље да сада не путујем јер је превише опасно. Приговорио сам и рекао им да морам да одем с острва по робу, али изгледа да их није било брига. У ствари су постали још гори и чинило се да их вређа то што сам хришћанин. Препознао сам међу њима неколико људи који су били део групе која нас је посетила да објави тобожњи мир. Нисам хтео да изазивам још веће проблеме, па сам се окренуо и вратио кући.”

Адел, Мету и многи други су почели да размишљају о Јулпиусовој причи и да преиспитују догађаје од 9. септембра. Али без доказа о претећој опасности, ништа нису могли да ураде. А онда су се, 10. јануара, остварили њихови најгори страхови и свом силином ударили на њихово село попут побеснеле буре.

Тог 10. јануара око подне, Адел се одмарала с Кристијаном који је био болестан, када их је из дремежа тргао звук комешања међу комшијама, који је постајао све гласнији. Истрчала је напоље кроз предња врата куће и остала без даха угледавши високе стубове дима како се подижу у даљини. Оближње село – хришћанско – било је спаљено. Сељани су почели да вриште, завладала је паника. Мораће да беже из својих домова. Три хиљаде наоружаних муслимана ступало је према њима и није било наде да предстојећи цихад може да се заустави.²

Адел је утрчала у кућу, дозивајући Кристину и Кристијана. Одговора није било. Срце јој је све јаче лупало док је избежумљено тражила своју децу, јурећи поново напоље и дозивајући их. Најзад јој је неко рекао да су виђени како се већ пењу уз брдо иза села. Адел је поново утрчала у кућу да на брзину узме неколико ствари. Покупила

² Цихад је арапска реч за “свети рат”.

је што је стигла и кренула напоље. Док је журила према вратима приметила је своју Библију на столу. Зграбила ју је... и побегла.

“Мама, хоћемо ли умреџи?”

18:00 часова, њонедељак, 10. јануар 2000. год.

Мету и остали мушкарци из села су задржавали муслимански напад скоро четири часа, али муслимана је једноставно било превише и били су добро наоружани мачетама, бакљама и ватреним оружјем.

Сада је већ цело село било у пламену, а снажни повици светине: *“Алаху Акбар! Алаху Акбар!”*³ разлегали су се наоколо. Мету и други мушкарци су са зебњом узмицали уз клизави насип, надајући се да ће се цихадлије задовољити уништењем њиховог села. Али изгледа да им то није било довољно, јер се међу њима раширио садистички гнев и убрзо су се и они поамно пењали уз брдо, дивље пуцајући у смеру окупљених хришћана.

Мету и Адел су брзо дозвали своју децу, и његову и њену мајку, док је народ бежао куд који. Надајући се да ће избећи дивљу паљбу, бацили су се у траву и наставили даље пузећи, онолико брзо колико је то било могуће у џунгли. Али напоран ход на рукама и коленима је постао још тежи, јер је почела да пада јака киша која је голу земљу претворила у бујицу блата.

Након скоро два сата пузања кроз густу џунглу, стигли су до напуштене колибе на ивици плантаже кокоса. Она је била направљена од дрвета, имала је три стране и кров, а у њој су се током врелих, спарних послеподнева за време бербе, одмарали фармери. По свој прилици, ноћас ће послужити као склониште њиховој уморној породици. Били су превише исцрпљени да би могли да наставе даље.

Кристина и Кристијано су заспали чим их је Адел положила на асуру направљену од бамбуса, коју су

³ “Бог је велик! Бог је велик!”

пронашли у пустој колиби. Деца су, као и остатак породице, била мокра до голе коже и прекривена блатом. Иако им је трошна грађевина пружала какво такво уточиште, кров је био пун рупа које су зјапиле и кроз које је киша у млазевима падала на децу.

Адел више није могла да издржи. Сузе су попут кише почеле да се сливају низ њено лице и гласно је жајецала.

Кад се мало смирила, Мету и она су се збили једно уз друго и помолили се, а онда су заједно с његовом и њеном мајком остатак те страшне ноћи пробдели седећи у тишини. Чим је свануло деца су се пробудила, полако схватајући да је ужасна ноћна мора ипак збиља и да нису само сањали. Неко време су седели у тишини, зурећи у одрасле. Њихове широм отворене очи су молиле за неколико речи утехе, али преплашену породицу је обавијала мртва тишина и нико није знао шта да каже.

На крају је Кристијано зацвилео: “Мамице, гладан сам.”

Аделини натечени очни капци поново су се склопили док се свим силама трудила да задржи сузе, али до тренутка кад је пришла свом малом сину како би га узела и ставила себи на крило, неконтролисано је јецала.

“Молим те, Адел, немој тако да плачеш”, рекао ја Мету. “Ја ћу поћи да потражим храну.” Покушавао је да увери своју жену, али знао је да је она дошла до крајње границе онога што може да поднесе. Срце јој се цепало док је, немоћна да ишта учини, гледала патњу своје деце.

Мету је одлучио да се врати у разорено село, како би тамо потражио храну. Адел га је молила да не иде, али знала је да нешто морају да ураде. Нису могли да остану у колиби без хране и воде.

Након што је Мету отишао, време је пролазило веома споро. Адел је и даље била обузета дубоким осећајем страха. Немоћна да се избори с тим немиром, поново је повела своју породицу у џунглу. На крају су наишли на остале сељане који су се крили дуж ивице кукурузног поља. Адел је повела Кристину, Кристијана, своју мајку и свекрву кроз уредно

засејане редове кукуруза и почели су да скупљају суво класје. Најзад ће моћи нешто да поједу.

Неколико часова касније, Мету се поново придружио породици носећи дванаест конзерви Кока-Коле. Било је то све што је успео да нађе. Али само што су деца посегнула ручицама да отворе конзерве, одјекнула је пушчана паљба, разлежући се преко пољане попут таласа грмљавине. Нико није знао из кога смера долазе пуцњи, па су се сви бацили на земљу не знајући куда би побегли. А онда је Кристина подигла поглед према мајци и упитала је: “Мама, хоћемо ли умрети?”

Да, хоћемо, била је прва мисао која је запарала Аделин ум, али знала је да због деце мора да буде храбра. Привукла их је обоје к себи и рекла им да ће све бити у реду. Знала је да њене речи утехе не могу да замене страшну збиљу у којој су се нашли. И знала је шта мора да уради. Биће то најтежи разговор који је икад водила са својом децом, али није имала избора. Морала је да им каже...

“Кристина и Кристијано, погледајте ме и пажљиво слушајте. Ако нас ратници цихада ухвате, питаће вас да ли желите да пређете на ислам. Ако кажете да нећете, могли би да вас убију.” Адел је децу гледала право у очи. Знала је да постоји само један прави одговор, али како се може очекивати од тако мале деце да буду толико храбра?

Оба детета су једноставно одговорила: “Ми желимо да следимо Исуса.”

Адел је без даљег размишљања узела Библију коју је понела са собом и отворила је на одломку који је непрекидно пролазио њеним умом још од часа кад је побегла из свог дома. Био је то Псалам 23. Деда јој га је тако често читао док је и сама била дете, да су јој ти стихови остали практично урезани у срце. Рекла је деци да понављају речи за њом, а онда је почела наглас да чита: “Господ је пастир мој, ништа ми неће недостајати... Да пођем и долином сена смртнога, нећу се бојати зла; јер си Ти са мношћом...” Понављала је ове стихове, све док се деци нису урезали у памћење. Изгледало

је да су обоје врло храбри, али Адел се питала јесу ли заиста схватили сву озбиљност новонастале ситуације.

Осетивши како јој се у угловима очију поново скупљају сузе, брзо их је обрисала надланицом и упитала: “Кристина, зар се не бојиш да ће те они убити ако кажеш да си хришћанка?”

Кристина се својим малим лицем унела у лице своје мајке, погледала је право у очи и нежно рекла: “Мама, молим те, не брини. Ја се не бојим смрти.”

Кад је пуцњава престала, сељани који су били у кукурузишту су се распршили куд који. Адел, Мету и њихова породица су се вратили у густу, мрачну џунглу, кроз коју су наставили да се пробијају, изнурени и клонули, још два дана. Ходали су до дубоко у ноћ, спавали само неколико сати и у зору поново кретали даље. Мету је у једном тренутку срео неколицину људи из њиховог села, од којих је сазнао да су неки хришћани већ убијени. Забринут за своје вољене, повео их је још дубље у џунглу.

Сви су били исцрпљени до крајњих граница и Мету и Адел су на крају схватили да не могу више да терају децу да наставе даље. Иако су имали мало свежег кокосовог млека, глад је била све гора, а Адел је плакала сваки пут кад би неко дете затражило храну. Успут су се састали и с Метуовим оцем и братом.

Стигли су до места које је, како је Мету мислио, сигурно за одмор. Ту су се зауставили, а он је скупио суво палмино лишће, како би деца имала на чему да седе. Одатле се чуо жубор потока испод јаруге, па је са својим братом одлучио да ризикује и сиђе доле у нади да ће пронаћи нешто за јело.

С обзиром на то да је био тако мали, Кристијано није схватао зашто последњих неколико дана немају хране, па је простодушно упитао може ли да добије мало пиринча и рибе. “Твој отац ће се брзо вратити и можда ће донети рибе. Онда ћемо моћи да једемо”, рекла му је Адел, покушавајући да га охрабри. Али, знала је да Мету вероватно неће наћи храну, па је привила сина уз себе и, нежно му певушећи, лагано га љуљала.

Свемогућа Христѿова крв

Није прошло ни десет минута а Адел је зачула Метуов крик. Испрва је помислила да је луд што тако вришти, када зна да би ратници цихада могли да буду врло близу. А онда је схватила да је Мету већ опкољен и да је довикивао њој и остатку породице да беже. Поново је зачула речи које су јој пре неколико дана следиле срце: “Бежи, Адел! Бежи!”

Пре него што је Мету могао поново да повиче, зачула је оштро штектање митраљеза. Истог тренутка се усправила, али како су јој Кристијанове руке још биле обавијене око врата, посрнула је. Окренула се тачно на време да види како Кристина замиче у смеру из ког су допирали Метуови повици. Дубоко је удахнула да јој довикне да стане, али било је прекасно. Били су окружени људима у дугим белим кошуљама.

Кристијано је лежао на земљи, тамо где га је спустила. Када је покушао да устане, један од муслимана замахнуо је својом мачетом и зарио му је у леђа широм страном оштрице. Адел је на сав глас вриснула и бацила се на свога сина не би ли некако заштитила његово мало тело од следећег ударца. Дечак је од страха пребледео; падао је у шок, а мајчини покушаји да му помогне показали су се узалуднима, јер ју је један муслиман зграбио за дугу црну косу и с лакоћом је подигао у ваздух.

Крвљу умрљана мачета сада је притискала Аделин врат док ју је један од муслимана гурао према бамбусовим стаблима. Знала је шта намеравају, будући да су с ње почели да трагају одећу. Још је чврсто стискала своју Библију, али испала јој је на тло исто тако лако као и њена одећа. Склопила је очи и тихо се молила за своју породицу, вапећи Богу да је спасе од силовања.

Затим је зачула крике своје мајке, свекрве и свог вољеног Кристијана. Знала је да су их опакe убице, које су их протерале из њиховог дома, масакрирале. Више то није могла да поднесе. Скоро у несвести, пала је на колена кад

је угледала убице своје породице како се окрећу и полазе према њој. Крв је капала с оштрица њихових мачета. Кристијанова крв.

“О, Боже!” – зајецала је. Није знала како да настави даље. Један муслиман је скинуо свој турбан, натопљен знојем, и везао га око њене главе. На њему је писало: “*Алаху Акбар*”. Последњим атомом снаге, Адел је повикала: “Христова крв је свемогућа!”

“Она је хришћанка! Свиња! Одвратна, смрдљива свиња! Силујмо је и завршимо с тим”, изругивао се глас. Сад је Адел окруживао огроман број побеснелих муслимана. Расправљали су шта да ураде с њом. Говорили су својим наречјем, не знајући да она разуме све што кажу.

Трудећи се да сакрије сузе, Адел се немо молила, *Госјоде, молим те, помози им да схваће шта раде. То је стјрашно зло... молим те учини да схваће. Не знају шта раде. Није могуће да човек ради ништа овакво.* Док се молила, из метежа испред ње прошапутао је тих, мек глас: “Адел, јеси ли то ти?” Подигла је очи и угледала човека из свог села ког су муслимани такође ухватили. Звао се Ханс.

И Ханс је био скинут до голе коже и јако је крварио. Адел је пала у још дубље очајање; била је сигурна да Ханс неће доживети крај тог дана. Питала га је да ли је видео Метуа или Крестину. Одречно је одмахнуо главом.

Један од муслимана је замотао њену одећу у свежањ и гурнуо јој је у руке. Није јој било допуштено да се обуче. Оборила је поглед на земљу на којој је лежала њена Библија, растргана на комаде.

Двоје заробљеника ступало је уз стрму планинску стазу, док су их мачете убадале у најосетљивије делове, већ испребијаних тела. Како се стаза сужавала, Адел је погледала преко ивице литице, схватајући колико су високо у планини и како би лако било скочити доле. Знала је да би погинула када би скочила, али то је било у реду. *Помози ми, Госјоде! Молим те, помози ми,* непрекидно се

молила. Одупирући се искушењу да скочи у амбис, на крају је стигла на врх планине, где се окупило више од хиљаду ратника цихада. Сви су били различитих година, неки међу њима једва да су били тинејџери, али сви су били обучени сасвим једнако: у беле дуге кошуље са чврсто омотаним турбанима око главе.

Под претњом оружја, један од војника је присилио Адел и Ханса да стану једно иза другог. Војник је био средњих година и врло широких рамена. Положио је пушку поред себе, а затим је полако извукао дугу мачету из корица. Адел се осврнула око себе и схватила да су она и Ханс једини хришћани у мору белих кошуља. Склопила је очи, верујући – штавише, надајући се – да ће све најзад бити готово.

Унутар само неколико секунди осетила је како јој се низ лице и тело сливају топли потоци крви. “Христова крв је свемогућа!”, непрестано је понављала вриштећи. И Ханс је вриштао. Чула је и љутите гласове људи у даљини, који су викали, певали и скандирали. Није се усуђивала да отвори очи. Кад би само успела да их држи затворене довољно дуго, мислила је, моћи ће поново да их отвори на другој страни, у небу. Али након што је чекала, како јој се учинило сатима, није више могла да издржи и отворила их је. Пред њом је лежало унакажено Хансово тело.

Четири једносјавне речи

Адел је била прекривена крвљу, али није знала да ли је то њена или Хансова крв. Трпела је страховите болове од непрекидних удараца муслимана, али изгледа да на њеном телу није било отворене ране. Глас јој је био све слабији, али успела је да понови речи: “Христова крв је свемогућа!” Некако је знала да је Бог штити. До сада је већ требало да умре. Прошло је више од пет сати од када су је свукли и почели да туку. Знала је да су Кристијано, њена мајка, Метуова мајка и Ханс мртви, а претпостављала је исто и за све остале.

Али она је још увек била жива, а за то је морао да постоји разлог. И некако је, усред ужаса у ком се налазила, осетила невероватан зрачак наде.

Банда ратника цихада скупила је своје оружје. Рекли су Адел да је време да пођу, а она ће им бити водич. Гурнули су је на чело формираног реда и она их је повела низ вијугаву стазу на супротној страни планине. Није размишљала куда иду. Само је ходала, полусвесна, покушавајући да избаци из главе звукове зверског Хансовог погубљења, као и приказ његовог унакаженог тела. Муслиманима није било довољно што су му тело исекли на комаде, него су остатке покрили палминим лишћем с оближњег кокосовог дрвећа, полили ту хрпу бензином и запалили је.

Када су стигли у подножје планине, Адел им више није била потребна као водич. Гурнули су је у смеру Дахме, њиховог села; непрестано су је вукли за дугу косу, ругали јој се и ударали по голом телу рубовима мачета. На сваки напад, наставила је да узвикује: “Христова крв је свемогућа! Христова крв је свемогућа!” Понекад би један од њих јурнуо страга и, дивље замахнувши својом мачетом, ударио је плоснатим делом оштрице по потиљку. Тад би пала на земљу попут крпене лутке, покривајући главу рукама. Чинило јој се да јој се хиљаде игала зарива у лобању, али кад би повукла руке, на своје чуђење би открила да не крвари.

Борба њрошив мржње у себи

Адел се охрабрила схвативши изнова да јој је Бог чудесно поштедео живот. Али зашто? Није могла да докучи зашто она још увек дише, док је тако много других сурово убијено. Чак се и на лицима њених поробљивача видела збуњеност, и она се питала чуде ли се и они како је могуће да је једна тако беспомоћна жена успела да преживи њихове сталне нападе. Посебно су били бесни што је непрестано призивала Исусову крв.

На крају ју је један од њих натерао да стане, запалио је прегршт листова дувана и на силу јој то угурао у уста. Аделине очи су се рашириле од ужаса док је гледала како јој се ватра примиче лицу. Покушала је да пружи отпор али није било шансе да савлада његове снажне руке. Уверен да је коначно ућуткао “неверницу”, човек се, очито врло задовољан собом, насмешио осталима. Али након што је уклонио руку из Аделиних уста, она је испљунула листове дувана који су тињали и с поуздањем рекла: “Христова крв је свемогућа!” Те четири једноставне речи постајале су све стварније док се њена паклена ноћна мора настављала.

Сунце је зашло, а светлост једва начетог, пуног месеца, осветљавала им је пут, док су наставили да ходају ка Дахми. Адел је посматрала светла у кућама и силуете деце која су трчала и играла се. У мислима је видела своје село и с тугом се сетила како су се и тамо деца играла у предвечерје, баш као и овде.

Стали су и наређено јој је да се обуче. Двојица младића – нису могли да имају више од двадесет година – остали су да стражаре поред ње док се облачила, с пиштољима упереним у њу, док су остали продужили даље, улазећи у село. Адел је упитала ту двојицу да ли знају шта се догодило с њеном кћерком.

“Аха, убили смо је”, наругао се један од њих.

Наслутила је да лажу, али мржња у њиховим очима није била лаж. Осетила је да и у њој расте мржња и зато је молила Бога да узме то од ње.

Нешто касније, увели су је у село где је поново била подвргнута изругивању и мучењу. Ратници су били сурови, али је она била јака. Ако је дошло време да умре – па макар и од руке ратника цихада – била је спремна. Поново је увидела да у околини нема више заробљеника осим ње. Није се усудила ни да помисли колико је људи досад убијено. У том тренутку није знала шта је горе – умрети или остати у рукама тих опаких лудака. Упркос мучењу, на сав глас је наставила

да објављује: “Христова крв је свемогућа!” – викала је то сваки пут када би војник почео с изливима своје мржње на њеном крхком телу.

У команди ратника цихада, Адел су поново свукли. Три жене су је одвеле у стражњу собу и тамо је окупале у леденој води у зарђалом, металном кориту. “Молим вас, допустите ми да се сама окупам”, молила је Адел. Али одбиле су и, након што је поново затражила од њих допуштење да се сама окупа, претукле су је дугим дрвеним варјачама. После ледене купке, дале су јој неку стару мајицу и кратке панталоне пуне рупа. Њена одећа је припадала “прљавој свињи”, рекле су јој жене, и биће спаљена.

“Где се крију хришћани?”

Једанаест људи је одређено да испита Адел док се њих још тридесет или четрдесет гурало у круг око њих. У већини вођа препознала је људе који су 9. септембра дошли с транспарентом у њено село, скандирајући: “Мир острву Доди”. Човек који је водио истрагу био је исти онај који је оног дана тако уверљиво говорио с подијума скупштинског дома. И поново је Адел осетила како се мржња накупља у њој, јер је било јасно да су исти они који су дошли да склопе “мир”, напали њено село и побили њене пријатеље и породицу, укључујући малог Кристијана. Сада, док је непомично седела на дрвеној столици у средини просторије, питала се каква је у ствари њихова дефиниција **мира**.

“Где се крију остали хришћани?” – мирно ју је упитао висок, мршав човек.

“Не могу да ти кажем. Ни под претњом смрћу ти нећу рећи.” Адел је знала где се већина њих вероватно крије – али знала је и шта ће им се догодити ако то каже.

“Ма дај. Нећемо им ништа. Само желимо да знамо где су. Зар не желиш да одеш кући?” Адел је немо седела, одбијајући да одговори на њихова питања. Испитивање је потрајало још неких тридесетак минута и завршило

се тако што су је ишамарали. Ставили су пред њу тањир с храном, али је она одбила да једе. Нимало обесхрабрани, два мушкарца су јој отворила уста и почела на силу да јој гурају храну. Адел је и то испљунула, иако ништа није јела већ три дана.

Глас о Аделином одбијању да једе и говори брзо се прочуо Дахмом и мноштво људи се окупило пред командом, узвикујући: “Предајте је нама! Ми ћемо да је исечемо на комаде и закопамо у земљу!”

Када је чула те разјарене гласове, Адел су истовремено преплавили и мржња и страх. На крају је у просторију ушао један старији човек, познат као Сабум Сабар. Чинило се да њиме не управља исти онај бес који је запосео остале. Клекнуо је поред Адел и упитао је може ли да им каже где се крију други хришћани.

“Не, не могу”, одговорила је док ју је страх напуштао, а сузе почеле да теку. Сабар се усправио и рекао команданту: “Биће боље да ово дете пође са мнош. Ако остане овде још само мало, убиће је.”

Док су је под пратњом одводили у Сабарову кућу, група људи је наставила да вришти на њу и претити јој да ће је убити. Заклињали су се да ће остати напољу и чекати погодан тренутак кад ће моћи да је убију. Али Сабар јој је рекао: “Бићеш сигурна у мом дому. Можеш да спаваш у соби за госте.”

Улазећи у скромно намештену собу, Адел је брзо затворила врата за собом. Затим је села на постељу – простирку од сламе – и пустила да јој сузе теку низ лице док је размишљала о свом вољеном сину.

“Зар мислиш да он може да ће сјасе од овога?”

Сутрадан је у село стигла група војника у униформама; одмах су их одвели у Сабарову кућу да виде Адел. Имали су исто питање као и сви други: “Где се крију остали хришћани?”

Она је поново одбила да одговори. Допустили су јој да се врати у своју собу, али с обзиром на то да су зидови

куће били врло танки, успела је да чује њихов разговор. Војници су имали један једини циљ – да пронађу преостале хришћане – а одлучили су да ће Адел да пође с њима и буде им “водич”. Она је била ужаснута. Зарекла се сама себи да ће пре умрети.

Касније то послеподне, три жене из села су јој донеле храну, али она је поново одбила да једе. Кад су почеле да разговарају међу собом, Адел је схватила да их је некад знала. Биле су из другог села и хришћанке по рођењу. Међутим, удале су се за муслимане и биле су натеране да пређу на ислам. Једна од њих, Уми, почела је злонамерно да критикује Адел: “Ти си крива што су ти син и мајка мртви”, корила ју је. “Одбила си да пређеш на ислам, али сада га доживљаваш из прве руке. Желиш да верујеш у Исуса?! Зар мислиш да он може да те спасе од **овога**?”

“Ђути, Уми! Престани тако да говориш”, оштро је рекла једна међу њима. “Шта је теби? Зар мислиш да ће **нас** Мухамед да спасе?” Адел је видела нежност у очима те жене и загрлила је пре него што је отишла. Жена је заплакала и прошапутала јој на уво: “Можда ћу једног дана и ја моћи да се вратим Христу.”

Адел није могла да процени да ли је та жена изговарала тврдњу или се питала да ли је то уопште могуће. Погледала је њено тужно лице и меко јој одговорила: “Ако заиста желиш да се вратиш Господу, он ће ти показати пут.”

Војници су се предвече вратили. Одлучено је да све хришћане на острву треба опколити и сатерати на једно место, а Адел је особа која ће им помоћи да их нађу. Чим их све скупе, спалиће их – све до једног. Нико не сме да преживи. Адел је знала да не може да уради баш ништа како би зауставила њихов опаки план; зато је остала закључана у својој соби и молила се за снагу. Ако је поведу као водича, знала је да ће, ако одбије да сарађује, сигурно умрети.

Напољу, испред Сабарове куће, чули су се поклици и Адел је отпузала до спољашњег зида и провирила кроз пукотину

да види шта је проузроковало настали метеж. Ратници су ухватили још једну хришћанску породицу. Муж је био убијен, а жену и троје деце су водили у Дахму. Чула је како говоре да је женино име Роуз. Срце јој се стегнуло док се враћала на своју простирку. Добро је познавала ту породицу. Једно дете је било Кристијанових година и њих двојица су се играла у њиховој кући скоро сваки дан.

Негде око поноћи, Сабар је ушао у њену собу. Лице му је било издужено. “Адел, шта да радимо? Војска захтева да пођеш с њима?”

Адел је зачудило што је рекао “ми”. Скоро као да се поистоветио с њеним страдањем. Његова доброта јој је пружиала мало острво утехе у мору мржње. Али знала је да нема избора. “Реци им да могу одмах да ме убију. Нећу да идем с њима.”

“Зашто их се тако бојиш?” – упитао ју је Сабар.

“Зато што знам њихове планове. Чула сам их када су се договарали и нећу да учествујем у убиству”, одговорила је.

Сабар је изашао из собе. Пролазила је још једна бесана ноћ, а Адел је и даље одбијала да једе. Негде пред зору, стигле су нове вести. Убијена је још једна породица... заробљено је још жена и деце... пронашли су младу девојку... Питала се хоће ли чути нешто о Кристини, можда је и она међу заробљенима. Помислила је да би у том случају можда било боље да јој је кћерка већ убијена. Ужаснула ју је та помисао, али бојала се онога што би њеној предивној, невиној кћерки могли да учине ти опаки војници.

Кристина

У четири ујутро, Адел је завапила Богу: “Зашто ми не допушташ да умрем?” Сузе су саме навирале, једна за другом, непрекидно се котрљајући низ њено лице, док је понављала то мучно питање: “Зашто?”

Опасности с улице нису престајале. Један човек је замало успео да је прободу мачетом којом је пробио спољашњи зид

њене собе. Две жене које су претходног дана дошле да је посете, опет су свратиле молећи је да једе. Али она је поново одбила. Остала је у својој соби, чак је у тишини јутра успела накратко да заспи, али већину времена је седела склупчана поред зида и плакала. Наставила је да се моли за Метуа и његове – али се углавном молила за Кристину.

А онда је стигла вест.

“Адел! Адел!” – дозивао ју је Сабар, дословно улетевши у њену собу. “Напољу су неки људи. Кажу да су ухватили твоју кћерку, Кристину.”

Био је то ризик... огроман ризик, али Адел је морала да зна. Да ли је могуће да је Кристина заиста жива? Или је то била окрутна превара како би је намамили да изађе из Сабаровог дома? Постојао је само један начин да сазна.

Отпутовали су чамцем у село Салуби: шест ратника цихада, Адел, Сабар (који је пристао да пође с њима на Аделину молбу) и мала заробљеница која се звала Макси. Макси је имала само седам година и била је Кристијанова другарица. Адел ју је привила уз себе и чврсто је загрлила. Плакала је док је чешљала дететову замршену косу, покушавајући да је склони с њеног лица. Било је то драго, познато лице. Лице пријатеља породице.

Адел је седела поред Макси, чврсто је држала уз себе и миловала по коси сво време краткога пута до Салубија. Она ју је веома подсећала на њеног Кристијана. Али тренутак спокоја је брзо ишчезао и Адел је на другој обали угледала наоружане војнике који су их чекали. Грубо су је извукли из чамца и тад су се сећања на њихове свирепе поступке, још свежа у њеном уму, вратила.

Макси је с ужасом у очима гледала како жестоко туку Адел. Вриштала је на сав глас а њено мало тело је почело неконтролисано да се увија. Кад је зачула крике своје мале пријатељице, Адел је поново узвикнула: “Христова крв је свемогућа!” Сад се већ плашила да пут у Салуби није имао никакве везе с Кристином. Нада је брзо венула, како су се батине настављале. Сабар је почео да виче на људе који су је

тукли, молећи их да престану. Успео је некако да је ишчупа из њихових руку и одведе у велику кућу, тик уз обалу, у којој су држани остали заробљеници. А онда јој је рекао да мора да иде. “Ништа више не могу да урадим за тебе. Ако наставим да се мешам, убиће и мене. Жао ми је.”

У кући је било још жена; дрхтале су док су се несносни крици овација људи напољу настављали. Адел је загнурила лице дубоко у шаке спремна да заплаче, када је чула како неко трчи према њој. Подигла је очи у угледала је. Била је то Кристина!

Кристина се бацила мајци у наручје и плачући повикала: “Мама, мамице!” Чврсто су се загрлиле, а Кристина је кроз јецаје покушавала нешто да каже. “Мама, жао ми је... жао ми је... Убили су баку. Видела сам и његово тело, мама. Видела сам Кристијана... и њега су убили. Јој, мама!”

“Знам, Кристина... знам да су их убили.” Сећања су била превише свежа, а емоције прејаке и Адел је почела неконтролисано да плаче. Кристина није знала шта да каже и само је љубила своју мајку... опет и опет.

Тражење одговора који неће доћи

Увече, шестог дана заробљеништва, Адел и још шездесет других заробљеника је окупљено на једно место и тад им је речено да следеће јутро морају да приме ислам.

“Никад нећу постати муслиманка”, одговорила је Адел.

“У реду. Не мораш. Али ако то не урадиш, ако било ко од вас одбије, све ћемо да вас побијемо”, узвратио јој је командант. “И њихова крв ће бити на вашим рукама.”

То вече је међу хришћанским заробљеницима одржан састанак. По први пут након напада допуштено им је да се састану. Грлили су се и плакали. Знали су да морају да одлуче: Хоће ли се сложити и примити ислам или ће стати у ред с осталим хришћанским мученицима? “Можемо да поновимо речи; можемо да изговоримо њихове молитве. Бог познаје наша срца. Неће нас осудити”, предложио је један човек.

“Како можемо? Тако дуго смо се одупирали. Зар је све било узалуд?”

“А шта ћемо с децом? Хоћемо ли да гледамо како их убијају пред нашим очима?”

“Зар Бог жели да умремо овде, у муслиманском селу?”

Расправа се наставила. Адел се чинило као да се разговор одвија негде далеко јер је почела да размишља о кобној ситуацији у којој су се нашли. Што се ње тиче, лако би одбила преобраћање; знала је да ће јој њена вера помоћи да издржи до краја. Али, је ли поштено да својим поступком одреди судбину других, укључујући и Кристину? Та недоумица ју је мучила док је вапила Богу, тражећи од њега одговор. Тишина. Одговор није долазио.

Следеће јутро су окупили хришћане у дворишту. “Јесте ли одлучили? Хоћете ли да се преобратите – или желите да умрете?”, упитао их је један ратник цихада.

Нико се није усудио да први одговори. Чак су и млађа деца одбила да говоре, слеђена од страха и унутрашње борбе да остану одана својој вери. Командант је све више губио стрпљење због њиховог упорног ћутања, па је режећи издао наредбе својим потчињенима на свом матерњем језику. Војници су се вратили носећи туце кашика, а затим су у бизарном ритуалу почели да мешају воду и земљу, правећи блато. Присиљавали су хришћане да то једу. Адел је испљунула блато из уста и командант ју је снажно ошамарио: “Једи то! Одмах да си појела!”, викао је на њу.

Одбила је.

Затим су донели шмрк и попрскали сваког заробљеника, спроводећи некакво “исламско крштење”, а муслимани су скандирали и певали стихове из Кур’ана. Када су завршили, плесали су као пијани и пуцали у ваздух, прослављајући своју тобожњу победу преобраћања хришћана на ислам. Хришћани, који су у тишини стајали једно крај другог, збуњено су се згледали, док су војници настављали своје залудно славље.

Али срца су им се следила када су угледали војнике који су ишли према њима, носећи канте пуне бензина. Одликовани капетан, у парадној униформи, ишао је испред њих. Адел је у њему препознала вођу с острва Јаве. Без имало премишљања, равнодушним гласом је наредио својим војницима да затворе хришћане у једну кућу и полију је бензином.

Нагурани у оближњој колиби, ужаснути хришћани су почели да вриште, док су се збијали око мале деце. Нису се плашили да умру за Христа. Сваки од њих је то више пута доказао током заробљеништва. Али помисао на то да ће бити живи спаљени и да ће гледати своју децу како горе у пламену, једноставно је била неиздржива. Клекнули су сви заједно, једног ума, и завапили Богу да их спасе од тако страшне смрти.

Док су се молили, напољу је међу војницима почела препирка. Расправљали су да ли треба да спале хришћане или не. Један је тврдио да су заробљеници сада обраћени муслимани и да могу добро да им послуже за цихад. Брзо су се договорили. Ако су заробљеници вољни да учествују у цихаду, то ће бити потврда да су одани Алаху и биће поштеђени.

Цена љобуне

Слушајући ту препирку, Адел и остали су били шокирани. То није био одговор који су тражили. Али морали су да одлуче. Ако одрасли заробљеници пристану да учествују у следећем походу цихада, сви ће бити поштеђени. У супротном, колиба ће бити поливена бензином и сви хришћани ће бити спаљени. Уздрхталог срца, заробљеници су клечали, скамењени; погледа упртог једно у друго, тражили су зрачак охрабрења између себе и питали се ко је тај који ће се усудити први да проговори. Командант је попут олујног ветра грунуо у колибу објављујући им, по њима, добру вест: “Ко год је довољно одрастао да може да носи мачету, нека дође и придружи нам се у цихаду. Биће весело!”

У Адел је кључао гнев, док је слушала како се командант гнусно исмејава са заробљеницима. Одважила се и устала. Он се насмешио, мислећи да је добио свог првог добровољца. Уместо тога, Адел се обратила осталима: “Ником да није пало на памет да пође с њима. Ако хоће да нас убију, боље да нас убију овде. Бар ћемо бити заједно.”

Командант ју је зграбио за руку, врло љут због њеног пркоса. “Шта си рекла?”

Адел је поновила: “Нећемо учествовати у цихаду. А сада, молим те, изађи.” Командант јој је снажно стегнуо руку, гледајући је право у очи. Није морао ништа да каже; његове очи су савршено јасно говориле колико је љут. Али она је веровала да ће их Бог спасти. Знала је и да ће њена отворена побуна имати своју цену. Командант се брзо окренуо и изашао, док су се остали хришћани, иако задивљени Аделином чврстином, питали није ли им управо запечатила судбину.

Зачудо, и војници су отишли, а заробљеници су изведени из колибе.

Прошле су две недеље, а Адел је непрекидно била у опасности. Муслимани су знали да она утиче на друге заробљенике и сматрали су да је треба уклонити. Почела је да јој се враћа и телесна снага, јер је на Кристинино наваљивање почела да једе.

Војне вође су скоро свакодневно долазиле у село и договарале се шта да раде с хришћанима. Сумњали су да је њихово преобраћање на ислам било искрено и тврдили су да их је требало спалити у колиби, како је првобитно планирано, и сачувати село од даљег прљања. У последњем покушају којим би могло да се потврди обраћање талаца, одлучили су да све жена треба да буду обрезане.

Та вест је у неким женама побудила такав ужас, да су почеле хистерично да плачу. Њихово противљење је потврдило сумње команданта села и он је поново захтевао да све буду погубљене. Други су још увек сматрали да ће им хришћани бити од веће користи живи, и тако је међу муслиманима

договорено да их за сада оставе на животу. Међутим, одвели су све девојчице – укључујући и Кристину – које још нису достигле младалачки узраст и окрутно их обрезали. Бол је био неиздржив и Кристина је непрестано плакала. У Адел је кључао познати гнев и она се изнова трудила да га обузда. Њено лично искушење је било тако страшно да то не може ни да се замисли, али бити сведок страдања рођене кћерке било је још страшније. Осећала је мржњу према сваком муслиману, осим према Сабару. Знала је да је мржња рак-рана на души и да је опроштење једини лек. Али оно је било тако далеко, предалеко да би уопште било могуће. Све што је могла да уради било је да се моли.

Прошло је шест недеља и нових, директних претњи смакнућем није било, али Адел је и даље била дубоко узнемирена. Видела је како је муслимани гледају, а једна група је већ била покушала да је силује. Приметила је да њихова похота расте како време пролази и питала се колико ће још дуго моћи да их држи даље од себе. Чак је и командант села неколико пута покушао да јој се приближи. Чезнула је за Метуовом утехом, питајући се да ли је уопште жив.

Меџу

Изненада, једно јутро, мала група владиних службеника је дошла тајно чамцем у Салуби. Истраживали су тврдње да муслимани у том селу држе хришћане као таоце – оптужба коју су муслимански војници оштро одбацили. Међутим, Нахор, власник чамца, био је хришћанин и чуо је да се ту, као заробљеница, налази жена по имену Адел. Након што је довезао путнике, одмах је пошао у потрагу за њом.

“Јеси ли ти Адел?” – тихо ју је упитао Нахор, након што га је неко упутио на њу.

“Ко си ти?” – сумњичаво је узвратила Адел. Тек што је то изустила, он ју је загрлио и почео да плаче. “Чуо сам све о теби и о ситуацију у којој се налазиш”, рекао је.

“Молим? Како знаш за мене?”

“Мету ми је рекао.”

Адел није могла да верује својим ушима. Мету је био жив! Први пут, после више од шест недеља, осетила је навалу радости и у ствари се насмешила. “Мету је жив?” – упитала је како би се уверила да га није погрешно разумела.

“Да, наравно. Желиш ли да му напишеш писмо?” – упитао ју је Нахор.

Помисао да би могла да пише Метуу брзо је пролетела Аделиним умом. Како је само чезнула за тим! Али знала је да има пречих ствари. “Да, волела бих да пишем Метуу, али има нешто што морам да урадим пре тога. Дај ми папир и оловку. Брзо!”

Адел је села и почела ужурбано да записује имена заробљеника. Још увек је састављала списак, када је угледала команданта како се приближива. “Брзо, Нахоре, узми ово са собом. И молим те, буди опрезан!” Кратко га је загрлила и умакла, тужна јер није успела да пише Метуу. Силно је желела све да му исприча... да му каже колико јој недостаје и колико га воли... како је њихова Кристина била храбра. Али није било довољно времена. Осим тога, осећала је дужност да пошаље имена других заробљеника. И њихове породице су сигурно биле врло забринуте. Сада се само надала да је нико није видео да разговара с Нахором.

“Шта си записивала?” – командант је био врло бесан када је сазнао да је Адел разговарала с власником чамца и да му је дала парче папира. “Јеси ли послала писмо?”

“Не, нисам написала писмо”, одговорила је Адел.

“Шта си записивала?” – поновио је гневно и одсечно, држећи нож под њеним вратом.

Адел му је мирно одговорила: “Само сам записала имена свих људи које овде држиш заробљене.”

“Шта си урадила?!” Командант се пушио од беса. Била је уверена да ће јој зарити нож у врат, али сада се по први пут није плашила. Извршила је оно што је

веровала да је неопходно и знала је да је Мету жив. Био је то добар дан. Дан какав чак ни бездушни командант не може да упропасти.

“Управо сам гарантовао владиним службеницима да овде никога не држимо против воље. Потписао сам споразум. А ти си им дала списак ‘затвореника’! Ти, свињо! Платићеш за ово!”

И платила је. Командант је испунио своје обећање. Адел је сурово претучена то исто послеподне и много наредних послеподнева.

За мање од два месеца, село Салуби је поново било под истрагом. Аделин списак је кружио по владиним уредима и међу породицама заробљеника, укључујући и Метуа. Сада је до ње стигао глас да Мету долази с владиним службеницима по њу и Кристину.

Адел је била у заносу. Она и њена кћерка су преживеле кошмар какав не може да се замисли ни у најгорим сновима – а сада иду кући. Расположење јој се поправило, чак је почела поново да се смеши. Али изгледа да Кристина није била сасвим уверена у вест коју су чуле. “Зар заиста идемо кући?” – сумњичаво је запиткивала. “Моћи ћемо да одемо с татом? Шта ако нас не пусте?”

Адел је осетила зебњу у Кристинином гласу и знала је да њена питања имају пуно смисла. Загрлила је своју храбру кћерку, питајући се шта би њихови поробљивачи сад могли да смисле како би спречили њихово ослобађање. Сутрадан је сазнала.

“Не могу да њојем с њобом”

Адел и Кристина су изведене пред окупљене заробљенике. Командант је, обраћајући се хришћанима, рекао: “Ускоро ћемо одвести Кристину и Адел у Дахму да се састану с њеним мужем, хришћанином.” Вест о Метуовом доласку већ се проширила међу заробљеницима и сад су сви с нестрпљењем ишчекивали следеће догађаје. Добро су

знали Адел. Ако јој допусте да оде, неће се смирити док сви заробљеници не буду ослобођени. Она ће бити њихов пут у слободу.

Затим је командант наставио, сад већ врло добро познатом претњом: “Питаћемо Адел и Кристину да ли желе да остану овде с вама, или желе да оду с Метуом. Ако било која од њих две одлучи да оде с Метуом, све ћемо вас убити.” Одлазећи, чучнуо је пред једну девојчицу која није имала више од пет година. Извадио је нож из корица и притиснуо га на дрхтаво грло детета, а онда злобно додао: “Чак и тебе.”

Хришћани су стајали и нетремице зурили у Адел. “Како је могуће донети такву одлуку?” – питали су се. Премишљали су шта би они учинили на њеном месту. Адел је знала да нико не би кривио ни њу ни Кристину ако одлуче да оду с Метуом. Али пре него што је успела било шта да каже, командант је наредио: “Хајдемо!”

Одмах? Адел није имала појма да их Мету већ чека. Све се догађало пребрзо. Било јој је потребно време за молитву и да размисли о томе да ли би командант заиста убио све заробљенике, или је само блефирао. Зар да тек тако окрене леђа Метуу? А како тек да донесе одлуку која би могла да значи смрт осталих заробљеника?

Пре него што је успела да се снађе, одвели су је у собу у којој је седео Мету, уз војне офицере. Док су улазили, командант је прошапутао Адел на уво: “Запамти, ако се било која од вас две врати с њим, убићу све заробљенике. И не само њих, убићу и Метуа. Кунем ти се, убићу га.” Од његових ледених речи, Адел је прошла језа и отерала сваку помисао да можда блефира.

По Метуовим очима је видела колико пати. Како је само силно желео да му се жена и кћерка врате! Мора да су му се последња три месеца учинила дуга као живот, али сада је био испуњен надом. Био је и одлучан. Адел је знала да се зарекао да неће напустити ту просторију без њих две. Сад је само могла да се моли за снагу.

Један официр, који се представио као господин Саид, упитао ју је без оклевања: “Адел, да ли желиш да пођеш с Метуом или да останеш у Салубију?” Знала је да ће питање гласити баш тако, од речи до речи. А њој је тачно речено како мора да одговори. Покушала је нешто да каже, али глас није силазио с њених усана. Господин Саид је поновио питање, овог пута нешто гласније: “Адел, да ли желиш да пођеш с Метуом или да останеш у Салубију?”

Адел је погледала право у Метуа, који се у чуду питао зашто јој толико треба да одговори. “Мету...”, низ лице су почеле да јој се котрљају сузе, док је покушавала да изговори речи које су јој застајале у грлу: “Не могу да пођем с тобом.”

Мету је био спреман да скочи са столице, отрчи до Адел и пита је зашто, али Саид га је задржао и није му допустио да реагује на њену изјаву. Одмах затим, исто питање је постављено Кристини. Адел је и даље плакала док је поглед скретала ка њој, не знајући шта ће дете да одговори. Није имала времена да разговара с њом, а сада је већ била уверена да ће муслимани убити све заробљенике – и Метуа – ако било која од њих две одлучи да оде с њим. Али како би њена деветогодишња кћерка уопште могла да схвати тежину пристанка на одлазак с оцем?

“Не могу да пођем с тобом, татице. Жао ми је... жао ми је...” – јецала је Кристина, у очајничким покушајима да се извини оцу и објасни му ситуацију.

Господин Саид ју је грубо прекинуо: “То је то. Готови смо. О овоме више нећемо да говоримо. Јасно?”

Адел и Кристини је допуштено да проведу с Метуом пет минута под строгим надзором и наређено им је да не смеју да шапућу. Не обазирјући се на њихове наредбе, Адел је тихо рекла, молећи се да је не чују: “Мету, морала сам онако да одговорим. Запретили су да ће убити све остале ако одемо с тобом. Молим те, немој да ме мрзиш. Док живим, нећу престати да се надам. И знам да ћемо једног дана поново бити заједно.”

Мету је погледао своју предивну жену. Видео је бол у њеним очима, али се дивио њеној храбрости. Више није имало шта да се каже. Само је погледао своју породицу и једноставно одговорио: “Разумем.”

И тако је састанак завршен чим је почео, а Адел и Кристина су изведене из просторије. Адел је почела да се окреће како би још једанпут видела Метуа, али командант је схватио шта намерава и снажно је ударио песницом у бок. “Не окрећи се за њим”, шиштао је, “Он је Исусово дете. Свиња!” Аделине наде су се разбиле у парампарчад и сад је могла само да плаче и пита се шта јој носи будућност.

Следећих неколико недеља прионула је уз наду да ће она и Мету једнога дана поново бити заједно. Та нада јој је ублажавала бескрајан бол заробљеништва и пружала јој нешто за шта је могла да се држи, макар то био и врло далек сан.

А онда, 10. априла, њен сан се претворио у ноћну мору...

“Адел”, почео је командант, “одлучио сам шта ћу с тобом. Проузроковала си ми много неприлика и очигледно си подстрекач нереда. Одлучио сам да допустим једном од мојих људи да се ожени тобом. Можда ће он успети да те укроти.”

Адел није могла да верује. “Али ја не могу да се удам ни за кога! Већ сам удата за Метуа!”

“Већ сам ти рекао. Мету није човек. Он је свиња и ја не признајем ваш брак. Ако одбијеш да се удаш за човека кога ти ја одаберем, имаће те **сви** они – ја ћу то да им допустим.” Командант о томе више није хтео да говори и из његовог неумољивог израза је схватила да мисли озбиљно. Из овога се неће извући.

Отишла је код других заробљеница, молећи их за помоћ. Знала је да оне мало тога могу да ураде али се надала да ће је бар подржати у протесту против присилног брака. Али оне су ћутале, страхујући за сопствени живот. На крају јој је једна од њих рекла: “Ако се не удаш за једног од њих, могли би да силују и убију све нас.”

Адел је била поражена. Тако снажно се борила за све те жене и сада се осећала изданом. Рекла је јецајући: “Како можете да ме претворите у робу и продате ме, само да би себе спасле?”

Друге жене су, шћућурене једна уз другу, плакале и молиле је за опроштење. Знале су да ово није последњи пут када ће нека од њих бити приморана на удају.

Када су њу и Кристину присилили да пређу да живе с Алмином, њеним новим мужем, Адел је била уверена да не може да се догоди ништа горе. Али **јесте** постало горе. Неколико месеци касније, остала је трудна.

Нови животи

До октобра, Адел је емоционално била на дну. Чинило јој се као да незаустављиво пропада кроз јаму без дна. Ти монструми су јој убили сина и мајку, а њу су толико пута немилосрдно претукли, да то више није могло ни да се изброји. Сада су јој одузели чак и наду да ће икад више поново бити с Метуом. Мржња коју је почела да осећа оног страшног дана када су је заробили, расла је брже од новог живота у њој. Плакала је тражећи наду, али није је нашла. Штавише, није могла да воли ни то недужно дете у својој утроби. За Адел је баш та трудноћа била непосредан подсетник на све што су јој одузели.

“Нећу им допустити да ми ишта више узму”, одлучила је.

Чекала је да остане сама. Онда је узела нож с кухињског ормана. Било је тешко поверовати колико је све отишло предалеко. Питала се зашто је поштеђена. Зар само зато да доживи још дубљи очај? Знала је да ју је Бог спасао, али једноставно више није могла да живи. Полако прислањајући нож на своју утробу, затворила је очи и молила Бога да јој опрости.

“Мама, стани!” – вриснула је Кристина која се изненада појавила на вратима собе. Дотрчала је до своје мајке и узела јој нож из руку. Адел је бризнула у плач и срушила се на

под. Кристина је сада плакала заједно с њом. “Мама, шта ти је? Не смеш то да урадиш себи. То дете није учинило ништа лоше. Невино је.”

Адел се сломила. Плакала је сатима, док су Кристинине речи одзвањале у њеном срцу и души. Молила је Бога да јој опрости, док је признавала своју мржњу према онима који су је држали заробљену. Почела је да схвата да је њен гнев скоро уништио један невин живот, баш онако како су ратници цихада урадили њој. Била је то отржењавајућа стварност и, мада није могла одмах да опрости онима који су је повредили, знала је да мора да пусти да Божија милост делује у њој. Њена мржња је запречила пут исцељујућој сили Божије љубави коју је сада почела да осећа.

Адел је почела да милује свој стомак и разговара са малим бићем које се развијало у њој. Уверена да носи девојчицу, дала јој је име Сара. “Саро, молим те, опрости ми. Молим те, опрости грехе своје мајке. Ти ниси ни за шта крива. Ти си то добро што може да произађе из овако лоше ситуације. Ја те волим.”

Како је наставила да се моли и разговара са Саром, тамни облак је почео да се подиже. Раније је Адел своје нерођено дете сматрала још једним непријатељем, дететом убице њеног сина. Сада је схватила да је то дете **њено** и да је оно Божије створење. Загрлила је обе своје кћерке и међу њима се створила тренутна повезаност.

Сутрадан је узела парче папира и почела да пише, знајући да некако мора да ступи у контакт с Метуом. Морала је да му каже све што се догодило и да га замоли за опроштај. Чак и ако је он више не буде сматрао својом женом, разумеће и неће бити љута на њега. Волела га је и желела је да се поново сједине. Док је писала, њене сузе су се мешале с мастилом, стварајући мрље на папиру. Питала се хоће ли Мету уопште успети да прочита то писмо. Написала му је пуних шест страница. Било је то за њу најболније и најважније љубавно писмо које је икад написала. Брижљиво га је савила и сакрила, молећи се за прилику да га некако пошаље.

Двадесет и четвртог децембра сви заробљеници су отерани на рад на плантажу кокоса. Био је то тежак посао, посебно за Адел, која је тад била у шестом месецу трудноће. Осим тога, био је и Бадњи дан и затвореници су се са сетом присећали некадашњих празника. Увече, када је Адел почела да певуши мелодију песме “Тиха ноћ”, остали су се придружили. Ускоро су сви почели да певају, док су их стражари, тврдих лица, подозриво слушали. Сви су знали каква им опасност прети због певања традиционалне хришћанске песме о Христовом рођењу. Сигурно ће их тући, али изгледа да нико о томе није бринуо. Радост певања је била вредна казне.

Певали су дуго, до касно у ноћ, и присећали се својих породица. Њихова тела су била заробљена, али душе су им биле ослобођене док су усмеравали своју песму ка небесима. Ујутро су плакали, са сузама туге и радости, оплакујући своје заробљеништво, али радујући се срећнијим временима која ће сигурно доћи. Никад неће заборавити Божић који су провели заједно на пољани.

Осамнаестог марта, рођена је Сара.

Сад, кад је дете рођено, Кристина је осетила да је дошло право време за оно што је хтела да каже мајци. “Сада мораш да покушаш да побегнеш, само ти и Сара. Морате отићи. Ако не одете, сви ћемо овде умрети.”

“Не могу да те оставим, Кристина; никад те нећу оставити”, уверавала је Адел своју кћерку.

“Мама, слушај ме. **Мораш** да одеш”, молила је упорна десетогодишњакиња. “Алмин нас никад неће пустити све три. Али ако одете ти и Сара, мислиће да ћеш сигурно да се вратиш. Али не смеш да се вратиш. Мораш да одеш код тате. Он ће доћи по мене. То нам је једина нада.”

Адел је знала да је њена кћерка у праву, али није знала како ту замисао да спроведе у дело. Није знала ни хоће ли је Мету примити назад. А сада је ту била и Сара. Просто није имала храбрости да планира бег уз тако много питања на која није било одговора.

А онда је, у априлу, одговор стигао. Писмо које је била написала Метуу, носила је уз себе више од шест месеци, надајући се и молећи се за прилику да га преда. Једно послеподне, кад је у село дошла група деце, прилика је била на видику. Адел је познавала једну девојчицу из те групе, па је ненападно пришла месту где су се играли и брзо јој дала писмо уз кратку молбу да га проследи њеном мужу, Метуу. Девојчица је само узела писмо и климнула главом у знак слагања.

Адел се вратила кући, молећи се да писмо дође до Метуа... да смогне снаге да јој опрости... да је још увек воли... Сваког дана је провиривала низ улицу и са зебњом ишчекивала хоће ли девојчица доћи поново. Неколико дана касније, њеном чекању је дошао крај.

“Јеси ли видела Метуа? Јеси ли му дала писмо?” – брзо је упитала девојчицу којој је дала писмо.

“Јесам, дала сам га Метуу. А он је мени одмах дао ово.”

Адел је била запањена када јој је дете уручило писмо. Мету јој је писао и пре него што је примио њено! По избледелој омотници и искрзаним ивицама, Адел је схватила да је и он носио то писмо уз себе неко време, баш као што је и она носила оно које је написала њему.

Хтела је да га прочита одмах, ту где је стајала, али се брзо предомислила. Шта ако је Мету мрзи? Ако се оженио другом женом? Збуњена, потрчала је у кућу трагајући омотницу. Срце јој је застало када јој је поглед пао на речи:

Адел, можеш да имаш десеторо деце с десеторо мужева,
а ипак ћеш и тад бити моја жена. Зар се не сећаш шта
је рекао пастор? Само Бог сада може да нас растави.
Волим те.

Мету

Добила је одговор који је желела. Сада је могла да планира бег.

Бег и сјасење

Непуна два месеца касније, осамнаестог јуна, Алмин је допустио Адел да оде да посети родбину на суседном острву. Чврсто привијајући Сару уз себе, посегнула је за Кристином док се укрцавала на мали трајект. Али Алмин је повукао малу к себи. “Она остаје овде”, рекао је.

Адел га је преклињала да пусти и Кристину с њима, али је одбио. “Не идем без Кристине”, наваљивала је. Али Алмин се није дао наговорити. Знао је да ће његова “жена” да побегне, ако Кристина пође с њима.

Међутим, ствари су се одвијале баш онако како је Кристина замишљала. Загрлила је мајку и прошапутала јој на уво: “Молим те, мама, обећај ми да ћете ти и Сара отићи код тате. Молим те. Ја ћу бити добро.” Адел ју је још чвршће привила уз себе; није могла да се одвоји од ње и остави је ту, сасвим саму. Срце јој се цепало, али је знала да то мора да уради. Дивећи се храбрости своје кћерке, пољубила је и поздравила се с њом. Знала је да је још дуго неће видети. Можда никад.

Адел је стајала уз ограду трајекта, посматрајући како Кристинин лик полако бледи и нестаје у даљини. Чврсто је загрлила Сару и поново почела да плаче, док се изнова питала да ли је донела исправну одлуку. Није намеравала ни да свраћа код својих даљих рођака. Само треба што пре да стигне до Метуа; пре него што Алмин схвати да је побегла. А онда, некако, морају да нађу начина да доведу и Кристину.

Била јој је потребна цела недеља да дође до места на ком је био Мету. Путовање је било дуго и тешко, а Адел је све до тада избегавала да ступи у везу с њим, плашећи се да би Алмин могао да сазна шта намерава. Седела је на кревету у стражњој соби гостинске куће и тихо држећи Сару у наручју, са зебњом чекала. *Хоће ли ме Метју заиста хитети?* питала се непрекидно. *И шта ће бити са Саром?*

Иако је сада била слободна, и даље се осећала као заробљеник. У ствари још горе; осећала се као издајник. Удала се за другог човека и оставила своју кћерку, Кристину, у заробљеништву. Како би Мету то могао да јој опрости? Непрекидно је преиспитивала своју одлуку и на крају је, плачући, заспала.

Пробудила се у трену када је чула како Мету улази у кућу. Седела је на кревету, дрхтећи; а онда је зграбила уснулу Сару и устала. Одједном уверена да је направила страшну грешку, попустила је нагону који јој је говорио да што пре треба да побегне из те куће. Није мислила куда би пошла; само је хтела да побегне. Није могла да се суочи с Метуом.

Али пре него што је успела да стигне до врата, он је ушао у собу. Није застао ни на трен. Скоро је у једном кораку пришао својој жени и радосно је узео у наручје. Затим је спустио поглед на детенце у Аделином наручју и благо се насмешио. “Значи, ово је наша мала кћерка”, рекао је. Адел је плакала – сада су то биле сузе радоснице – свим срцем се предајући тако дуго ишчекиваном сједињењу са својим мужем. Желела је да заувек остане тако привијена уз њега, уживајући у сигурности његових снажних руку обавијених око ње. Али знала је да он мора да иде. Знала је да се неће смирити док не избави Кристину.

Адел је, узнемирена, чекала, дан за даном, а од Метуа и Кристине није било ни трага ни гласа. *Шта ако су већ убили Кристину? Шта ако је Мету мртав? За све сам ја крива.* Покушала је да се бори против мучних питања која су се неумољиво сударала у њеном уму тако што је завапила Богу, тражећи помоћ од њега.

Утеху је нашла у познатим одломцима из Библије која јој је тако очајнички недостајала током осамнаест месеци заробљеништва. Сетила се како су јој је ратници цихада исекли на комадиће, тамо у џунгли. Изнова се вратила добро познатом стиху из Посланице Филиплјанима 4,13 и, како је иначе радила, прочитала га наглас: “Све могу у Исусу Христу

који ми моћ даје.” Сетила се последњег пута када је прочитала те речи. Било је то на пропланку, иза њеног села, тачно на дан напада. Од тада као да је протекла вечност, а она била у паклу и вратила се. Знала је да њен кошмар ни изблиза није готов и није могла да престане да мисли на Кристину, питајући се да ли је издала властиту кћерку.

Метуа није било дуже од две недеље када је до Адел коначно стигла вест. Био је с Кристином и очекивали су да им се она, без одлагања, придружи. Најзад ће поново бити уједињени, као породица. Низ лице су јој потекле сузе радоснице док је захваљивала Богу што је Мету успео да спасе Кристину. Али шта сада, питала се, колико далеко ће Алмин ићи да их врати?

Епилог

Када смо разговарали с Адел, она и Мету су били у тајној библијској школи, где су се припремали за службу евангелизатора. Иако је прошло неколико месеци од њеног бега, Адел и њена породица су морали и даље да се крију како би умакли Алмину, који је, уз помоћ мноштва муслимана које је регрутовао, наставио да их прогони. У више од два наврата, скоро су је ухватили.

Адел је после ослобађања морала да се суочи с две врло тежобне последице свега што јој се догодило. Прво је било нешто што је мислила да никад неће моћи да уради. Знала је, наиме, да као хришћанка мора да опрости ратницима цихада. Тај тешки процес је у ствари почео с њеном трудноћом, када ју је Кристина подсетила да дете у њеној утроби није учинило ништа лоше; да је мала Сара недужна. Знала је да може да изговори реч “опраштам”, али да та реч мора да продре до њеног срца где се одвија стварно опроштење. Месецима након бега, провела је много времена у молитви. Молила се за спасење оних који су повредили њу и њену породицу. Веровала је да је та молитва кључ који ће отворити врата праштања у њеном срцу.

Друга последица је представљала једнако велик изазов. Морала је да опрости себи. Због присилне удаје за Алмина, често је о себи мислила као о издајници. Нажалост, други хришћани су потврђивали њено самооптуживање, тако да је та погрешна представа непрестано мучила њену душу, што је изазивало велику зебњу, посебно током бега. Понекад је веровала да ће је се Мету и остали хришћани одрећи због тог присилног брака. Тај унутрашњи немир често је било теже поднети него телесно злостављање који је претрпела.

Када се Адел ослободила из заробљеништва, разговоре с њом је обављао један брачни пар хришћанских мисионара који се спријатељио с Метуом и деловао у њиховој земљи, као и на међународном нивоу, како би јој помогли. Када је приступила свом мужу, Господ га је подстакао тако да су прве речи које су сишле с његових усана биле: “Адел, ти **нис**и издајница.”

Када је чула те речи, Адел се сломила и заплакала. Тог дана је почела да опрашта себи.

Адел и Мету су наставили да раде све што је у њиховој моћи како би били ослобођени сви који су били заробљени с њом. То што се неки појединци, споменути у овој причи, и дан данас налазе у заробљеништву, огроман је терет на њеној души.

Адел од нас тражи молитве.

ПУРНИМА:

ДЕТЕ ЗАРОБЉЕНО, А ДУША СЛОБОДНА

Буџан

1. март 1993. г.

Било је посебно хладно и касно те ноћи, када је полиција поново ухапсила групу верника и одвукла их у канцеларију управника округа. Тринаестогодишња Пурнима је дрхтала док је заједно с осталима била присиљена да стоји у дворишту, на отвореном. Саслушавање се монотono настављало. Полицајци су их, као и увек, засипали истим питањима: “Зашто желите да будете хришћани?” “Ко вас издржава?” “Ово је будистичка земља и ви нас срамотите прихватањем те туђе религије. Зашто окрећете сопствени народ против себе?”

Током те дуге хладне ноћи саслушано је, један по један, свих тридесет и пет верника. Полицајаца је било двадесетак; већином су били врло крупне грађе и изгледали су застрашујуће, а тако су се према ухапшенима и понашали. Пурнима се згрчила када је један од њих ударио хришћанина који је стајао поред ње. Неки људи из групе су почели да плачу; други су покушали да проповедају. Млада Пурнима је стајала пред полицајцима, који су се попут огромног торња надвијали над њом, и молила се за храброст док се буде суочавала с предстојећим питањима.

“Ко вам је допустио да славите Божић у Пуртаху? Ово је Бутан. Није вам допуштено да славите Божић у Бутану!”

“Ово ти је последња шанса: или ћеш да се вратиш на будизам или мораш да одеш из Бутана!” – полицајац се сада обраћао директно Пурними. Знала је какву тежину има његова уцена. “Разумеш ли? Није ти допуштено да останеш овде и исповедаш ту страну религију. Шта си одлучила?”

Пурнима ни на тренутак није посумњала да полицајац мисли озбиљно. Било је то питање части: морали су да натерају хришћане да се одрекну своје вере или да их јавно оптуже за издају и протерају из земље. А она је већ била протерана из свог дома и из свог села. Није знала где ће да оде, али је знала шта мора да уради.

“Нећу се одрећи Христа! Не желим да напустим своју земљу, али нећу напустити Христа. Само он може да спасе и мене и вас.” Пурнима је осетила како јој се цело тело тресе, док је пркосно одговарала полицајцу чије је лице пламтелo од гнева. Али, била је одлучна и у том тренутку је знала да јој је судбина запечаћена. Дали су им свима пет дана да напусте Бутан. Речено им је да иду у Непал.

Пет дана.

Остало јој је мање од недељу дана живота каквог је одувек познавала. Претње полицајца су се брзо прочуле широм тог подручја, а њена сестра и зет су већ побегли, плашећи се за живот. Сад, кад су хришћани и службено проглашени за издајнике, тврдокорнији сељани су то схватили као дозволу да се окоме на њих.

Пурнима је пре одласка морала још нешто да уради. Желела је да види своју маму. Прошло је нешто више од годину дана откако су је родитељи отерали од куће. Сада се кришом враћала назад. Уверена да је глас о њеном предстојећем одласку већ стигао до њих, полугласно се молила да њени родитељи пожеле да виде своју девојчицу још један једини, последњи пут. Под плаштом сутона, враћала се у дом у ком је одрасла и из ког је отерана када јој је било само дванаест година...

Чудесно исцељење

Пурнима је одрасла у малом будистичком селу, смештеном међу зеленим брежуљцима источног Бутана. Њен отац је био локални врач и често је обављао обреде и приносио жртве како би отерао зле духове који су претили њиховој заједници. По тамошњим стандардима, њихова осмочлана породица није била ни богата ни сиромашна, али су имали велик дом и међусобно су били врло блиски. Сивал, који је био ожењен Пурнимином старијом сестром Мајом, такође је живео с њима. Пурнима би вероватно расла као и свако друго дете у њеном селу, да њена болесна сестра Маја није чудесно исцељена.

Три године је Пурнима изнова гледала како њен отац жртвује кокошке на импровизованом жртвенику, лупа у бубањ (и једно и друго је сам направио) и зазива духове да му излече кћерку. После тога би седала крај Мајине постеље, у ишчекивању да ова оздрави, али њено стање се није побољшавало. Имала је и добрих и лоших дана, али непрестан бол у стомаку и врло јаке главобоље, неретко су је држали везаном за кревет данима. Гледајући како јој сестра пати, Пурнима је стално запиткивала мајку: “Зашто су духови тако љути? Зашто жртве не делују?” Али одговор никад није добила.

Сада, након вишегодишње болести, Маја је била на ногама, сасвим здрава. Више није било бола, у глави јој више није тутњало. Родитељи су били срећни јер им се кћерка осећала тако добро, али им је сметала њена тврдња да ју је излечио Исус.

“Како можеш тако да говориш? Како можеш тако да срамотиш нашу породицу и целу заједницу? – викао је отац. “Ми смо будисти, и нећу више да чујем ни речи о том страном богу. Разумеш ли? Ни једну једину реч!” Био је бесан. Још горе, плашио се шта ће рећи сељани, ако сазнају. У ствари је страховао за сопствени живот.

Али Маја и Сивал нису могли да се одрекну своје новооткривене вере. Када је један Сивалов пријатељ сазнао за Мајину болест, признао му је да је тајни хришћанин и дао

му Библију. Рекао му је да верује да Исус може да излечи Мају. Тако је и било. Излечио ју је. После тога, њихова вера је убрзано расла док су заједно читали Библију.

“Ако намеравате да останете хришћани, овде више не можете да живите”, објавио је Пурнимин отац Сивалу и Маји то последње вече. “Сељани то никад неће дозволити. Отераће и нас, а ваша нова религија ће донети срамоту и несрећу целој породици.”

Пурними се срце цепало док је гледала како њена сестра и зет напуштају породични дом. Али, иако је имала само десет година, разумела је врло добро да је њен отац говорио истину. Знала је да сељани никад неће прихватити ту нову веру, а опет, кришом је са страхопоштовањем гледала на Мајино оздрављење и тај нови изглед који је цело њено лице чинио ведрим, чак и док је паковала оно мало својих личних ствари и спремала се да оде из јединог дома за који је знала. Бол је био тим већи јер је Маја била у шестом месецу трудноће.

Након што су отишли, сви у кући су се осећали као да су некога сахранили. Пурнимина мајка је била веома утучена, а оца као да је збуњивало све што се догодило њиховој породици. Пурнима је хтела да разговара с мајком о Маји, али никоме није било допуштено ни да спомене њено име, или да посети млади пар који је сада живео у прогонству, у малој колибици од бамбуса, удаљеној свега неколико километара од суседног села.

Али када је чула да је Маја родила дечака, Пурнима више није могла да издржи. Дивила се чињеници да је њена сестра родила здраво дете и никако није могла да се ослободи радозналости која ју је терала да непрестано размишља о сестрином чудесном исцељењу. Стално је замишљала како дете изгледа.

Озбиљна питања су неумољиво обузимала њене мисли: *Какав је Бог хоће да исцели а да не тражи ништа заузврат? Шта су то Маја и Сивал нашли у тој вери да им је дало храбрости да се сујројставе породици и целом друштву – чак и по цену пројектирања из куће?*

Та питања су натерала Пурниму да се храбро искраде и оде да посети сестру. Ишла је пречицом преко пољана, држећи се подаље од радозналих погледа и скривајући се међу стаблима, и брзо је прешла раздаљину која ју је недељама раздвајала од сестре. Када је Маја, очигледно затечена, отворила врата свог бедног малог кућерка и угледала вољену Пурниму како дрхтећи стоји на прагу, њено запрепашћење се брзо истопило, претварајући се у наизменичне таласе суза и загрљаја, док је привијала уз себе своју малу сестрицу.

Пурнима је редовно почела да се искрада и одлази код сестре. Никад није могла дуго да остане, понекад би одлазила већ после петнаест минута, али сваки пут кад би дошла, Маја јој је читала неку библијску причу, а Пурнима је пажљиво слушала, упијајући сваку појединост. Посебно је била опчињена причом о Мојсију; не само чудесном силом којом је Бог деловао преко њега, него чињеницом да је био приморан да напусти свој дом и да је на крају постао Божији гласник, иако је имао потешкоћа у говору. Да је она хришћанка, замишљала је, хтела би да буде слична Мојсију.

Следеће године, Маја је родила још једно дете, Естер, и Пурнимине посете су постале учесталије. Чинило јој се да проживљава праву пустоловину док се тајно шуњала сеоским путељцима како би отишла у посету протераној сестри и малој сестричини и сестрићу. Чак и да је ухвати, уверавала је саму себе, не би запала у велику невољу. На крају крајева, била је само дете.

Али Пурнимина мајка није била таквог мишљења. “Пурнима, и ти и ја знамо шта радиш”, рекла јој је једног дана. “Већ сам изгубила једну кћерку; не желим да изгубим и другу. Разумеш ли?” Пурнима је климнула у знак слагања, а мајка је наставила да јој објашњава да је хришћанство страна религија, за људе нижег сталежа. “То није религија за наше село ни за нашу земљу. Мају су обманули Сивал и његов пријатељ”, рекла јој је, завршавајући разговор.

Необјашњиво љивучена Богу

Али Пурнима је уживала у времену који је проводила са сестром и тајне посете су се наставиле. На Божић се придружила на богослужењу Маји и Сивалу и њиховој малој групи која је почела да се састаје у претходних осамнаест месеци. Чести одласци код сестре посејали су семе вере у њено срце и док је слушала проповед о Христовом рођењу – како га је родила девица и како је дошао да донесе спасење – осетила је како је необјашњива сила вуче да се преда Богу.

Данима никоме није рекла да је одлучила да прими хришћанство, све док се није искрала у још једну посету Маји, када ју је обавестила да жели да се крсти. Маја је била пресрећна због одлуке своје сестре, али је дубоко у себи бринула како ће она ту вест да саопшти родитељима. Око три недеље касније, једног сунчаног недељног јутра, Пурнима је крштена. Из те воде је изашла с новим снажним уверењем. “Мајо, знам шта сада морам да урадим. Морам мами и тати да кажем новости. Не могу то више да кријем. Желим да сви знају да сада живим за Христа – и није ме брига шта ће они да кажу или ураде!”

“Али, Пурнима, ти си тако млада; имаш само дванаест година и добро знаш шта ће да ураде. Јеси ли заиста спремна за то? Ја сам имала Сивала, па ми је било лакше да одем. Можда треба мало да сачекаш с том вешћу – и наставиш да се молиш.”

Пурнима је била непоколебљива. “Не могу да чекам, Мајо. Сада разумем све што сам чула, све што си ми ти причала из Библије. Никад пре се нисам овако осећала и знам да је то стварно, баш као што си рекла. Како бих то могла да кријем у себи и не кажем мами и тати? Осим тога, имам тебе...”

Маја је на ту примедбу смекшала и загрлила своју сестру. “Наравно да имаш мене, и увек ћеш ме имати. Да ли желиш да пођем с тобом?”

“Не”, одговорила је Пурнима. “За тебе је сувише опасно да долазиш у село. Не брини, са мном ће све бити у реду.”

Маја је с помешаним осећањима гледала како њена млађа сестра трчи кући. Дивила се њеној храбрости и, иако се плашила како ће родитељи да реагују, била је силно поносна на Пурнимину храброст. *Можда Господ има посебне планове с њом*, размишљала је.

А Пурнима, невино дванаестогодишње дете, једноставно је дошла кући и простодушно извалила: “Мама, ја сам хришћанка.” Њена мајка се на те речи следила.

“Сигурно се шалиш са мном”, рекла је мајка, испуњена зебњом. “Премлада си да би била хришћанка. Осим тога, рекла сам ти да нећу да изгубим и другу кћерку.”

Али Пурнима је с поуздањем потврдила своју одлуку. “Мама, не бих волела да морам да одем, као што је морала Маја. Желим да останем. Али, одлучила сам да постанем хришћанка и ништа не може да ме натера да се предомислим.”

Отерали су је то исто вече. Док је ишла, сад већ познатом стазом, ка Мајиној кући, носећи са собом оно мало ствари које је имала, чула је иза себе како мајка плаче. Знала је да она воли обе своје кћерке, али да се родитељи плаше шта би село могло да им уради. И Пурнима се некад плашила. Али сада, док је ходала кроз помрчину, решила је да се више неће плашити.

Од тада је живела с Мајом и Сивалом и, мада је волела да живи с породицом своје сестре, услови за живот у малом кућерку били су врло тешки и водили су сталну борбу за преживљавање. А онда су, на Божић 1992. године, тачно годину дана од Пурниминог обраћења на хришћанство, почела хапшења.

Сеока полиција је све више страховала од растућег броја хришћана на том подручју, тако да су почели да врше све јачи притисак на вернике. Хришћани су претрпели десет саслушања за десет дана, а власти су сваки пут покушале да их убеди или приморају да се одрекну Христа и врате својим

будистичким коренима. Мушкарце су тукли, неке међу њима су држали по недељу дана и дуже у притвору, где су их још жешће пребијали. Ухапшене жене су биле понижене и оптужене за бављење проституцијом. Неколико чланова њене групе већ се одрекло Христа, али мала Пурнима је била само још упорнија.

Сада су њој, Маји, Сивалу и њиховим пријатељима из суседних села који су редовно долазили на заједничке молитве, власти дале последњу, једноставну, али врло болну наредбу: “Напустите Бутан!”

“Како можеш да будеш ипак храбра?”

Настављајући даље преко пољана, Пурнима је угледала осветљене прозоре родитељског дома – дома који је некад био и њен. Размишљала је шта да каже мајци. Питала се хоће ли је уопште пустити у кућу. Нису разговарале нити су се виделе још од ноћи када су је отерали. А сада, принуђена да оде из Бутана, питала се хоће ли икад више видети мајку.

Када је дошла до улазних врата, одлучила је да уђе, сама. “Мама? Мама, ја сам.”

“Пурнима!” – мајка ју је чврсто загрлила. “Молим те, реци ми да ћеш остати. Молим те, реци ми да више ниси хришћанка.” Пурнима је неколико минута ћутала. Видела је колико јој је мајка тужна; било је јасно да је већ раније плакала. Није хтела да јој причињава још већи бол, али морала је да јој каже. “Мама, морам да одем из Бутана. Полиција ми не допушта да живим овде. Опрости.”

Мајка је гледала у своју малу кћерку, завидећи јој на храбрости, јер је била још тако млада, тако невинна. “Пурнима, па ти немаш још ни четрнаест година. Како можеш да будеш тако храбра? Како можеш да оставиш своју земљу?”

Пурнима је сада плакала заједно са својом мајком. “Ја не остављам своју земљу, мама”, јецала је. “Моја земља оставља

мене.” Знала је колико је мајка воли и да није желела да је отера од куће. Али сви су били силно уплашени. Плашили су се хришћана, плашили су се Божића, плашили су се Христа. Пурнима је једноставно морала да се пита шта је то што их толико плаши.

“Ево. Узми ово.” Отац јој је пружио мали свежањ новчаница. “И, молим те, чувај се.” Погледао је у кћеркине очи које су биле пуне суза, кратко је загрлио и изашао из собе.

Пурнима је остала с мајком још неколико минута, покушавајући да запамти сваку црту њеног драгог лица, тон њеног гласа, светлוצаве искре у очима када се смејала. Њена мајка је била прелепа, а она није знала када ће је поново видети – хоће ли икада. Још један, последњи загрљај, а затим је Пурнима ишчезла – отрчала је преко пољана, последњи пут.

Ујутро се придружила групи од осам хришћана који су такође протерани из Бутана. Влада је обезбедила аутобус који ће их одвести из њиховог села, Пуртаха, до границе с Индијом. Одатле ће бити препуштени сами себи.

“Ко ће нам бити водич?” – шалили су се између себе, покушавајући да отерају зебњу. Нико међу њима никад није отишао даље од суседнога села, нити је ко знао нешто о месту у које су ишли.

Чим су прешли границу, стали су, и деветоро изгнаника је изашло напоље. Док се аутобус окретао и полако удаљавао, са чежњом су гледали за њим кроз завесу сивих испусних гасова. То је био њихов последњи додир с Бутаном, а сада је и он нестao. Рекли су им просто да иду “онуда”, преко индијских планина, у смеру Непала.

Обузета сновима

Хришћани су пешачили три дана; за то време није било немилих догађаја, али били су крајње исцрпљени јер су морали да се пробијају преко брдовитог терена. Када су стигли до једног необично великог стабла које је стајало крај пута, Џон, који је

постао њихов незванични вођа, предложио је да се улогоре ту, под тим стаблом, дан-два, како би повратили снагу. Није било разлога за журбу, али постепено су сви почели да схватају сву збиљу стања у ком су се налазили и Пурнима се сваким даном све више плашила. Крила је то од других, али би сваку ноћ заспала плачући, а од тренутка када је напустила своје село, снови које је сањала о својој мајци нису јој давали мира. Ни ова ноћ неће бити другачија...

Осми марш је. Пурнимин рођендан. Она стоји приљубљена уз своју маму док гледају у ведру ноћ. Волеле су заједно да посматрају звезде и показују једна другој замишљене облике. Како је била најмлађа међу децом, Пурнима је могла да проводи више времена с мамом, и никад се није осећала сигурније него кад су њих две биле заједно.

“Па, слављенице, што ћеш сад кад си одрасла?” – шалила се њена мама.

“Одрасла? Како мислиш одрасла? Па имам само четрнаест година.” – рекла је Пурнима, кикоћући се. Често се осећала заробљеном између свог детињастог духа и предстојећих одговорности одрасле особе која се полако назирала. Али то вече је била само мала девојчица своје маме.

Њена радост је била краћког даха; изненада је окончана када је угледала четири полицајца како иду преко пољане право ка њима. Обузео ју је паничан страх јер је схватила да долазе по њу. Зачудо, изгледало је као да њена мајка то уопште не примећује.

Пре него што је Пурнима могла да побегне, полицајци су је окружили. Један ју је чврсто зграбио и зарио своје дуге прсте у њену руку, тако жестоко да је осетила како је рука пече, јер је од јаког стиска претицала да шече крв. “Пусти ме! Боли ме!” – молила је.

Одговора није било. Одвојили су је од мајке и одвели из њеног дома. Обоје су полако нестали у даљини.

“Мама! Мама!” – глас јој је одјекивао љреко љољане до њеног дома. “Молим ље, љомози ми! Молим ље! Реци им да ме љустће!” Али љомоћ није долазила. Њена мајка је немо седела на сћолицы као да се не догађа баш нишћа...

Пурнима се нагло пробудила; још у грчу, дубоко је удахнула док се полако враћала у стварност. Осетила је укус соли од суза које су јој се осушиле око уста. Питала се хоће ли се икад навићи на тај неподношљив осећај усамљености.

Око ње се згуснула ноћ, црна попут катрана; видео се само комадић Месеца који је бацао слабо светло на огромне гране изнад ње. Тело је почело да јој дрхти па је чвршће обавила око рамена своју танку јакну. Пресавила је пуловер који јој је служио уместо јастука и загледала се у таму. Зачудило ју је колико тишина ноћи може да буде застрашујућа.

Да ли је данас заиста мој рођендан? – помислила је. Покушала је да се сети који је дан, али није вредело. Догађаји из прошлих неколико недеља одвијали су се тако брзо, да је изгубила појам о времену. А сада то свакако више није било важно.

Питала се како ће преживети предстојеће дане, недеље, можда и године. Једино што је поуздано знала, било је то да силно чезне за домом. Док је полако тонула у сан, поново је размишљала о драгом лицу своје мајке и топлини њеног додира.

Изубијана, окрвављена... и сломљена

“Устајте! Устајте и дајте нам новац и нећемо вас убити!”

Пурниму су изненада пробудили оштри груби гласови и ударац тешке чизме која јој се зарила у бок.

“Рекао сам да устанеш!”

Бол јој је прожео цело тело када ју је непознати нападач поново шутнуо. Није знала колико их тачно има, али свакако их је било више. Њена мала дружина није пружала отпор.

Гласни крици њених сапутника рекли су јој да лопови жестоко туку и њих. Пурнима се склупчала у покушају да се заштити од нових удараца. Обузео ју је паралишући страх који је цело њено тело приковао за земљу, али изненада се сетила једног библијског стиха – чак се присетила да потиче из Јеванђеља по Матеју – “Не бојте се оних који убијају тело.”¹

Они који убијају тело, понављала је у себи, молећи се да то не буде њена непосредна судбина. Када се сетила свежња новчаница који јој је дао отац, мисли су почеле да јој се сударају у глави. Док је лоповска дружина дивљала по њиховом привременом табору и пљачкала оно мало ствари што су имали, Пурнима је покушала да дохвати новац који јој је био сакривен у стварима, пре него што га они нађу. Њена рука је нашла што је тражила, само тренутак пре него што је примила још један болан ударац који су јој задали право у леђа, тако силовито да су јој избили ваздух из плућа. Завапила је Богу, обавијајући руке око себе и котрљајући се на страну, не би ли се некако заштитила и избегла тешку чизму која се непрекидно забијала у њено тело.

Када су се заситили иживљавања на изнуреним изгнаницима и одузели им све што су имали, лопови су постројили четворо хришћана, укључујући и Пурниму. Нико међу њима није се усудио да проговори ни реч, док су стајали и гледали у своје нападачи. Било их је око дванаест и сваки је преко лица имао повезану мараму. Пурнима је погледала у друге хришћане који су стајали поред ње. Сви су били слеђени од страха. Знала је да лоповима не би значило ништа да их ту на месту убију.

“Не смете ово да пријавите полицији”, упозорио их је један од разбојника, док је немарно махао пиштољем пред њиховим лицима. “Али ако то ипак урадите, вратићемо се и убити вас.” Његов прст је стајао на обарачу, при чему је уперео пиштољ у сваког од њих, како би нагласио

¹ Матеј 10,28.

то што је говорио. Пурнима је затворила очи, питајући се хоће ли чути пуцањ. Када их је поново отворила, они више нису били ту.

Несрећни страдалници су покушали да се доведу у ред колико су могли и провере колика је штета направљена. Иако су били захвални Богу што им је поштедео живот, сви су крварили, били су изубијани и у модрицама, а брзо су схватили и да им од имовине није остало више ништа. Лопови су им однели све, чак и оно мало резервне одеће коју су понели. Никад им, ни у најгорим сновима, није пало на памет да би њихов пут у Непал могао да буде тако опасан.

Ујутро је Џон успео да заустави један велики сеоски камион, који је иза зарђале кабине уместо приколице имао дрвени сандук, очигледно направљен у кућној радиности. Кад је сазнао да се возач упутио у Непал, замолио га је да их повезе, док су се остали брзо окупили око њих. “Можеш ли да нас повезеш, молим те? Овде не смемо да останемо. Превише је опасно.”

“Имате ли новца?” – упитао је возач, старији човек, док је излазио из кабине, процењујући какве су му прилике да заради који долар више.

Џон му је објаснио да су претходне ноћи опљачкани и да су дословно изгубили све што су имали. “Молим те”, наставио је, “неки из наше групе једва могу да се крећу после батина које су добили.” Али, чак и кад је видео њихове повреде, камионџија је одбио да их повезе. И даље га је занимало само како да заради још новца.

Џон и остали из групе су се окренули да пођу, обесхрабрани због изгубљене прилике, када је Пурнима иступила и рекла: “Ја имам нешто новца.” Њени сапутници су је погледали у чуду, питајући се како је ишта могло да јој остане после онога што су преживели. Разбојници су били сурово темељни док су их плљачкали.

“Рецимо само да сам то добро сакрила”, одговорила је, смешећи се док је пружала новац камионџији. Најмлађа

међу деветоро изгнанника постала је њихова јунакиња; сви су је загрлили, а онда су се утрпали у стражњи део камиона. Ово неће бити последњи пут кад ће се Пурнимина бистрина и великодушна нарав показати корисним.

Топло послеподневно сунце грејало је малу групу хришћана која се полако опорављала од дрхтавице, која их је била обузела зато што су претходну ноћ провели спавајући на хладној, влажној земљи. И док је већина њих уграбила прилику да мало одспава, Пурнима је поново размишљала о својој мајци, питајући се, по први пут, да ли је донела исправну одлуку. Можда је требало да држи своју веру у тајности, како јој је Маја једном предложила. Отворила је Библију коју јој је Сивал дао после крштења и захвалила Богу што лоповима није била занимљива, тако да је нису однели.

Листајући странице, брзо је нашла своје омиљене стихове. Прочитала их је досад стотину пута и обележила их, како би их лакше нашла. Још од најранијих посета Маји била је опчињена библијским причама. Размишљала је о Марији и Јосифу и њиховом бегу у Египат, о Давидовом бегу од краља Саула, а сетила се и свог омиљеног lika, Мојсија, који је морао да побегне из Египта. Те приче су јој уливале храброст за суочење са следећим даном. Док је чврсто привијала своју Библију уз себе, знала је да је у добром друштву.

Поново заједно

Почело је да се смркава и камионџија је најзад стао у индијском граду Мону. Рекао је својим путницима да мора да сипа гориво и купи неку робу. Имају неколико сати пре него што поново могу да крену, додао је. Искористивши већ прѐко потребну прилику да испруже ноге, Пурнима и остали су кренули у шетњу градом и на крају наишли на локалног пастора.

Пастор је био родом из Бутана и заиста задивљен њиховом причом и вољом да све оставе за собом како би следили

Христа. На њега је посебан утисак оставила мала Пурнима. Позвао је Џона на страну и упитао га колико јој је година.

“Не знам тачно – тринаест или четрнаест”, одговорио је Џон.

“Путује ли с неким чланом породице?” – хтео је да зна пастор.

“Не. Породица њене сестре такође путује у Непал, али су отишли испред нас. Не знамо где су сада.”

Пастору је просто морало да буде жао мале Пурниме. Упитао је Џона како би било да она остане да живи с његовом породицом. Џон се сложио; и он је бринуо шта ће бити с њом. Подстакао је пастора да јој то лично предложи.

Пурнима је пристала, и тако су је сместили код пастора и његове жене. Било је дивно поново имати породицу. Али то није била **њена** породица и она се непрестано молила за поновно сједињење с Мајом. Није знала како би то уопште могло да се догоди; само се молила да се догоди. После три месеца, пастор ју је позвао да им се придружи на хришћанској конференцији која се одржавала изван Асона. Радосно је прихватила, не знајући да ће тамо бити и њен зет, Сивал.

Била је усхићена када га је угледала и одмах је одлучила да се врати с њим у Непал, што је веома растужило пастора и његову жену. “Јеси ли сигурна да желиш да одеш, Пурнима?” – упитао ју је пастор. “Знаш ли како ће ти бити тешко у Непалу? Мораћеш да живиш у избегличком центру.”

Она је слушала његове благе речи, знајући да је у праву. Пастор и његова жена су се понашали према њој као да им је рођена кћерка и било јој је **веома** тешко да их остави. Али, одлучила је. “Да, сигурна сам”, одговорила је, “желим да будем са својом породицом. Захвална сам вам на свему, али верујем да је ово Божија воља за мене.”

Пурнима и Сивал су стигли у избеглички центар, на северној граници Непала, касно те облачне вечери, тако да

није одмах могла да види како тачно изгледа њен нови дом. Свакако јој је у том тренутку једино било важно да поново види Мају. Две сестре су пале једна другој у загрљај, цичећи од радости. Након тога, Пурнима је легла на танку асуру од бамбуса и одмах заспала.

“Пурнима, пробуди се!” У претрпаној бараци, мала Естер је скакутала око њене главе, тапшала ручицама и смејала се. Прво што је Пурнима приметила када је отворила очи био је трошан оквир од бамбуса, прекривен дебелим слојем пластике – “кров” њихове бараке. Придигла се на свом лежају и села. По звуковима које је чула напољу учинило јој се да се стотине људи комеша тачно испред улаза у њихову бараку. Брзо јој је постало јасно какви су услови за живот на том месту; центар је био претрпан, а крајње сиромаштво хиљада породица које су ту живеље било је очигледно. Што је више видела, то је дубље тонула у очај.

Маја, срећна што је поново са својом сестром, покушала је да орасположи Пурниму. “Слушај”, рекла јој је. “Знам да је ово место ужасно, али Божија рука је увек над нама, ма где да смо. Мора да овде има неки задатак за нас. Помисли само на све те људе око нас који никад нису чули за Христа. А ти знаш колико привлачиш људе. Када им ти говориш о Богу, они слушају, можда зато што нису навикли да виде тако младог и лепог проповедника.”

Пурнима је поцрвенела и насмешила се. “Може бити”, рекла је. “Али, што мислиш, колико дуго ћемо морати да останемо овде? Зар је заиста Божија намера да се никад не вратимо кући?”

Маја није имала одговор, али је привукла своју сестру к себи и чврсто је загрлила. Хтела је да буде јака и за њу, али истина је била да је и сама себи често постављала иста питања.

Како су недеље одмицале, Пурнима је постепено откривала правила живота у центру. Када хоћеш да изађеш напоље и одеш у обилазак оближњих села, **узми** “пропусницу”. **Немој** да

им кажеш да излазиш да би проповедала Јеванђеље и делила летке. **Не** одржавај састанке с великим групама хришћана; држи се малих група и “кућних цркава”. **Искористи** понуђену прилику за учење језика, и тако даље и тако даље. Избеглички центар је имао сопствену културу и сопствени живот, нимало сличан ономе што је Пурнима очекивала.

Жар за проповедањем Јеванђеља

За Пурниму је сам врхунац живота у избегличком центру био убрзан раст цркве – обраћали су се многи међу хиљадама изгнаника. Уживала је у сигурности Христове породице и својим новим пријатељима. Често су се у мањим групама искрадали из центра, непримећени, и одлазили да посете друге хришћане у суседним центрима или у околним селима; свака таква прилика им је послужила и за вежбање језика док су проповедали. Пурнима је била најзадовољнија у том периоду, открила је да има дара за музику и све јаче је чезнула за спасењем изгубљених. Обузета жаром за проповедањем Јеванђеља, скоро да је заборавила како је живот у центру био бедан.

Пурнима и њени пријатељи су наставили да проповедају Јеванђеље изван центра, све до следеће године када су их ухватили. Тог августа, у свеже недељно јутро, врло рано, упутили су се у кућу жене која се звала Хона и до које је требало око два сата хода. Она је чула за надахнуте хришћане у избегличком центру и позвала је једну групу да дође код ње на дружење и евангелизацију на тамошњој пијаци. Пурнима и њени пријатељи су то радо прихватили.

Тихо, у групама од двоје-троје, њих једанаест се искрало из избегличког центра, а састали су се око километар и по даље низ пут. Са собом су носили Библије, неколико летака и гитару, узбуђени и радосни због могуће прилике за проповедање у новом селу, људима који можда никад нису чули Јеванђеље. Знали су да морају брзо да ходају како би се до мрака вратили у центар.

Код Хоне су стигли око подне и после дружења које је трајало пар сати, отишли су на пијацу. Тек што су се припремили како би отпевали неколико песама, пришла им је група од пет полицајаца. “Пођите с нама”, наредили су.

Пренеражена група није имала избора. Морали су да пођу за полицијом и убрзо су се обрели пред капетаном кругог и неумољивог изгледа. “Одакле сте?” – оштро је упитао. “Ко вам је допустио да изађете из избегличког центра? Ко вам је дао дозволу да ширите своју веру по Непалу?”

“Ви овде немајте права!”

Чекали су цео дан у влажном мрачном затвору, док их је капетан испитивао једног по једног, прво мушкарце, а онда жене. Пурнима, врло уморна и уверена да се ради о чистом неспоразуму, одлучила је да му се обрати: “Нисмо учинили ништа погрешно. Зашто нас овде држите? Пустите нас, молим вас. Морамо да се вратимо у центар пре мрака.”

“Не!” – узвикнуо је капетан. “Ноћас остајете с нама, а сутра идете код команданта области.” Пурнима је приметила колико је он био снисходљиво задовољан што их је ухватио и држао заробљене. Њу и још три жене су закључали у врло малу, прљаву ћелију. Збиле су се једна уз другу и усрдно вапиле Богу целе ноћи, молећи га за заштиту. Знале су да би проповедање у Непалу могло да буде опасно, али тако много људи, који никад пре нису чули Јеванђеље, жељно су прихватили њихову поруку, да је награда била вредна ризика.

Ујутро је полиција поново окупила свих једанаест хришћана. “Ако имате новца, можете да купите храну”, рекао им је један полицајац. “Сада ћемо сви у врло дугу шетњу.”

Пурнима и њени пријатељи су разменили упитне погледе, али је она одлучила да не брине превише. Све ће се сигурно решити још данас, у канцеларији команданта области.

Цео дан су се с муком пробијали кроз дунглу; једанаест хришћана и девет полицајаца, наоружаних пушкама. *Мора*

да изгледамо прилично ојасно, помислила је Пурнима, одмеравајући погледом оружје. Мишићи су јој били укочени, бунећи се против тешког неравног терена. Будући да ни она ни остали нису имали новца, нису имали ни хране, а воду су пили само кад су прелазили поток.

Кад су најзад стигли у обласну канцеларију, већ је пао мрак. Пурнима је била исцрпљена, било јој је хладно и била је гладна, али храбрила ју је мисао да је Бог с њима и била је уверена да ће се ускоро вратити кући. Али њене наде су се распршиле чим је почело саслушање. Иза масивног дрвеног стола, у једва осветљеној соби за испитивање, седело је пет полицајаца који су гневно вичући почели саслушање: “Ко вам је допустио да проповедате на пијаци у Јапи? Ко вас издржава? Где набављате материјал? Ви, прљаве избеглице! Ви овде немате права!”

Оне који су покушали да одговоре на те нападе шамарали су и шутирали; али шамарали су и шутирали и оне који **нису** одговарали. Питања – и батине – трајали су сатима, све док један полицајац није ушао у собу и рекао: “Доста је за ноћас. Дајте им да једу. Наставићемо сутра.”

Услови у овој хелији били су још гори него у претходној. Пурнима је тешком муком обуздала жуч која јој се попела у грло од ужасног воња бљувотине у хелији. Бетонски под је био леден, а нису имали чак ни ведро које би могло да им послужи уместо нужника.

Ујутро су она и остале жене у хелији са страхом чекале. Полицајци су их изводили једно по једно и испитивали их. Командант округа је рекао Пурними да имају доказ да су она и њени пријатељи уништили будистички храм и вређали њихове богове.

“Не, то није истина!” – узвикнула је она у неверици. Полицајац ју је снажно ошамарио.

“Ти, дрска, мала лажљивице!” – вриштао је. “Кажи нам истину у добићеш блажу казну. Ако наставиш да лажеш, ићи ћеш у федерални затвор на дуго, дуго времена.” Пурниму је почела да хвата паника, али остала је при своме. Тукли

су је сурово и непрекидно, ногама и рукама, по целом телу, и после неког времена само је обамрла и скоро да више ништа није осећала. До оног напада прве, мрачне ноћи у Индији, у ствари и није знала да људи могу да буду тако зли. Али у следећих двадесет и осам дана научиће сурову лекцију – претешку за једну петнаестогодишњакињу.

Дуги дани саслушавања су се отегли у недоглед; власти су се свом снагом предале испуњењу своје мисије – да сломе дух Пурними и њеним пријатељима. Поступак је био увек исти, осим што никад нису знали ко ће бити изведен први на свакодневну туру испитивања и батина. **Питање, погрешан одговор, ударац. Још једно питање, још један погрешан одговор, још један ударац.** И тако из дана у дан.

У својој ћелији, Пурнима и друге жене тихо су певале и молиле се дуго у ноћ; охрабривале су се међусобно речима наде: “Држите се. Ускоро ће све бити готово и онда идемо кући”, шапутале су у тами.

Кући, мислила је Пурнима иронично, како је то релативан појам.

Пламен Божијег мира

Док је била у избегличком центру, Пурнима је непрестано мислила на своје родитеље и колико јој недостаје њен дом у Бутану. Али сада јој је недостајала сестра, као и прљава мала колибица у претрпаном центру, за коју дефинитивно никад није мислила да ће јој недостајати. Питала се што сада раде њени сестрић и сестричина и како се држи Маја. Зна ли уопште где се она сада налази?

О, Мајо, ојросџи шџо сам џи проузроковала џако много проблема. Мора да лудиш због мене, размишљала је Пурнима.

У ствари, неки хришћани у избегличком центру, укључујући и пастора, чули су гласине да је једна група ухапшена. Чак су долазили у затвор у ком су држали

Пурниму и остале, али су их полицајци жестоко претукли и отерали. Заробљеним хришћанима је речено шта се догодило; били су поражени чињеницом да је неко могао тако да нападне њихове пријатеље, а да при томе ничим није био изазван.

Двадесет и петог дана њиховог заробљеништва, један стражар је рано дошао по Пурниму. Командант области чекао ју је у већ познатој соби спреман, по ко зна који пут, да покаже своју окрутност. И поново су почела питања: “Ко ти је рекао да проповедаш? Тако си млада. Можда то и није твоја кривица. Сигурно те је неко приморао да прихватиш ту веру и обећао ти новац. Ко вас издржава? Само ми реци ко је то и батине ће престати. Можда ћемо чак да те вратимо у центар.”

Следећих неколико минута су јој се учинили дугим као вечност. Уморна, физички врло слаба од глади – затворенике су хранили само с мало пиринча, двапут дневно – и прљава, јер нигде није могла да се опере, Пурнима је упркос томе осећала како Божији мир пламти у њој током сваког испитивања. Није постојала она, постојао је само Христос, а неизмерно јој је помогло док је молила Бога да опрости њеним мучитељима и подари јој снаге за све што тек следи.

“Одговори ми на питања!” – викао је командант.

Пурнима је скупила храброст припремајући се за ударац, јер је знала да му се њен одговор неће допасти: “Ја нисам примила Христа ради новца, издржавања нити ичега сличног! Примила сам Христа јер је моја сестра била болесна три године, а онда је постала хришћанка и чудесно је исцељена. Видела сам много чуда, имам мир и радост. Нема другог разлога.”

Командант је фрустриран устао и унео јој се у лице. Када је осетила његов дах и видела злокобан мрачан гнев у његовим очима спопао ју је страх, али покушала је да не устукне. “Лажеш!” – викнуо јој је у лице. “Знам да нешто кријеш. Не говориш ми истину. Сада ћеш у затвор на дуго

времена. Јеси ли спремна за то?” Пре него што је могла да одговори, ударио ју је преко лица тако јако да је пала са столице. “Водите је назад у хелију”, наредио је.

Пурнимине пријатељице су гласно уздахнуле када су је виделе немоћну (једва је стајала на ногама) и изубијаног лица, које је од жестоког ударца већ почело да отиче. “Не брините”, рекла је, лежући на тло, док су јој се очи пуниле сузама. “Не боли тако страшно као што изгледа.”

Жене су знале да то није тако, јер су и саме примиле свој део бола и понижења од бездушних полицајца. Тешиле су је како су знале и умеле, саосећајући с њом, јер полицајци нису били спремни да поверују ни у њихове приче. Полиција једноставно није могла да поверује да Пурнима и њени пријатељи не примају никакву финансијску помоћ из иностранства. Били су уверени да Библије и леци долазе изван Непала, јер је хришћанство страна религија. Одбијали су да прихвате да се оно шири самостално, без икакве присиле или обећања о личној користи.

Неколико следећих дана је прошло мирно, док су Пурнима и њени пријатељи размишљали о својој судбини. Молитве и тихе песме су им доносиле олакшање и помогле да скрате време, али она је имала неки осећај нелагоде и било јој је чудно што њихови поробљивачи више не долазе по њих. *Шта раде? Зашто нас не ослободе?* – питала се.

“Благо мени!”

Најзад, у уторак, рано ујутро, 20. септембра, група је поново окупљена у канцеларији команданта области. Пурнима је знала да се нешто спрема јер су дотад жене биле одвојене од мушкараца. Без много речи, неформално су их постројили, ставили им лисице и повели их преко сеоског трга до суднице с које се пресијавао лимени кров. Пурнима је била толико радосна што је напољу на сунцу, макар и на тренутак, да је престала да мисли на оно што их чека.

Просторија је већ била пуна људи, када су их под стражом одвели напред и посели на њихова места одмах поред браниоца ког им је доделио суд. На супротној страни просторије државни тужилац је рекао да износи званичну оптужбу против њих једанаесторо. Иронично, али када су почели да читају измишљене оптужбе – списак који је садржавао лажи о уништењу будистичких храмова и убијању светих крава – Пурнима је у ствари почела да осећа наду. Можда ће ово ипак бити дан њиховог ослобођења и моћи ће да оду. Судија ће сигурно да увиди да су недужни.

Њихов адвокат их је заступао прилично уверљиво, али тужилац је очигледно имао сценарио кога се чврсто држао. Изгледа да му је главни циљ био да научи хришћане памети на њиховом личном примеру. Суђење се отегло и дан је полако прешао у вече. Било је скоро 22 часа те ноћи када је судија напокон донео одлуку и уморној групи прочитао пресуду. Пурнима је уморна када је њено име прозвано заједно с именима свих осталих. Цело тело јој је уздрхтало када је судија одлучно објавио да ће бити враћени у федерални затвор на три године.

Три године – одзвањало је у Пурниминој глави.

Обећала је Богу да ће му бити верна куда год је пошаље: далеко од куће... ван из Бутана... у избеглички центар. Али у **затвор**? Било је то више него што је једна петнаестогодишњакиња могла да поднесе. Затворила је очи и поново потражила утеху у библијским причама које је упамтила. Замислила је Исуса како седи на гори и поучава своје ученике. Осетила је како храброст у њој расте док су јој познате речи пролазиле умом: Благо прогоњенима... јер је њихово царство небеско! Благо прогоњенима... Благо прогоњенима... Стала је када је схватила истину: *“Благо мени...”*²

Било је тешко гледати на затворску казну као на благослов; Пурнимини дух и душа прихватили су ту чињеницу пре

² Види: Матеј 5,10 – ССП.

него њен ум. Али у данима који ће доћи, то обећање, које су често у један глас понављали, постаће темељ снаге заробљених хришћана.

Сада су их оковали, двоје по двоје, извели из суднице и повели на још једно заморно пешачење кроз непроходну џунглу. Затвор се налазио на врху планине, неколико километара даље. Пурнима се присећала судске расправе и што је више о томе мислила, то је била уверенија да је Бог имао своју улогу у свему што им се догодило. Били су лажно оптужени и водили су их у затвор – ради Христа. Та спознаја јој је доносила утеху и осећала се повлашћено јер је позвана да страда за Христа. Погледала је у својих десет пријатеља који су се, заједно с њом, с муком пробијали кроз џунглу и поново је знала да је у добром друштву.

“Добродошли у ђакао!”

Стигли су до затворске капије у три ујутро. Пурнима је на месечини успела да распозна обресе високог зида који је окруживао затворски простор и огромна спољашња врата, која су злокобно зашкрипала када су се отворила да приме своје нове станаре. Место је имало суморну, тешку атмосферу, и по изгледу би се рекло да је то некад била величанствена тврђава, али здање је сада било веома оронуло и запуштено. Док су прелазили преко отвореног дворишта ка унутрашњим зградама, Пурнима је кришом преко рамена погледала иза себе у врата која су се затварала за њима. Гласан звекет одјекнуо је затвором, њеним новим домом.

Њој и осталим женама дали су по танку простирку од сламе и одвели их у ћелију у којој је владала потпуна тама, али очи су им се постепено привикле и могле су да разабере силуете других жена које су спавале на поду. Језив, сабластан глас, извио се из земље и допловио до њихових ушију: “Добродошли! Добродошли у пакао!”

Пурнима се са зебњом питала ко су све те жене с којима ће одсада да живи? Какав су злочин починиле? Јесу ли насилне? Хоће ли им се она допасти? Питања на која није било одговора нису јој давала мира. Нашла је слободно место поред спољашњег зида, села је и склупчала се. Била је преморена, али превише уплашена да би могла да заспи.

Након неколико сати, слаба сунчева светлост пробила се кроз решеткасте отворе високо на зиду и Пурнима и њени пријатељи су могли да виде шта се налази око њих. Просторија није била велика, али ни претрпана. У ћелији је било још пет затвореница, и свака је очигледно имала своје место, а њихова оскудна имовина лежала је на поду око њих. Купатило, ако бисмо тако могли да га назовемо, састојало се од уздигнуте цементне подлоге, која је налегала на спољашњи зид. Био је ту и зарђали лавабо, али није било ни сапуна, ни топле воде, ни врата. Рупа у цементној подлози отварала се у прокопану јаму која се, судећи по смраду, никад није чистила. Задах из ње испуњавао је ћелију.

Бетонски зидови затвора били су више умрљани него обојени слојевима боје, преко којих је стајала годинама таложена прљавштина. Под је био хладан, влажан и веома прљав. Кроз мали унутрашњи прозор, негде у нивоу очију, могле су да виде двориште и далеко већи мушки блок преко пута њих. Високо изнад дворишта стајала је ограђена уска платформа с које су стражари мотрили на затворенике, иако Пурнима није видела још ни једнога.

Туласа је била самопроглашени вођа ћелије. “Зашто си овде?” – грубо је упитала, гледајући право у Пурниму. “Зар ниси мало премлада да чамиш у затвору?”

“Не знам јесам ли премлада”, одговорила је, “али моји пријатељи и ја смо овде јер смо хришћани.”

“Хришћани?!” – Туласа је скоро испљунула ту реч. “Зашто би вас затворили јер сте хришћани? Глупост није противзаконита.” Гласно се насмејала, а остале жене су јој

се придружиле. Представила се, али у њеним речима није било тоpline. “Прича се да сам убила свекрву”, рекла је режећи. “Значи, бићу овде неко време, а теби ће помоћи ако ми не сметаш!”

Пурнима је зурила у жену, немоћна да скрене поглед, иако су је њене грубе речи веома уплашиле. Некако је осетила да се иза те ледене спољашњости крије блага, нежна душа, и од тог тренутка молила се да јој Бог подари прилику да је пронађе.

Туласе се, просипајући за собом бујицу псовки, вратила у свој ћошак. Пурнима је приметила да она има гомилу покривача и личних ствари, што је значило да је ту већ неко време и да је све то добила од пријатеља или чланова породице који су јој долазили у посету. Придошлице нису имале ништа осим оно мало одеће на себи. Прво јутро, хришћанке су се збиле једна уз другу и молиле се, обавезујући се да ће сваки дан почети молитвом и да ће постити сваки петак. Дали су им основни прибор за кување, а сваког дана су добијале два obroка, обично пиринач и кромпир. Понекад су им давали и мало новца којим су могле да купе личне потрепштине.

Хришћани су убрзо открили да је прилагођавање затворском животу на неки начин слично прилагођавању животу у избегличком центру: научи правила; клони се невоља и чувај леђа. Огромна разлика је, свакако, била у потпуном недостатку слободе и неспремности страже да се умеша када се појави проблем.

Али, размишљала је Пурнима, овде бар није било свакодневних саслушања и батина, а осим тога, могли су у миру да се моле упркос непрестаном ругању других затвореница и њиховим сталним псовкама. Највећи страх у Пурними изазвале су сексуалне алузије стражара које су почеле убрзо након њеног доласка.

Првих неколико месеци пролазило је врло споро, а Пурнима је слабо спавала. Убрзо је сазнала зашто остале затворенице нису себи уредиле “дом” поред спољашњег зида — тамо је било

веома хладно. Здравље јој се погоршавало како је наступала зима, а није имала топлу одећу и ни један једини покривач. Ускоро је њен оптимизам заменио дубок унутрашњи осећај очаја. Схватајући шта се догађа, била је забринута због своје рањивости и опадања вере. Поново се питала да није направила ужасну грешку. Вратили су се и њени снови о дому и мајци, што је ноћ чинило још неподношљивијом. Била је спремна да одустане.

Једно послеподне, Пурнима је чула крике који су долазили из мушког блока. Те крике су пратили гневни гласови који су викали: “Удри га! Удри! Докрајчи га!” Није било необично да у мушким ћелијама избије туча, али овог пута је Пурними низ кичму прошла језа када је чула повике: “Докрајчи га! Мртав хришћанин не може да се моли, не може да пева!”

Пурнима је знала да су претње стварне. Туласа јој је рекла да је неко убијен у мушким ћелијама, нешто мало пре њиховог доласка. Свесна да се њен брат хришћанин суочава са смрћу и да други затвореници хоће да га убију, избезумљено је почела да дозива стражаре, али нико није дошао. Јецајући, пала је на своју простирку и почела да се моли. И у том тренутку је схватила колико је тежи био затворски живот њеној браћи која су бачена у претрпане ћелије с више од две стотине других мушкараца, већином врло насилних злочинаца, него њој. Увидела је колико је била окупирана самосажаљењем док је на другој страни дворишта њен пријатељ био пребијан, можда чак и убијен.

“Драги Боже”, молила се, “не дај им да га убију, молим те, не дај да умре.”

Заплакала је, али овог пута не само због себе, него због свих њих.

Жртва тог напада био је брат који се звао Ашок; преживео је, али једва. Захвална Богу за његов опоравак и решена да своје мисли скрене са себе на друге, Пурнима је почела да тражи начине за сведочење другим женама у ћелији.

Знала је да некако мора да остане активна ако жели да преживи три године у затвору. У прошлих неколико недеља допустила је да јој, осим тела, у затвору буду и душа и дух, и то је морало да се промени. “Господе, покажи ми шта могу да урадим”, молила се. “Спремна сам да ти служим, упркос околностима.”

Тад се сетила да ће ускоро Божић...

Божићни дар

Човек који је био познат само као “Ујак”, био је скоро неодвојив део федералног затвора. Толико дуго је био у затвору и тако је слободно тумарао наоколо, да су придошлице обично мислиле да је и он део особља – али није био. Сваке недеље је обилазио ћелије и питао затворенике да ли желе да им купи нешто на пијаци.

“Добро јутро, Пурнима”, поздравио ју је. “Да ли би хтела да ти нешто купим, или још увек желиш да чуваш новац док не изађеш? Зашто уопште штедиш? Каква је корист од новца ако га не трошиш?”

Само што је то изговорио, Пурними је синило. *То је што! То ћу да урадим. Хвала ти, Ујаче!*

Брзо му је гурнула у руке сав новац који је уштедела и шапатом му кроз решетке објаснила шта треба да уради. Гледајући га како лежерно одлази, молила се да купи тачно то што му је рекла. Када је чуо њену жељу, Ујак је помислио да је сишла с ума, али љубазно јој је рекао: “Како бих могао да одбијем тако невино лице?”

Када се касније тог дана вратио, предао је Пурними пакетић, уверавајући је: “Ево га, све је ту. Али ја и даље мислим да си сишла с ума. Деси се то у затвору, знаш.”

Она се насмешила у знак захвалности и пружила му руку кроз решетке. Затим је почела нешто да припрема, док су друге жене гледале. На крају више нису могле да крију радозналост, па су јој пришле и упитале је шта ради, али Пурнима се на то није обазирала и само је наставила.

Било јој је потребно цело слепоподне, али била је одлучна да направи све како треба. На крају, када је завршила, окренула се осталима и објавила: “Откад сам овде, Бог ми је ставио у срце да штедим доплатак који примамо у затвору. Све до јутрос нисам знала зашто, а онда ми је све било јасно. Замолила сам Ујака да ми за тај новац купи најбољу пилетину и поврће које може да нађе. И ево, сада сам све то спремила – за вас.”

Све жене су немо стајале, гледајући у њу са чуђењем. Туласа ју је подозриво одмеравала погледом; чекала је да чује у чему је “штос” и питала се зашто би Пурнима, којој никад није упутила ни једну једину љубазну реч, урадила нешто такво. “О чему причаш? Каква је то превара?” – заједљиво је упитала.

“Само сам нешто хтела да поделим с вама, Туласа – са свима вама. Нема преваре. Ово је мој поклон за вас. Зато, хајде да једемо!”

То вече су затворенице у женској ћелији имале најбољи оброк који су памтиле. Чак су и стражари пролазили поред њих и привиривали. Затвором се брзо прочуло да је Пурнима направила гозбу!

Следеће вече, Туласа је оставила свој ћошак, пришла и села поред Пурнине. “Зашто си то припремила за нас?” – упитала је искрено и пристојно, по први пут откако ју је Пурнима знала. “Откад сте дошле, ми смо се само исмејавале с тобом, са свима вама, ништа нисмо урадиле за вас. Осим тога, сав тај новац је био твој. Сигурно си могла да га потрошиш на себе – зашто си га онда потрошила на нас?” Туласа једноставно није могла да схвати такву доброту. Сматрала је да је Пурнима или врло глупа или врло мудра, и хтела је да открије шта је од тога истина.

“Туласа”, почела је Пурнима, смешећи се, “јеси ли ти икад чула за Божић?”

Тако је почело да се ствара невероватно пријатељство између осуђене убице и девојнице проповедника. Пурнима

је испричала Туласи како је и сама прихватила Христа на божићној служби пре скоро три године. На свој благ, али страствен начин, следећих неколико месеци јој је често причала о Христу и њих две су, ма колико то изгледало немогуће, постале врло блиске пријатељице. Туласа је Пурниму помало подсећала на мајку и девојчица се осећала утешено у друштву старије жене. Иако није знала шта ће сутрашњица да донесе, решила је да се храбро суочи с тим. Препознала је своје слабости али је одбила да им да моћ да је заробе. Прихватила је изазов а остало препустила Богу, баш као што је урадио Мојсије.

Епилог

Пурнима, и сви остали хришћани, ослобођени су из затвора после четрнаест месеци и шест дана. Глас о њиховом хапшењу стигао је до избегличког центра и на крају се прочуо широм света. Хришћанске вође из разних земаља удружиле су се и упутиле захтев непалској Влади да их ослободи. “Знамо да у федералном затвору држите једанаест хришћана”, протестовали су код непалскога краља. “Једно међу њима је још увек дете!”

Пурнима и њени пријатељи касније су сазнали да је њихово раније ослобађање било већи благослов него што су у први мах схватили. Затворске власти су намеравале да их држе тамо седам година (била је то допуњена затворска казна, намењена онима који преобраћају друге на хришћанство).

Одмах по ослобађању, на чуђење затворских власти, тражили су састанак са својим бившим цимерима. Три месеца након заробљеништва, хришћани су почели да примају помоћ од својих породица. Сада су својим бившим цимерима оставили сву имовину коју су прикупили, као и још новца који је Пурнима уштедела за неку другу посебну прилику. Све су их подсетили да су били прогоњени због своје вере – вере у Исуса Христа. Неки међу затвореницима су постали хришћани и они су их подстицали да “одрже веру”.

Једанаесторка је обећала да ће се молити за њих, као и за све остале затворенике.

Један од мушкараца који је учествовао у пребијању Ашока, иступио је и рекао: “У наш затвор је ушло сјајно светло, а сада оно одлази.”

Пре него што ће отићи, Пурнима је последњи пут загрлила Туласу, сада хришћанку. (Туласа је касније ослобођена, када је пресуда укинута. Сада је активни вођа у цркви.)

Од првога тренутка, када јој је Маја читала библијске приче, Пурнима се дивила Мојсију. Био је протеран из своје земље и, мада се осећао недораслим, јер није био вешт говорник, Бог га је употребио на моћан начин. На сличан начин је и она, која се често осећала недораслом због својих година, сада постала прилично славна особа у Непалу. У црквама у околини избегличког центра, где још увек живи с Мајом, Сивалом и својим сестрићем и сестричином, редовно је позивају да сведочи о свом животу.

Њена молитва је да се једног дана врати у Бутан, у своју отаџбину, да види своју маму и проповеда Јеванђеље.

АИДА:

ГЛАС БЕЗГЛАСНИХ

Русија
јули, 1968. године

Она није хтела адвоката. Аида Михајловна Скрипникова није хтела некога ко ће да говори у њено име, посебно не некога кога јој је доделила совјетска влада. Хтела је да говори сама за себе и сама да изложи свој случај пред судијом. Седећи за столом одбране у совјетској судници обложеној дрвеним панелом, зурила је мимо њега у портрет Лењина, “оца” поретка који ју је држао заробљеном.

Тужилац се противио тој идеји. Није желео да се окривљена брани сама; то би значило дати јој превише слободе. Указао је да се окривљена неко време лечила у душевној болници. Како онда може да води одбрану у кривичној парници?

Судија је на крају пристао на Аидин предлог и њен адвокат је напустио судницу. Сада је била одговорна сама за себе, за свој случај и своју казну. Није то било први пут да се нашла у судници, нити је први пут била оптужена због исповедања хришћанства. Ако судија буде сматрао да је крива и пошаље је у радни логор, ни то неће бити први пут. Све је то већ прошла. Оно што је овог пута било другачије јесте била њена одлука да неће имати пасивну одбрану коју је одобрила влада. По први пут ће моћи да говори сама за себе и јасно изнесе свој случај у име верних из њене отаџбине.

Оптужби је било много, а судија их је прочитао сваку посебно, гласно и оптужујућим тоном, од кога се ледила крв у жилама. Аида је била оптужена да живи у Лењинграду без одговарајуће боравишне дозволе (дозвола јој је била поништена). Такође је била оптужена да је члан нерегистроване хришћанске групе и за незаконито дељење хришћанске литературе.

Клевеша насупрот истини

Средиште најважнијих оптужби против ње била је једна реч: **клевета**. Аида је, тврдио је тужилац, прикупљала и слала “лажне” извештаје да у Совјетском Савезу хришћане хапсе, суде им и затварају их. Оно што је било посебно кукавички, у владиним очима, јесте, по оптужби, да је странцима преносила информације, штетне по Совјетски Савез, и тако оклеветала своју земљу у иностранству.

Баш као што се оптужба усредсредила на једну реч, тако је и Аида одлучила да се брани. Њена реч ће бити **истина**. Ако је податак који је пренела истина, онда није било клевете, размишљала је. Намеравала је да докаже суду да је све што је рекла без сваке сумње истина.

Док је читан списак оптужби, по први пут је схватила колико је полицијски надзор над њом био темељан. Знали су за госпођицу Јурсмар, привлачну Швеђанку која је дошла у Совјетски Савез како би од Аиде преузела информације. Знали су када су се и где њих две састале. Запленили су бележницу госпођице Јурсмар у којој је стајала напомена о састанку с Аидом. Судија је, штавише, набројао сваки податак и сваку публикацију коју јој је Аида дала, док му је глас одзвањао сарказмом и презиром.

“Јурсмар је све то покушала да изнесе из земље”, нагласио је судија, “али током царинске контроле, горе поменути материјал је откривен и одмах заплењен.” Скренуо је поглед с оптужнице како би севнуо очима на оптужену, док му је на лицу поигравао победнички смешак који никако није могао да сакрије.

Знали су и за Давида, другог иностраног пријатеља хришћанина, као и за примерак хришћанског часописа *Весник сѣасења* који му је Аида послала. Знали су да је путовала у другу област како би се састала са сестром и дала јој часописе који су касније раздвојени хришћанима у илегалној цркви. Изгледа да је полиција знала за сваку особу с којом се састала и за сваки комадић папира који је предала.

Аида је била смирена, само се питала коју ли су информацију још пресрели и који су хришћани, као резултат тога, још увек непознати јавности, пошто је њеним информацијама препречен пут пре него што су стигле на одредиште.

Док је судија читао оптужбу за оптужбом, с његовог језика се непрестано котрљала једна те иста фраза. Према оптужници, Аида је “намерно преносила лажне тврдње, клеветујући Совјетски Савез и друштвени поредак.”

Спокојно поуздање

Аида је седела, смирена и сама, за столом одбране, на неудобно тврдој дрвеној столици. Мислила је да ће бити нервозна или узнемирена, али није била; уместо тога, у њој је владало спокојно поуздање и осећала је Христово присуство у просторији. Исус је рекао својим следбеницима да не брину шта ће рећи када их изведу пред краљеве и судије, и она није бринула.

Када ју је полиција саслушавала, рекао је судија и даље читајући оптужницу, није признала кривицу, мада је признала да је слала и делила хришћански материјал. Полиција је саопштила да су у њеном стану пронађени преписи мноштва докумената које је слала, што ју је јасно повезивало са случајем. Аида је полицији рекла да тај материјал не садржи клевету, него само “тачан одраз положаја цркве у нашој земљи.”

Судија је најзад завршио читање оптужнице. Гледајући строго у Аиду, упитао је: “Тужена, разумете ли оптужницу?”

Погледала га је, самоуверено задржавајући поглед на његовим тамним очима. “Да”, рекла је.

“Признајете ли кривицу?”

“Не.” Глас јој је био миран и чврст.

Судија је спустио поглед на своје белешке и објавио да ће судски претрес почети одмах. Први сведок ће, рекао је, бити сама Аида.

Породица измучена шугом

Када је почела да следи Исуса, у својој двадесет и првој години, Аида није знала да ће је тај пут одвести у судницу. Рођена је у хришћанској породици и од малена је знала ко је Исус. Али, погодила их је велика несрећа када јој је отац, 1942. године ухапшен, јер је одбио да иде у војску. Обећали су да ће му дати уверење које га ослобађа војне службе, али то уверење никад није дошло. Уместо тога су га убили, а иза њега је остала двогодишња Аида која није стигла ни да га запамти.

Њена мајка је сама подизала децу у малом сибирском градићу, вредно радећи и усрдно се молећи. Редовно је деци читала Свето писмо и, упркос опасности од хапшења и судског гоњења, водила је децу на састанке хришћана који су се тајно окупљали у кућама, једни код других. Понекад би њен ујак остајао на стражи пред кућом и пазио хоће ли наићи војска или полиција. Аида се добро сећа те недеље када је полиција упала на састанак у њиховом дому. Одлазећи, одвели су у лисицама њеног ујака и још двојицу хришћана и поднели против њих кривичне пријаве.

Нажалост, када је она имала једанаест година, мајка јој је умрла. Једно од најјаснијих сећања које је имала о њој била је њена брига да би деца кад одрасту могла да оставе веру у Христа. Али упркос мајчиним напорима да се то не догоди, Аида је заиста била оставила веру. Није то било толико намерно окретање леђа, колико само скретање, губитак интересовања. Подизала ју је старија сестра, а како су непрестано били заузети обавезама, породица је

престала да иде на црквене састанке. У школи су их учили да нема Бога. И тако је, постепено, у њиховом дому Бог престао чак и да се спомиње.

Поново рођена вера

Када је имала деветнаест година, Аида се преселила у Лењинград (сада Санкт Петербург). Њен, пет година старији брат Виктор, завршио је службу у морнарици и настанио се у Лењинграду, а она се тамо преселила како би му била ближе. Једног дана док су разговарали, некако се наметнула тема вере.

Аида је рекла: “Не знам има ли Бога или не.”

Била је изненађена жестином његовог одговора: “Шта је тебе спопало?” – чудило се. “Ја у то никад нисам чак ни посумњао! Знам да има Бога.”

Волела би да је могла и сама да буде тако уверена. Али њој је био потребан доказ.

Недуго након тог разговора, пролазила је поред једне антикварнице и сетила се да је неко споменуо да ту понекад може да се нађе Библија. Скоро из ината, ушла је и упитала да ли их имају. Трговац јој је рекао да ретко имају Библије, а да тренутно нема ниједне. Окренула се да пође, али је у продавници био неки купац који ју је пратио напоље и понудио да јој прода Нови завет за 15 рубаља.

Био је то скоро сав новац који је имала, али га је дала човеку и заузврат добила стару Књигу. Аидин брат је био одушевљен том куповином, посебно зато што је дошла у време када му је највише била потребна. Управо је био открио да има рак а лекари су му рекли да је неизлечив. Виктор је замолио Аиду да оде у дом молитве и о томе обавести његове пријатеље.

Урадила је тако, а они су почели редовно да га посећују и храбре. Посматрала је како је дух њеног брата постајао све живљи, док је болест његово тело водила ка смрти. Била је задивљена чињеницом да његова вера у Христа постаје све

јача како му је тело слабило. Силно је желела да има такву веру какву је он имао. Приближавао се смрти, али не с бригом и страхом, него с дубоким уверењем да га чека вечни дом.

Четири месеца након постављања дијагнозе, Виктор је умро. Док је стајала покрај његовог узглавља, а живот полако из њега истицао, Аида је осетила као да се Виктор не опрашта, већ као да јој говори: “Видимо се.” И жалео је да она то зна.

Хтела је да има исто то поуздање и исту сигурност. Викторов живот — као и његова смрт — одговорили су на многа њена питања. Што се тиче оних на која до тада није добила одговор, расправила их је с Викторовим пријатељима из дома молитве. На крају је њена одлука била јасна: следиће Христа у вери.

Била је то одлука која ће се показати врло скупом у животу младе жене, али и она због које никад неће жаљити.

Размена литературе и речи

“Желите ли да дате објашњење суду о оптужбама против вас?” — питао је судија.

“Да, желим”, одговорила је Аида, знајући да ће он лично да обави почетно испитивање. Биће и њен тужилац и судија и порота. “Признајем све чињенице повезане с расподелом литературе онако како је наведено у оптужници, као и све о споменутим примаоцима.”

Мора да је тужилац помислио: *Она признаје чињенице. Ова љарница ће се завршити брже него што сам се надао. Требало је да задржи свог адвоката.*

На судијино питање, Аида је набројала по имену сваку особу којој је дала неки материјал, онако како је забележено у оптужници. Оспорила је само једну ставку оптужнице у којој је стајала реч “часопис”, а у ствари се радило о две три стране текста, али је признала да је давала информације и чак их преносила странцима:

“Све остало што стоји у оптужници, тачно је?” — упитао је судија кад је завршила.

“Да”, одговорила је. “Све чињенице да сам делила литературу су тачне. Али та литература не садржи ‘намерне лажне тврдње које клевећу Совјетски Савез и друштвени поредак’; односно није почињено кривично дело у складу са чланом 190/1, а нигде не стоји да је расподела литературе, као такве, злочин. Зато се изјашњавам да нисам крива.”

Уместо да директно нападне њене тврдње, судија ју је питао о Швеђанки, госпођици Јурсмар, којој је Аида дала материјал, укључујући и преписе два судска процеса против хришћана у совјетским судницама. Аида је одбила да одговори где је упознала госпођицу, називајући то “приватном ствари”.

Слушајући је како износи свој случај, тужилац је наћулио уши, питајући се хоће ли се млада хришћанка можда борити више него што је он мислио.

Аида је преко воље изнела појединости: Она и госпођица Јурсмаримајузаједничкогпријатељау Шведскојитајпријатељ је уговорио њихов састанак. Јурсмарова је донела педесет Нових завета које је Аида намеравала да преда члановима илегалне цркве, али их је полиција запленила. Она је заузврат њој дала литературу, укључујући нека писма и судске преписе које је госпођица Јурсмар требало да преда у Словенску мисију. Тамо ће сав материјал бити штампан и послат широм света.

“Зашто сте Јурсмаровој дали примерке *Весника сјасења* и *Брајскога листи*,¹ затим преписе суђења у Москви и Рјазану, као и писма Хорева и Маховитског?” – грубо је питао судија.

“Да би могла да их прочита и сазна како живи наша црква”, узвратила је Аида прозаично. “*Весник сјасења* је мој омиљени часопис, а *Брајски листи* говори о животу наше цркве. Судска гоњења су до те мере постала део живота наше

¹ Ове илегалне хришћанске часописе објављивала је илегална баптистичка црква у Совјетском Савезу. Комунисти су допуштали штампање само једног “одобреног” хришћанског часописа који је благонаклоно писао о совјетској власти. Хришћани који су припадали тајним, илегалним црквама и који су хтели да испричају истину о цркви, ризикували су затвор, ако их власти ухвате да штампају и деле своја издања.

цркве, да онај ко жели да сазна више о црквама у Русији, мора да зна за суђења.”

У ствари, онима који су одабрали да следе Христа у потпуности, судска гоњења су била нешто са чим су у Совјетском Савезу морали да рачунају. Хапшења, батине и затвор, били су део цене коју су овде плаћали за предан живот с Христом, а часописи илегалних цркава су сакупљали те податке и објављивали их.

Судија није могао да верује да је Аида поверила тако важне тајне информације жени коју је тек упознала.

“Међу вернима се пријатељство развија једноставније”, покушала је да објасни Аида. “Могу да одем у непознат град, сретнем се с вернима које никад пре нисам видела и да након неколико минута постанемо блиски пријатељи. Верници су једна велика породица и занима нас све што је у вези једни других.”

Тужилац је сад почео да сипа питања на смену са судијом. Питао је Аиду за све адресе странаца у њеном адресару. Хтео је да зна да ли им је свима писала.

“Некима јесам”, одговорила је. А затим је, помало опором, додала: “Не знам да постоји закон који совјетским грађанима забрањује дописивање с пријатељима из иностранства.”

Тужилац ју је оштро погледао, а неколико верника који су дошли да прате суђење, кришом се насмејало. Затим је почео да чита имена из њеног адресара.

Посебна хаброси

На почетку свог хришћанског живота Аида није намеравала да буде кореспондент који ради на првој линији фронта совјетске цркве. Када је прихватила Христа била је млада девојка. Имала је само двадесет и једну годину, радовала се свом новом Пријатељу и хтела је да говори о њему свакоме кога би срела.

Њена одлука је дошла као последица пробуђења у баптистичкој цркви у Совјетском Савезу. “Неко време, вера је опадала”, говориће касније, “а онда је изненада наступило

пробуђење. Оно што сам видела било је чудесно. Гледала сам мртве људе — духовно мртве — како поново оживљавају, а слаби су почели да се показују способнима за велике подвиге. Спознала сам величину понизности и стрпљења, величину страдања цркве. То пробуђење је подстакло и мој дух, тако да од тада једноставно нисам могла да останем пасивна.”

Њени нови пријатељи из Викторовог дома молитве охрабривали су је да сведочи. Посматрала их је док су штампали дописнице с текстовима Јеванђеља и порукама које су позивале читаоце на покајање и веру у Радосну вест. Убацивали су те дописнице у поштанске сандучиће, што је проузроковало приличан метеж у Лењинграду, такав да су о томе писале чак и локалне новине.

Од првога дана свог хришћанског пута Аида је поседовала посебну храброст и жар за сведочењем. Само месец дана након обраћења смислила је нарочит начин на који ће да поздрави први дан Нове 1962. године. Набавила је гомилу разгледница са сликом Клода Лорена (*Claude Lorrain*) која је приказивала излазак сунца над пристаништем. Данима је сваки слободан тренутак користила да руком на свакој разгледници напише следећу једноставну поруку:

***Срећна Нова 1962. година!
Новогодишња жеља***

*Једна за другом године пролазе,
неприметно беже,
чак и бол и туга несћају;
животи их од нас односи.
Овај свети је тако пролазан,
све у њему има свој крај.
Животи је важан... Не буди немаран!
Шта ћеш одговорити свом Творцу?
Шта те чека, пријатељу мој, с друге стране гроба?
Одговори на то питање док те још светло зове.
Можда ћеш већ сутира ситити пред Бога*

*и дајти одговор – за све.
Размисли добро о овоме,
јер ниси на овој земљи вечан.
Можда ћеш већ суштра, заувек,
покидајти све везе с овим светом.
Тражи Бога док га можеш наћи!*

Поема се завршавала једноставним позивом, истим оним који је виђала на дописницама својих пријатеља: “Покај се и веруј у Радосну вест.”

Када је исписала све дописнице, добро се умотала како би се заштитила од леденог ваздуха и изашла напоље. На великом тргу, испред Музеја историје религије и атеизма, тамнокоса девојка је почела да их дели. Брзо се кретала кроз масу и додавала их пролазницима, честитајући им Нову годину.

Поделила је скоро све, када ју је неко снажно шчепао за руку. “Шта је ово?” – гневно је питао неки човек, машући дописницом пред њеним лицем.

“Новогодишња честитка”, одговорила је, покушавајући да се отргне. Изгледала је сићушно поред великог смркнутог човека који ју је стискао све чвршће, а онда се осврнуо око себе и позвао полицајца који је стајао на углу.

“Нама ово овде не треба”, процедио је кроз стиснуте зубе. Није је пустио све док није стигао полицајац, ухватио је за другу руку и одвукао у свој ауто.

Укус онога што ће њек доћи

Била је то Аидина прва присилна посета локалној полицијској станици. Држали су је неколико сати, а онда ослободили, али не пре него што су о њој отворили досије и записали све податке о њеној “евангелизацији путем разгледница”. Аида је смирено седела, одговорила је на сва питања, и сама задивљена поуздањем које је осећала. Бог је био с њом, знала је да не треба да се плаши власти. Питала се да ли је икад ико рекао том полицајцу колико га Христос воли.

Полиција је о том инциденту обавестила њеног послодавца и заједницу у којој је живела. Њен први сукоб с правним системом догодио се тог априла, кад је такозвани “другарски суд” претресао доказе против ње. Седела је на клупи испред тројице “другова” који су одлучивали о њеној судбини. “Тужиоци”, обичан народ из округа, доведени су како би сведочили против ње. Један старац се тресао у очигледном гневу и викао: “Не желим да дишем исти ваздух с њом! Не желим да ходам истом земљом којом она хода!”

Други сведоци су тврдили да је Виктор умро јер му баптисти нису допустили да потражи медицинску помоћ (врло чудна изјава, помислила је Аида, с обзиром да је Виктор умро у болници). Тврдње њених тужилаца су је изненадиле и на други начин. Зар против ње није подигнута оптужница због дељења хришћанских дописница? Какве онда то везе има с њеним братом? Аида је покушала да говори и одбрани се, чак је и Викторова удовица покушала нешто да каже, али гомила у судници није им дала да проговоре. Крајем судске расправе, присутни су захтевали да се Аидин случај преда вишем суду, где ће моћи да добије и вишу казну. “У Народни суд с њом! У Народни суд!” – скандирали су.

Аида се питала како је неколико дописница могло да изазове толику мржњу.

Тројица званичника из другарског суда поништили су њену дозволу за боравак у Лењинграду и отерали је с посла. Након исказа сведока, присутна гомила је сматрала да таква казна ни близу није довољна. Устали су, лупали ногама и вриштали на танушну девојку пред собом, захтевајући тежу казну. Аиду су, због њене сигурности, морали под стражом да изведу напоље, кроз стражња врата зграде.

Судска одлука није спроведена месецима; полиција је тиме добила више времена за посматрање и скупљање доказа против младе хришћанке — не доказа о злочину, него доказа о њеном хришћанском деловању. Аида је и даље живела

у Лењинграду, а радила је код онога ко би је примио. Живот јој је био све тежи, али су те првобитне тешкоће биле само укус онога што ће тек доћи.

“Ви одбијаше да се ѿвинујеште нашим законима!”

На овом, садашњем суђењу, настављено је саслушање; судија и тужилац су испитивали Аиду о сваком контакту са сваким странцем, као и о свакој информацији која је икада прешла границу.

Затим су прекопавали по свим хришћанским публикацијама које је она делила. Судија је узео један часопис са хрпе доказног материјала и почео полако да листа странице, тражећи одломке које је раније обележио. Када је нашао делове текста за које је био уверен да су посебно инкриминишући, почео је да их чита, наглас, ред по ред. На крају сваке реченице би пресекао Аиду погледом и позвао је да објасни или потврди наведену тврдњу.

Судија ју је питао о различитим хришћанским деноминацијама, указујући да се неке међу њима редовно састају и уопште не суочавају с прогоном.

“Не знам ништа о прогону верника из других деноминација”, одговорила је Аида уморно. “Ми пишемо само о прогону еванђејских хришћана и баптистичке цркве.”

Тужилац је тврдио да ће сви људи у иностранству који прочитају литературу коју је Аида слала, мислити да су сви хришћани у Совјетском Савезу прогоњени. Наставио је тамо где је судија стао, читао је чланке из часописа и испитивао Аиду о свакој реченици којој би нашао неку замерку. Указао је на тврдњу из једнога часописа, према којој се хришћанска деца суочавају с прогоном у школском систему СССР-а. А школе су, како је рекао, само покушавале да поправе штету коју су направили фанатични родитељи који трују своју децу глупим празноверјем.

“Закон забрањује наметање вере малолетницима”, рекао је гледајући у судију, како би се уверио да овај пажљиво слуша.

“Али закон не забрањује наметање атеизма”, узвратила је Аида.

“Атеизам није религија. А када дете одрасте мора само да одлучи о свом ставу према вери. Атеизам се не намеће.”

“Шта онда родитељ може да каже детету?” – питала је Аида, гледајући час у тужиоца, час у судију. “По закону му, дакле, није допуштено да каже да има Бога, али му је допуштено да каже да га нема?”

Сви су ћутали, а судија је променио тему, знајући да нема одговор. Захтевао је да се “оптужена не удаљује од теме”.

Тужилац је наставио читањем других коментара из других часописа. “Знате ли да верска заједница мора да буде регистрована?” – питао је оптужену.

“Знам”, одговорила је Аида. Али знала је и да се црква, пријавом, ставља под надзор комунистичких власти – власти које су оспоравале само постојање Бога ком је црква служила.

“Ваша заједница није регистрована; из тог разлога су вам забрањени састанци, а не зато што се у нашој земљи прогоне верници”, рекао јој је тоном којим би нестрпљиви учитељ прочитао буквицу малом детету.

“Наша заједница је затражила упис у регистар”, мирно је одговорила Аида. “Поднели смо молбу, али су нас одбили.”

“Одбијени сте јер одбијате да поштујете закон”

“Који закон не поштујемо?” – питала је.

“Тражите оснивање школе за веронауку и желите да одржавате верске активности за малолетнике.”

“Не сећам се да је наша заједница тражила оснивање школе за веронауку”, узвратила је Аида. “А по закону, родитељи могу да васпитавају своју децу како желе.”

“Не, **не могу!**” – праснуо је тужилац. “Законом је забрањено укључивање малолетника у верска удружења. Али ви **одбијате** да се повинујете нашим законима!”

“Ми, по Уставу, имамо слободу религијских уверења. Тај израз се односи на слободу вероисповести”, одговорила ја Аида. “То значи да нам је могуће да говоримо о Богу – то јест, да слободно исповедамо своју веру. Зар није тако?”

Овде је она представила саму суштину свог случаја. По совјетском Уставу народ је имао верску слободу, како у избору, тако и практиковању те вере. Али совјетске власти су се плашиле хришћанства; хтели су да се народ потпуно поуздаје у Комунистичку партију и да зависи од ње. Ако сузбију религијска уверења, мислили су, народ ће још ватреније да верује у Партију.

И поново судија није имао одговор на Аидино питање. Зато је још једанпут променио тему и питао Аиду зашто је онда делила литературу тајно, ако је све што тамо пише истина?

“Зато што се онима који нас прогоне не свиђа када чињеница да врше прогон постане позната”, одговорила је Аида. Све је више звучала као школовани адвокат, а не као обична радница у фабрици. “Ја знам да у материјалу који сам дала госпођици Јурсмар није било намерних лажних тврдњи. У *Веснику сјасења* и *Брајском листу* положај верника је описан онаквим какав јесте. Слажем се с вама да је тај положај непривлачан, али то је стваран живот и о њему **мора** да се говори. Када сам тај материјал предавала госпођици Јурсмар, знала сам да због тога могу да ме затворе. Била сам тога свесна. Али то не мења истину која је тамо записана.”

Тужилац је погледао своје белешке и сео. Најзад је Аидино директно испитивање било готово. Али суђење још није. Сада су позвани сведоци. Први су биле њене комшије, Анатолиј и Ала Лаврентева. И судија и тужилац су их обасули питањима: “Да ли је тужена с вама причала о својој вери?”; “Да ли вам је дала неке књиге?”; “Има ли телевизију или радио?”; “Живи ли у складу са својим примањима?”; “Како се облачи?”; “Шта кува?”

Ни Анатолиј ни Ала нису рекли да је Аида злочинац.

“Аида је са свима била у добрим односима”, рекао је Анатолиј. “О њој може да се каже само добро.”

Затим је позван још један комшија кога су такође засули питањима о Аидином облачењу, понашању и запослењу.

На крају је за сведока позвана Марија Акимовна Скурлова, верница. Познавала је Аиду пет година. Њих две су заједно ишле на богослужења и заједно се молиле, а када је Аида изашла из затвора после једногодишње казне, Марија јој је пружила уточиште.

Сада је Марија признала да је помагала оптуженој.

“Кажете да је Аида отпуштена с посла зато што је верница?” – питао је судија. “Зашто онда ви нисте отпуштени? Сигурно зато што радите.”

“На мене још није дошао ред”, једноставно је одговорила Марија.

Марија је признала да су у стан који је делила с Аидом долазили странци, али она није знала да ли им је Аида нешто дала.

Када је Аида устала како би испитала своју пријатељицу, питала је о прогону хришћана. Марија је навела имена оних који су били на саслушању, оних код којих је полиција вршила претрес и оних који су били ухапшени.

“Знам да су верници новчано кажњавани”, сведочила је. “Суковицин је новчано кажњен...”

“Зашто су га казнили?” – упao јој је тужилац у реч.

“Зато што се молио.”

“Где се молио?”

“Водио је молитву у Лукином стану. Тамо је био састанак.”

“Тачно тако!” – победоносно је повикао тужилац. “Одржаван је састанак на недопуштеном месту! Имате дом молитве, тамо идите и тамо се молител!”

Касније се он поново умешао када је Марија посведочила да је и сама била новчано кажњена зато што је присуствовала хришћанском састанку. “Где је одржаван састанак?” – хтео је да зна.

“У шуми.”

“Забрањено је одржавати богослужења на јавним местима. Зато сте новчано кажњени.” Климнуо је судији са самозадовољним осмехом на лицу.

“У шуми није било никога другог; били смо сами. Одржали смо састанак и отишли, али неке су ухапсили на перону железничке станице, када смо већ ишли кући.” Марија је навела још неке примере када је полиција узнемиравала и ометала хришћане, а онда су је отпустили.

Последњи сведок на суђењу била је Јекатерина Андрејевна Бојко, Аидина пријатељица и такође верница. Потврдила је своје пријатељство с њом и посведочила да је ова “добра и љубазна”.

Јекатерина је испричала да је полиција долазила у њен стан и тражила Аиду. Тврдили су да је шпијунка и захтевали од Јекатерине и осталих комшија да их обавесте ако се појави у згради.

Јекатерина је била изразито непријатељски сведок што се тиче тужилаштва. Понекад су њени одговори садржавали само један слог, а понекад би након постављеног питања само немо седела.

“Шта сте знали о посети шведске туристичке Скрипниковој?” – питао ју је тужилац.

“Ништа нисам знала о томе. Сазнала сам сутрадан. Полиција је дошла код Аиде у стан када сам и ја била тамо. Рекли су да је од неке странкиње одузета литература коју јој је дала Аида.”

Тужилац ју је упитао за образовање које се завршило у десетом разреду. “Зашто се нисте даље школовали?”

Хтела сам да идем на медицински факултет”, одговорила је Јекатерина, “али у мојим карактеристикама су написали да сам верница и члан расколничке баптистичке цркве. И тако, нисам отишла на медицину. Свеједно би ме истерали.”

“А нисте чак ни покушали?” У судијином гласу је могло да се чује ругање.

“Знам из примера других да ме свакако не би пустили да студирам.”

Када је дошао ред на Аиду да испита сведокињу, погледала је своју пријатељицу. Почела је с општим питањима, а онда

се усредсредила на поступке совјетских власти према хришћанима. Аида је од ње тражила имена верника које је полиција новчано казнила, а Јекатарина их је набројала, потанко описујући неколико случајева.

“Зашто одржавате молитвене састанке у шуми?” – прекинуо их је судија. “Имате дом молитве на брду Поклонаја. Зашто не идете тамо? Ваша заједница није регистрована, одржавате молитвене састанке на недопуштеним местима и реметите јавни ред. Зато вас новчано кажњавају.”

“Поднели смо молбу за упис у регистар. Наши састанци у шуми нису сметали никоме у Лаврику.”

Тужилац ју је упитао сматра ли она себе лојалном грађанком чија је обавеза да поштује законе државе.

“Али ја поштујем законе”, била је истрајна Јекатерина.

“Састајете се по шумама и у Лукином стану, а ваша заједница није регистрована”, узвратио је тужилац оштро, побијајући је. “Према томе, **не поштујете закон.**”

“Молитвени састанци код Луке нису противзаконити.” Смело је цитирала Лењина који је законе против вере назвао “срамотним”.

Како није желео да оспорава једног од оснивача комунизма, тужилац је само отпустио сведокињу.

Преломни шренушак

Аида је покушала да практикује своју хришћанску веру унутар граница совјетског закона. Првих месеци свог хришћанског живота редовно је ишла у дом молитве који је био регистрован и кога су совјетске власти одобриле. Била је срећна и задовољна јер је могла да се моли с другим верницима и још није била свесна колико се политика дубоко умешала у регистроване цркве.

Како је наставила да долази на богослужења и служи у цркви, ограничења су све више почела да је нервирају. Била је укључена у проучавања Библије с младима из њене групе али су је упозорили да о томе ништа не говори

црквеним вођама. Комунистички закони су забрањивали разговор о “религијским празноверјима” с особама млађим од осамнаест година, а изгледа да су вође регистрованих цркава више бринуле о комунистичким законима, него о изгубљеним душама.

Аида се присетила кућне цркве у коју је ишла с мајком. Запамтила је осећај Божијег присуства на том месту и сећала се да су деца тамо била добродошла и да су их поучавали. Не дати младима прилику да чују Јеванђеље заиста је било неисправно, а такав став није био ни у складу с учењем Светог писма.

Преломни тренутак је настао кад је почела да ради у име хришћана који су због своје вере били у затвору. У почетку је хтела само да пренесе информације о њима и развије мрежу молитве и подршке за те људе. Вође регистрованих цркава су имале пописе ухапшених хришћана, али су ти пописи сматрани државном тајном о којој други хришћани није требало ништа да знају.

Аиди је управо то био податак који су остали неизоставно морали да знају. Како би хришћани – у Совјетском Савезу и широм света – уопште могли да се моле и пруже подршку браћи и сестрама у Христу, ако не знају за њихову патњу?

Трудила се да се та вест прочује и то ју је довело у директан сукоб с вођама регистрованих цркава.

“Укратко, ствар је у томе да су власти покушале да утичу на цркву изнутра, преко црквених радника, старешина, пастора, свештеника”, касније је причала Аида. “Хтели су да уведу забране које би угушиле духовни живот цркве. И у ствари су негде до 60-их година двадесетог века на том подручју имали прилично много успеха.”

Став црквених вођа је био у директној супротности с Аидиним напорима да се глас о заробљеним верницима прочује. Зато је морала да одлучи: хоће ли остати у регистрованој цркви и трудити се да заштити саму себе или ће се придружити некој илегалној цркви и радити на заштити браће и сестара који су били у затвору. Привлачност регистроване цркве била

је стварна; ипак је то била група којој је њен брат припадао све до смрти и имала је тамо много пријатеља.

На крају је одбацила лакши, пасиван избор. Одбила је да следи вође које су више бринуле о одобрењу власти него о хришћанској браћи и сестрама који су трунули у затвору. Тако се сасвим предала раду у илегалној цркви, свесна да ће ту одлуку скупо платити.

4. јуна 1962. године, у “Смени”, новинама које су биле гласник совјетских власти, појавио се чланак под насловом “Не буди леш међу живима”, с намером да се наруши углед верника уопште, а посебно илегалне цркве. Државна политика је тврдила да нема Бога, а тај чланак се ругао онима који су одабрали да следе некаквог измишљеног Месију.

Када је Аида прочитала чланак, почела је да саставља одговор у одбрану верних и своје вере. Одговор је послала “Смени”, али су они, наравно, одбили да га објаве. Све је могло да остане на томе, али Аида је показала чланак и свој одговор другим верницима који су, с обзиром на то да им се одговор веома допао, тражили по примерак и за себе. Затим су им у посету дошли хришћани из Украјине, који су такође тражили примерке чланка и њеног текста, и однели их са собом. Ускоро је на стотине копија чланка из “Смене” и Аидиног одговора ишло из руке у руку верника и широм Совјетског Савеза. Чланови илегалне цркве били су узнемирени када су прочитали текст који је нападао њихову веру – али затим охрабрани када су прочитали храбар и изврсно сročен одговор своје сестре у Христу. Тако се Аида нашла на првој линији фронта *семиздаш*а или илегалног новинарства, новој пракси размене информација. Државни званичници једноставно нису могли да мотре на сваки мимеограф, фотокопир апарат или штампарску машину у земљи.

Тако је, захваљујући њеном писању, име Аиде Скрипникове постало познато хиљадама верних које никад није срела. Али постало је добро познато још једној посебној групи – армији совјетске тајне полиције.

Суштински елементи

Било је још сведока за које је предвиђено да дају исказ на Аидином суђењу, али нису се појавили. Судија је одлучио да се претрес ипак настави.

Фрустрирана, Аида се пожалила да је суд потрошио више времена у прекопавању по њеном стану, одећи, па чак и кувању, него у разматрању суштинских елемената њеног случаја.

“Позивам суд да обрати више пажње на суштинске елементе случаја”, рекла је. “На пример, хтела бих да објасним зашто наша заједница није регистрована. За почетак, молим вас, реците ми које смо законе прекршили и зашто нам је одбијена молба за упис у регистар верских заједница?”

“Оптужена”, узвратио је судија осорно, “суд **вама** поставља питања, а не ви суду.”

Видевши колико је судија раздражен, тужилац је додао: “Ја уопште не разумем шта нас оптужена пита.”

Аида је дубоко удахнула да би се сабрала. “Позивам суд да обрати више пажње на суштинска питања оптужнице и тражим да споредна питања не ремете суштинске аспекте случаја које суд треба да размотри. То је моја прва молба. Друго, тражим да суд сазна тачан датум одузимања моје боравишне дозволе.”

Судија ју је упитао зашто је тај податак тако важан.

Аида је објаснила да је суђење разоткрило да је полиција прикупљала информације против ње пре него што јој је истекла боравишна дозвола. “Ако ми се суди зато што ми је истекла боравишна дозвола, а не због моје хришћанске делатности, зашто сам онда била под истрагом **пре него што ми је боравишна дозвола истекла?**” – питала је.

“Рећи ћу вам зашто је против мене покренут поступак”, наставила је. “У нашем дому молитве двапут сам пришла странцима и тражила од њих Библију. За те моје молбе су сазнале власти.”

“Питање ваше боравишне дозволе нема никакве везе с овим случајем”, рекао је судија. “Оптужени сте за ширење намерних лажних тврдњи које клевећу Совјетски Савез и друштвени поредак.”

“Али питању мог посла и боравишној дозволи посвећено је врло много пажње током судског поступка”, узвратила је Аида.

“Суд се није интересовао за та питања јер сте за њих оптужени, него зато што мора да процени ваш карактер. Вама можда изгледа чудно што суд уопште пита за ваш карактер. Али он мора да зна каква сте особа. У доношењу пресуде, у обзир се узима карактер оптуженог.”

Аида је рекла да би за суд, кад би заиста хтео да зна какав је њен карактер, још важније било да сазна тачне чињенице њене приче. Последња Аидина молба била је да се за сведока позове госпођица Јурсмар, Швеђанка којој је дала литературу. “Бележница те жене је послужила као доказ против мене”, рекла је, “али да бисмо исправно разумели њене белешке, она мора да дође овде и објасни их.”

Судија је направио представу као да тобоже разматра њен захтев; питао је тужиоца за мишљење, а онда објавио своју одлуку: “Након консултација, суд је решио да одбије молбу оптужене.”

Поставили су још неколико, завршних питања, а онда је суђење за тај дан закључено. Остала је још само завршна реч. За тужиоца, то је била прилика да одбрани совјетски систем, да објасни како хришћани у ствари имају потпуну слободу вероисповести, ако су спремни да се повинују закону.

За Аиду, то ће бити последња прилика у којој ће моћи да говори у своје име и у име своје браће и сестара из цркве. Осећала је велик терет тог задатка, јер је била свесна да се излаже опасности поновног одласка у затвор, али утеху јој је пружао њен небески Отац.

Покушај “преваспашавања”

Затворска казна Аиди није била празна претња. Већ је била тамо. Након што је “другарски суд” поништио њену дозволу за боравак у Лењинграду, 1963. године, на неко време је отишла код сестре у Украјину. Истрајност и храброст тамошњих хришћана оставили су на њу врло дубок утисак, тако да се вратила у Лењинград обновљене одлучности. Полиција ју је вребала, али је успела да уђе у град и избегне хапшење. Без дозволе за боравак могла је да буде ухапшена било када, али упркос томе, наставила је свој хришћански рад.

Аида и њени пријатељи су наставили да се окупљају у шуми, изван града, како би избегли полицију. Тачно у тој шуми, 1965. године, она је први пут званично ухапшена. Тада је имала двадесет и пет година.

“Стигла је полиција и почела да нас тера”, причао је касније један сведок. “Гурали су нас, вукли за косу. Неколико људи су одвели, неколицину новчано казнили, а остале затворили на две недеље.”

Аида је била једна од ухапшених и полиција ју је предала на суд. На папиру, оптужница није имала никакве везе с вером. Иако је била ухапшена ван града, оптужена је да није имала прописну дозволу за боравак у Лењинграду.

На том суђењу, у малој сали суда у Рајону, није јој било допуштено да каже ни речи. Суђење је било чиста фарса, покушај јавног приказивања правде, које у стварности уопште није било. Када је све било готово, Аиди је прочитана пресуда: годину дана затвора.

Пресуда је није сломила. Редовно се дружила с другим верницима који су такође били у затвору и с многима који су били спремни на то, ако је то била Господња воља. Сада је ред био на њу.

Совјетским вођама је основни циљ затвора било преваспитавање затвореника. “Ови јадни људи су обманути”, објашњавале су власти, “а сада им треба показати истину

и уверити их у њу, као и у снагу совјетског система: славу отаџбине.”

Поред једноличних сесија преваспитавања, Аида је била приморана да пробди многе ледене ноћи на тврдом, бетонском поду. Хране никад није било довољно, а ону коју су понекад добијали не би могле да једу ни животиње. Током заточеништва су је, на силу, сместили на психијатријско одељење. Након тридесет дана “процене”, лекари су рекли да је нормална и вратили је у њену ћелију. Месеци у окрутном комунистичком затворском систему оставили су неизбрисив траг у животу храбре младе хришћанке.

Аида није подлегла совјетском “преваспитавању”. Уместо да ослаби њену веру, то искуство ју је учинило још јачом. Уместо да је заустави у ширењу речи, изашла је из затвора с још ватренијом жељом за ширењем истине о Исусу. Сада је врло добро знала каква је цена тога, али у тој одлуци се никад није поколебала.

“Држава се не меша”

Дошло је време за завршну реч на Аидином другом суђењу. Прво је говорио тужилац који је одлучио да почне подсећањем на историју цркве у Русији.

“Након славне октобарске социјалистичке револуције у нашој земљи, црква је одвојена од државе, а верници свих религија добили су верску слободу”, поносно је изјавио. Али онда је додао оптужбу на рачун еванђеоских хришћана и баптиста, као и Црквеног већа, да подстичу вернике на непослушност државним законима.

“Заједнице које подржавају Црквено веће нису регистроване”, оптуживао је. “Њихови незаконити састанци одржавају се у приватним домовима и на јавним местима. Неки верници су осуђени за кршење закона о верским обредима. Црквено веће то представља као прогон због вере. Већ седам година они воде ту дивовску борбу с властима.”

Са историје цркве и општег положаја верника, тужилац је најзад прешао на Аидин случај. “Скрипникова има везе широм земље, али њен главни задатак је био да ступи у контакт с људима у иностранству. Мора се признати да је тај задатак изврсно обавила”, додао је подругљиво.

А онда је тон његовог гласа постао снисходљивији. “Аидин живот је почео несрећно јер је рођена у баптистичкој породици. Нама је, наравно, жао што нам она измиче, али много смо разговарали с њом и објаснили јој антисоцијални карактер њених поступака.”

Његов глас се све више подизао док је давао завршни коментар, прво наводећи неке одломке из литературе, пронађене у Аидином дому. “Један од чланака доноси изјаву човека, чије је презиме Кријучков, који је на свом суђењу у Москви рекао: ‘Браћа која се налазе у затворима и логорима не страдају зато што су прекршили неки совјетски закон; страдају зато што су остали верни свом Господу.’”

Тужилац је важно затресао главом: “Све ово су намерне лажне тврдње које клевећу Совјетски Савез и друштвени поредак. У Совјетском Савезу постоје различите религије, цркве су отворене, и **нико није** прогоњен због своје вере. Држава се **не** меша у рад религијских тела, уколико ова не крше закон о верским обредима. Кривица оптужене Скрипникове, о систематском изношењу намерних лажних тврдњи које клевећу Совјетски Савез и друштвени поредак, **у целини је доказана**. Сва та дела спадају под члан 190/1 кривичног закона. Зато тражим да оптуженој Аиди Скрипниковој суд одреди две и по године затворске казне.”

Изговоривши то, сео је; на лицу му се огледало очигледно самозадовољство.

“За хришћанина постоји само један љуш”

Судија се окренуо ка Аиди, дајући јој знак да је сада на реду завршна реч одбране.

“Намеравала сам да говорим о суштини тужбе подигнуте против мене”, почела је, јасним и мирним гласом, “али како су дотакнута и друга питања, и ја морам да се осврнем на њих, иако, као што је већ речено, она немају никакве везе са случајем.”

Прво је оспорила неколико мање важних навода тужилаштва, од писма које је послала часопису “Правда”, 1958. године, па до посла у грађевинској лабораторији нешто касније. Затим је почела да говори о битнијим темама.

“Када кажем да сам отпуштена с посла због вере, ви кажете да је то ‘намерна лажна тврдња’. Али, ево што се догодило: Након што сам изашла из затвора, нашла сам посао у штампарији. Недељу дана након што сам почела да радим, била сам на молитвеном састанку, кад је дошла полиција и уписала моје име заједно с именима неколико других људи. Знала сам да ће ме пријавити на послу”, рекла је Аида.

“Сви су у штампарији били преплашени када су сазнали да сам верница и рекли су ми, на самом почетку, да ћу бити отпуштена ако не променим своја уверења. Нису то крили од мене. Директно су ми рекли: ‘Штампарија је политичка институција. Овде не може свако да ради. Рекли су то, иако је та одређена штампарија била под управом железнице и тамо није штампано ништа тајно – само железнички обрасци, возне карте и ред вожње. Не знам шта се то тамо налазило да ми се није могло веровати”, наставила је.

“Тако су прошле три недеље. Затим сам позвана у канцеларију начелника, где ми је речено да сам отпуштена. Наравно, нису рекли да ме отпуштају због вере, јер нема таквог закона који допушта отпуштање због вере. Отпустили су ме под изговором смањења броја запослених. Када сам сишла у погон и рекла да сам отпуштена због смањења броја запослених, радницима су очи замало испале из очних дупљи – јер је једна машина стајала у празном ходу, пошто није било радника који би њоме управљао.

“Начелник ми је рекао: ‘Не можемо да вас запослимо зато што ваша дозвола вреди само ван града — као да никад пре није видео моје исправе.’”

Аида је рекла суду да је знала, чим је полиција почела да је испитује, да ће је ускоро поново ухапсити. “Прошло је тек шест месеци од мог ослобођења, па сам хтела да урадим нешто корисно пре него што ме поново стрпају у затвор. Имала сам посао који је требало завршити.”

Дубоко је удахнула. Сама се бранила и то ју је исцрпело до крајњих граница; морала је да буде ментално, емоционално и духовно усредсређена, а то је било тешко одржати на дуже време. Затражила је од судије десет минута одмора и он се сложио.

Када је суђење настављено, Аида је усмерила пажњу само на свој случај. “Дељење литературе само по себи није злочин, а ако тужилаштво није нашло намерне лажне тврдње у часописима *Весник сјасења* и *Брајски лист*, онда не би било основе за моје суђење. Зато морам да говорим о садржају те литературе.”

Затим је говорила о забрањеном састанку хришћана и хришћанских вођа, о чему је било речи у литератури коју је предала. “Закон из 1929. године каже да верници имају право да организују конгресе”, приметила је. “Али уместо да им издају дозволу, власти су почеле да прогоне оне који су тражили одржавање конгреса.”

“Затим, истражитељ тужилаштва је у тој литератури уочио седамнаест ‘подривачких’ израза. По њему ти изрази су садржавали намерне лажне тврдње које клевећу Совјетски Савез и друштвени поредак.”

Сада се Аида окренула и обратила директно судији: “Током свог сведочења, госпођица Бојко је почела да цитира Лењина, а ја ћу завршити њен цитат: ‘Само у Русији и Турској постоје срамни закони против религиозних људи који су још увек на снази. Ти закони, или директно забрањују отворено исповедање вере или њено пропагирање, и посебно су неправедни, срамни и тирански.’ Сада бих хтела да скренем

пажњу суда на реч **пропагирање**. Лењин је лично забрану пропагирања вере назвао неправедном и срамном.”

Поново је дубоко удахнула и наставила: “Сада ћу вам рећи како сам ухапшена. Једанаестог априла сам отишла на молитвени састанак. Приметила сам да ме прате, али нисам томе придавала посебан значај. Међутим, полиција је сутрадан дошла код мене у стан и ухапсила ме. Истовремено су вршили претресе и у становима других верника. Само у мом случају извршили су једанаест претреса: три у Лењинграду, четири у Перму, три у Кировограду и један у стану моје сестре у Магнитогорску. Можда би до некога степена и могли да се схвате претреси у мом стану и у стану моје сестре, али зашто би то радили другим верницима? Урадили су то само зато што су њихове адресе нашли у мом адресару. Ни на једном од тих места нису нашли ништа повезано с мојим случајем.”

Затим се Аида окренула питању разлога за судско гоњење верника. “Ми кажемо да нас туже због наше вере. Али онда нама кажу: ‘То је намерна лажна тврдња; суди вам се због кршења совјетског закона.’ Ја сам члан нерегистроване заједнице која је затражила упис – све наше заједнице поднеле су молбе за упис у регистар, уз које се прилажу и наши статuti – а када је то учињено, није нам речено: ‘То и то не смете да радите, то је противзаконито’, него нам је речено: ‘Потпишите обећање да нећете прекршити закон.’ То није исправан поступак за регистрацију.”

Аида је приметила да судија постаје све нестрпљивији, па је пожурила да заврши своје излагање. “Верници **не могу** да обећају да ће испунити закон који им забрањује да говоре о Богу и који забрањује родитељима да васпитавају децу у вери. Уз сво поштовање и верност властима, ниједан родитељ, хришћанин, неће прихватити закон који му налаже да васпитава своју децу као атеисте. Радије ће проћи кроз сваку врсту страдања која вама падне на памет и седети на оптуженичкој клупи, него обећати да ће се повиновати таквом закону.”

“Христос нам је рекао да проповедамо Јеванђеље свему створењу”, наставила је, “и верници не могу да се покоре закону који им забрањује да говоре о Богу и спасењу. **Ни један једини верник то неће да уради.** Чак и ако није мисионар или проповедник, чак и ако није у стању да одржи говор – нема разлике – нико се неће покорити таквом закону, јер ће чак и особа која није у стању да проповеда добити кад-тад прилику да некоме каже за спасење. Зато верници неће да обећају да ће испунити такав закон. Упркос свом поштовању власти, такав закон ће прекршити.”

“Поновићу: Верници не могу да се придржавају закона који их присиљава да се одрекну Јеванђеља. Зато, када нам суде због кршења таквог закона, с пуним правом кажемо да нам суде због вере.”

“Знам да у *Веснику сјасења* и *Браћском листу* нема намерних лажних тврдњи. Али, истовремено знам шта значи послати такве часописе ван земље. Исто сам тако знала да то може да ме одведе на оптуженичку клупу. Никад не бих тражила од неког другог да пошаље *Весник сјасења* у иностранство, знам да је то превише опасно; зато то радим сама.”

Аида је застала, скупљајући снагу за завршну фазу своје одбране; за горуће коначне мисли које је желела да остави с онима који ће одлучивати о њеној пресуди. “Некад су људи разумели да је неправедно забрањивати пропагирање вере; сада то не разумеју. Сада кажу: ‘Веруј за себе и моли се, али нека ти не падне на памет да говориш некоме о Богу.’ Ућуткати идеолошког противника силом није идеолошка победа. То се одувек звало варваризмом.”

Судија ју је прекинуо, врло фрустриран што та преступница сада држи проповед у његовој судници. “Није вам допуштено да говорите о цркви; можете да говорите само о себи”, рекао је, наглашавајући своје речи упирањем прстом у њу.

Аида се није дала уплашити. “За хришћанина постоји само један пут”, рекла је. “Хтео не хтео, он мора да буде искључив; јер кад једном спознаш истину, онда је следиш, држиш је се и, ако треба, страдаш за њу. Ја не могу да будем другачија. Не могу другачије да се понашам. Волим слободу и изнад свега бих волела да живим слободно са породицом и пријатељима. Али не желим да радим против своје савести. Каква корист од слободе ако не могу Бога да зовем својим Оцем? Спознаја да су моја душа и ум слободни, храбри ме и даје ми снагу. То је све што сам хтела да вам кажем.”

Аида је села; представила је свој случај и у срцу јој је владао мир.

Епилог

Али судију није гануо жар њене душе, нити су га уверили њени докази; осудио је на три године затворске казне – шест месеци дуже него што је тражио тужилац. Аида је изашла из суднице у пратњи двојице високих стражара.

Али ни затвор није могао да заустави њен рад. Сасвим примерено њеном случају, стенограми са суђења су марљиво преписани на двадесет комада платна исеченог из чаршава, а затим тајно изнесени из Совјетског Савеза. Широм света, верници су читали о “Аиди Лењинградској” и предано се молили за своју верну сестру.

Аида је изашла из затворског радног логора 12. 04. 1971. године. Приликом ослобађања, званичници су јој рекли да није ништа научила из своје казне. Али истина је да је научила много, само не оно чему су хтели да је науче њени совјетски поробљивачи. Докторирала је на Божијој верности и још боље схватила дубину радости и задовољства који долазе из служења њему. Постала је пуноправни члан братства које апостол Павле назива “заједницом Његових мука.”²

² Види: Филипланима 3,10.

Аида Скрипникова данас живи у Санкт Петербургу. Њена вера је преживела и надживела режим који је хтео да је уништи. Данас хришћани попут ње могу легално да се окупљају на службама и да проповедају. Чланови њене цркве су се недавно окупили на посебној свечаности – прославили су четрдесетогодишњицу службе своје цркве и подсетили се на Божију верност њеним члановима. Посебном изложбом је указана част онима који су били мучени због своје вере.³

³ Ради даљих информација о Аиди и њеном суђењу види књигу аутора Мајкла Бордоа, “Докази који су осудили Аиду Скрипникову” (*Michaela Bourdeax, The Evidence That Convicted Aida Skripnikova*) (England: Centre for the Study of Religion and Communism, 1972.); (америчко издање: Elgin, Ill.: David C. Cook Publishing Company, 1973.).

САБИНА:

СВЕДОК ХРИСТОВЕ ЉУБАВИ

Румунија
1945. година

Руси су истерали нацисте из Румуније и сада су предузимали корак помоћу којих ће да завладају свим сферама румунске власти и друштва. Најновија идеја била је да окупе свештенство свих религија на заједнички састанак; Руси су то назвали “конгрес обреда”. Циљ им је у ствари био да стекну подршку међу свештенством. Али што се Сабине тиче, та тактика није била ништа друго до покушај стицања надзора над њима и претварања румунских верских вођа у марионете којима управља држава.

Сабина је била врло ниска растом, скоро четрдесет центиметара нижа од свог мужа Ричарда, али у том малом телу је горела силна љубав за Христа. На конгресу је седела поред свог мужа и када је чула како се пастор за пастором јавно обавезује на верност комунистима који су заузели њихову отаџбину, повукла га је за рукав. “Зар нећеш да обришеш ову срамоту с Христовог лица, Ричарде?” – упитала га је. “Мораш нешто да кажеш. Они пљују на Христово име!”

Ричард је погледао око себе на окупљене делегате у Дому скупштине. Била је то прворазредна представа. “Пуна верска слобода!”, био је комунистички проглашени мото. Заговарали су миран суживот између Бога и комунизма – или боље речено између Бога и почасног председника

конгреса Јосифа Стаљина. “Како је лако обманути људе”, тихо је рекао Ричард.

Ричард и Сабина су били стешњени међу четири хиљаде осталих бискупа, епископа, пастора, свештеника, рабина и мула који су испунили галерије и спрат велике дворане. Јевреји и муслимани, протестанти и православци – све вере су биле заступљене.

Чак су одржали и службу у патријаршији пре почетка конгреса. Комунистичке вође су се чак прекрстиле, целивале иконе и патријархову руку. А онда су почели говори. Петру Гроза, обична марионета Москве, објаснио је да нова румунска влада у целости подржава веру, сваку веру, као и да ће они наставити да плаћају свештенство, као што је било и раније. У ствари, они ће чак да им повисе плате! Та вест је поздрављена громким аплаузом.

Након Грозиног говора, следили су одговори пастора и свештеника. Један за другим говорили су како су срећни због таквог уважавања вере. Држава може да рачуна на цркву ако црква буде могла да рачуна на државу. Просто, да простије не може бити. Један бискуп је приметио да су се реке људи свих политичких боја прикључивале цркви током њене историје. Сада ће ту бити и црвена и он се томе веома радовао. Сви су се радовали. А њихова радост је преношена широм света преко радија, директно из дворане.

“У реду”, рекао је Ричард. “Могу да одем за говорницу. Али ако то урадим, ти ћеш остати без мужа.”

Сабина је знала да је Ричард у праву и да су остале верске вође говориле у страху за своје породице, свој посао, своје плате. Али знала је и да неко мора да сакупи храброст и разобличи комунисте, уместо да се ваздух пуни ласкањем и лажима. Погледала га је право у очи и једноставно рекла: “Не треба ми кукавица за мужа.”

Ричард је без речи климнуо. Попунио је пријаву за говор и послао је напред, надлежнима. Комунисти су били усхићени. Пастор Ричард Вурмбранд (*Richard Wurmbrand*),

из лутеранске цркве, добро познат у целој земљи и званични представник Светског црквеног већа, жели да се обрати скупу. То се зове напредак!

Време за храброст и истину

У дворани је завладао мук док је Ричард ишао ка говорници. Сабина се питала шта ли мисли окупљена гомила, док се жарко молила за свог мужа.

“Захваљујем вам на овом скупу и могућности слободног говора”, почео је. “Када се окупе Божија деца, окупе се и анђели, да чују Божију мудрост. Зато је дужност сваког верника, не да слави земаљског човека или вође које дођу и прођу, него да слави Бога Створитеља и Христа Спаситеља који је на крсту умро за нас.”

Атмосфера у дворани је почела да се мења, а Сабинино срце је било пуно радости. Најзад је пажња одвраћена с пропаганде комуниста и прешла је на Христа.

“Немате више право да говорите!” – узвикнуо је изненада Бурдуца, министар вера, скочивши на ноге. Не обазирјући се на њега, Ричард је наставио да подстиче своје колеге да своје поуздање и послушност усмере на Бога, а не на човека. Публика је запљескала. Знали су да је Ричард у праву, али је он једини био довољно храбар да каже оно што је морало да се каже.

“Искључите микрофон!” – повикао је Бурдуца својим подређенима. “Склоните тог човека с подијума. Сместа!”

Како је Ричардов глас замукао, мноштво је почело у ритму да скандира: “*Pastorul! Pastorul!*”¹

Састанак се претворио у општи хаос, благослов за Ричарда, који је у том метежу успео да се искраде кроз задња врата, пре него што је неко могао да га задржи.

Сабина је немо седела и посматрала догађаје. Била је поносна на свог мужа. Поносна на његову храброст да устане и заузме се за Христа. Али је њен понос био

¹ “Пасторе! Пасторе!”

помешан са снажним осећајем зебње; почела је да размишља о цени коју ће он морати да плати зато што је говорио против Руса.

Сабина и Ричард су одувек гајили љубав према Русима. Често су разговарали о могућности слања румунских мисионара у Русију да проповедају Јеванђеље. “Ево, сада је Бог послао Русе код нас”, рекли су.

Када су Руси ушли у Румунију, у лето 1944. године, Ричард и Сабина, која је тада имала тридесет и једну годину, дочекали су их са цвећем и еванђеоским трактатима. Као румунски Јевреји, обоје су поднели неизмерне губитке током фашистичке окупације. Цела Сабинина породица је убијена у концентрационим логорима, а Ричард је већ три пута био хапшен. Када су постали хришћани, обавезали су се да ће радити са свим изгубљеним људима, ма какав био њихов грех. То уверење их је, 1944. године, навело да пружи руку фашистима који су бежали и комунистима који су долазили.

Током фашистичке окупације, њих двоје су крили многе Јевреје у свом дому. Али затим, када су фашисти морали да беже, крили су и њих. Један фашиста је упитао Сабину зашто крије њега, свог непријатеља. Сабина му је само рекла да она нема непријатеља и да Бог воли све грешнике. Захвалио јој је обећањем да ће је бацити у затвор ако се фашисти опет врате на власт.

Кућовина времена

Током лета 1944. године, Сабина и Ричард су уживали у привременој верској слободи. Бивши румунски диктатор, Јон Антонеску, био је одведен у Москву, а затим враћен у Румунију и стрељан. Великодостojници румунске православне цркве који су терорисали Јевреје и протестанте, изгубили су апсолутну превласт.

Већина Румуна је мислила да су најзад добили демократску власт, али Сабина је знала да то није тачно.

Након верског конгреса, против Ричарда нису предузимане званичне мере, али комунисти су ускоро почели да шаљу своје људе који су ометали богослужења која је он водио. Недељу за недељом, групе младих силеција би се угурале у задње редове цркве и звиждали, ругали се и прекидали службу.

“Треба да нам буде драго”, рекао је старији пастор цркве, Солхеим. “Боље да нам у цркви седе галамџије којима је стало, него ћутљивци који се само праве да слушају!”

А онда су примили прво упозорење. Тог дана, Сабина је управо радила у цркви заједно с Ричардом, када је полицајац у цивилу ушао и обратио се њеном мужу.

“Инспектор Риосану”, представио се. “Ви сте Вурмбранд? Е онда сте човек кога мрзим више од свега.” Ричард и Сабина су га гледали у неверици. “Али, тек да вам докажем да нема озлојеђености”, наставио је, “дошао сам да вам дам савет. У штабу тајне полиције налази се велик досије о вама. Видео сам га. Неко вас у последње време редовно потказује. Разговарали сте с многим Русима, зар не?”

Риосану је протрљао руке, што је звучало као стругање шмирглпапиром. “Али, мислио сам да бисмо могли да се нагодимо.”

За мито ће, рекао је, уништити извештаје.

Сабина се укључила у разговор и уговорили су цену. Трпајући новац у џеп, Риосану је рекао: “Договорили смо се. Потказивач се зове...”

“Не!” – брзо га је прекинула Сабина. “Не желимо да знамо.” Инспектор је радознало гледао у мајушну женицу. Али Сабина је одречно затресла главом. Нису хтели да знају ко је потказивач, јер када би знали име те особе, могли би да јој замере, па да покажу колико јој замерају... а онда би грех био њихов.

Знали су ипак да новцем не могу да купе сигурност. То је било у Божијим рукама. Али, можда су купили мало времена – и прилику да чвршће утврде тајну цркву.

Негде крајем 1947. године, хапшења хришћана су постала све чешћа и Сабина је остала без многих пријатеља који су

одведени у затвор. Једнога хладног зимског поподнева, док је била код куће, болесна од бронхитиса, чула је куцање на вратима. Отворила је и на своје изненађење угледала Веру Јаковљевну, руску лекарку коју једва да је знала. Она није дошла да лечи Сабинину болест него да јој пренесе врло важну поруку. Док је причала Сабини своју причу, на њеном се лицу огледала сва мука кроз коју је прошла.

Вера је долазила из једног града у Украјини где је безброј хришћанских вођа и обичних верника, укључујући и њу, било депортовано у сибирске радне логоре, из којих се тек неколицина вратила.

“Рашчишћавали смо шуму, мушкарци и жене, заједно”, причала је Вера. “Имали смо иста права: могли смо исто да умремо – или од глади или од смрзавања.”

Лекарка се нагнула према Сабини, како би је узела за руку. На њеној руци, која је дрхтала како су сећања навирала, видели су се дубоки бели ожиљци. “Људи су умирали сваки дан; само би се срушили од напорног рада на снегу”, рекла је.

Једнога дана, Вера је ухваћена како другом затворенику говори о Христу. За казну су је натерали да босонога стоји на леду – сатима. Како због казне није могла да испуни радну норму, стражари су је претукли.

Већина других заробљеника је умирала због окрутних, нечовечних услова или од честих мучења, али Вера је некако успела да преживи. Сада је дошла код Сабине, али не само да би јој испричала своју трагедију, него да би посведочила о Божијој верности, чак и у радном логору. У њеној жалости и потреби, Бог је показао своју моћ.

Сабини је у глави бубњало. Уместо да мисли на чудо, мислила је само на то да је, можда, навукла на себе слично страдање. *Шта ово значи? Зашто је дошла код мене; зашто мени ђрича ѡтакве ствари?* – питала се.

Када је Вера устала да пође, Сабина ју је замолила да остане и преноћи, или барем да сачека да се Ричард врати, како би и он могао да чује њено сведочанство и сазна шта се дешава њиховој браћи и сестрама. Али Вера је већ била на

вратима. Кратко је застала, само да би рекла: “Мог мужа је одвела тајна полиција. Сада је већ дванаест година у затвору. Питам се хоћемо ли се икад више видети на овом свету.” То је рекла и отишла.

“Дванаест година!”, Сабина је понављала те речи, док јој је кичмом пролазила језа. Како ико може толико да издржи?

Како су комунисти све више прогонили хришћане, требало је размишљати и о бегу. “Још није касно, Сабина”, почео је Ричард. “Још можемо да одемо. Многи купују излаз одавде.”

Није одговорила. Знала је да он не жели да оде колико ни она. Али опасност је била стварна. А морали су да мисле и на Михаја, њиховог осмогодишњег сина јединца.

Ричард је наставио: “Кад су ме фашисти хапсили, ослобађали су ме после само неколико недеља. Али ако ме затворе комунисти, то би могло да траје годинама. Они би и тебе могли да одведу, Сабина. А шта ће онда бити с Михајем?”

Сад је Ричард дирнуо у слабу тачку. Знала је да Михај неће имати где да оде ако му оба родитеља буду истовремено ухапшена. Могао би да заврши на улици и проси за храну. Било је то превише болно да би мајка могла да поднесе. Али и даље није одговарала.

На крају ју је Ричард подсетио на речи једног пријатеља: “Избави душу своју”, рекао је, наводећи анђелове речи упућене Лоту. “и не обазир се натраг... бежи... да не погинеш.”²

Тад је Сабина одговорила: “Побећи, за **какав** живот?” – упитала је.

Затим је отишла у њихову собу, донела оданде Библију и прочитала наглас Исусове речи: “Јер ко хоће своју душу да сачува, изгубиће је; а ако ко изгуби душу своју мене ради, наћи ће је.”³ Затварајући похабану Књигу, упитала је Ричарда: “Ако сада одеш, хоћеш ли икад више моћи да проповедаш о овоме?”

И тако је питање одласка привремено решено. Неколико месеци касније, поново ће бити решено...

² Постање 19,17.

³ Матеј 16,25.

Пресџајање йосџојања

У недељу ујутро, 29. фебруара 1948. године, Ричард је пошао у цркву и кад је већ био на вратима, преко рамена је добацио Сабини: “Видимо се тамо.”

Али када је Сабина, око пола сата касније, стигла у цркву, у малој канцеларији је затекла само пастора Солхеима који је изгледао прилично узрујано.

“Ричард није дошао”, рекао је, “али он мора да мисли о много тога. Мора да се сетио неке хитне обавезе, па је то отишао да реши пре цркве.”

“Али обећао је да ћемо се наћи овде за пола сата”, рекла је Сабина. У њеном гласу се осећао страх.

“Можда је срео пријатеља коме је била потребна помоћ”, рекао је Солхеим. “Доћи ће.”

Пастор Солхеим је преузео службу док је Сабина називала пријатеље, али Ричард није био ни код једног од њих. Њен страх је растао.

Ричард је требало да то послеподне венча један млади пар.

“Не брини”, пастор Солхеим је покушавао да охрабри Сабину. “С твојим Ричардом се никад не зна. Сећаш ли се кад смо били на летњем кампу; ујутро је отишао да купи новине, а онда је назвао у време ручка и рекао да неће доћи на доручак?”

Сабина се насмешила на ту помисао. Ричард се вероватно сетио неког хитног посла и вратио се у Букурешт. “У праву си. Мора да је поново урадио нешто слично”, рекла је, покушавајући да увери саму себе.

Недељни ручак у малом стану Вурмбрандових увек је био весео догађај с много људи. Нису имали много хране, али су се хришћани ту окупљали како би разговарали и певали. Онима који су били присутни то је био најважнији дан у недељи.

Сада су сви седели у тишини, чекајући Ричарда. Али он није дошао. Послеподне је венчање морао да обави пастор Солхеим. Сабина је назвала све болнице и обишла све хитне

службе, мислећи да му се можда догодила нека несрећа. Није могла да га нађе. На крају је признала себи шта мора да уради: мора да оде у Министарство унутрашњих послова. Ричард је сигурно ухапшен.

Тада су почели сати, недеље и године потраге... обијање прагова од канцеларије до канцеларије... куцање на свака врата која би могла да се отворе.

Сабина се сетила Вере која је била одвојена од свог мужа протеклих дванаест година. Размишљала је о мучењу које је та жена претрпела након што је сведочила другом затворенику; прекршај за који ће сигурно да терете и Ричарда. Сетила се како су она и Ричард захваљивали Богу зато што могу да сведоче руским војницима који су пристизали – истим оним људима који су јој сада затворили мужа.

Шириле су се гласине да је Ричард одведен у Москву, као што се дешавало многим другим људима. Али Сабина је одбила да поверује у то. Из вечери у вече припремила би храну и села крај прозора, размишљајући: *Доћи ће вечерас. Ричард није урадио ништа лоше. Ускоро ће га ослободити. Комунисти не могу да буду гори од фашиста, који би га увек ослобађали после недељу-две.* Тешила је Михаја када је плакао за татом. Рекла му је да Бог чува Ричарда – и све њих. Заједно су се молили за његову сигурност и скори повратак кући.

Али он није дошао. Снове је почео да јој опседа разговор који су водили пре неколико месеци: *“Кад би ме ухватали фашисти, ослобађали би ме после само неколико недеља. Али ако ме зајворе комунисти, то би могло да траје годинама...”*

У Сабинино срце се уселио немир. Њихова љубав је преживела многе изазове и сада није знала како ће она и Михај да наставе даље без њега. После неколико недеља, пастор Солхеим ју је одвео код шведског амбасадора, њиховог ранијег савезника, како би од њега затражили помоћ. Амбасадор Ројтешвард (*Reuterswård*) је рекао да ће одмах разговарати с министром спољних послова, Аном Паукер.

Одговор госпође Паукер био је очигледно састављен унапред: “Према нашим информацијама, пастор Вурмбранд је побегао из земље с кофером пуним новца који му је био поверен за помоћ гладнима. Прича се да је у Данској.”

Затим је амбасадор изнео Ричардов случај премијеру Грози. Али он је поновио исту причу и весело додао, обећавајући: “Значи ви мислите да је Вурмбранд у једном од наших затвора? Ако то можете да докажете, ја ћу лично да га ослободим!”

Комунисти су били врло сигурни у себе. Можда се зато међу народом говорило: “Кад једном допаднеш шака румунској тајној полицији, престајеш да постојиш.”

Повезивање с Ричардом

Једно вече, након више месеци узалудне потраге за Ричардом, Сабина је била у цркви када су је позвали да изађе јер је код врата чека неки странац. Човек је био необријан и заударао је на шљивовицу. Хтео је да разговара са Сабином насамо.

“Упознао сам вашег мужа”, рекао је. Срце јој је стало. Био је то први пут да је нешто чула о Ричарду. “Ја сам чувар – не питајте у ком затвору – и само треба да знате да сам ја онај који му носи храну. Рекао је да ћете ми добро платити за ову вест.”

“Колико?” – упитала је Сабина, не знајући поуздано да ли је вест коју носи истинита. До сада је чула тако много лажи.

“Ја стављам на коцку свој живот, знате.”

Износ који је тражио био је велик – и није хтео да се цењка.

Пастор Солхеим је био сумњичав колико и Сабина. Рекао је чувару: “Донесите ми неколико речи написаних Вурмбрандовом руком.” Дао му је чоколадицу из робних резерви. “Однесите му ово и донесите нам назад омот с његовом поруком и потписом.”

Чувар је отишао, а Солхеим се обратио Сабини. “То је све што можемо да урадимо”, рекао је. “Не знамо да ли говори истину, а тражи велик износ новца.”

Сабина је знала да пастор Солхеим жели да је заштити од поновног губитка наде.

Али након два дана, човек се вратио. Скинуо је капу, завукао прсте у поставу и предао Сабини омот са чоколадице. Она га је брижно одмотала и прочитала: “Мила моја, хвала ти за сву доброту. Ја сам добро. Ричард.”

Срце јој је прескочило. Жив је! Рукопис је његов! Самопоуздан и читак, одлучан, мада забринут. Није било могуће погрешно схватити наду у тим речима.

“Он је добро”, рекао је чувар. “Неки не издрже у самици. Не воле сопствено друштво.” Поново је заударао на ракију. “Поздравља вас.”

Сабина је пристала да му да новац ако настави да јој доноси поруке. На крају је рекао: “У реду. Али ја преузимам велик ризик, схватите. Неки су за ово добили дванаест година затвора.”

Пристао је да ризикује своју слободу због подељене љубави: волео је новац и волео је пиће које је за тај новац могло да се купи. Али очигледно се дивио и Ричарду, тако да је понекад знао да му убаци у ћелију додатну кришку хлеба.

Сабина је била захвална на жртви тог човека који је наставио да јој доноси поруке. Пијани чувар је постао њена веза с Ричардом. Засад ће то морати да јој буде довољно.

Кажњавање затвореникове породице

Комунистички закони су били сурови. Жена политичког затвореника није могла да добије бон за храну. Такви бонови су били само за “раднике”. Али жена политичког затвореника није могла ни да ради. Зашто? Зато што није имала бон, па према томе није ни постојала.

Сабина је молила власти: “Како ћу да живим? Како да нахраним сина?”

“То је ваш проблем, а не наш.”

Била је веома забринута за Михаја. Од Ричардовог хапшења гледала је како јој је син из дана у дан све мршавији,

јер нису имали довољно хране. Знала је и да још увек тугује за изгубљеном “браћом и сестрама”, шесторо сирочади које су њих двоје довели код себе после фашистичког покоља на истоку Румуније.

Али затим су чули да су Руси одлучили да населе избеглице у две источне покрајине које су присвојили, Бесарабију и Буковину, и знали су да ће им деца пре или касније бити одузета и послата на исток. Стотине других сирочади задесила је иста судбина. Сабина је помислила да ће све бити добро ако успеју да их пошаљу у Палестину, где се управо рађала нова држава, Израел. И тако су, тог кобног дана, тужни повели децу, како би се придружила групи избеглица која се укрцавала на турски пароброд “Булбул”. Било је тешко гледати како одлазе, али послати их у Палестину чинило се много боље него чекати да их под Русима задеси непозната судбина.

Прошли су недеље, а о доласку брода није било никаквих вести.

Сабина је сваким даном све више бринула. Почела је и међународна потрага, која се простирала од Црног мора па све до источног Средоземног мора. Али брод је нестао и нада је постепено увенула. Мислило се да је “Булбул” ударио у мину заосталу из рата и да су сви путници потонули.

Бол је био страховит. Сабина и Ричард су волели ту децу као да су њихова рођена, а Михај их је сматрао браћом и сестрама. Када је најзад прихватила истину да су деца изгубљена, није хтела никога да види, нити је с ким хтела да разговара, осим с породицом. Њена вера је била на тешком искушењу. *Како је Бог ово могао да дойусти? Како је могао да ми узме децу? –* непрестано се питала.

Сабина је, наравно, у свом срцу знала да не може да криви Бога за рат и мржњу људског рода, што је свакако и био разлог случајног потонућа брода. Али, волела је ту децу и питала се како је уопште могуће савладати тај бол.

У сопственој жалости, предала се тешењу Михаја, који је горко плакао сваки пут кад би се сетио деце која су упловила у његов живот и обасјала га. Држала га је у наручју и понављала му причу коју је Ричард често причао.

Током одсуства једног познатог рабина из куће, умрла су његова два сина, и један и други необично леги и изврши познаваоци Закона. Његова жена их је, врло ожалошћена, пренела у своју собу и прекрила белим покровом. Рабин се увече вратио кући.

“Где су моји синови?” – питао је. “Тражио сам их више пута у дворишту, али тамо их нема.”

Она му је донела чашу воде како би се освежио, али он је сћално питао: “Где су моји синови?”

“Не могу да буду далеко”, рекла је, стављајући пред њега храну.

После вечере, обратила му се: “Ако ми дођиш, хтела бих нешто да те питам.”

“Свакако, питај.”

“Недавно ми је једна пријатељица поверила два предивна дијаманта на чување и ја сам се за њих бринула као да су моји. Сада их тражи назад; треба ли да их вратим?”

“Молим?” – рекао је рабин. “Зар оклеваш да јој вратиш оно што је њено?”

“Не”, одговорила је. “Само сам мислила да је боље да их не враћам док прво не питам тебе.”

Затим га је одвела у собу и подигла бели покров с мртвих тела њихових синова. “Синови моји! Синови моји!” – на сав глас је плакао отац. “Синови моји, мој очињи виде!”

Мајка се окренула и горко заплакала.

После неког времена, узела је мужа за руку и рекла: “Зар ме ниси учио да не смемо да се одујиремо враћању онога што нам је поверено на чување? Господ даје и Господ узима; благословено нека је име Господње.”

Ова прича није много утешила Михаја, али је разумео шта мајка жели да му каже и црпео је снагу из њене храбрости. Сада је имао десет година и био је висок за свој узраст; имао је јаке јагодице и светле, паметне очи. У школи је учио сурову лекцију како бити син “друштвеног отпада”. Веома је волео оца и Сабини није било лако да му објасни да су га одвели и затворили само зато што је пастор.

А сада је, сваким даном, све више људи нестајало.

Једном је ослобођено више познатих затвореника. Кући су их вратили у болничким колима, а они су показали људима своје повреде и ожиљке, и испричали о мучењу које су поднели. Када се глас о томе прочуо, поново су их све ухапсили.

Сабина се трудила да не мисли на ужас кроз који њен муж пролази. Само се молила да се он не сломи и не ода своје пријатеље. Обећао је да би пре умро, али ко зна колико човек може да поднесе? Свети Петар је обећао да се неће одрећи Христа, па је то урадио трипут.

Луђање на вратима

Сабина се тешила спознајом да ће се, ако Ричард умре, поново срести у следећем животу. Договорили су се да чекају једно друго пред једним од дванаест врата раја, пред Венијаминовим вратима. Исус је договорио сличан састанак са својим ученицима, да га, након што умре на крсту, чекају у Галилеји. И одржао је реч.

Али тренутно јој бригу није задавао следећи живот, него лупање на вратима у пет сати ујутро...

Претходно вече је до касно радила, волонтирала је у цркви и ишла у посету вернима. Михај је био код пријатеља на селу, а са Сабинином је у њеном малом стану остала једна пријатељица. Груб, резак глас, запарао је јутарњу тишину и разбудио обе жене: “Сабина Вурмбранд! Отворите! Знамо да сте ту!”

Сабина је отишла до врата плашећи се да би ти људи сваког трена могли да провале унутра.

“Сабина Вурмбранд?” – викнуо је човек кратког, дебелог врата, када је отворила. “Знамо да овде кријете оружје. Сместа нам покажите где је.”

Пре него што је могла да се успротиви, они су били унутра, извлачили су кофере, отварали ормане и истресали фиоке на под. Полица с књигама се срушила с треском и Сабинина пријатељица је скочила да је подигне.

“Оставите то”, зарезао је један од њих. “Обуците се.”

Две жене су морале да се обуку пред шесторицом мушкараца који су газили све на шта су наишли, претварајући стан у ђубриште. С времена на време су викали као да желе да подстакну један другог да наставе бесмислен претрес.

“Значи нећете да нам кажете где кријете оружје? Разнећемо ово место!”

Сабина је тихо рекла: “Ово је једино оружје које се налази у овој кући.” Клекнула је и брижно извукла своју Библију испод ногу једног војника.

Полицајац дебелог врата је загрмео: “Идете с нама! Морате да дате изјаву!”

Сабина је положила Библију на сто и рекла: “Допустите нам да се помолимо. Онда ћу поћи с вама.”

Док су излазили, уграбила је пакетић који јој је додала пријатељица – пар чарапа и нешто рубља. Биће јој то драгоцен имовина тамо куда је воде.

Дан ослобођења

Један чувар је ставио Сабини повез преко очију како не би видела куда је воде и изгурали су је из стана. После кратке возње одвукли су је преко паркиралишта и, када су је увели у дугу просторију, у којој скоро да није било намештаја али која је била крцата другим женама, скинули су јој повез. Прозивали су их једну по једну. Жене су ћутећи седеле. “Друштвено трули” елементи Румуније чекали су да буду прозвани и сазнају шта их чека.

Био је 23. август, Дан ослобођења. Или су га бар комунисти тако звали.

Пре него што је пала ноћ, дали су им црни хлеб и воденасту супу. Наступио је нови дан ишчекивања. На крају је прозвана и Сабина. Поново повез преко очију и поново возња у непознатом смеру. Овог пута је завршила на месту за које је касније сазнала да је штаб тајне полиције. Бацили су је у малу ћелију у којој је већ било неколико жена.

Пићања на крају лавиринта

Прошло је неколико дана, Сабину су извели из заједничке ћелије и одвели у самицу. Разгледајући скучену просторију, брзо је схватила шта недостаје. Ведро. За кратко време свог заточеништва већ је научила да је ведро посебно важно. Сада није имала чак ни то.

Слушала је бат тешких чизама чуварâ који су често прелазили преко узаног ходника и сваки пут се питала да ли долазе по њу. На крају је дошао и тај тренутак. Врата ћелије су се отворила уз снажан звекет, а чувар је повикао: “Окрени се!”

Поново су јој навукли повез.

“Ходај! Скрени десно! Сад лево! Опет лево! Ходај!”

Како ју је чувар брзо гурао кроз нешто што је остављало утисак лавиринта, обузео ју је изненадни страх. Почела је да се пита хоће ли се оштре окуке одједном завршити пред стрељачким водом а она умрети, без упозорења, у тами. Трудила се да обузда емоције, а онда се лавиринт одједном завршио, а повез је био уклоњен.

Нашла се пред високим плавокосим човеком њених година. “Свесни сте свог преступа против државе, зар не, госпођо Вурмбранд?” Била је збуњена полицајчевом сабласном сличношћу са човеком с којим је некад имала састанак у Паризу. “Сада ћете о томе да напишете подробну изјаву”, наредио је, додајући јој оловку и свеску.

“Али, шта да напишем?”, питала је Сабина. “Не знам зашто сте ме овде довели.”

“Пишите о свом преступу против државе!” – наредио је. Сабина је узела оловку и написала неколико речи изјављујући да не зна ни за какав преступ. Полицајац је прочитао што је написала и гневно је послао назад у ћелију. Док су се врата ћелије с треском затварала, чувар јој је рекао: “Седећеш ту све док не будеш спремна да напишеш шта ти је поручник рекао. Ако не урадиш тако, видећеш шта те чека!”

Шта ли је чека? – питала се Сабина. Заstraшивање и изругивање? Понижење? Мучење? Много тога је речено о ономе са чим су се хришћани суочавали у комунистичким затворима и добро је знала на шта су све спремни. Неки бивши затвореници су причали чак и о менталном мучењу, осмишљеном тако да ослаби затвореника, у циљу “успешнијег” испитивања. Комунисти су знали да пуштају затвореницима снимке вриштања и да им кажу да су то јауци њихове деце док их муче. Како би иједан нормалан родитељ то могао да поднесе?

Следеће саслушање код поручника односило се на Ричардово хапшење. “Госпођо Вурмбранд”, рекао је, “ваш муж је оптужен за контрареволуционарно деловање. Могли би да га погубе. Његове колеге су иступиле и подржале оптужницу.”

Сабинино срце је дивље лупало. Човек је, наравно, лагао, посматрајући како ће она да реагује. Свим силама се трудила да изгледа смирено, а поручник је наставио: “Можда само покушавају да спасу себе. Можда су **они** стварни контрареволуционари. Не можемо о томе да просудимо уколико нам ви не кажете све што су говорили људи који раде у мисији. Све. Говорите, разобличите праве контрареволуционаре, и ваш муж ће већ сутра бити слободан.”

Помисао на то је представљала велико искушење, али Сабина није веровала комунистима. “Ја ништа не знам”, рекла је, хватајући поручников поглед.

Те ноћи, модра и изубијана – стражари нису штедели батине – легла је на мали, уски пољски лежај, осетивши како стопалима додирује његов крај. *Јадни Ричард*, помислила је. *Он је врло висок. Ноге ће му висити с овога.*

Шта ли му сад раде? У једном тренутку је била спремна да каже било шта само да поново буде с њим, на сигурном; али већ следећег тренутка је одлучила да не попусти том искушењу. Две, очигледно супротне жеље, дивље су се бориле у њеном срцу. Хтела је да Ричард живи и хтела је да се одупре.

Комадић белог малтера отпао је са зида њене ћелије. Сабина га је узела и нацртала велик крст на свом покривачу. Затим је захвалила Богу.

А онда је од Онога који је чуо њену молитву стигао одговор, шапатом, као мисао која је заупцкетала у њеном уму: **седам**. Схватила је да се налази у ћелији број седам. Свети број. Број дана Стварања.

Био је то дар охрабрења и Сабина је легла на свој кревет и заплакала. Њено тело је и даље било у мраку али јој се дух уздигао у замишљеном светлу које је надилазило границе затвора. Прешла је рукама преко крста који је нацртала на покривачу и док је падала у сан, прошапутала је: “Распети смо с Христом.”

“Устај!” — командант страже, Миелу, човек врло црвеног лица, стајао је рано ујутро на вратима њене ћелије. Сабина је уморила и окренула се ка зиду како је већ научила. Грубо јој је ставио повез и поново је повео кроз таму лавиринта.

Овог пута ју је Миелу, човек много старији од ње, испитивао читав сат. “С ким си све спавала? Шта си радила с њима? Желим да знам с ким и колико често — све.”

Емоционално и телесно исцрпљена, Сабина је била запањена овим заокретом у испитивању. Тихо је одговорила: “Нећу да вам кажем то што желите да чујете. Ни најгора сексуална прошлост не може да спречи особу да постане велики светитељ, ако Бог тако хоће”, рекла му је. “Марија Магдалена је некад била блудница. Али њу ће поштовати и кад сви ми будемо давно заборављени.”

Миелу је гадно опсовао и послао Сабину назад у ћелију.

“Ја сам већ купљена!”

Током следећег испитивања, Сабина је била приморана да гледа слике различитих људи. Препознала је једног човека, Руса, кога су тајно крстили у њиховом дому. “Препознајете ли некога?” – упитао ју је ћелави иследник. Сабина је знала шта ће се догодити ако ода и једно једино име. Затим је иследник зачинио понуду: “Реците нам то што желимо да знамо и пустићемо вас и вашег мужа на слободу.” Искушење је било стварно, али исто је толико била стварна и њена спремност да положи живот за брата. “Не познајем никога на тим сликама.”

Ћелави човек је претпостављао да Сабина лаже, па ју је на крају питао шта је њена цена. “Свака жена има цену. Шта је ваша? Слобода? Добар положај у цркви за вашег мужа? Новац? Реците нам своју цену.”

Сабина је била сита његовог непрестаног показивања моћи и празних обећања. Једино што је тог човека занимало било је још хапшења, а она није хтела да има удела у томе. “Ја сам већ купљена!” – узвикнула је. “Исус је страдао и умро за мене. Можете ли ви да понудите већу цену?”

Лице му се запалило од гнева и Сабина је помислила да ће да је удари. Али није. Наредио је да је одведу назад у ћелију.

На крају су је вратили у заједничку ћелију. Прошли су месеци и наступила је зима. А она је непрестано мислила на Михаја. Ко се бринуо за њега? Да ли је живео на улици? Да ли му је хладно? Да ли је болестан? Можда су комунисти и њега одвели у затвор. Стотине сумњи и зебњи пробадало је мајчино срце сваког тренутка.

У новембру је у њихову ћелију дошао управник затвора. “Прочитаћемо списак имена”, рекао је, “она коју прозовемо мора да буде спремна за полазак у року од десет минута.”

Других информација није било. Затворенице су се ускомешале док је чувар, који је дошао с управником, читао имена, укључујући и Сабинино.

“Шта ви мислите?” – шапнула је Сабина жени поред себе, која је такође скупљала своје ствари спремајући се за полазак.

“Или ће да нас ослободе – или убију”, рекла је смркнуто.

“Нека ти је Бог на помоћи ако завршиш у Јилави!”

Нису их ослободили, али нису их ни убили – бар још не. Одведене су у Јилаву, најстрашнији затвор у Румунији. Сабина се сетила да је чула друге да говоре о том злогласном затвору. Тамо је, изгледа, постојала и једна посебна ћелија неописивог ужаса. “Нека ти је Бог на помоћи ако икад завршиш у Јилави у ћелији број четири”, упозоравале су гласине.

Чувар који се представио као наредник Аспра повео је затворенице низ мрачан засвођен пролаз који се спуштао под земљу. На крају су се зауставили пред великим челичним вратима, преко којих су од врха до подножја стајале зарђале решетке. “Добродошле у ћелију број четири!” – поносно је објавио Аспра.

Јутро је тек било одмакло када су стигли, али је у ћелији владала скоро потпуна тама. С плафона је висила једна слаба сијалица. Два низа уских дрвених лежајева стајало је уз зид. Високо на самом крају ћелије налазио се прозор с решеткама, а стакло је било обојено.

Стотину очију зурило је у придошлице. Сабини, која се замало угушила јер није било ваздуха, додељен је последњи лежај, тачно преко пута ведрa.

Након ноћи проведене у грчу, из сна ју је тргнуо позив на буђење у пет сати ујутро. Истог трена се пред малим ведром постројило педесет жена. Касније је сазнала да су у четири ћелије држали две стотине жена, а три хиљаде мушкараца било је стешњено у остатку затвора.

Јилава је била саграђена за највише шест стотина затвореника.

У једанаест часова, жене су се постројиле, док су чувари уносили буренце супе. Сабина је била изненађена колико

су биле тихе док су им делили ту супу и по кришку хлеба. Али чим је буренце изнесено, настала је дивља гласна свађа. Вриштећи су псовале једна другу, борећи се за храну. Чувари су се вратили у трену и почели да их туку пендрецима – ударци су падали свуда, и по зделама, све док под није био прекривен великим локвама супе. Аспра је љутито обећао да сутра супе неће бити.

У ћелији је поново завладала тишина, док су жене размишљале о сутрашњем дану без хране. Затим је постепено почео пригушен разговор. Једна затвореница је упитала Сабину зашто је она у затвору. “Не изгледаш опасно”, рекла је, а све су се главе окренуле ка Сабини, процењујући нову затвореницу.

Насмешила се. “Ја сам жена пастора”, рекла је.

Кад су чуле одговор, група затвореница је фркнула неколико псовки, окренула се и удаљила. Али остале су се заинтересовале. “Онда мора да знаш неке библијске приче”, рекла је затвореница која се звала Елена. Села је одмах поред Сабине на под.

“Да, знам”, одговорила је Сабина, поново се осмехујући. “Да ли би волела да чујеш неку?”

Следећих неколико сати је пред затворском публиком причала причу за причом. У њеној цркви су сви били мишљења да нико не може да исприча причу као Сабина. Опчињено слушајући динамичне приповетке, затворенице су на неко време заборавиле да следећих тридесет и шест сати неће бити супе.

Сабина је била охрабрена интересовањем осталих затвореница за библијске приче, али ускоро је увидела да су гласине о Јилави биле више него истините. Жене чувари држале су се наредби са слепом послушношћу. Ако им је било наређено да туку затвореницу, тукле су је немилосрдно. Штаповима. Натенане. Сурово. Нису показивале ни знака кајања или самилости. Као да су ударале тепих, а не живо биће.

Дај им мало наде... а онда им и што одузми

“Супа од шаргарепе, моје даме! Дођите и узмите!”

Саркастичан позив стражара и смрад паре из лонца претходили су уношењу хране. Али многе старије жене се нису ни помакле. Биле су преслабе да би стајале у реду за храну. Иако Сабина тада то није знала, смртоносно оскудна прехрана била је део припреме за радни логор. И обавила је посао; открила је слабије жене.

“То је ропски посао, наравно”, рекла јој је млада учитељица. “Али на каналу добијеш сваког дана 680 гр хлеба – и макароне!”

Затвор су преплавиле гласине о новом радном логору на дунавском каналу. Свака придошлица је имала нешто да дода причи о великом пројекту, који ће коштати милијарде, упркос томе што је већина радне снаге долазила из затвора и обављала присилан рад. План је био да се канал прокопа у дужини од 64 км преко огољених равница јужне Румуније, повезујући Дунав с Црним морем.

“На каналу можеш да добијеш све што желиш од куће! – рекао је затвореницама један затворски службеник.

“Зар и чоколаду?”

Сабина је била задивљена. Када видиш да од слободе нема ништа, чоколада ти постане главни сан.

Причало се и да је на каналу доступна бесплатна топла одећа и медицинска нега. Али још боља од одеће или чоколаде била је вест да су затвореницима који раде тамо биле дозвољене целодневне посете чланова породице!

Сабина се ухватила за наду поновног сусрета с Михајем и није мислила ни на шта друго.

“Али неће свако добити право да оде на рад на канал”, упозорила је Виорица, управница затвора. “Као што ми је политички комесар ономад рекао: ‘У социјализму, рад је привилегија, а не награда за банду.’”

Било је то типично за затвор: Дај људима мало наде, а онда им и то одузми. Касније им је понуди поново уз неки услов. На

Михајев дванаести рођендан, 6. јануара 1951. године, Сабина је открила који је то нови услов.

“Нешто ћу ти понудити”, објавио је једног јутра капетан Захарија Јон. “Уместо да одеш да радиш на канал, можеш да останеш овде и имаш релативну удобност. Имаћеш све привилегије као на каналу, али нећеш морати да радиш. Ово је заиста великодушна понуда.”

Сабина је знала да у затвору нема привилегија без неке цене; зато је седела у тишини, чекајући да капетан открије карте. “Од тебе тражим само да ме с времена на време обавештаваш о другим затвореницама – у потпуној тајности, наравно. Све је врло једноставно и нико не мора да зна за наш мали договор.”

Сабина је одговорила обзирно, али без оклевања: “Хвала, али моја Библија прича о два издајника, једном који је издао краља Давида и другом који је издао Исуса. Оба су се обесила. Ја не желим тако да завршим па нећу да будем потказивач.”

Јоново држање се у трену променило из љубазног у претеће. “У том случају ти никад више нећеш видети слободу!” – загрмео је.

Сабина се питала да није управо изгубила прилику макар да оде на канал. Знала је да је њено име на списку за одлазак и знала је да одабрани затвореници треба да пођу сваког трена. Помисао на присиљан рад била је страшна, али учиниће све како би поново видела Михаја – све осим потказивања других.

Неколико дана касније, пребацили су је у радни логор на Дунаву. Убрзо су и она и сви други затвореници схватили да су обманути.

Канал

Првог јутра Сабину је пробудио опор смрад измета пацова. Чула је глас који је говорио жени поред ње: “Остави им хлеба преко ноћи, онда неће да уједају тебе.”

Затвореници су свакодневно ишли да раде – мушкарци и жене заједно. Градили су насип и Сабинин посао је био да носи велико камење до речног тегљача, удаљеног око двеста метара, да га убади унутра и онда се врати по још. Мислила је да ће јој леђа пући од непрестаног терета; било јој је тешко чак и да се усправи.

Свака смена је имала свог бригадира, а он помоћнике који су проверавали колико су посла затвореници обавили. Уобичајена норма је била седам кубних метара дневно. Ако би је радници испунили, следећег дана је подизана. Ако је не би испунили, били су кажњени.

Сабина ни у сну није могла да замисли такве услове какве су подносили у логору. Када би затражила од њих привилегије које су им обећане, смејали су јој се.

У логор је почело да пристиже све више и више жена које ће радити на каналу. Попут Сабине, све оне су жарко желеле да буду са својом породицом, посебно с децом. Када су схватиле колико је пројекат прокопавања канала велик, већина њих је почела да губи наду. Али Сабина се држала те наде која је била већа од сваког пројекта прокопавања канала или затворског система. Ускоро су то остале затворенице почеле да примећују. Хтеле су да имају исту ту наду коју је она имала.

“Сабина, причај нам још библијских прича”, молиле су је после тешког радног дана.

Она је знала колико је то опасно; знала је шта би могло да се деси ако их ухвате. Али, искористила је сваку прилику да посведочи Јеванђеље својим цимеркама. Долазило јој је све више затвореница, признавале су своје грехе и питале могу ли да приме опроштење. Сабина их је уверавала да могу и говорила им нешто што је рекао Ричард: “Пакао је када седиш сам у мраку и сећаш се свега зла које си починио.” А те жене су, сигурно, пакао проживљавале ту где су биле сада.

Иако је Сабина одбила улогу потказивача, други нису. Понекад су затвореници знали ко је то, али никад нису могли

да буду сасвим сигурни. Била је то стална недоумица. Нека затвореница је могла да каже Сабини да жели да сазна више о Христу, а то би у ствари била превара којом би је уловила у сведочењу вере; забрањеном деловању, чије су последице биле страшне. Али с друге стране, жена је можда стварно желела да упозна Христа. Тако, Сабина ни на који начин није могла да зна који је захтев стваран а који је замка. Али ипак је чешће одлучивала да говори.

Више него једном, када би је потказивач одао, Сабина је била закључавана у “карцер”, узак орман, али довољно велик да прими једну особу која стоји. Послали би је у карцер одмах после раднога дана. Остајала је тамо целу ноћ, а пуштали су је напоље ујутро, тачно на време да се врати на посао. Карцер је за Сабину постао уобичајено боравиште током рада на каналу.

Зрачак наде

Сабина је сваког новог затвореника питала да ли зна нешто о Ричарду. Вести није било све док није дошла једна жена која јој је рекла да је у Векерешту био један проповедник. Она га никад није лично упознала, само га је чула како говори. Његова ћелија је била у близини нужника и, док су затворенице чекале у реду, затворски проповедник их је подстицао да следе Христа и приме његову љубав. Сви у затвору су се распитивали ко је он, али нико није знао. Жена је сада била сигурна да је то био Ричард.

Сабинино лице се озарило од радости. Њен Ричард је био жив! Затворски проповедник мора да буде он. Али онда је жена завршила своју причу и Сабинине наде су потонуле. “Једног дана смо чуле да је проповедник веома болестан. Након тога смо га све ређе чуле, а на крају више нисмо никако. Пронео се глас да је умро. Заиста ми је веома жао.”

Сабини су сузе потекле низ лице, али је одбила да говори о томе. Предаће своју муку Богу. Молила га је да дода године животу свог верног слуге, њеног Ричарда, ако је још увек жив.

Молила се и за Михаја, страхујући да би и он могао да буде ухапшен и послат на канал. Срце јој је стало једног дана када је видела дечака његовог узраста како ради на каналу. Иако је осетила олакшање када је схватила да то није он, плакала је за тим дечаком – и за његовом мајком, ма где била – па је почела редовно да се моли за њих.

На крају се ипак појавио зрачак наде. У недељу ће бити дан за посете! Сабина није могла да верује својим ушима. Каква ће то бити срећа поново видети Михаја! Када је тај дан дошао, једна затвореница јој је посудила хаљину; њена је била подерана од ношења великога камења. Жељно ишчекујући, бројала је минуте када ће поново да држи у наручју свог сина. Али када су се затвореници окупили како би примили посету, речено им је да морају да стоје на другој страни просторије, насупрот својим посетиоцима, и да могу да разговарају само петнаест минута.

А онда га је угледала. Њено мајчинско срце га је свом снагом загрлило, а очи пуне суза слале су своју љубав која је пловила преко просторије како би га загрејала. Како је само био мршав, како озбиљан! Над осећањима мајке и сина време је стало. Обоје су једва могли да проговоре, а наравно, није било могуће да једно другом кажу нешто присно. Када им је време истекло, Сабина је повикала преко простора који их је раздвајао: “Михај! Ох, Михај! Веруј у Исуса свим својим срцем!”

Био је то најбољи савет који је могла да му да.

Њене речи је прекинуло грубо гурање надзорника. А онда су је чувари извели из просторије.

Када се вратила у бараку, друге затворенице су се окупиле око ње с хиљаду питања: шта је Михај рекао, како изгледа? Али она је само одмахивала главом. Сатима није могла да проговори; савладала су је осећања, срце јој је било пуно и сва мисао усмерена само на вољенога сина.

Нажалост, многе затворенице су провеле дан чекајући некога ко није дошао. Сабина је те ноћи могла само да се моли за њих, док су гласно плакале лежећи на својим сламарицама.

Стигла је зима, а Сабини и свим затвореницима било је још теже. Наставила је да ради крај леденог Дунава, товарећи тешко камење на тегљач. Зими су, ионако сурови услови, били још тежи, јер је затвореницима било немогуће да баце громаде камења на тегљач а да их при томе не заплусне талас ледене воде. За само неколико минута на почетку сваког радног дана, Сабина је била мокра до голе коже. Затим би ледени ветар замрзнуо њену одећу која би се потпуно укрутила и она је цели дан била обложена слојем леда, крутим попут оклопа. Њени прсти, испуцали и отечени од рада, били су тако укочени од хладноће, да је бол осећала тек кад јој их пригњечи тешко камење.

Увече, када би се вратила у бараку, своју мокру одећу би носила са собом у кревет. Није имала где да је осуши, а ако би је обесила, могла је да буде сигурна да ће јој је украсти. Зато је обично спавала тако што би савила мокру хаљину и ставила је под главу као јастук, а ујутро би је, и даље мокру, поново облачила. Ако је имала среће, хаљина би се мало просушила на путу до канала, тачно на време да се поново покваси. Сабина је у то време већ била мршава као грана и чинило се као да ледени ветар дува право кроз њу.

“Ћиособна за рад!”

Следећи Сабинин задатак био је утовар камења на ручна колица. Друге жене би га затим возиле на тегљаче на Дунаву. Од тог посла руке су јој биле пуне жуљева, нокти поломљени и крварили су. Окрутном иронијом, од силне исцрпљености понекад скоро да није осећала бол који је харао по њеном телу.

На крају је, једно јутро, пробудио звук воде која је капала с надстрешнице. Стигло је пролеће. Али с њим је дошао и нови изазов; претходно залеђена земља, тврда попут гвожђа, претворила се у блато.

Чувари који су пратили раднице на посао и назад у баракe, били су једини мушкарци које су затворенице видеде и неке жене су, на путу до канала, размењивале просте шале на њихов рачун.

Ени, свадљива мала проститутка, и њена пријатељица Зенаида, обично су водиле те сесије болесних коментара.

“Овај Петер има руке као горила”, рекла је Зенаида једног дана, тихим гласом да је чувар не би чуо. “Погледај само све те длаке по његовим рукама! Кладим се да је такав од главе до пете, само кад би то још могло да се види.”

“Ох, има овде жена које јесу!” – праснула је Ени, показујући низ златних зуба. Неке жене су се на то насмејале.

“Ох!” – застењала је Зенаида, правећи се да је ужаснута, “Није ми само јасно шта виде у нама. Можеш ли уопште да замислиш непривлачније сподобе од нас?”

Ени јој је узвратила прљавим одговором, а њихове пријатељице су се на то грохотом насмејале. Непристојни коментари су се наставили. Сабина је гледала право пред себе, трудећи се да не обраћа пажњу на њих.

“Наша мала светица не воли наше прљаве разговоре”, рекла је Ени. “Сматра нас ужаснима!”

Сабина је ћутала, од чега су остале само још више помахнитале. И овог пута јој је Ени, чија су раскалашна брбљања била врло сирова, али ретко злонамерна, проузроковала више зла него што је заиста намеравала.

На крају радног дана, жене су се као и увек постројиле, уморне и измучене, како би кренуле ка баракама, блатњавим путем поред Дунава. Док су ишле у колони, Петер је гурнуо лактом свог компањона, младића тупог изгледа и спљоштеног носа, а онда испружио ногу како би саплео Сабину док је пролазила. Пала је у клизаво блато колико је дуга.

Други чувари су праснули у грохотан смех.

Затим ју је Петер подигао на ноге. Била је прекривена блатом од главе до пете.

“Сада ти, мила моја, неизоставно треба купање”, зарежао је.

“Баци је у Дунав”, проломио се женски глас.

Сабина је покушала да се отргне из његових руку, али други чувар му је похитао у помоћ. Петер ју је ухватио за руке, а други чувар за ноге и тако су је подигли.

Зањихали су је једанпут, а онда бацили у ваздух. Пала је свом силином у стеновит плићак, што јој је избило ваздух из плућа. Била је ошамућена, али и даље свесна, док ју је ледена вода прекривала, а струја вукла њено мало тело преко оштрог камења. С обале су се чули повици, али није разумела шта вичу. Сваки пут када би покушала да устане, брзаци би је бацали назад. Ништа није вредело. Сабина није могла да се спасе.

Одједном су је две снажне руке зграбиле испод пазуха и извукле на обалу. Неко други ју је ставио да седи а онда је дланом ударио у леђа. Била је изубијана и било јој је зло, хроптала је покушавајући да удахне ваздух, од чега јој је оштар бол парао груди. У глави јој се вртело, у ушима хучало. Је ли то жива вода што тече кроз рај? – питала се. Али онда је отворила очи и видела блато, чуваре и мршаве, блатњаве жене, које су стајале уз обалу реке. Знала је да још није у рају.

“Добро јој је!” – громко је рекла једна жена. “Дужи се!” – поново је викнула, строго гледајући у Сабину. Затим је мало мекшим тоном додала: “Покрени се, или ћеш да се смрзнеш.”

Грубо су је подигли на ноге. Сабина је дрхтала, више од шока него од хладноће. Притискала је руке уз груди јер је бол сваким минутом био већи.

Када су најзад стигли у бараку, прегледала је своје повреде. Цела једна страна била је изубијана, у модрицама, а кожа на рукама и ногама одерана. Сваки покушај подизања руку проузроковао би тако оштар бол да није могла да дише. Успузала је некако на свој лежај и покушала да заспи; окретала се сваких неколико минута током ноћи, покушавајући да нађе удобнији положај. Али није га било.

Ујутро је отишла код затворске “докторице”, зле жене која се звала Крецеану. Велике љубичасто-жуте модрице, сличне афричком континенту, разлиле су се низ једну страну Сабининог тела и више уопште није могла да подигне руке изнад нивоа струка.

“Способна за рад!” – објавила је Крецеану.

Сабина је хтела да се побуни али онда је боље размислила. Препирка ће само да јој донесе још тежу казну, вероватно карцер. Стала је поред жена које су чекале да их пребаце на радилиште, али када је колона кренула, склонила се у страну.

“Шта је теби?” – зарезао је надзорник, бесно меркајући њену погрбљену фигуру.

Сабина је рекла: “Не могу да радим данас. Трпим страшне болове. Мислим да су ми сломљена ребра.”

Надзорник би можда и размислио о поштеди, али опаки Петер је брзо окончао сваку помисао на то. Ухватио ју је за руку и снажно тргнуо; вриснула је од бола. “Није њој ништа, само јуче није испунила норму. Губи се сад и настави да радиш!” Завртео ју је а онда снажно ударио чизмом у леђа, тако да је само улетела у строј.

Сабина је отишла да ради тог дана, и сваког следећег дана. Борила се како би одржала корак с другима, мада су јој, како ће лекари касније потврдити, била сломљена два ребра.

Дијана и Флореа

Најзад је и у тужно затворско насеље стигло лето, а Сабина је осетила како јој се враћа нада. У логор су стигле две нове девојке које су смештене у њену бараку. Неке жене с улице су их познавале, али ове нису хтеле да имају много контакта с њима. Повучене и тихе, узеле су кревете у најудаљенијем углу просторије.

Касније је Сабина сазнала да су сестре; Дијана и Флореа. Биле су црномањасте и јаке, лепо су се понашале и врло тихо говориле. Али, биле су проститутке, говорили су они који су их знали и, попут осталих, ухапшене и осуђене на “административну” казну присилног рада на каналу.

Сестре су биле окружене ауром туге и тајанствености. Нико није од њих могао да сазна ништа о њиховој прошлости, мада су многи покушавали и радознано чепркали. Радиле

су као робови, затим су ишле да спавају и вероватно би остале тајна, да Дијана једнога дана није чула како чувар прозива Сабинино име.

Одмах је пожурила код ње. “Познајете ли Ричарда Вурмбранда?” – упитала је.

“Ја сам његова жена”, одговорила је Сабина.

“Ух!” – гласио је одговор, “Шта ћете да мислите о мени?”

“Како то мислиш?” – упитала је Сабина.

“Мој отац је лаички проповедник”, рекла је Дијана, док јој је глас дрхтао. “Често нам је читао Ричардове књиге; звао их је ‘духовном храном’. Отац је због своје вере бачен у затвор, а иза њега је остала болесна жена и шесторо деце. Флореа и ја смо биле најстарије. Чим су оца одвели у затвор, обе смо изгубиле посао у фабрици. Породица нам је била суочена с гладовањем.”

Трудећи се да је утеши, Сабина је благо положила своју руку на њену. Девојка је наставила своју страшну причу. “Једног дана ме је неки младић позвао на састанак. Отишли смо у биоскоп, а затим на вечеру. Рекао ми је да може да ми набави радну дозволу. А онда...” Дијана је сагла главу и обрисала сузе које су почеле да навиру. “Пили смо вино, превише вина, а онда, он... он ме је завео.”

Ускоро се све то поновило, рекла је, али овог пута о радној дозволи није било ни речи. Али, човек јој је дао новац. Знајући колико је мајци он потребан за породицу, Дијана га је узела. Недељу дана касније, тај човек ју је представио свом пријатељу – а онда их оставио насамо. Када је тај други човек покушао да води љубав с њом, била је врло љута. Али и он јој је дао толико потребан новац и рекао да само поступа по савету свог пријатеља. Дијана је нерадо попустила.

Ускоро је имала реку сталних “муштерија”, игнорисала је осећај стида и привикла се на такав живот – штавише, дала му је предност у односу на напоран рад у фабрици.

Ма колико њена прича била страшна, Сабина је осетила да девојка крије још нешто. Дијана је изненада застала и почела

погледом да претражује Сабинино лице. “Мислила сам да ћу да вам се згадим”, рекла је. “Зар вас не љути то што сам ја, пореклом из хришћанске породице, постала... проститутка?”

Сабина је благо рекла: “Ти ниси проститутка; ти си затвореница. Осим тога, нико није проститутка или светац, па чак ни кувар или столар, све време. То што радиш, само је део твог бића. То може да се промени било кад. А ја верујем да си се ти већ променила док си ми причала своју причу.”

Дијана је хтела да јој верује, али очигледно није била утешена. Седела је на свом уском лежају у оскудно намештеној бараци, руку стиснутих између колена и лица напетог од туге и кривице.

“Да сам у питању само ја”, најзад је рекла, “не би било тако страшно. Али у то зло сам увукла и своју сестру. Момак ми је то предложио. Рекао је да није поштено да ја носим сву одговорност за породицу. И тако сам га на крају упознала с Флореом и пустила га да изађе с њом.”

Ускоро је и Флореа почела да се бави проституцијом. Сестрама је било најтеже да сакрију своју тајну од брата, петнаестогодишњег дечака, који их је обе веома волео. И он је, попут свога оца, био веома религиозан, врло ватреног темперамента и осетљив, али без икаквога знања о свету. “Тај ни мрави не би згазио”, рекла је Дијана отресајући главом. “Знале смо да ће бити ван себе од туге и гнева, ако сазна чиме се бавимо. Зато смо се трудиле да то сакријемо од њега.”

Али због њиховог новог начина живота – касног враћања кући и очигледних знакова да породица изненада има новца – комшије су посумњале. Ускоро је неко сазнао шта се догађа и то рекао дечаку.

“Од шока је полудео”, тужно је рекла Дијана. “Завршио је у лудници.”

А затим је њихов отац ослобођен. Када је открио у каква су дубок грех потонуле његове кћерке, рекао је: “Тражим од Бога само једно; нека ме пошаље назад у затвор, да не гледам шта се догађа с мојом породицом.”

Сада су сузе незауостављиво текле низ Дијанино лице.

“И нашао је начина”, рекла је. “Почео је да учи децу Јеванђељу и ускоро га је неко пријавио полицији. Потказивач ми је касније рекао да је то урадио како би мога оца склонио с пута да нам не квари ‘посао’. Био је то онај исти момак који ме је први пут завео.”

Сабина је, ошамућена и ожалошћена том трагичном причом, загрлила Дијану. “Осећаш стид због тога што си урадила; и треба да га осећаш”, рекла је. “У свету страдања, у ком је чак и Бог био прикован на крст, не смеш да допустиш да се његово име, које носиш као хришћанка, упрља. Али тај осећај бола и кривице повешће те у светло праведности. Запамти да војници на Голготи нису само проболи Христов бок, већ су га у ствари отворили да би грешници као што смо ти и ја могли лако да уђу у његово срце и нађу опроштај.”

Дијана је размислила о њеним речима и полако одговорила: “Стид и патња – да, познајем их. Али морам још нешто да признам. Нисам увек мрзела то што сам радила. А сада ми језиве мисли долазе у главу све време. Не могу да их отерам.”

Сабина се сваки дан молила за измучену Дијану и сирота девојка је на крају успела да се ослободи кривице. Сабина је стално размишљала о греху који су Дијана и њена сестра починиле да би обезбедиле хлеб породици. Можда и већи грех него што је њихов, закључила је, припада хришћанима из слободног света који нису хтели да одвоје време да им пошаљу храну која би их спасла.

“У њвојим очима видим себе”

Неколико недеља затим, Сабина је доведена пред заменицу команданта логора, жену црвеног лица, јаким подлактица и крупних дивних зуба. Чинило се да њена кабасти униформом омета сваки покрет, као да је носила оклоп.

“Ти си затвореницама проповедала о Богу. То мора да престане!” – упозорила ју је.

“Жао ми је, али то ништа не може да заустави”, узвратила је Сабина.

Бесна, заменица је подигла песницу да је удари. Али се зауставила и загледала у њу.

“Чему се смејеш?” – упитала је; лице јој је од гнева било прекривено печатима.

“Ако се смејем, то је због онога што видим у вашим очима”, рекла је Сабина.

“А шта то видиш?”

“Себе”, одговорила је Сабина. “Када се људи веома зближе, виде себе у очима оног другог. У вашим очима, ја видим себе. И ја сам некад била нагла. И ја сам беснела и шибала друге оштрим речима и себичним мислима – док нисам научила шта значи волети. Кад је човек у стању да воли, у стању је и да се жртвује за истину. Од када сам научила ту лекцију, моје шаке се више не стежу у песнице.”

Заменицу као да је омамила Сабинина храброст. Ћутала је, а Сабина је наставила: “Ако ви погледате у моје очи, видећете себе онаквом каквом Бог може да вас направи!”

Ово је заменицу команданта претворило у камен. Њено љутито држање није се променило, али тихо је рекла: “Одлази.”

Сабина је наставила да сведочи о Христу затвореницама.

Слобода

А онда су је, неочекивано, ослободили. Покушала је да прочита документ чији је наслов гласио “Уверење о ослобођењу”, али сунце је већ зашло и било је превише мрачно да би могла да прочита остатак текста, а они су је већ укрцали у камион и извезли из логора. После кратке вожње, избацили су је напоље, далеко испред предграђа Букурешта.

Сатима је ходала носећи свој замашћени, смрдљиви завежљај кроз предграђа. Први пут је за скоро три године видела људе како журе кући с посла, иду у куповину с породицом и живе истим животом којим је и она живела пре хапшења.

Пожурила је, жељна да стигне у свој дом – а онда се запитала да ли он постоји још увек.

Питала се с колико ће измена морати да се суочи. Није знала шта се догодило с њеном родбином и пријатељима. Михај сад већ има четрнаест година. Да ли су га године измениле? Скоро ју је плашило то што би могла да открије, а свим срцем је желела да га види.

Прошла је поред улице “Победе”, с тугом се присећајући полицијске станице у којој су је први пут држали. Ништа се није променило. Гигантски портрети четворице људи које су комунисти звали генијима – Маркс, Енгелс, Лењин и Стаљин – и даље су гледали на масу која је тумарала улицама.

На крају је стигла до стамбене зграде коју је знала и попела се уз степенице. Покуцала је на врата, надајући се да се ни то није променило. Замало се срушила од олакшања када је врата отворила пријатељица.

“Сабина!” – повикала је, стављајући руке на уста. Помакла се корак уназад да је боље погледа. “Је ли то могуће?”

Две жене су се загрлиле и почеле да плачу. А онда је у собу ушао Михај. Сабина је мислила да ће јој срце пући када га је угледала на вратима. Био је блед, још виши него када је долазио код ње у затвор и још мршавији. И сада је, приметила је, био младић.

Док су се грлили, сузе су јој лиле низ лице. Михај се нагнуо уназад и нежно их обрисао својим прстима. “Немој толико да плачеш, мајко”, рекао је.

Толико је била срећна што поново држи свога сина у наручју, да је помислила да ако сада успе да престане да плаче, неће заплакати никад више.

Пошребна је само једна реч

Тих првих дана, Сабина је личила на жену васкрслу из мртвих. Силно се радовала слободи. Али збиља је убрзо покуцала на врата. Иако више није била у затвору, и даље је била друштвени прогнаник јер, не само да је била жена затвореника, већ је и сама била бивша затвореница.

Без бона за храну није могла да купи ни хлеб. А добити бон, показало се немогућим. Једно јутро је четири сата чекала у реду пред владином канцеларијом. Када је стигла до малог шалтера, девојка иза прозора реско ју је упитала: “Где вам је радни картон? Без њега не можете да добијете бон за храну.”

“Али ја сам бивша затвореница. Немам начина да добијем радни картон”, објаснила је Сабина.

“Ја не могу да вам помогнем. Ако нема радног картона и броја, нема ни бона”, рекла је девојка, већ гледајући у особу иза Сабине. “Следећи!”

И поново су Сабина и Михај били приморани да живе од милосрђа других.

Дом Вурмбрандових и сва њихова имовина били су заплењени. На срећу, у кући у којој су некад имали стан, сада су живели њихови пријатељи који су их позвали да дођу да живе у малом, двособном поткровљу. Намештај је био трошан, опруге на старим креветима попуцале, текуће воде није било, као ни купатила. Али Сабина је била захвална јер је била са својим сином, и била је одлучна да од тог места направи дом.

Једно јутро, неколико месеци после њеног изласка из затвора, на врата јој је покуцао службеник из Министарства унутрашњих послова. Био је то дебео човек, громкога гласа и црне косе, раздељене по средини. Носио је актовку толико натрпану папирима, да се чинило као да ће њене шарке сваки трен да попуцају.

Грмео је да је Сабина лоша мајка и да се не брине добро за свог сина. Она је немо седела, гледајући га. Знала је шта следи.

Какву корист, за име света, има од брака с мужем контрареволуционаром, кога никад више неће видети? — најзад је рекао. Била је само ствар здравога разума да тако паметна и млада жена, као што је она, затражи развод од тог непријатеља државе. Ако то не уради сада, касније ће сигурно схватити да је требало, али биће прекасно.

Колико дуго мисли да ће моћи да пружа отпор држави у тој слепој, глупој непослушности?

Човек ју је наизменично кињио и ласкањем наговарао, док је цртао срцепарајуће слике Сабининог суђеника. “Љубав?” – ругао се. “**Љубав?** Све је то ђубре. Љубав не постоји.” Оно што је њој потребно јесте други муж, други отац њеном детету, рекао је. Нема љубави за контрареволуционаре.

Кључајући у себи од гнева, Сабина је мислила: *И ти се усуђујеш да све што кажеш у мом дому? Ја се нисам удала за свог мужа само за срећна времена. Ми смо сједињени заувек и ма шта да се догоди, нећу се развесити од њега.*

Човек јој је доказивао, уверавао је и подстицао још неких пола сата, а она за сво то време није изустила ни речи. Сетила се старе изреке: Чак ни Бог не може да противречи особи која ћути.

На крају се повукао, одмахујући округлом главом док је одлазио. “Пре или касније ћеш доћи код нас”, рекао је, док су се врата за њим затварала. “Све дођу, знаш.”

Свако зло има своје добро, па тако и ово. Упркос непријатности ове посете, Сабини је било јасно једно: Ако комунисти тако жарко желе њен развод, онда Ричард мора да је жив!

Чула је како службеник бучно силази низ степенице. *Иде новој жртви*, помислила је, *код које ће вероватно имати више среће.*

Власти су се свим силама трудиле да натерају сваку жену затвореника да поднесе захтев за развод брака – прво, зато што би се његова воља за отпором, чак и за животом, често сломила када чује да га је оставила она која је обећала да ће остати с њим упркос свему. Друго, развод је помагао укључењу жена у комунистички начин живота. Чим би се бракоразводна парница завршила, оне су, можда због кривице, биле нестрпљиве да забораве своје мужеве, а најлакши начин за заборав био је да се слепо држе партијске линије. Сабина је знала мноштво њих које су као папагаји понављале слогане власти, ругајући се политичким затвореницима, људима које

су некад волеле и чију су децу родиле. Треће, деца без оца била су препуштена милости државе и могли су, од најранијег узраста, да их задоје чиме год и како год су они хтели.

Била је потребна само једна реч да се све то догоди. Чим жена каже “да” службенику одговорном за бракоразводне парнице, он би се побринуо за све. Неколико дана касније, мужу би пред цимерима из ћелије било речено: “Жена те оставља. Разводи се од тебе.” Човек би тад помислио: *Кога је сада брига за мене? Ја сам будала! Будала сам што не попустим и не попустишем ту глупост, каква год била, коју траже од мене, и бићу слободан.* Али чак и да потпише, не значи да би био ослобођен још годинама. Његова жена би се у међувремену поново удала и родила децу с другим мужем. Био је то систем разарања – дома, породице и живота.

Сабина је подстицала жене чији су мужеви били у затвору да се припреме за посете државних службеника и да помогну својим мужевима; да свака воли свог човека таквог какав је, а не какав би требало да буде. Саветовала им је да се сећају срећних тренутака брачног живота и тим сећањима савладају искушења.

Али њени напори често нису имали успеха. Притисак на жене затвореника био је прежесток.

Ново искушење

А онда је дошло време када је Сабина, тада већ четрдесет трогодишња жена, морала да се суочи с још једним искушењем. Његово име је било Паул и она је знала да се заљубио у њу. Ушао је у њен живот у време када месецима није чула ништа о Ричарду и када је почела да осећа да јој године измичу. Поново је почела да се пита да ли је он уопште жив. Многи су долазили на њена врата, говорећи да су били у затвору с пастором Ричардом Вурмбрандом и да је он умро. Да ли је то била истина – или још једна смицалица комуниста?

Када је мислила на Паула, Сабина је открила да јој је тешко да послуша сопствене мудре савете које је тако често давала другима. Паул је био добар и нежан, још један јеврејски хришћанин попут ње. Живео је у једној соби са старим родитељима и понекад би извео Михаја у биоскоп или би му помагао у учењу. Сабина је често мислила: *То је човек с којим жена може да живи у љубави и ђоуздању.*

Паул ју је понекад држао за руку док су разговарали, а она је открила да не жели да је извуче. Њихов однос никад није дошао до оне тачке коју би црква или закон назвали прељубом. Али, Сабина је знала да то што раде није добро.

Једног дана је код ње дошао њен пастор; озбиљан изглед његовог лица говорио је зашто је ту. “Сабина, ти знаш колико те волим и ценим”, рекао је. “То се неће променити, ма шта се догодило. И тебе и Ричарда познајем годинама. И надам се да знаш, било да сагресиш или не, било да изгубиш веру или је одржиш, ја ћу те једнако волети, јер знам ко си, а не шта радиш.” Говорио је врло емотивно и озбиљно, као никад до тада; затим је направио паузу пре него што ће поставити питање. “Зато ми, молим те, опрости што питам”, рекао је гледајући је право у очи, “али шта је то између тебе и Паула?”

Сабина је неколико тренутака ћутала.

Он је наставио: “Немој да мислиш да ја нисам имао таквих искушења. Али, молим те, Сабина, одговори ми на питање.”

“Он је заљубљен у мене”, рекла је сагињући главу.

“А ти, да ли си ти заљубљена у њега?”

“Не знам”, искрено је одговорила. “Можда.”

Пастор је наставио: “Сећам се нечега што је Ричард често говорио: ‘Ниједна страст не може да издржи пред браном разума. Ако све мало одгодиш, ако даш себи времена за размишљање, видећеш сву штету коју можеш да нанесеш свом мужу, или жени; и својој деци, такође.’ Сада од тебе тражим да донесеш тешку одлуку, Сабина, најтежу одлуку. Престани да се виђаш с тим човеком.”

Пастор је био у праву. Била је то несумњиво “најтежа одлука”. Хтела је да има контролу над својим емоцијама и да порекне осећања према Паулу, али била је и мајка и жена. Знала је да би он био добар муж, обзиран животни сапутник који би однео тај непрестан осећај усамљености. А био би и добар отац Михају. Искушење је скоро било веће него што је Сабина могла да поднесе, посебно када су јој пријатељи из цркве говорили: “Муж ти је мртав. Тако си дуго патила у животу. Пустите нека се тај човек брине за тебе. Он је добар хришћанин и воли те.”

Само је њен пастор био довољно храбар и довољно одан да би рекао оно што је требало да се каже. А Сабина је знала да је у праву. Знала је да је сотона хтео да разори њено сведочанство. Зато је, уз велик напор, рекла Паулу да не смеју никад више да се виде, а онда се поново посветила чекању свог Ричарда.

Десет редова на дописници

Неколико недеља касније, Сабина је била у цркви и рибала под, кад је унутра улетела њена пријатељица, Маријета, машући дописницом. Низ лице су јој се сливале сузе. “Сабина... мислим... мислим да је ово од...”

Није могла да настави, само је, задихана, клекнула поред Сабине на мокар под.

Сабина је окренула малу дописницу. У потпису је стајало *Василе Георгеску*. Али био је то несумњиво Ричардов рукопис; крупан и неправилан и предиван. Очи су јој се замагиле од суза и она је привила дописницу на срце.

Знала је да политички затвореници могу да напишу само десет цензурисаних редова, и то када им допусте. Шта би Ричард могао да каже кад већ годинама није знао ни јесу ли му жена и син живи? Сабина је задржала дах и почела да чита кроз сузе. “Време и раздаљина гасе малу љубав, али велику љубав чине јачом”, написао је. Затим је затражио да дође да га посети, одређеног дана у Таргу Окни, у затворској болници.

Ричардова дописница је била најбоља вест коју је могла да добије. И, мада јој се срце цепало, знала је да неће моћи да оде код њега. Сваке недеље је морала да се јавља у полицијску станицу у Букурешту, а они су непрестано одбијали да укину забрану на њена путовања ван града. Зато неће бити тамо тог одређеног дана и неће видети вољено лице свог мужа. Али била је срећна знајући да Михај може да оде уместо ње.

Таргу Окна се налази у северној Румунији, с друге стране Карпата. Воз из Букурешта путује неколико стотина километара кроз планине, до малог градића. Сабина је уредила да њихова пријатељица коју су звали “тетка Алис” путује с Михајем. Али ће само њему бити допуштено да види Ричарда.

Сабина је нестрпљиво остала да чека. Михаја и тетке Алис није било два дана, а током тог времена кроз главу јој се ковитлало милион питања и брига. Хоће ли Михај заиста видети свог оца? Хоће ли Ричарду бити допуштено да прими топлу одећу и храну коју му је послала? С обзиром да је био у затворској болници, мора да је врло болестан. Хоће ли моћи да стоји? Хоће ли уопште моћи да разговара с Михајем? И каква ће бити Михајева реакција на оца после свих тих година? Хоће ли се сломити кад види Ричарда који је несумњиво веома слабог здравља?

Михај и тетка Алис су стигли кући у касно децембарско вече. Сабина их је чула како се пењу уз степенице и, чак и пре него што је стигла до врата, Алис је повикала: “Видели смо га! Видели смо га! Жив је! Све је у реду с њим, на ногама је!”

Ушли су унутра са снегом на раменима.

“Михај!” – привила се уз сина, приљубивши образ уз ледени, мразом посут, ревер његовог капута.

“Мајко! Отац је добро. Сигуран је да ће убрзо да нам се врати и жели да ти то знаш. Ако је Бог могао да учини једно чудо и да му да види мене, рекао је, онда може да учини и друго и све нас поново сједини.”

Ускоро су сви плакали. “Морали смо сатима да чекамо на снегу”, рекла је Алис. “Пустили су нас унутра кроз главну капију, а онда смо стајали у дворишту које је одвојено оградом од санаторијума. Затвореници су морали да пређу преко отвореног простора да би дошли до велике лимене баракe у којој су примали посете. Било је страшно видети их. Ужасно! На снегу су изгледали као сенке, тамни и умотани облици који ходају наоколо – као авети, сиве авети, тако су изгледали! И међу њима сам угледала Ричарда! Немогуће га је промашити, врло је висок. Махала сам му као луда, али није ме видео. Сви смо били збијени у гомилу и сви смо махали. Ја сам га видела, али само Михај је могао да разговара с њим.”

У таквим условима нису могли много тога да кажу једно другом, додао је Михај. Али су последње речи његовог оца биле: “Михај, једини дар који као отац могу да ти дам јесу ове речи: увек тежи ка највишим хришћанским врлинама, оне ће ти бити тачно мерило за све у животу.”

Сабина је с пуно љубави ставила Ричардову дописницу у Библију. Ту и тамо би је поново узела и читала. Касније јој је рекао да је и у затвору и у санаторијуму постао врло вешт у паковању великог значења у минијатурна писма, каква су затвореници смели да пишу – толико је у томе постао вешт, да су остали долазили код њега по помоћ, како би написали својих десет редова. Такође су један другог питали шта Ричард предлаже и тако су Ричардове речи кружиле кроз објекат. Исход је био да су десетине затвореника своје дописнице почињали речима: “Време и раздаљина гасе малу љубав, али велику љубав чине јачом.” Тако су се Ричардове поруке љубави и наде надалеко читале и чувале. Затворски проповедник се вратио на посао.

Једног дивног јуџира

Година 1956. почела је у целом комунистичком блоку у знаку побуне. Совјетски петогодишњи план није стигао никуда. Хране

није било довољно, а плате су биле врло ниске. Увенуле су и све наде које су оживеле после Стаљинове смрти.

А онда је, у фебруару, на двадесетом конгресу комунистичке партије, совјетски премијер Никита Хрушчов, одржао тајни говор, оптужујући Стаљина и његово дело. Руси то никад нису објавили, али убрзо су народи у свакој земљи источне Европе осетили да из Москве струји лаган поветарац политичког затопљења.

Знакови “дестаљинизације” брзо су се појавили. Велике снаге милиције и тајне полиције су смањене. Склопљени су вишемилионски трговачки уговори са западним земљама како би се спасла привреда. Колективизација је ослабљена. А изнад свега, сваког дана су, под широком амнестијом, ослобађане стотине политичких затвореника.

Сабина није смела да се нада да ће и Ричард бити међу њима. Није примила никакав знак, никакву вест да би могао да буде раније ослобођен. На крају крајева, остало му је још само неколико година затвора. А онда, једног дивног јутра, у јуну 1956. године, изашла је напоље да се нађе с пријатељицом и кад се вратила кући, затекла је тамо Ричарда. Обријане главе, сличнији костуру него живом човеку, али био је то он. Ричард је напoкон био код куће. Сабина се скоро онесвестила када ју је загрлио. Био је то загрљај за који је мислила да га никад више неће осетити. То вече су дошли да га поздраве пријатељи из целог Букурешта – заједно су плакали и смејали се – а онда још више плакали и још више се смејали.

Ричард је страховито страдао у затвору. Тукли су га разним справама за мучење и дрогирали га. На његовом измрцвареном телу видело се осамнаест ожиљака од мучења, а лекари су касније открили да су му плућа прекривена зацељеним ожиљцима од туберкулозе. Једноставно нису могли да верују да је преживео осам и по година (од њих скоро три у самици под земљом), практично без икаквог лечења. Сада су му дали најбољи кревет у болници. Зачудо, људи су се према ослобођеним затвореницима понашали

врло љубазно и великодушно куд год су пошли. Били су најповлашћенија група људи у Румунији; статус који је разбеснео комунисте.

Убрзо након Ричардовог опоравка, он и Сабина су прославили двадесету годишњицу брака. Нису имали ни пребијене паре да једно другом купе поклон, али је он успео да набави zgodну бележницу у омоту, у којој је свако вече записивао стихове – љубавне песме упућене Сабини, љубави свог живота.

Обоје су преживели искушења и мучења. Бог је био њихова снага, а љубав њихов подстицај. Али, док је трагична деценија остајала за њима, друга ноћна мора чекала је на прагу.

“Постави своје анђеле око њега!”

Увече, 13. јануара 1959. године, пред њихова врата је дошла жена из Сабинине цркве, сва у сузама. Недељу дана пре посудила је неколико преписа Ричардових проповеди, а сада су стотине фотокопија кружиле Румунијом, што је било строго забрањено. Жена је, извињавајући се, дошла да упозори Ричарда да је полиција извршила рацију у њеном стану и да су однели све преостале копије. Плашила се да ће убрзо доћи по њега.

Преко другог пријатеља су сазнали да га је пријавио један млади пастор који се претварао да му је пријатељ. Знали су да је тај човек можда био уцењиван и присиљен да потпише пријаву под претњом затвора.

Већ те исте ноћи, у један сат, гневни полицајци су поново залупали на врата Вурмбрандових и упали у њихов мали дом у поткровљу.

“Јесте ли ви Ричард Вурмбранд?” – гласно је упитао командант. “Одлазите у другу собу – сви. И останите тамо.”

И поново је њихов мали стан био крцат људима који су отварали ормане, превртали фиоке и бацали документе по поду. На Ричардовом столу су нашли папире с белешкама, прекуцане проповеди и похабане Библије.

Све то је заплешено. А онда су нашли Сабинин поклон за годишњицу брака, бележницу у којој јој је Ричард писао љубавне песме.

“Молим вас, немојте то да узмете. То је лично – мој поклон. Нема вредности за вас”, молила их је Сабина. Али и то су однели.

Командант је ставио Ричарду лисице и извео га напоље кроз стражњу собу.

Сабина је храбро рекла: “Зар вас није срам да овако поступате с недужнима?”

Ричард је закорачио према њој, али они су га ухватили за руке и повукли назад. Упозорио их је: “Нећу изаћи из ове куће без борбе, уколико ми не допустите да загрлим своју жену.”

“Пустите га”, рекао је командант. Један полицајац му је скинуо лисице.

Клекнули су и помоли се док је тајна полиција стајала око њих. Затим су тихо отпевали хвалоспев. Њихови гласови су се стапали у речима: “Једини темељ цркве је Исус Христос, њен Господ.”

Велика рука се спустила на Ричардово раме. “Морамо да идемо. Скоро је пет сати”, тихо је рекао командант. Очигледно је био запањен Ричардовом и Сабинином невероватном љубављу. У очима су му се назирале сузе.

Поново су око Ричардових зглобова шкљоцнуле лисице и полицајац га је извео напоље. Сабина је ишла за њима низ степенице. На дну стубишта, Ричард се окренуо и рекао: “Поздрави Михаја, реци му да га волим.” Затим је направио кратку паузу, пре него што је додао: “Исто реци и пастору који ме је пријавио”. А онда је нестао. Док су се полицијска кола удаљавала, Сабина је потрчала за фургоном по залеђеној улици, дозивајући и плачући, док се спотицала по бљузгавим траговима: “Ричарде! Мој вољени Ричарде!”

Фургон је затим нестао иза угла и она је стала, изнемогла, без даха и сломљеног срца. А у њиховом стану у поткровљу, врата су стајала отворена. Пала је на под, јецајући у молитви. “Госпode, ја предајем свог мужа у твоје руке”, плакала је.

“Ја не могу да урадим ништа, али ти можеш да га проведеш и кроз закључана врата. Ти можеш да поставиш своје анђеле око њега. Ти можеш да ми га вратиш!”

Седела је у мраку и молила се све до изласка сунца. Ујутро је дошла тетка Алис и нашла је на поду. Сабина ју је погледала, црвеним отеченим очима, пуним суза и рекла: “Поново су ми украли Ричарда.”

Еџилог

Ричарда није било још дугих шест година, а Сабина је за сво то време могла да га види само једном. Предано је наставила рад у тајној цркви и верно чекала свог мужа, не сумњајући никада да ће га Бог вратити кући.

У децембру 1965. Године, откупила га је норвешка мисија јеврејско-хришћанске алијансе за десет хиљада долара. Цена за политичког затвореника је у то време била хиљаду и по долара. Ричард и Сабина нису желели да напусте своју отаџбину, Румунију, али су их верници из тајне цркве наговорили да оду и буду глас оних који су били прогоњени због своје вере, као и сведоци Божије невероватне љубави и у најтежим временима. Следеће године су Ричард, Сабина и Михај стигли у Сједињене Државе.

Под претњом смрти од стране комуниста, Вурмбрандови су одмах постали глас своје браће и сестара, чија је вера била непрестано изложена ватри.

У октобру 1967. године, са само стотину долара и старом писаћом машином која је стајала на кухињском столу, написали су своје прво издање билтена “Глас мученика”. Од тог првог броја, билтен је наставио да излази редовно и до сада је скоро десет милиона примерака, на десетинама језика, подељено широм света.

Од доласка у Сједињене Државе, Ричард и Сабина су неуморно радили на сведочењу поруке наде и љубави упркос прогону и мучеништву. Њихов живот је био обогаћен муком коју су поднели.

Кратко пре своје смрти од рака, у августу 2000. године, Сабина је позвала свог вољеног Ричарда (који је такође био врло болестан) да дође до њене болесничке постеље. У присуству мале групе пријатеља, поново му је рекла колико га воли и замолила га да јој опрости грешке које је направила у животу. У то време је трпела жестоке болове, али је одбила да узима лекове како би била бистре главе и спремна када се буде опраштала с овим привременим животом који јој је задао толико бола, а ипак донео тако много радости.

Њен живот је крепила Христова љубав, а она је исказивала ту љубав свима који су је знали.

ТАРА:

ЖИВОТ У БЕКСТВУ

*Пакистан
јуни, 1985. године*

Поштар је дошао до познате раскошне господске куће и провирио кроз прозор. Сама улазна врата те палате била су велика колико целе куће у пакистанским селима. “Имам пакет за Тару”, рекао је поштар када је слуга напокон отворио врата. “Треба да потпише. Могу ли да уђем?” Под мишком је носио картонску кутију, средње величине и смеђе боје. Оловку је већ држао у руци, спремну за потпис.

“Не, не можеш да уђеш”, строго је рекао слуга. “Дај пакет мени, а ја ћу да га однесем Тари. Отац јој неће допустити да дође на врата.”

“У реду”, сложио се поштар преко воље. “Али Тара, или неко меродаван, мора да потпише пријем. Иначе не могу да оставим пакет; разумете ли?”

“Да, да”, рекао је слуга нестрпљиво, пружајући руке. “Сада ми, молим те, дај пакет.”

Тара је гледала иза угла, питајући се какво је то комешање и ко би њој послао пакет. “Шта је то?” – упитала је слугу. “Од кога је?” Он је слегнуо раменима и предао јој папир на потпис. Нашкрабала је своје име, а онда узела пакет. Био је тежи него што је очекивала. Обавила је обе руке око њега и вукући ноге отишла у своју собу, затварајући врата за собом. Иако јој је породица била врло велика, она је имала своју, веома лепо намештену собу. Насупрот

великим прозорима налазили су се узидани плакари, а са сваке стране кревета стајале су атрактивне подне лампе с елегантним кристалним куглама на врху. Мала Тара је била љубимица свога оца и њена соба је била пуна поклона којима ју је обасипао.

Сада је била узбуђена како већ може да буде узбуђено дванаестогодишње дете кад неочекивано прими пакет. Ставила је кутију на под, клекнула испред ње и потргала траку која је била залепљена преко поклопца. Провирила је унутра и с уздахом устукнула. Њена радосна љубопитљивост брзо се претворила у стрепњу. Скочила је на ноге, одјурила до својих врата и отворила их само толико колико је било потребно да провуче главу, а онда је погледала низ ходник како би се уверила да нема никога у близини. Поново је затворила врата, али овог пута их је закључала пре него што се вратила отвореној кутији која је и даље стајала на поду, наред њене собе.

Неки унутрашњи глас јој је говорио да би тај пакет требало одмах да преда оцу. То би било најбоље, говорила је сама себи. Могла би да му каже да нема појма одакле је то стигло и зашто на поклопцу пише њено име. Али истина је била та да је Тара знала зашто. У пакету је било нешто што је она поручила. Неколико недеља раније, попунила је мали купон из локалних новина и послала га. Сада је поруџбина стигла и она се плашила шта би могло да се деси ако је ухвате с тим. Мисли су се сударале у њеној глави. Морала је да одлучи хоће ли да га задржи, скривајући га наравно, или ће да каже оцу.

Њена радозналост је победила страх и извадила је из пакета једну од мањих књига. На меком, бијелом омоту, писала је само једна реч: *Постшање*. Села је на кревет, отворила књигу и почела да чита.

Од првог дана кад су библијске лекције стигле, Тара је пажљиво проучавала материјал и скоро сваке недеље завршавала две или више лекција. Попуњене тестове је паковала у коверте, које би стигле заједно с лекцијама,

а затим би замолила некога од послуге да то пошаље. Убрзо након тога, стизало је сведочанство с честиткама на успеху.

Тара, која је потицала из врло угледне и строге муслиманске породице, познате широм Пакистана, уопште није намеравала да мења своју веру. Само ју је привукло проучавање Библије а посебно је уживала да прима китњаста сведочанства. Било је лако и забавно, а како је сваког дана морала да крије кутију и њен садржај под кревет, сва та авантура је нудила и узбудљив елемент опасности. Слуге које су јој помагале у слању и примању поште заклеле су се на ћутање. Сви су знали да би њен отац био бесан ако би сазнао. Али сви су знали и да је Тара његова љубимица. Био би љут, наравно, али сигурно би је само укорио и одузео јој лекције. Па дете се само забављало. *Какво зло може да дође из учења?* – питала се Тара.

Две и по године касније, послала је последњи тест. Завршила је цели курс, проучила сваку библијску књигу. Осећала је задовољство зато што је успела да заврши тако обиман програм, али се и даље питала како је могуће да је све то било бесплатно и да је њена тајна остала неоткривена. Неколико недеља касније, изненађење је било још веће. Стигао је, наиме, још један пакет. Био је далеко мањи од претходног, али прилично тежак с обзиром на величину. Знала је да су га послали они исти људи који су јој слали лекције и сведочанства, али појма није имала шта је у кутији. Отворила ју је и на своје запрепашћење унутра нашла предивну Библију, плавих корица и позлаћених ивица. Била је то најлепша књига коју је Тара икад видела. На првој страници је угледала своје име, написано кићеним писаним словима, уз потврду о успешно завршеном библијском курсу. Лагано је прешла прстима преко танких страница од пелира, пре него што је свој нови поклон сакрила под кревет, заједно с осталим књигама. Библијске лекције су биле и више него опасне. Али ухвате ли је с Библијом, знала је да ће бити велике невоље.

А у ствари, ни пола тога није знала.

Хришћанин

Следеће године, након што је завршила десети разред одличним успехом, Тара је добила позив из Ирана за студије компаративне религије. Њена породица је често путовала у Иран на хаџилук и она је била одушевљена идејом да тамо студира. Осим тога, била је уверена да ће њено тајно проучавање Библије бити одличан почетак за проучавање хришћанства.

Њена породица је отпутовала с њом у Иран и, док су били тамо, Тара је први пут у животу упознала хришћанина. Једно послеподне је изашла из хотела с намером да направи неколико фотографија унутрашњег дворишта локалне џамије, за презентацију која јој је била додељена у њеној групи на факултету. Било је опасно да млада девојка, странкиња, сама хода улицом, али је обећала свом најстаријем брату, који је тог дана пазио на њу, да ће остати у близини хотела, а он ју је, мада нерадо, пустио.

Док је ишла кроз двориште и шкљоцала апаратом, налетела је на чудан приказ. Неки човек је седео на тлу, а крај њега је била девојчица, неколико година млађа од Таре. Руке су му биле чврсто склопљене и гледао је у небо, као да с неким разговара.

“Шта то радиш?” – питала је Тара, осетивши како је нешто снажно привлачи том човеку.

“Говорим с Богом”, једноставно је одговорио.

“Не можеш да говориш с Богом”, супротставила се Тара; своју примедбу је пропратила невиним смехом. “Он неће да сиђе доле како би говорио с тобом, а ти не можеш горе код њега, осим ако не умреш. Како онда можеш да кажеш да **говориш** с Богом?”

Човек је стрпљиво гледао у Тару, а онда је, смешећи се, додао: “Не само да говорим с њим, него добијем и одговор.”

Е сад је била уверена да је човек луд. “Добијеш **одговор**?! Па ти ниси ни пророк ни анђео. Како онда можеш да добијеш одговор од Бога?!”

“Желиш ли да знаш како можеш да говориш с Богом?”

“Наравно да желим”, одговорила је Тара. Није му поверовала ни за тренутак, али је хтела да чује његово објашњење, па макар било и залудно, као што вероватно јесте.

“Хајде онда да се нађемо сутра у четири сата. Ево, написаћу ти где.” Извадио је празан лист папира и написао адресу и упутства како да дође до његове цркве. “Дођи и сазнаћеш како можеш да говориш с Богом. И не само то, сазнаћеш и да те он воли.”

Када се Тара вратила у хотел и испричала шта јој се догодило, њен брат је био бесан. “Шта је теби!? Не можеш да идеш тамо. Па то је хришћанска црква! Ово је Иран, а ти си муслиманка. Могу да те обесе, ако те ухвате на таквом месту!”

“Добила сам задатак да проучим различите религије. Како то да обавим ако не могу да истражујем?” – бунила се Тара.

Расправа је завршена тако што се Тарин брат сложио да поднесе званичан захтев локалној полицијској станици за посету цркви. Одатле су га послали у суд, где је дозвола одобрена. Али званичници су захтевали да с њом пође и дванаест полицајаца из одељења за сигурност, као и њен старији брат.

“Не мораш да се плашиш”, рекао јој је брат. “Ја ћу бити пред вратима с полицијом, за случај да се нешто догоди.” Тара се питала шта се то догађа у цркви, кад захтева такве мере безбедности.

Сутрадан послеподне, ушла је у цркву. Ходала је полако, помало дрхтећи, а њен брат и полиција су се распоредили пред вратима. Осим оног човека у дворишту цамије, Тара никад није упознала некога ко није био муслиман. Питала се како хришћани изгледају, како се понашају. Јесу ли опасни?

Нашла је место у стражњем делу цркве, одмах поред врата, како би могла брзо да изађе ако затреба. Већина дрвених клупа већ је била пуна и хришћани су почели да певају. Певани су разни хвалоспеси а Тара је у њима препознала неке стихове које је проучавала у својим библијским лекцијама.

Након тога, неки човек се попео на подијум и почео да говори о молитви. Позвао је све који имају неки молитвени захтев да дођу напред.

Неколико људи је иступило и Тара је угледала човека ког је упознала у дворишту претходног дана. У наручју је носио девојчицу која је могла да има око осам година; претпоставила је да му је то друга кћерка. Али изгледа да је ова била богаљ. Рука јој је беживотно висила преко његовог рамена, клатећи се тамо-амо, а очи су јој биле празне; изгледала је као да је једва жива.

Човек је пришао подијуму и почео гласно да се моли, тражећи од Бога да излечи његову кћерку. Остали су се придружили и потекла је заједничка молитва за излечење девојчице. Тара је поново помислила да човек који покушава тако да говори с Богом мора да буде луд. Зашто би Бог сишао и помогао том детету? Тари то једноставно није имало смисла. Али упркос својим сумњама, била је опчињена службом и хтела је да запамти сваки детаљ како би то могла да опише у свом раду.

А онда је приметила да саката девојчица почиње да се креће. Њене ноге су се полако усправиле, а отац је нежно спустио на под, помажући јој да стане. *Ох, Боже!* – помислила је Тара. *Не могу да верујем да се ово догађа.*

Хришћани су поново почели да певају хвалоспеве Богу, док је девојчица, сад излечена од болести која ју је осакатила, ходала дуж пролаза између клупа, гледајући право у Тару. Када је дошла до клупе на којој је она седела, само је рекла: “Емануил”, а онда се окренула и полако вратила оцу.

Тара је била уплашена – и оним што се догодило и мислима које су се ковиталеле у њеној глави. Зашто је то дете пришло баш њој, поред свих других људи у цркви? Како су јој ноге оздравиле? Шта значи Емануил? Изгледа да су студије религије за које се спремала постављале више питања него што су давале одговора. Али Тара је била решена да схвати шта се догађа.

Није се усуђивала да проговори никоме о ономе што је видела у цркви. Наравно, није то могла ни да заборави. Касније, када се вратила кући у Пакистан, поново је узела у руке своју плаву Библију. Али овог пута није читала како би прошла тест; сада је марљиво тражила истину. Сваког дана је пажљиво читала, трудећи се да схвати разлику између Библије и Кур'ана и зашто су муслимани били тако жестоко против хришћана.

Мора да је хришћански Бог стваран, мислила је. Како би их иначе чуо када се моле?

Издана

На крају је увидела да даље више не може сама. Морала је с неким да разговара. Уместо да је просветли, све са чим је дошла у додир – и студије религије, и све оно чему је била сведок у цркви, као и оно што је прочитала у Библији – само је отворило додатна питања, а она је очајнички хтела да схвати шта је шта.

“Тата, идем напоље с пријатељима”, рекла је Тара оцу, припремајући се да изађе. Слагала га је, први пут у својих шеснаест година и, док је брзо излазила из раскошне родитељске куће, обузео ју је дубок осећај кривице. Али је морала да сазна више о хришћанству. А црква је била једино место за које је знала да би могло да има такве одговоре.

Отишла је на другу страну града, ушла у цркву и поново се завукла у клупу на самом крају просторије. Служба је управо почињала. Када је све било готово, представила се човеку који је водио службу и рекла му да жели да му постави неколико питања. Пастор је пристао. Тара је претпостављала да је црква – црква, а хришћанин – хришћанин, и да било ко међу њима може да јој помогне. Нажалост, у овом случају није била у праву.

Долазила је недељу за недељом, а пастору су њена многобројна питања била све непријатнија. Био је забринут

за сопствену безбедност и рекао јој, више него једном, да би било најбоље да престане да долази. “Али, куда бих још могла да одем и добијем одговоре на своја питања?” – питала је Тара.

Њена упорност га је придобила на неко време, али је на крају закључио да је ризик превелик. У нади да ће се заштитити од будућих неприлика, пастор се састао с њеним оцем и обавестио га да Тара долази у његову цркву и поставља много питања о Библији. За само неколико минута, издао је муслиманску тинејџерку која је хтела да зна ко је заиста Бог.

“Шта ти је, за име света, било на уму!?” – загрмео је Тарин отац на своју кћерку, када се то слепоподне вратила кући. “Знаш ли какву си срамоту нанела мени и породици? Како си могла да одеш код тог човека? Он није муслиман. Он је хришћанин! Како си могла да будеш тако глупа? Јеси ли и ти сада једна од њих?”

Тара је била шокирана очевим гневом; никад га није видела таквог. Покушала је да објасни да је само хтела да сазна неке одговоре и да уопште није намеравала да постане хришћанка, али он је није слушао. Гневно је отерао од себе и Тара је у сузама истрчала из собе. Уопште јој није било јасно у шта се упустила, нити како да утиша очев гнев.

Осим тога, мноштво питања је остало без одговора. Вратила се у своју собу и, упркос свему што је малопре претрпела, поново је узела у руке своју малу Књигу у плавом кожном омоту. Бришући сузе, отворила је Библију и напрежући се почела да чита, док су јој у глави одјекивале очеве гневне оптужбе.

Древне речи су је постепено закупиле, умириле тескобу и охрабриле је Божијом љубављу. Толико се задубила у Библију да је изгубила представу о времену и уопште није приметила кад је отац ушао у собу. Његов израз лица је у први мах говорио да му је жао што је тако дивље викао на своју најмлађу кћерку, али када је видео шта чита, његов покајнички израз се претворио у страховит гнев.

“Ти **јеси** хришћанка! Сад знам да јеси!” – заурлао је. “Тата, нисам! Уверавам те да нисам! Само сам радознала. Мораш да ми верујеш!”

“Не лажи ме више! Зашто би иначе читала Библију?”

“Молим те, тата! То је само књига коју читам. Знаш да у последње време много учим.” Тара је очајнички покушавала да га убеди у своју недужност, кад је његова рука полетела и свом силином се сручила на њено лице.

“Како си то могла да урадиш нашој породици? Ми смо муслимани!” Одступила је од њега, у шоку и болу, широм отворених очију, јер још није могла да верује да ју је ударио. Али пошао је за њом и поново је снажно ошамарио. “Ми смо рођени као муслимани и умрећемо као муслимани. А ти – ти више ниси моја кћерка!”

Тарини гласни јецаји подигли су на ноге њеног најстаријег брата који је дојурио у њену собу да види шта се догађа. “Твоја сестра је постала хришћанка! Посећивала је једног пастора, а сада сам је затекао да чита Библију!”

Када је чуо оптужбу, забринутост Тариног брата се у трену претворила у бес. Бацио се на њу и почео да је туче, заједно с оцем. Угледао је плаву Библију и дивље почео да трга њене странице позлаћених ивица. Отац је однекуд нашао каиш, пресавио га напола и почео њиме дивље да је удара по лицу и леђима, док је Тара шћућурена лежала на поду хистерично јецајући.

“Оче, мораш да јој нађеш мужа и то брзо, пре него што све ово оде предалеко”, рекао је Тарин брат. Лице му је пламтело, што од гнева, што од напора док ју је пребијао. Двојица мушкараца су најзад кренула напоље из собе, а Тарин отац је потврдно климао главом.

Емануил, Емануил

Док је грцајући у сузама лежала на поду, наред своје собе, Тара је изговорила своју прву молитву: “Боже, ја не знам о чему мој отац и брат говоре. Ја нисам хришћанка; ја сам

муслиманка. Али сада не знам којим путем треба да идем. Молим те, само ми покажи и ја ћу послушати.”

Осетила је чудан мир након што се помолила и, лежећи и даље на поду, пала је у дубок сан. После неког времена, осетила је како јој неко подиже главу и нежно је милује по образу. Чула је глас; звучало је као да се неко из позадине креће према њој. Глас је говорио: **Емануил, Емануил**. Брзо се усправила и погледала по соби, али била је празна. Док је размишљала о том чудном сну — **био** је то сан, зар не? — покушала је да понови необичну реч коју је тад чула други пут у животу: **Емануил**.

Легла је на кревет и поново почела да размишља о догађају у Ирану.

“Шта то значи?” — гласно се запитала. “Зашто стално чујем ту реч?”

Лагано је дотакла своје лице и тргла се од бола. Отац је никад у животу није ударио и Тара је била поражена његовим гневом и спремношћу да је туче. Њих двоје су били веома блиски, али сада је знала да више никад неће бити тако. Знала је да се гнев њеног оца неће тако лако обуздати.

А неће ни њена тврдоглава упорност да сазна истину.

Неколико дана касније, Тарин отац је сео са својом кћерком како би разговарали; њено лице је још увек било отечено и модро од батина, а на његовом се поново видео израз жаљења. “Таро, веома ми је жао због онога што сам ти урадио”, рекао је. “Срамота је да отац туче своју кћерку. Мораш да схватиш да нисам хтео да те повредим. Једноставно нисам могао да поднесем то што сам видео. Молим те, опрости ми.”

Тара је немо седела; није била сасвим сигурна да ли сме да верује поновној очевој нежности. “Знам да је дошло време”, наставио је, “да се удаш.”

Сетила се шта је њен брат рекао након што су је претукли. Али, имала је само шеснаест година и уопште није размишљала о удаји. “Тата, ја сам премлада за удају. Желим да завршим студије.” Трудила се да звучи смирено.

Отац је устао и нешто тврђим гласом поновио: “Рекао сам да је за тебе најбоље да се удаш. И то није предлог.”

Тара је задрхтала како је тон његовог гласа постајао све леденији, али није хтела тако лако да се преда. “Не, тата, нећу. Премлада сам и желим прво да завршим школовање. Не желим уговорени брак, тата! Ко је он? Како се зове? Које је вере?”

Речи су клизнуле с њених усана пре него што је схватила шта је рекла. Било је глупо да муслиманка каже нешто такво. За њихову породицу постојала је само једна вера: ислам. Њен отац је, поново веома бесан, загрмео: “Молим!? Како мислиш, које је вере? Овде постоји само једна вера! Ми смо муслимани!” Зграбио ју је за руку и грубо привукао себи, тако да јој се сада сасвим унео у лице. “Ти си хришћанка! Јеси! Сада то сигурно знам!”

Пре него што је успела да изговори и реч у своју одбрану, његова рука се поново свом силином сручила на њено лице. Био је чврсто уверен да му је кћерка прешла на хришћанство и радио је оно што је сматрао својом обавезом.

Улазећи у собу, управо када је Тара примила још један ударац, једна од њених сестара је вриснула од запрепашћења и страха.

Молбе породице и слугу који су се ту затекли нису гануле оца и брата. Одвукли су Тару у њену собу и закључали врата за собом. Склупчана у углу, дрхтећи од ужаса, знала је да јој је живот у опасности.

Тукли су је свиме што им је дошло под руку: електричним каблом једне од кристалних лампи... шипком из њеног ормана... Затим су покупили, изгурали и однели све што се налазило у њеној соби – тепихе, кревет, одећу, електронику – све су то бацили на гомилу у ходник. Када се ужасна сцена завршила, Тара је лежала у локви крви наред празне собе. Последње речи њеног оца, пре него што ће изаћи залупивши вратима, биле су: “Или ћеш се удати, или ћеш умрети. Бирај. Ако си хришћанка, за тебе више нема места у овом граду. Али ако се удаш, можеш поново да будеш моја кћерка. Ако нећеш, умрећеш овде, сама.”

Без

Тара је лежала на леденом каменом поду. Губила је свест и поново долазила к себи. Нико није смео да јој помогне. Њена породица је мислила да ће се уразумити ако је оставе саму, без хране и медицинске помоћи. Трећег дана је осетила да би могла мало да се усправи и покушала је да седне, али како је дуго лежала у локви сасушене крви, коса јој се залепила за под. Ошамућена, покушавала је да схвати шта се догодило и док је испитивала своје повреде осетила је наизменичне таласе туге и мучнине. Није могла ни да замисли да би потрага за Богом могла да је доведе у тако ужасно стање. Али сада је могла да мисли само на једно — како да побегне и спасе се. С обзиром на то да никад дотад није провела ни дана одвојено од своје породице, није знала шта треба да ради. Али, није ни било важно. Знала је само да мора да побегне.

С муком је отишла до плакара да провери да ли је у њему ишта остало и нашла једну једину ствар коју нису однели — малу путну торбу коју је носила на последње путовање у Иран. Унутра је било нешто одеће, мало новца, накит и њен пасош. Тихо, да је не чују, скинула је своју крваву одећу и обукла другу, мрштећи се од бола при сваком покрету. Када је била спремна, стала је наред себе и осврнула се наоколо последњи пут. Знала је да, ако сада оде, никад више неће моћи да се врати. У њеној култури је бежање од куће било скоро једнако страшно колико и прелазак на хришћанство, а она је знала да њена породица никад не би прихватила то понижење. Ако је ухвате, убиће је на лицу места, одмах.

Тешка срца се искрала кроз прозор своје собе и опрезно кренула ка аутобуској станици. Све ју је болело, тело јој је било укочено и прекривено убојима, тако да се једва кретала, а срце јој је било сломљено. Једино што ју је терало даље био је страх од онога што би отац и брат могли да јој ураде ако је нађу — али и глад у њеном срцу да сазна више о хришћанском Богу. Кад је стигла на аутобуску станицу купила је карту

у једном смеру, до града који је донекле знала и до кога је требало путовати неколико сати. Била је тамо неколико пута с породицом и сад је намеравала да потражи уточиште у цркви коју је тамо видела. Сигурно ће јој сваки хришћанин који се тамо налази помоћи, мислила је.

Пут је био дуг, а људи су зурили у окрвављену тинејџерку и дошаптавали се. Као привлачна девојка из угледне породице, Тара је била понижена и скупила се на свом седишту, знајући шта њени сапутници мисле. Било је то ново искуство за њу и надала се само да је њена потрага за Богом вредна свега чега се одрекла. Док је покушавала да избегне продорне погледе око себе, истовремено се надала да је ти људи неће пријавити полицији. Жене у њеној земљи су имале мало права и ретко су могле да буду виђене у јавности без мушке пратње.

Када се аутобус најзад зауставио на одредишту, Тара је брзо изашла и покушала да се помеша с масом, што није било нимало лако јер су њене повреде, модрице и трагови крви били видљиви. Али се надала да ће моћи да се опере чим стигне у цркву.

Када је стигла, пред вратима ју је дочекао официр Војске спаса. Зачудо, покушавао је да је одговори од тражења помоћи у цркви. “Да сам на твом месту, не бих хтео да будем сам с вођом ове цркве. Чују се разне гласине”, рекао је.

Тара је била на ивици плача. “Шта је ово?” – питала је. “Мислила сам да је хришћанин – хришћанин, а ви ми сада кажете да ова црква није добра за мене? Зар сам због овога напустила свој дом?”

“Дођи код мене”, љубазно је рекао човек. “Ја ћу ти помоћи и заштитићу те.”

Плашила се, силно се плашила, али није имала другог избора и пошла је с њим, мада нерадо. Испоставило се да код куће има жену и два сина и према Тари су сви били веома љубазни – око две недеље. А онда су у породици почела говоркања; жена је сумњала да њен муж можда ипак жели љубавну везу с њиховом лепом младом гошћом. На крају Тара

више није могла да издржи напетост; замолила је човека да је одведе негде другде. “Мора да знате некога у неком другом граду ко би могао да ми помогне”, молила га је. “Само ме одведите тамо, молим вас, а ја ћу наћи неки посао. Захвална сам вам на свему што сте учинили за мене, али не желим да изазивам проблеме у вашој породици.”

“Знам човека који би могао да ти помогне. У ствари, он је из твог града”, рекао је официр.

Тару је на те речи обузео страх. “Мислим да то није добра идеја”, рекла је. “Мој отац не зна где сам – и ја не желим да сазна. Молим вас, немојте то да ми радите.”

“Не брини”, уверавао ју је официр. “Познајем тог човека. Он ће ти помоћи.”

Одбачени стриц

Пошто није имала избора, Тара се сложила. Али чим је угледала човека који је стајао и чекао на уговореном месту, замало се онесвестила. “То је мој отац! Преварили сте ме!” – вриснула је.

“Не, Таро, то није твој отац. Веруј ми”, рекао је официр. “Иди и упознај се с њим.”

На своје запрепашћење, Тара је открила да се у ствари ради о њеном стрицу ког никад није упознала и који је невероватно личио на њеног оца. “Зашто нам отац никад није причао о теби?” – упитала га је.

“Постао сам хришћанин 1952. године, пре него што је шеријатски закон ступио на снагу”, рекао јој је стриц, објашњавајући како је држава усвојила исламски кодекс. “Пре тога, преобраћење је било законом допуштено, али друштвено није било прихватљиво. Твој отац ме се одрекао. Од тада радим овде као пастор. Сада видим да те је Бог послао овамо. Не брини, ја ћу се бринути за тебе; бићеш моја кћерка.”

Тари је лакнуло; сада је имала зрачак наде; можда ће ипак моћи да се среди, нађе посао и настави школовање.

Убрзо је увидела да је њен стриц добар и племенит човек; веома га је заволела и дивила му се. Сатима јој је причао о хришћанству и одговорио је на сва њена питања. Чак јој је објаснио шта значи Емануил. Након што је провела код њега пар месеци и учила с њим, Тара је схватила ко је Исус и предала му се у молитви, свим својим срцем, тражећи од Бога опроштење греха.

Њена потрага за Богом била је завршена, али искушења су тек почињала.

Невоље су поново почеле када је Тарином стрицу у посету дошао рођак, ком се учинило да познаје Тару. “А не, то није она”, уверавао га је стриц. “То је само пријатељица која нам је дошла у посету на неко време.”

Али рођак није био уверен и кад се вратио кући позвао је Тариног оца и рекао му да би девојка која живи код његовог брата могла да буде Тара.

Само неколико дана касније, док је радила у кухињи Тара је чула кораке који су се убрзано приближавали из смера предње собе. Пожурила је тамо и замало се сударила са стрцем који је улетео, дивље машући рукама. “Долази твој отац! Мораш да бежиш – одмах! Иди на имање мојих пријатеља изван града; говорио сам ти о њима. Ево ти нешто новца; сада **трчи!** Бежи! И не брини, ништа нећу рећи твом оцу. Проверићу за неколико дана како си.”

Тарини отац и брат су били дословно на прагу куће када је она изјурила напоље кроз задња врата. Није имала времена за размишљање, само је трчала што је брже могла, а адреналин ју је терао напред. Посегнула је руком у џеп и петљала по њему док није нашла адресу коју јој је стриц дао кад је дошла. Захтевао је да је стално носи са собом, управо за случај да се нешто овакво догоди. Без даха и с болом у грудима, најзад је стигла до главне улице. Био је то прометан део града, па је мало успорила како не би побудила сумњу. Убрзо је угледала такси, зауставила га, увукла се на задње седиште и затворила очи. Није могла да верује да је поново у бекству и то након само два кратка месеца

мирног живота код стрица, ког је тек пронашла. Али иако је адреналин дивље текао њеним венама а срце снажно лупало јер је морала да трчи врло брзо, осетила је необичан мир. Тихо се молила за свог оца и брата; и за стрица; да му не нанесе бол.

Тара је остала код стричевих пријатеља десет дана док се ситуација у граду није мало смирила. Након тога, стриц је дошао да је посети и била је срећна, надајући се да ће се вратити с њим. Али када је видела израз његовог лица, срце јој је стало. “Шта се догодило, стриче?” – питала га је.

“Таро, ти знаш колико сам срећан што си била с нама протекла два месеца”, почео је, не скидајући поглед с њеног лица. “Осећао сам се као да ми је Бог подарио кћерку коју сам одувек желео да имам – а ти си била управо то; и по крви и по духу. Али не можеш да се вратиш са мном. Превише је опасно. Жао ми је што ово мораш да чујеш од мене, али твој отац је рекао да мораш да умреш. Рекао је да је то питање части за њега и његову породицу.”

Тара је знала да јој стриц говори истину. Знала је да отац и браћа никад неће престати да је траже – и нимало није сумњала у оно што ће се догодити ако је нађу. Осетила је како јој самосажањење замагљује ум, али отрезнила ју је туга коју је видела у стричевим очима. Није више мислила само на себе, сад је видела и његов бол.

“Стриче, ти ниси ни за шта крив”, рекла је, чврсто му стежући руку. “Мени треба да буде жао јер сам ти проузроковала толико проблема. Захвална сам Богу што ме је довео код тебе. Дао си ми одговоре на питања која су ме мучила и сада имам мир какав никад раније нисам искусила. Никад нећу моћи да ти се одужим за то.”

Растали су се у сузама и Тара је почела да се припрема за још једно пресељење у нови дом. Стриц је уредио да оде да живи с породицом коју је познавао, у једном далеком граду. Покушавала је од њега да сакрије своју зебњу али се дубоко у себи питала да ли ће икад престати да бежи...

У скровишћу као у зашћору

Тару су у новом дому дочекали раширених руку. Породица је била петочлана: локални пастор, његова жена и њихова три сина. Дечаци су је одмах прихватили као рођену сестру. Најстарији син, Рубин, посебно се дивео њеној храбрости.

Како би је заштитили од оца и браће који су је неуморно прогнали, замолили су је да већину времена остане у својој соби. Тако је ту проводила дане, али и вечери, сваки пут кад би неко дошао у посету (што је углавном било стално, с обзиром на то да је отац породице био пастор).

Соба јој је била подељена на два дела: у једном је био кревет а други је био намењен за одмор и учење. Цела та соба, са оба та дела, била је више него упола мања од оне у којој је одрасла. Осећала је олакшање јер је боравила код породице којој је могла да верује, али ограничења су почела све више да јој сметају. Знала је да неће издржати још дуго.

“Молим вас, пустите ме понекад да изађем из собе”, замолила је пастора једно јутро. “Знам да само желите да ме заштитите, али ја се осећам као затвореник. Овако не може да се живи.”

Пастор је желео да пусти Тару напоље, али је знао да је отац и брат још увек траже. У ствари, били су и у том граду, ходали су наоколо, испитивали људе и причали да намеравају да је убију.

“Тара, издржи још само мало и онда ћеш моћи да изађеш напоље”, рекао јој је. “Молим те, стрпи се. То је за твоје добро.”

Тара је знала да нема избора. Ако је неко види, неће бити само она у опасности, него и њена нова породица. Покушала је да искористи то време најбоље што је могла и да учи, али било је дана, много дана, када је само седела и плакала. Та мала соба ће јој бити дом целу годину.

На крају је једно вече чула пастора како говори да је цркви потребна нова секретарица. Када је сутрадан дошао код ње у собу, замолила га је да јој да тај посао. “Молим вас, пасторе, дајте ми тај посао. Све време куцам ваше проповеди; знам да могу добро да радим. Већ је прошла година откад сам дошла. Мој отац и брат су сигурно већ отишли из града.”

Пастор је био забринут; није му било лако да донесе такву одлуку, али је знао да не може да држи Тару у тој соби заувек. Рекао је да ће питати старијег пастора и ако се он сложи, посао ће бити њен.

Следеће недеље, Тара је постала секретарица цркве. “Таро, пажљиво ме слушај”, рекао је пастор. “Ти си моја сестричина из другог града. Немој више да ме зовеш пастором, од сада сам твој ујак, а ти се зовеш Ребека. Никоме не причај о себи. Никоме. Разумеш ли ме?”

Не само да је разумела; била је усхићена.

Тара се на послу показала изврсном. Већ је говорила енглески и старији пастор, који је био Енглез, одмах ју је заволео. Дали су јој надзор над црквеним финансијама и чак је почела да поучава веронауку.

Старији пастор је знао за Тарину прошлост, па јој је доделио и службу разговора с муслиманима који су се тајно обратили на хришћанство. Осетила је да ће тај посао бити у самој сржи њене службе и захваљивала је Богу што јој је дао да искуси сличне невоље као и ти обраћеници, којима је њено невероватно сведочанство било од велике помоћи.

Шест месеци након што је почела да ради, Тара је тајно крштена у малом резервоару за воду, у подруму цркве. Присутни су били само старији пастор, њена нова породица и њен стриц.

Жар за евангелизацијом

Прошле су две године од дана када је добила нову породицу; сада је имала осамнаест година и силно је желела да

изађе напоље, међу људе, и служи. Волела је свој посао секретарице, али жар за евангелизацијом био је још већи. Већина мисионара је била рођена у хришћанској породици, али Тара је могла да разговара с муслиманима као бивша муслиманка. Преживела је ужас; на својој кожи је осетила суровост оца и браће; породица ју је протерала. Имала је сведочанство које је требало пренети, а знала је да ће је људи слушати.

“Рубине, допусти ми да пођем с тобом”, молила га је Тара једног дана док се пасторов најстарији син спремао на евангелистичко путовање.

“Не, Таро”, рекао је. Било му је веома тешко да је одбије, јер је знао колико жарко жели да сведочи. “Сувише је опасно. Неко ће да се увреди кад те чује и пријавиће те властима. Мене можда ухапсе, али ако тебе одведу, сигурно ће те убити.”

Рубин је заволео Тару као сестру и није хтео да је доведе у опасност. Али, знао је да ће бити истрајна у намери да пође с њим – и био је у праву. Имала је спреман аргумент: “Рубине, шта је важније, моја сигурност или изгубљене душе којима треба проповедати?”

Рубин је признао пораз. Тара је почела да путује с њим, а он ју је поучавао умећу проповедања Јеванђеља.

Прошле су још две и по године без непријатности. Тара се привикла на нови живот пасторове сестричине и завршила део студија. Нашла се и у новој улози организовања тајних крштења за бивше муслимане и хиндусе. Већина тих обраћеника је дошло Христу током њеног и Рубиновог евангелистичког рада. Помагала је и у оснивању програма за описмењавање људи и радила је с децом.

Тара је увек била на опрезу, али како је прошло много времена, на крају је помислила да је опасност која јој је претила од оца и браће најзад остала далеко иза ње. Једини проблеми које је имала долазили су од неколико чланова цркве, који нису веровали да је она пасторова сестричина и који су били веома љубоморни што је њена служба

у вођству све више напредовала. Али били су то проблеми с којима је могла да се избори. Проблем с којим то неће моћи чекао ју је испред цркве, једног ведрога недељног поподнева, док је излазила са службе.

Поново у бекству

Тара га је одмах препознала; био је то њен рођак. Сваки мишић у њеном телу се напео попут опруге док је младић зурио у њу, покушавајући да ухвати њен поглед. Одлучила је да прође поред њега као да га никад у животу није видела.

“Чекај! Желим да разговарам с тобом”, повикао је за њом.

По тону његовог гласа, знала је да није сигуран да ли је то она. Прошло је више од четири године и Тара се веома променила. Оглушила се о његов позив и само је продужила даље. А онда је чула реч од које је највише стрепела...

“Таро!”

Окрнула се и тобоже љубазно рекла: “Ох, добар дан. Обраћете се мени? Али, ја сам Ребека и мислим да вас не познајем. Сад ме, молим вас, извините. Веома журим.”

Ако је није одало лице, глас јесте. Знала је да је њен рођак нашао кога је тражио. Неће проћи ни неколико сати а њен отац и брат ће бити ту. Све у њој је звонило на узбуну док је журила што даље од њега, покушавајући да се изгуби међу људима који су тумарали наоколо. Срце јој је тако снажно лупало, да је помислила да ће искочити из груди.

Кад је стигла до главне улице, зауставила је такси. “На аеродром, молим”, рекла је. Имала је новца у торбици али није знала куда би пошла. Поново је остала без избора; само је хтела да побегне пре него што је нађу отац или брат. На аеродрому је очајнички погледом претраживала таблу с редом летења, покушавајући да одлучи куда би пошла. На крају се одлучила за град у источном делу земље; помислила је да ће тамо бити сигурна макар на тренутак.

Али кад је стигла, није знала куда даље. И тако је ту дугу тешку ноћ провела на аеродрому. Назвала је Рубина како би породица бар знала где је, али осим тога није могла да учини више ништа. Само је седела, сама са својим мислима и сећањима, и покушавала да се смири молитвом. Одупирала се потреби да пита Бога “Зашто ја?”, али било јој је доста бежања и питала се хоће ли икад у животу били на сигурном и негде се скрасити.

Сутрадан, емоционално и телесно исцрпљена, Тара се вратила породици која ју је усвојила. Осећала је кривицу због њих. Пружили су јој сву могућу љубав и подршку, бринули се за њу, довели су у опасност и себе и цркву, помажући јој. Сад јој је Рубин рекао да покушава да јој набави визу како би могла да оде из земље. При помисли на одлазак Тара је осетила стрепњу, али истовремено и неку врсту олакшања. Ако ништа друго, у туђини бар више неће доводити у опасност своје драге пријатеље. И не само пријатеље. Јер је знала да би, ако је ухвате, власти могле њен случај да искористе да нанесу срамоту целој хришћанској заједници у Пакистану. Да, најбоље је да оде.

Тара је мислила да ће бити сигурна ако се притаји на неко време. Али двоје људи из цркве, који су били љубоморни на њу због пажње коју је добијала од пасторове породице, одлучили су да узму ствар у своје руке. Позвали су пакистанску обавештајну службу и обавестили их да једна млада жена из цркве активно шири хришћанство по Пакистану.

Кћерка-ошћадница

Позвана је у канцеларију обавештајне службе, где јој је речено да ће се о њој отворити досије и да ће прикупити податке, како би проверили да ли су тврдње о њеном деловању тачне. Осим тога, обавештајци су хтели да ступе у везу с њеном породицом. Тара није могла да верује да је толико пута побегла и спасла се само да би је сада предао неко из цркве.

Чланови заједнице су већином били људи доброг срца, а она је упорно ћутала о својој прошлости. Све је урадила како треба. Али била је потребна само једна особа, или две, па да све потече у кривом смеру. Сада се осећала као да ју је захватила снажна скривена струја, која је вуче у дубине из којих никад неће моћи да исплива.

Завапила је Богу, још једном га молећи да је избави. Сетила се речи **Емануил**. Сада је знала да то значи да је Бог с њом и та јој је мисао била довољна. Ако је Бог могао да учини да риба избаци Јону на обалу, може и њу да извуче из чељусти обавештајне службе!

Али то неће бити лако. Обавештајци су јој одузели пасош, стално су је испитивали и попуњавали обрасце. Рубин је углавном био с њом и покушавао да их убеди да му је она сестра, али нису му поверовали. Имена у пасошу се нису слагала. Осим тога, у Тарином пасошу је писало да је она муслиманка. Шта је онда радила код хришћанске породице?

Након што је цео дан провела у притвору у згради обавештајне службе, допустили су јој да се врати кући – уз упозорење да не сме да напушта град. Ускоро ће је поново позвати. Тари је био потребан знак од Бога, било јој је потребно нешто за шта ће се ухватити. Сад више није имала пасош, а било је само питање времена када ће обавештајци ступити у везу с њеном породицом, оном по рођењу – а то ће бити њен крај. Понекад се питала на који ће је начин отац убити...

Док је излазила из зграде, један официр јој је дошапнуо да познаје њену породицу али ништа није хтео да каже у канцеларији јер је знао у каквој је опасности. “Таро, слушај ме”, рекао је. “Ја сам пријатељ твог рођака. Знамо ко си. Мораш да одеш из земље што пре. Ниси само ти у опасности.”

Тара је била изненађена, али је осетила олакшање. Било је право чудо што је обавештајац није издао. И не само да је сачувао њену тајну, него је потврдио шта мора да уради. Мора

да оде из Пакистана. Али како? Није имала пасош. А чак и да га је имала, куда би пошла?

Рубин је одмах кренуо да обилази амбасаде како би јој набавио визу. Сви су га одбили. У свакој амбасади су рекли да мора да има неку везу у њиховој земљи, некога ко ће да гарантује за њу. На крају јој је једна блискоисточна земља понудила визу на три месеца за хиљаду америчких долара. Тара није била одушевљена одласком у другу исламску земљу, али поново није имала избора. Истог дана када је платила визу, сазнала је да је обавештајна служба за њом расписала потерницу. Обавештајци су сазнали да је организовала крштења за бивше муслимане, као и да је и она са ислама прешла на хришћанство. Означили су је као отпадницу од вере. Сазнала је да су и њени родитељи учествовали у писању оптужнице, да су потврдили њено преобраћење и у складу с исламским законом, лично предложили да буде обешена.

Тара је запала у тако дубок очај да је непрестано седела закључана у својој соби. Из дана у дан је очекивала да ће доћи њена породица и убити је. Још горе, могли би да убију и њену нову породицу. А то би било због ње. Њене молитве су постале краће, али свака је горела пламеном вапаја Богу да је не остави, да буде њен Емануил, па макар то било и док стоји пред омчом.

“Мора да Бог има важан њосао за њебе”

Док је она губила наду, Рубин је на све начине покушавао да јој набави нови пасош и документе који су били потребни уз визу. За слику у пасошу Тара је скратила косу и носила је сунчане наочаре. Рубин је успео да јој набави фалсификован документ у ком је писало да је веома болесна и да из тога разлога не може сама да подигне своје документе. На Васкрс, 1996. године, Рубин је ушао у Тарину собу носећи добру вест: “Таро, сви твоји путни документи су ту. Срећан Васкрс!”

“Не могу да верујем!” – узвикнула је Тара. “Како си успео? Колико те је то коштало?”

“То није важно”, одговорио је, широко се осмехујући. “Рекао сам ти да ће Бог наћи начина. Није те довео догде да би те сад предао полицији. Мора да Бог има важан посао за тебе, Таро. Помисли само кроз какве си све невоље прошла.” Његов осмех је јасно говорио да му је драго што је и он био део те “невоље”.

Тара се дивила његовој вери и истрајности. Био јој је више него брат; био јој је пријатељ у време потребе и никад је није изневерио. Од тих мисли поново ју је обузела туга, болело ју је што оставља своју хришћанску породицу и сав рад у цркви у ком је учествовала.

“Имам још само једну молбу пре него што одем”, рекла је. “Желим да учествујем у крштењу које смо припремали за нове обраћенике.”

Рубин је замало рекао не, али је био превише уморан да би се расправљао с њом. А ионако је знао ко ће да победи. “Може”, рекао је, слежући раменима и смешећи се. “Али одмах после тога мораш да одеш.”

Те ноћи, Тара је дошла на тајно крштење. Познавала је свих шест обраћеника, а они су сви знали њену невероватну причу. Знала је да може да им верује. Сви су они били у истој ситуацији.

Неки обраћеници су били из Пакистана, али већина их је била из других земаља. Један је био из Кине, други из Авганистана, а остало двоје из Ирана и Ирака. Није било необично да новообраћени из страних земаља путују кроз Пакистан.

Тара се дивила начину на који ју је Бог употребио. Управо се спремила да напустити своју отаџбину због своје вере, док су други долазили у њену земљу и ту налазили веру. А већина хришћана из њеног окружења, укључујући и оне из њене цркве, уопште нису знали шта се с њом догађа. Било је тешко веровати онима који су се чврсто држали сопствене сигурности.

Поново издана

Тара се избавила од невоља у Пакистану, а већ ју је чекао низ нових искушења. Била је слободна, бар на неко време, од прогона породице, али је и даље морала да буде веома опрезна и да не ода свој идентитет. Штавише, и у страниј земљи је постојала стална опасност; исламска полиција је могла сваког тренутка да је ухапси и врати у Пакистан. А да је врате у Пакистан, одмах би је предали у руке оцу и судбина би јој била запечаћена.

Суочила се с још једним изазовом. У муслиманском свету се од жене очекује да се уда пре него што наврши двадесет и пету годину. Ако то не уради, претпоставља се да је проститутка и такву жену обично ухапсе, преваспитавају и одређују за уговорени брак. Тара није желела да се уда, бар не док јој је живот био у таквом неред, а још мање је желела брак који би јој уговорила исламистичка полиција. Поврх тога, сада је живела без подршке своје хришћанске породице, а имала је визу која је важила само три месеца.

Брзо је схватила да ће јој размишљање о ситуацији у којој се нашла само уништити наду. *Све сам изгубила*, непрестано је понављала сама себи, *али сам нашла Бога – незнањан губишак за тако велико откриће. Емануил – Бог је са мном. Ко може против мене? Добила сам више него што бих икад могла да изгубим. Емануил. Боже, буди са мном.* То је постала њена молитва – молитва која ће је, још једном, пронети до пакла и назад...

Чим су сазнали у коју ће земљу отићи, Рубин јој је тамо уговорио посао у цркви. Радила је опет као секретарица, али само пола радног времена, тако да тај новац није био довољан ни за храну, а камоли за најамнину. Зато је остатак дана радила као куvariца за пасторову жену, која је више причала о моди и накиту него о Христу. Тара је почела да се пита зар је због такве вере ризикувала живот, и поново је у њој расло неспокојство. Борила се с депресијом, а безнађе јој је попут великог тега притискало душу.

На крају је добила посао код једног модног креатора, тако да је могла да затражи трогодишњу дозволу за боравак. Један проблем је био решен, али други, још већи, управо је долазио.

Сад кад је имала дозволу за боравак, Тара је почела добровољно да путује с члановима цркве у друга места ради евангелизације. Лако је склапала нова пријатељства, али било је тешко разликовати коме међу њима може да верује а коме не.

Иако тада то није знала, један од познаника је радио за пакистански хришћански часопис. Преко својих веза у Пакистану, сазнао је да Тара није особа за коју се издаје. Да би некако дошао до “приче”, пришао јој је једног дана после службе. “Таро, сигурно ти је веома тешко овде; у иностранјој земљи, не знаш језик и немаш породицу”, рекао је. “Зашто не дођеш код нас. Дружићемо се и појести нешто топло. Дозволи да ти помогнемо.”

Тара је пристала. *Било би лепо сћећи нове пријатеље*, мислила је.

При првим посетама човек је био веран својој речи. Позвао ју је код себе, заједно с неколико других хришћана њених година; провели су дивно поподне, јели и дружили се. Али са сваком новом посетом, почео је да јој поставља све више питања — одређених питања — о њеној прошлости.

“Немојте да се љутите, али не желим да говорим о себи, заиста”, учтиво је одговорила, како не би увредила новог пријатеља. Када је поново позвао, одбила је.

Али човек није био спреман тако лако да одустане па ју је сутрадан назвао. “Таро, знам да имаш новчаних проблема, а моји пријатељи и ја заиста желимо да ти помогнемо”, рекао јој је. “Дођи, молим те, и подели своје сведочанство с нама, а ми ћемо скупити новац за тебе. Ми смо ти пријатељи. Можеш да нам верујеш.”

Тара је нерадо пристала. У то време је једино њена хришћанска породица у Пакистану знала све о њој. Добро је

пазила да нико не дозна ко је она у ствари. Чување те тајне било је питање живота и смрти.

Прошло је месец дана и она је дала мноштво интервјуа – и њему и другим новинарима. Репортери су сваки пут показивали саосећање и обећавали јој да ће учинити све што могу како би помогли. Прошао је још један месец, с још интервјуа и још суза, али новац није пристизао. Тара је почела да се пита шта се у ствари догађа.

На крају ју је позвала нека жена и питала је колико новца прима из банке сваког месеца. “О чему причате? Ја немам рачун у банци. А банка ми сигурно није слала новац сама од себе. Зашто би банка то радила?” – питала је Тара. “Ох, мора да је дошло до грешке”, рекла је жена. “Људи непрестано шаљу новац на овај рачун, верујући да је за вас. Колико ја знам, сад је то прилично велик износ.”

Тара је била искоришћена; жена јој је потврдила ужасну истину. На делу је био чист пословни аранжман, а други су из њеног сведочанства извлачили корист за себе. Убрзо након тога видела је и часопис. Прича на насловници говорила је о младој муслиманки која је чудесно нашла Христа и од тада бежи од своје породице која тражи њену смрт. У причи је било и њено име! Тара није могла да верује својим очима.

“Како је ово могло да се догоди?” – питала се, зачуђена и забринута. “Како ћу сад да се сакријем од своје породице? Сад знају где сам.”

Била је на измаку снаге. Питала се колико још обмана и лажи може да поднесе, кад ју је на изласку с недељне јутарње службе сустигао један човек, такође члан те цркве. Поновила се иста прича: “Подели своје сведочанство с нама”, рекао је, “а ми ћемо сакупити новац и помоћи ћемо ти.” Али овај човек је додао и нешто ново. Рекао је, наиме, да је Тара веома лепа и да му се чини да је усамљена.

И то је било то. Замахнула је из све снаге и залепила му дебелу шамарчину посред лица. “Имаш жену и кћерку!” – гневно га је укорила. “Хришћанин си! Како можеш тако?!”

Човек је био запањен њеним нападом. Прислонио је руку на, сада врло црвен образ и зарежао: “Платићеш за ово.” Није се усудио да направи већу сцену, јер је на улици недалеко од њих било доста људи.

“Одлично”, рекла је Тара, још увек се пушећи од гнева због његовог безобразлука. “Реци колико треба да платим и платићу. Само ме се клони!”

Проблем је био једино у томе што њему на уму није био новац.

Три ноћи затим, у Тарин мали стан је кроз прозор улетела цигла. Чула је како људи на улици вичу, али није разумела шта, јер су говорили исквареним арапским језиком који није разумела. Провирила је иза завесе и видела групу мушкараца који су скупљали камење по улици. Наставили су да јој гађају прозоре и поразбијали су и оно мало стакла што је остало у оквирима. Сад је успела да разабере неколико речи које су узвикивали: “Муслиманка... сад је хришћанка! ...отпадница! Зовите полицију! Зовите полицију...”

Поново је провирила иза завесе и видела их како ускачу у такси и брзо одлазе. Препознала је двојицу. Били су пријатељи оног човека ког је ошамарила.

Молила се да њихова претња о полицији буде само блеф, покушај да је застраше. Ако је и био блеф, деловао је. Плашила се. Јако. Али није био. Неколико сати касније, на вратима јој је била полиција. Питали су шта се догодило и одвели је у станицу.

Све предаји Богу

“Према нашим сазнањима, ви сте муслиманка која се обратила на хришћанство – поврх тога, нисте удати”, почело је саслушање. Тара је знала да полицији неће бити проблем да прати траг све до њеног оца у Пакистану, где ће имати приступ досијеу који је тамо отворен о њој. Давала је кратке, неухватљиве одговоре, понављајући у себи једну једину реч после свакога питања: **Емануил**.

Пустили су је после неколико сати, али су рекли да ће је надзирати. Непрестано су је питали зашто није удата и саветовали јој да нађе мужа. Штавише, предложили су јој тачно одређеног човека који је био спреман да се ожени њом.

Невероватно је, али Тара је од жртве чији је стан нападнут, у трену постала осумњичена. Таква су “права” хришћана у муслиманској земљи.

Муж за Тару

Прошла су још четири месеца без већих проблема. Тара се истицала у послу модне креаторке и била је врло активна у раду цркве. Осим тога, помагала је другим муслиманима који су се обратили на хришћанство и који су такође били у бекству; био је то посао који јој је сасвим пристајао, јер је сад већ имала више од десет година искуства на том пољу. Али је знала да онај човек кога је ошамарила није задовољан начином на који је решен проблем који је сам подстакао. Хтео је више. Знала је то по начину на који ју је гледао. Хтео је да је има или да је уништи.

Што се Таре тиче, у игри није било ни једно ни друго.

Била је код куће кад је зазвонио телефон. Био је то исти човек и хтео је да јој саопшти новости. Поносан на своје дело, рекао јој је да је написао чланак и поставио га на огласну таблу у цркви. У чланку је стајало да је Тара проститутка. Зато носи тако дивну одећу и зато је још увек неудата. Позвао ју је да дође и види његово дело.

Веома љута, Тара је залупила слушалицу. Тај човек једноставно није хтео да одустане. Није бринула шта ће мислити чланови цркве. Они који је познају знају и шта је истина. Није могла да се уда јер је била у непрестаној опасности; одећа коју је носила била је само узорак њених креација. Прави проблем је била полиција; било је само питање тренутка када ће тај извештај стићи до њих. У суштини су јој наложили да се уда, а тај чланак ће само долити уље на ватру. Чим открију да се није удала, привешће је.

Недељу дана касније, страхови су јој се обистинили. Одвели су је у исламски сабирни центар, нешто попут поправног дома, где ју је требало преваспитати, поучити исламу и на крају удати за неког муслимана. Затворена у малој просторији, Тара се тихо молила. Није постојао начин да изађе из сабирног центра уколико не пристане на удају. Изгледало је да се круг затворио. Отац је хтео да је уда и био је спреман да је убије ако одбије. Ни с овима неће бити другачије. Ако “рехабилитација” не успе, вратиће је родитељима у Пакистан. Али Тара се супротставила оцу, па неће попустити ни властима у сабирном центру. Поново без могућности избора, све је предала Богу.

Прошло је скоро три месеца. Свакодневно су је поучавали Кур’ану, а кад није била на часу, седела је затворена у својој соби. Али једног дана је у њену собу ушао службеник центра и прекинуо монотонију: “Таро, имаш посету.”

“Ја имам посету? Како? Нико не зна да сам овде!” “Он каже да жели да разговара с тобом, а ми мислимо да би било добро да одеш с њим.”

“Да одем с њим?” – питала је Тара. “Ја уопште не познајем тог човека, а ви желите да одем с њим?” Била је очигледно узрујана и уверена да је то само још једна превара да је удају. Али, службеник јој је обећао да ће бити враћена у центар после ручка. Идеја јој се није допала, мада би било лепо најзад изаћи из собе. Одлучила је да пође, али тог човека ће током ручка да игнорише.

Мушкарац је био Тариних година, врло згодан, и говорио је тихим благим гласом. “Таро, ја знам ко си”, рекао јој је. “Сазнао сам за тебе од једног пријатеља, муслимана.” Покушала је да се оглуши о његове речи, али што је више говорио, то је више привлачио њену пажњу.

“И ја сам хришћанин”, рекао је. Глас му је и даље био тих и мек. “Али то нико не зна. И ја сам побегао из Пакистана, као и ти. У ствари, потичем из истог града. Осим тога, знам да су у центру уредили да те удају за једног муслимана који већ има три жене.”

Тара се тргнула. Већ су јој рекли за тај план. Покушала је да се понаша као да је његове речи уопште не занимају и скоро да је успела, кад јој је рекао: “Ако одбијеш, вратиће те у Пакистан – оцу.”

Није знала шта да верује. Како су у центру могли да уреди да неожењени хришћанин из њеног родног града дође код ње у посету?

“А шта ти желиш?” – на крају га је упитала.

“Желим да се оженим тобом”, рекао је.

Анђео у људском шелу

Кад се вратила у сабирни центар, чекало ју је троје службеника. “Таро”, рекао је један од њих. “Удаћеш се за Захида. Он већ има три жене и вољан је да узме и тебе. Захид је добар човек. Ми ћемо све да средимо, не треба да бринеш ни за шта. Али ако одбијеш, бићеш враћена у Пакистан.”

То је било то; тренутак одлуке. Није одговорила момку који ју је запросио за време ручка. Било је превише тога што је требало схватити; догађаји су се одвијали превише брзо, а њој је било потребно време – и за размишљање и за молитву. Силно је желела да разговара с породицом која ју је усвојила, с неким ко зна целу причу, с неким ко би могао да јој да савет.

“Нећу се удати за Захида”, одговорила је Тара запрепашћеним службеницима.

“Онда пакуј кофере. Враћаш се у Пакистан.”

“Спаковаћу се, али из другог разлога. Удајем се, само не за Захида. Удајем се за човека који ме је извео на ручак”, одговорила је.

Службеници су били изненађени али сагласни. Како год, само нека неко најзад стави под свој надзор ту девојку.

Тара је назвала момка који ју је извео на ручак и саопштила му вест. Удаће се за њега. Није била сигурна да ли су његове побуде искрене, према томе, излагала се опасности. Али не таквој опасности каква би била удаја за Захида. Знала је шта би је тамо чекало.

Одлука је донесена и Тара је поново завапила Емануилу, Богу који је био с њом на целом путу и довео је доведе. Сад је имала скоро двадесет и седам година и била је у бекству више од десет година. Ако ју је будући муж преварио, знала је с каквим ће проблемима морати да се суочи. Али ако је био искрен, онда је био анђеол у људском телу. Омогућиће јој да се спасе из сабирног центра и прекине гласине о свом проституисању. Штавише, имаће помоћника у раду с муслиманима који су тајно прешли на хришћанство. Али шта ако је управо улетела у још једну замку? Било је превише питања а нигде одговора.

На крају се сетила молитве коју је молила када су је довели у сабирни центар. Све је предала Богу. И урадила је то поново. Њена ситуација је била у Божијим рукама. “Емануил, Бог је с нама”, молила се, “буди и са њим и са мнош.”

Еџилог

Испоставило се да је човек за кога се Тара удала ипак био онај анђеол у људском телу. Предан хришћанин, служио је заједно с њом у раду с муслиманима који су се обратили на хришћанство.

Тара и он сада имају сина Јакова. И даље су у бекству. И даље их надзире исламска полиција. Њу сваки час приводе и испитују о њеном раду. А питају је све што им падне на памет: “Ко долази код вас на ручак?”; “Зашто је та жена преноћила код вас?”; “Зашто сте данас били одсутни четири сата?”

Њен живот је непрекидна игра мачке и миша.

Највећи изазови су можда тек пред њом. За неколико година, када јој син довољно порасте како би могао да одговара на питања, несумњиво ће и њега саслушавати исламска полиција. Друга невоља је већ на видику. Само неколико месеци пре интервјуа за ову књигу, Тару је приметио један рођак кога су унајмили да је нађе. Сад кад знају где је, покушаће да је врате оцу како би “правда” била извршена.

Због њене сигурности, не смемо више ништа да кажемо о њој. Не сме да се зна где живи, ни каквом се хришћанском делатношћу бави. Али једно је сигурно: Тара живи у свету сасвим различитом од света већине хришћана. Чак су и верни из њене цркве већином неупућени у њен живот. Не занима их како живи обраћена муслиманка, с каквим опасностима се суочава сваки дан. Можда једноставно не могу да разумеју. Можда су зато Богу потребни људи попут Таре, људи који ће осветлити пут другим одбаченим синовима и кћеркама.

ЛИНГ:

У ШКОЛИ СТРАДАЊА

Кина

1973. година

Деветогодишња Линг и њена старија сестра су цело јутро ишле кроз село и просиле за храну. Сада су се одмарале под великим стаблом гинка које је заклањало њихову малу колибу, кад ју је позвала мајка. “Линг, брзо дођи”, рекла је. “Отац жели да те види.”

Линг и њене сестре су већину времена проводиле изван мале претрпане колибе, направљене од бамбуса и лишћа, коју је њена породица називала домом. Добар део дана би ишле наоколо и просиле, или скупљале отпатке угља из оближње железаре; њихови родитељи су затим тај угаљ продавали или на њему кували. Колико је Линг знала, њена породица је одувек била крајње сиромашна, али у последње време стање је било још горе. Ионако слабо здравље њеног оца драматично се погоршавало, и Линг је бринула шта ће им донети будућност; посебно је била забринута за мајку.

“Линг, молим те дођи, немој да те отац чека”, чуо се мајчин уморан глас. Невољно је оставила своје тихо место под прастарим стаблом и придружила се мајци, сестрама и млађем брату. Сви су се окупили око породичног кревета – јединог кревета који су имали и на ком је спавало њих шесторо. Био је то главни комад намештаја у једнособној колиби.

“Линг, приђи ближе”, рекао је отац. “Дај да видим твоје прелепо лице.” Села је на ивицу кревета и покушала да се насмеши. Није могла да гледа оца тако болесног. Од када се последњи пут вратио из болнице био је веома слаб, скоро беспомоћан. Мајка им то није рекла, али Линг је знала да отац умире. Рак је разарао његово тело и већ месецима уопште није могао да ради.

Сада је отац подигао руку и слабашним покретом махнуо дуж ивице кревета где су, плачући, стајали његова жена и деца. “Децо, обећајте ми да ћете се бринути за мајку. Чувајте и једно друго. Ја нећу бити овде још дуго, али запамтите да вас волим.” Мајка је тихо плакала, а он је посегнуо обема рукама да је помилује. “Обећај ми да ћеш, када ме више не буде...”, рекао је својој вољеној жени која ће ускоро бити удовица, “...да ћеш се удати за снажног човека. За некога на кога ћеш моћи да се ослониш и ко ће се бринути за тебе боље него што сам могао ја. И настави да се молиш.”

Љубав између њих двоје била је очигледна свакоме ко их је знао. Линг их никад није чула да вичу, никад нису изговорили једно другом грубу реч. Сад јој је било страшно да гледа оца како умире и мајку тако жалосну. А њихову причу о Богу и молитви никад није могла да схвати. Често их је виђала да клече поред кревета. Једном их је питала шта раде, а они су рекли да “разговарају с Богом”.

Где је тај Бог сада? — питала се Линг сумњичаво. Ако га заиста има, зашто онда мој отац умире? С муком је обуздала јецај и истрчала напоље из колибе.

Касније то слепоподне, мајка им је саопштила да очеви родитељи — њихови деда и бака — долазе у посету. Била је изненађена; знала је да им уопште није било стало до сина и његове породице. Благо речено. У ствари је њена бака проклела Емили, своју снаху, зато што није родила више синова!

Деда и бака су заиста дошли неколико дана касније, али једва да су ушли у колибу када је њихов син преминуо. Одбили су да помогну око сахране.

Будући да није имала новца за ковчег, а његови родитељи нису хтели да помогну, Емили је умотала тело свог покојног мужа у најлепше плаво платно које је могла да нађе. Биће то “мека сахрана”, резервисана за најсиромашније међу сиромашнима.

Ожалошћена породица је мислила да стање не може да буде горе, али су били у криву. Када су полазили кући, деда и бака су објавили да унука воде са собом. Мајка и сестре су се жестоко успротивиле, али није било користи. Узели су им дечака.

Три девојчице и мајка су остале саме у колибици, питајући се колико дуго ће моћи да преживе.

“Линг, молим те дођи, клекни и моли се са мном”, позвала ју је мајка једно јутро. Линг јој се нерадо придружила и клекнула поред кревета. Долазила је зима и поџ је под њеним коленима био леден. Љутио ју је мајчин захтев, сматрала је да су се довољно напатили.

Клечећи поред Линг, мајка је тихо плакала. Линг је у почетку мислила да мајка плаче од жалости, али онда је схватила да она излива своје срце пред Богом и поново разговара с њим. Линг није имала шта да му каже. Мајци је била потребна подршка? Добро. Патиће се мало на коленима, али то је то. Каква корист од разговора с ваздухом? А чак и да Бог заиста постоји, не би хтела да разговара с њим. Не након свега што им је урадио.

Првих неколико месеци после очеве смрти, породица се некако крпила уз помоћ комшија којима их је било жао, али им је живот постајао све тежи. На крају је мајка објавила да одлазе да живе код њених, у провинцији Хенан. У кинеској култури жене су васпитаване да зависе од мушкараца. Није било подесно да жена живи сама и сама се брине за породицу, а власти ни на који начин нису хтеле да им помогну.

Кад су стигли код мајчиних родитеља, Линг је била задивљена величином куће. Нису то били богати људи, нипошто, али у односу на колибицу у којој је она одрасла,

ово је била палата. Бака је провела девојчице кроз уску кухињу до стражње собе. Била је то мала, запуштена просторија, која је некад служила као остава. “Сви можете да живите овде”, осорно је рекла бака. Линг је погледала по скученој ружној просторији и пригушено се насмејала. Већ се осећала као код куће.

Нови живот им је донео непрекидан рат између Емили и њене мајке. До сукоба је дошло јер је Емили хтела да поднесе молбу удружењу за производњу (локални биро за запошљавање) како би почела да ради и осигура својој деци дом, док је њена мајка хтела да се ова поново уда.

Очух

Једног дана када се враћала из школе, Линг је још у дворишту чула свађу. “Али, мајко, ја не желим поново да се удам!” – говорила је Емили. Глас јој је дрхтао од навале осећања. “Никада никога нећу моћи да волим како сам волела Јуна. Знала си да намеравам да останем сама када сам пристала да дођемо да живимо код тебе. Кад би само хтела да разговараш с надлежнима у удружењу за производњу. Ако ми допусти да радим и купим своју кућу, знам да бих могла да се бринем за децу. Молим те, мајко, немој то да ми радиш!

“Али овде си већ две године”, викала је бака. “Ја то више не могу да поднесем! Не ради се тако. Шу-Тан је поштен човек и може да се брине за тебе и децу. Осим тога, твој отац је већ све договорио. Удајеш се идуће недеље.”

Следеће недеље, Линг је имала очуха.

Јежила се од његовог оштрог тона и чезнула за благим гласом свог оца. Шу-Тан се према њој и њеним сестрама понашао као према животињама и Линг га је потајно презирала. Једна је ствар бити сиромашан, али је још горе кад си сиромашан и кад мораш да живиш с очухом који те гледа као слушкињу.

Ипак је трпела и ћутала; своје мисли је задржала за себе. Сад кад се Емили преудала, било им је допуштено да раде. Када није била у школи, Линг је радила у пољу с пастирима у удружењу за производњу. Локални званичници су висину плате и остале погодности одређивали системом бодовања. Вредан мушкарац је могао да заради до десет бодова дневно. Млада Линг је зарађивала девет.

Осим тога, Линг је смислила и једноставну машину за производњу тофуа. Машину би покретао во и тад би се између два велика камена сојино зрнење дробило у прах. Шу-Тану се идеја допала, али није могао да приушти вола. Уместо тога је у машину упрегао Линг и њену старију сестру. Следеће четири године, “оловски посао” је постао део њихове свакодневнице.

Уз сав тежак рад, Линг је до петнаесте године израсла у снажну и здраву девојку која је чезнула за даном када ће отићи из те куће и крчити властити пут. Презир према очуху је из дана у дан био већи. Добит од производње тофуа је била велика, а зарадиле су га Линг и њена сестра. Ипак је и даље одбијао да купи макар једног вола. Зашто би? Имао је пасторке за кулук.

Њена мајка, која је неутешно плакала првих неколико недеља након удаје за Шу-Тана, није се више тако често молила. У Ру-Таину, њиховом селу, било је тек неколико тајних верника и само једна Библија, коју, с обзиром на то да је била неписмена, Емили свеједно не би могла да чита. Али на њеним уснама је остала једна једина молитва, коју је Линг понекад могла да чује у тишини ноћи: “Боже, молим те, заштити моју децу, посебно Линг и њену сестру. Приморане су на тежак рад. Молим те, чувај их. То је све што тражим од тебе.”

Линг се питала зашто њена мајка разговара с Богом о ропском послу који су подносиле њене кћерке, када је могла да говори директно с робовласником! Бог очигледно није помагао, огорчено је мислила, сваки пут када би им очух натоварио још посла. Вероватно сумњајући да у Линг расте

злогоља према њему, он јој је једнога дана предложио да се уда. Штавише, понудио је и помоћ у избору могућег кандидата. “Било би то најбоље за све”, рекао је.

Линг је знала да је само желео да је се отараси; њен одлазак би значео једна уста мање за храну.

Невидљиви Бог

Линг се нашла у процепу између сопствених жеља и послушности породици. Ако се не уда, осрамиће целу породицу, посебно мајку, и тај бол ће бити тешко поднети. Али ако се уда, плашила се да ће јој муж бити као Шу-Тан. Остао јој је само један избор: убиће се. Чинило се да је смрт једини излаз из јарма који јој је претио. Притисак је био огроман и мучне мисли су постепено почеле да се претварају у бол у срцу.

Емили је знала да њена кћерка пада у све дубљу депресију и плашила се за њу. “Линг, ти си рођени вођа”, рекла јој је, покушавајући да јој подигне расположење. “Бог сигурно има посебне намере за тебе.”

Линг је одбила да слуша мајчине приче о њеном невидљивом Богу. Све јој је то изгледало испразно. Та борба с мајчиним залудним празноверјем и очуховим суровим терањем на рад, само је доливала уље на ватру њеног незнађа.

Знајући колико је ниско пало расположење њене кћерке, Емили је није испуштала из вида. Плашила се да ће се убити. Једног дана је коначно успела да је довуче на састанак групе верника у једној кући у њиховом селу. Линг се сложила да је и то боље него да меље сојино зрневље за тофу; у ствари ју је тај састанак забављао. Присутно је било само њих четворо: Линг, њена мајка и још двоје људи.

Док је седела и слушала како осталих троје пева хвалоспеве, Линг је размишљала о вери своје мајке. *Како може иако слепо да верује у Бога ког не види?* – питала се. Упркос својим сумњама, није могла да занемари усхићење које се јасно видело на мајчином лицу. Изгледала је као да пева невидљивим анђелима.

Постиди неко кога Бог може да употреби

Неколико дана касније, Линг је чула мајку како се опет моли за њу, али су овога пута мајчине речи дефинитивно привукле њену пажњу. “О, Боже”, тихо се молила, “молим те, спаси моју децу, посебно Линг. Ти знаш како је она јаке воље и како зна да буде непокорна. Молим те преокрени њену тврдоглавост у нешто што ти можеш да употребиш.” Тај део мајчине молитве био јој је добро познат, и кад је поново чула те речи, није могла а да се не насмеје. Други део молитве је био тај који ју је ухватио неспремну. “Слушала сам причу о Аврааму који је свог сина Исака принео теби на жртву”, наставила је мајка. “Ево и ја желим да ти принесем на жртву једно од моје деце. Желим да ти жртвујем Линг.”

Линг је задрхтала. *Хоће да ме жртвује!? Зар је моја мајка полудела?*

Мајчина молитва јој данима није излазила из главе, мучила ју је и збуњивала. На крају је једно јутро чула мајку како се опет моли и грунула је у собу. “Приносиш ли ме опет на жртву свом Богу, мајко? Тражиш ли од њега да ме убије тешким радом или ће просто да ме удари громом? И где ти је тај Исус о ком причаш? Дај га овамо; нека стане пред мене да га дотакнем, онда ћу веровати! И какви људи уопште иду у рај? Очајне старе жене као што си ти? А како стигнеш тамо? Мислиш ли да ћеш да се попнеш уз дрво или мердевинама и ето те у рају?” На мајчином лицу је јасно видела колико ју је повредила. Мрзела је то, али било јој је свега доста.

Линг је чула груб заповеднички глас који је излазио из њених уста и схватила је да се тим истим тоном увек обраћала и својим сестрама. Смела и убедљива каква је била, просто се наметнула као вођа међу њима. А оне би се обично покорице њеним захтевима; знале су да би Линг могла да им проузрокује невоље ако је не послушају. Сад је Линг чула себе како истим безосећајним тоном кори своју мајку и осећала се ужасно због бола који јој је

наносила. Али није могла да се заустави. Једноставно више није могла да поднесе мајчине бесмислене молитве тамо неком непостојећем Богу.

Време је пролазило, а Линг је непрекидно тешко радила. Успешно је избегавала очухове предлоге о удаји и он је на крају одустао; оставио ју је на миру и више се на њу није обазирао. Била је уверена да је до промене у његовом односу према њој дошло због мајчиног утицаја. Осећала је олакшање, али је истовремено мучила кривица због свог дрског понашања према мајци. Да би се некако искупила, наставила је да иде с њом на недељне црквене састанке.

Дошло је пролеће и Линг више није размишљала о самоубиству.

Једнога дана, док је као и обично млела сојино зрневље за тофу, мајка је дотрчала код ње, вичући: “Линг, он је дошао!”

“Ко је дошао?” – упитала је Линг.

“Еванђелиста о ком смо толико слушали!” – одговорила је мајка. “Зар се не сећаш? Причала сам ти о њему. Вечерас ће да проповеда овде и ја сам рекла осталима да ћемо доћи. Хајде, пресвуци се. Пожури!”

Пре него што је успела и да помисли да се успротиви, мајка је отрчала.

Дивно, помислила је Линг, сад ћу морати да слушам и самозваног стџручњака за Бога.

То вече је отишла с мајком на састанак, мање-више да би јој угодила. Стари проповедник је говорио речито и лако. Није толико проповедао, колико је у ствари причао људима о Адаму и Еви, објашњавао како је грех ушао у свет и уверавао их да их Бог толико воли да је послао свога Сина да умре на крсту, како би њихови греси били опроштени. Линг је осетила да јој срце постаје све мекше, како су његове речи продирале дубоко у њену душу. Није знала да је то била таква љубав и жртва. Додуше, ту причу је чула и раније, али није имала смисла – све досад.

Касније то вече, док је седела у кући своје тетке и посматрала слику крста која је висила на зиду, у њеној

души се све ускомешало. Пришла је слици, испружила руку и дотакла крст, размишљајући о причи коју је проповедник тако живописно испричао. *Ако је Исус умро за мене, шта сам ја урадила за њега?* – запитала се, а талас покајања испунио јој је душу. Пала је на под и заплакала, вапећи невидљивом Богу кога је тако тврдокорно оспоравала. Убрзо је осетила мајчину руку на рамену.

“Ох, мајко! Молим те, опрости ми”, јецала је Линг. “Жао ми је због свега што сам рекла о твом Богу, жао ми је што сам ти се ругала и што ти нисам веровала кад си ми говорила о њему. Ја сам ужасна особа. Како би Бог икад могао да опрости особи каква сам ја?”

Емилине очи су се испуниле сузама радосницама док је грлила своју кћерку – и своју нову сестру у Христу. “Линг, мила моја, то је већ опроштено”, рекла је. “Божичја милост те је вечерас довела овде и сада ћеш заувек бити његово дете. Ја не могу да будем срећнија него што сам сад. Уверена сам да он има нарочит план за тебе; одавно то верујем.”

Линг није тако плакала још од када јој је отац умро.

Јагањци међу вуковима

Следећу годину дана Линг је редовно ишла с мајком на библијске састанке, али више није била само посматрач; сад је била члан њихове заједнице која је све више расла. Њену депресију је заменила унутрашња радост и веровала је да су невоље сад остале иза ње. А онда је уснула сан: *Уска стџаза је водила право кроз поље. С леве стране, класје је било танко и зелено и лагано се њихало на ветру, али оно с десне стране је било зрело, а неке стџабљике су пале под штеретом великих презрелих класова. Линг је гледала у једну па у другу страну, док је поље полако нестџало у даљини. Пишала се какви су то необични временски услови могли да се догоде и каква је то земља била када је родила оваквим усевама.*

Ујутро је Линг испричала мајци свој необичан сан. На њено изненађење, мајка јој је рекла да је и сама сањала нешто слично, само што је у њеном сну поље било пуно великог зрелог класја, а у његовој средини су расли танки изданци махуна; затим је чула глас који јој је рекао: “Заливај ове нежне младице да се не осуше.”

Ни мајка ни кћерка нису знале шта тај сан значи, али било им је јасно да постоји разлог због ког су обе имале исто виђење. Одговор је стигао те недеље, на молитвеном састанку, када су читали цитат из Јеванђеља по Луки 10: “Жетва је дакле велика, а посленика мало; него се молите Господару од жетве да изведе посленике на жетву своју. Идите; ето ја вас шаљем као јагањце међу вукове.”¹

Је ли то значење нашега сна? – питала се Линг, истовремено уплашена и узбуђена при помисли на оно што је Бог припремио за њу. Занимало ју је и о чему говори други део тог цитата. “Али, како бих ја могла да будем проповедник?” – питала је мајку док су разговарале о томе тексту. “Премлада сам, не знам скоро ништа. Немам ни Библију.”

Мати ју је само погледала и насмешила се. Тачно је знала шта су снови значили: њена кћерка ће носити Јеванђеље изгубљеним душама у Кини. Знала је то поуздано.

Убрзо након свог седамнаестог рођендана, с мало новца и још мање хране, без Библије и тачног одредишта, Линг је кренула сама да проповеда Јеванђеље у Кини. Хтела је да сачека да научи више, али мама је била упорна. “Не мораш много да знаш. Само причај о Исусу. Реци људима оно што знаш. Ако је то од Бога, он ће благословити твоју службу.” Уз мајчине подстицаје, латила се посла.

Линг је једноставно ишла од села до села и сведочила о својој вери. Сваки пут кад би дошла у село које је имало Библију, села би и учила стихове напамет како би се припремила за следећу поруку. Научила је и много хвалоспева. Није уопште била свесна како лепо зна да пева, док није видела да су многи људи дошли привучени њеним гласом; затим би остали да чују

¹ Лука 10,2-3.

шта млада проповедница има да каже. Већ и сама чињеница да је била тако млада и неудата, као и да је путовала сама по Кини, била је довољна да привуче пажњу људи.

Бог је благословио њену службу. Што је више путовала и проповедала, то је слушалаца било више. Задивљено је посматрала како група од седам људи коју је посетила једне недеље нараста у групу од седамдесет следеће. Писмо је тачно говорило: жетва је заиста била велика. Људи су једва чекали да чују Радосну вест, а њу је Бог позвао да буде једна од његових гласника. Велик је то задатак и исто толико радостан и Линг се непрестано молила да буде достојна тог позива. Више од свега, хтела је да им да пример. Хтела је да проповеда оно што је знала и искусила.

Осим тога, силно је желела Библију и почела је да се моли и за то. “Како може проповедник Божије речи да буде без Библије?” – питала је Бога.

Њена харизматична личност и жар за Господа посебно су привлачили младе људе. Неки међу њима су се понудили да путују с њом и млада проповедница је то с радошћу прихватила.

Верника је било све више, њен жар за проповедањем Јеванђеља све већи и Линг је била свесна да неће моћи да настави даље без Библије. Била је у једном селу где су верници имали само неколико поглавља Јеванђеља по Матеју. Међу њима је било и поглавље 25 у ком су читали причу о десет девојака. Пет их је било мудрих па су понеле са собом и посуде с уљем за своје жишке, али других пет је било лудо и нису понеле уље у посудама, тако да су им се жишци угасили. Схватајући одломак дословно, сви чланови цркве из тог села стално су са собом носили уље, како не би остали без њега када се Господ врати.²

Линг је заиста била потребна Библија да би је проучавала и помогла другима да је схвате. Зато, кад је чула да нека жена у оближњем селу има Библије одјурила је тамо, брзо колико су је ноге носиле. Испоставило се да је жена имала

² Види: Матеј 25,1-13.

неколико Библија које је на обалу донела плима. Наиме, једна група мисионара је покушала потајно да их унесе у Кину током ноћи; нису успели и били су присиљени да их баце у море. Библије је на обали нашла група верника, а та жена их је узела и брижно сушила на сунцу, страну по страну.

Линг јој је објаснила да ју је Бог позвао да проповеда Јеванђеље и замолила је да јој да Библију. Али жена се веома узнемирила. “Не, не и не!” – гласио је одговор. “Ове Библије су драгоцене! Знаш ли како је тешко доћи до њих? И како ја уопште могу да знам да си ти заиста верница?”

Линг је била упорна, али безуспешно. Жена није хтела да се растане ни од једне од њих. Сирота Линг је изгледала тако снужено, да јој је жена на крају рекла да научи напамет Оченаш, без грешке, а да ће она преиспитати своју одлуку.

Линг је отишла од ње подстакнуте наде. Вратила се у село у ком је знала да један верник, старији човек, има Библију, над којом је бдео са светим поштовањем као над највећим благом – а када ју је Линг видела, било јој је јасно и зашто. Његова Библија је била цела писана руком. У ствари су његове руке остале трајно ишчашене од хиљада и хиљада сати пажљивог преписивања библијских стихова, знак по знак.

Сан је досањан и мисија зајочеша

Линг му је рекла шта јој треба, а старац јој је пажљиво пружио Библију и допустио јој да препише Оченаш, како би могла да га научи. При погледу на уредно исписане кинеске знакове, њу је преплавио осећај страхопоштовања. Питала се колико му је година требало да препише хиљаде стихова. На свом путу сведочења Јеванђеља она ће видети још таквих Библија. Тај тежак рад, очигледно обављен у љубави, помогао јој је да још боље схвати вредност и значај Божије речи и одлучила је да научи напамет што је више поглавља могла. Заветовала се и да ће широм Кине делити Библије вернима... само да јој Бог омогући остварење тог сна.

На путу до оне жене, Линг је почела да се пита да ли је тачно запамтила Оченаш. Шта ако је старац направио грешку? Шта ако је она нешто погрешно преписала?

Али није требало да брине. Прошла је тест и савршено одрецитовала молитву. Али после тога жена је тражила од Линг да се наглас помоли, како би била сигурна да је искрена. Затим јој је поставила мноштво питања о служби коју је вршила и како је дошла Христу. Најзад је испитивање било готово и жена је клекнула с Линг, пригрлила једну Библију и затим јој је дала. Извинила се што је била тако ситничава и објаснила јој разлог за то: “Након што су наша браћа скупила ове Библије на обали, кренули су да их деле по Кини. Био је то опасан подухват и неки су платили животом. Сећајући се њихове жртве, чувам и ценим ове Библије још више.”

Линг је отишла с Библијом у рукама. Добар део страница је био још мокар јер жена није стигла да их осуши. Линг је отворила Јеванђеље по Луки 10, пажљиво листајући влажне странице, и прочитала познате речи, са сузама у очима: “Жетва је дакле велика, а посленика мало; него се молите Господару од жетве да изведе посленике на жетву своју. Идите; ето ја вас шаљем као јагањце међу вукове.”

Потпуно је схватила и извршавала први део Исусове заповести. Изашла је на жетву, сама, као Господњи радник, а она је заиста била велика. Питајући се како ће се испунити други део тог цитата, молила се за снагу.

Траже се

Плакат је изгледао претеће: “Траже се због злочина против државе”, стајало је у наслову. “Ко види особе с овог списка, дужан је одмах да их пријави локалној полицијској станици. Следи награда.” Линг је читала списак и дрхтала, безгласно мичући уснама сваки пут кад би наишла на име особе коју је знала. Многи међу њима су били њени пријатељи и сарадници. А онда је угледала **своје** име.

Није била изненађена, али ипак, такво откриће ју је отрезнило. Прилично дуго је све ишло глатко, а она је постала врло делотворна у својој служби. Сећајући се како је стари еванђелиста променио њен живот када је дошао код њих у село и причао једноставно – о Адаму и Еви, о греху, о великој Христовој жртви, Линг је следила његов пример. Убрзо је схватила да најлакше допире до људи када им наглас чита одабране одломке из Библије. Многи Кинези су знали каква је Библија реткост и с невероватним жаром су слушали и упијали сваку реч.

Зачудо, невоље су почеле с њеном родбином. Линг је непрестано ишла од села до села и вест о њеној служби се брзо прочула, а родбина ју је оптужила да наноси страховиту срамоту породици. “Линг стари”, говорили су између себе. “Треба да се уда, онда се неће потуцати по земљи као некаква лудакиња!”

Линг је већ размишљала о повратку кући, али из другог разлога. Њен очух је био врло љут јер му је главна радница за производњу тофуа отишла. У почетку је мислио да ће се вратити чим огладни. Али како је време пролазило, схватио је да је отишла заувек. Линг је, наравно, понекад долазила, али само у поподневну посету.

Шкрт какав је био, Шу-Тан није хтео никога да запосли ни да купи вола, већ је у машину упрегнуо Емили. Кад је чула за његову бездушност, Линг је дојурила кући и рекла мајци: “Ово ће бити превише за тебе. Ја ћу остати да радим.”

“Не! Нипошто!” – одговорила је мајка. “Обећај ми да ћеш бити верна Божијем позиву. Ја могу ово да поднесем. Мала је то цена кад знам да ти идеш и проповедаш Јеванђеље. Разумеш ли ме? **Мораш** да наставиш рад на Господњој жетви.”

Линг је урадила како јој је рекла мајка. Али убрзо се суочила с другим тешкоћама. У неким селима, полиција је поштрила мере у погледу “недозвољених окупљања” и “верских обреда”. Многи верници су се плашили да јој допусте да остане у њиховом селу; понегде су чак одбијали

да јој дају тањир хране. Тако је она кренула све даље, пешке, и почела је да одлази у најудаљенија села. Могла је да путује аутобусом за неких педесет центи, али толико новца није имала.

Срећом, када су њене присталице чуле колико пешачи, поклонили су јој ципеле. Линг је радосно прихватила тај поклон.

Упркос све већим притисцима, у својој служби је постизала све веће резултате. Слушалаца је често било више од стотину, а њен глас је снажно одзвањао док се обраћала мноштву на састанцима под ведрим небом. По многим селима су почеле да ничу такозване кућне цркве, било их је све више и власти су их на крају приметиле. Хришћани су прво порицали да су одбацили званичну цркву коју је влада одобрила и којој је била покровитељ. А чак и да су **хтели** да се придруже таквој цркви, заједнице није било нигде у пречнику од сто педесет километара!

Ускоро је полиција појачала прогон хришћана. Верници су одговорили премештањем састанака у дивљину, а проповеди и песме су постали мало тиши. Линг је морала да пази коме се поверава и више није дуго остајала на једном месту. О њој су чули многи страни мисионари у том крају и често су хтели да се нађу с њом. Линг је знала да ти сусрети доносе додатну опасност и привлаче нежељену пажњу полиције, али је од свега срца желела да упозна браћу и сестре из страних земаља и исприча им о Божијем деловању у Кини. Мисионари су јој донели Библије које је она радосно поделила новим кућним црквама. Куда год је ишла, оне су још увек биле реткост, а често је могла да остави само једну књигу по заједници. Наставило се преписивање Библија руком.

Блађњава колена, љуна срца

До зиме 1983. године, прогон и хапшења хришћана добили су широке размере. Линг је сад непрестано била у бекству; знала је да су она и њени сарадници на владином списку

тражених. Одлазак кући у посету мајци више није био могућ. Полиција је сигурно надзирала ту кућу. Током посете селу Товкил, морала је да поведе сељане дубоко у поља и тамо им посведочи Јеванђеље. Киша је лила, никакве надстрешнице није било, али људи су стајали и опчињени поруком упијали сваку реч.

Када их је Линг повела у молитву покајања, слушаоци су клекнули у блато. Њена колена, као и колена свих других, потонула су у каљугу. Тог дана је Христа прихватило више од стотину људи и радовала се заједно с њима, мада је стрепела од онога што их чека. Али истовремено је знала да ће ватра прогона проузроковати да вихор Светога Духа дува јаче и даље. Поново се обавезала да ће остати верна свом позиву, ма шта јој донела сутрашњица.

Тридесетак километара даље, у селу Датвин, Линг се састала с другим проповедницима који су такође путовали широм Кине, крили се од прогонитеља и проповедали Јеванђеље. Један од њих је био познат као ујак Фун. Био је најстарији у тој групи која је већ годинама служила Господу и имала исту визију и исти жар као и она. Ујак Фун је већ одслужио петогодишњу затворску казну у радном логору.

Тих десет евангелизатора – девет мушкараца и Линг – удружили су се и обавезали да ће наставити да проповедају о Христу, све док се кућне цркве не озаконе. Договорили су се између себе и да они међу њима који су још увек сами, као што је то Линг, неће заснивати породицу, све док се њихов рад чврсто не утврди.

Највећи изазов с којим су се суочавали није био прогон него набавка Библија. Сложили су се да Линг на себе преузме ту обавезу, јер је већ имала одређене контакте са страним мисионарима који су их тајно уносили у Кину. И тако, кад није ходала од села до села и оснивала цркве, уз помоћ ујака Фуна је пратила сваки траг који је могао да је одведе до неке од њих.

Марљив рад, већа ојасносћ

Између евангелизирања и расподеле Библија, Линг је сваки дан путовала преко педесет километара – сада углавном бициклом. Путовања су била све опаснија; знала је да је полиција прати и да је њено хапшење само питање дана. Припремајући се за то, почела је вернима све више да чита о прогону. Хтела је да буду спремни, а ако њу ухапсе, хтела је да им да добар пример.

Посао је постајао све тежи. Линг је често остајала без хране по цели дан, па и дуже, а неки чланови цркве су је осуђивали. Имала је само двадесет година, била је жена и неудата, говорили су. Шта ће њој такав посао? Нека ругања су била последица културолошког васпитања ругача, али други су били просто љубоморни. Овако или онако, Линг је врло тешко подносила њихове примедбе.

Током 80-их, она и њени сарадници су на својим путовањима чули све више извештаја о нападима, хапшењима, па чак и мучењима хришћана. Кинеске власти су биле све забринуте због убрзаног раста кућних цркава у земљи, док су оне званично одобрене губиле чланове. Линг и осталим евангелизаторима је било јасно да верници траже свеж, нов излив Божијег Духа, што је и довело до развоја покрета кућних цркава. Као одговор, власти су широм земље спровеле кампању којој је био циљ да спречи даљи раст тих цркава. Прогон се појачао када је полиција добила широка овлашћења да се позабави хришћанима, посебно вођама, како год хоће. То је често значило мучење и затвор без суђења.

До почетка 90-их, Линг је била позната хиљадама верника као мудар и саосећајан вођа цркве. Некако је избегла хапшење – бар засад.

Одржајџи обећање

У априлу 1994. године, Линг је била телесно сасвим исцрпљена. “Било би добро да се мало одмориш”, рекао јој је ујак Фун. “А можда је сад право време да се удаш.”

Али се она успротивила његовом предлогу. “Знате да смо сви у групи обећали да нећемо да се одмарамо нити да заснивамо породицу док се црква не утврди на чврстим темељима. Верницима је потребно вођство које ће да их охрабри и оснажи да издрже прогон. Осим тога, стигла је још једна пошиљка Библија у Гуангџоу. Шен, Јан и ја идемо по њих. Вратићемо се за неколико дана.”

Стари Фун је био помало забринут, али је пригушио нагон за расправом с њом. Линг је знала да буде врло тврдоглава, али управо због тога ју је увео у групу. Знао је да Бог може да употреби њену ватрену преданост за раст цркве. Осим тога, ујак Фун и његова жена заволели су Линг као рођену кћерку.

Знао је какве она има тешкоће, како је морала понекад да се бори с љубомором чланова цркве због свог положаја и какво неразумевање трпи од оних који једноставно нису могли да схвате зашто се не удаје. Размишљајући о свим изазовима с којима се Линг суочава, ујак Фун се тихо молио за њу док ју је гледао како одлази.

Најзад ухваћена

Било је касно послеподне када су Линг и њени сарадници преузели пошиљку Библија и на путу кући свратили код пријатеља. Ту су их топло дочекали, дружили су се и мало одморили од дугог пута. Било је већ веома касно кад је изашла напоље да телефонира, пре одласка на спавање. Чим је ступила ногом преко прага и нашла се на пустој, тихој улици, чула је како је неки човек дозива. Журио је према њој и када се приближио, под уличним светлом је видела да је човек полицајац. Њен први нагон био је да бежи, али кад се окренула, угледала је још једног.

Ето, помислила је, *најзад су ме ухватили*. Још од оног дана, пре много година, кад је видела своје име на плакату тражених, очекивала је овај тренутак. Али чврсто је веровала да је неће ухватити све док Бог то не допусти, док не дође његово право време; сада је у тој мисли налазила утеху.

“Морате да пођете с нама”, рекао је један од њих. Извадили су своје значке и показали их. Очигледно су је чекали и, мада је прилично добро знала шта следи, одахнула је с олакшањем јер је помислила да ће одвести само њу, да неће дирати друге вернике, нити да ће претресати стан.

Али уместо да је одведу у ауто, повели су је назад.

“Куда ме водите?” – питала је Линг.

“Унутра”, одговорио је први полицајац. Био је висок као Линг и говорио је мирним гласом који ју је веома нервирао. Док су је уводили у стан, мисли су се ројиле у њеном уму. *Шен и Јан су ожењени, сигурно их неће одвести у затвор. Колико ће Библија наћи? Јесам ли уништила ујучушта која су говорила како да стигнемо до Ђасторове куће, након што сам их тамо преузела?*

Улазећи у стан испред полицајаца, Линг је брзо шапнула Шену и Јану: “Само реците да сам вас ја унајмила и да ништа не знате. Ја ћу преузети одговорност.”

Полиција је брзо одвојила њу од осталих. Посели су је на столицу и раширили неки документ испред ње. Видела је своје име написано на линији у првом параграфу. “Потпиши”, наређао је господин Високи-и-зли. Ставио јој је оловку у руку. Линг је на брзину прешла погледом по документу. Био је то налог за претрес у ком је писало да могу да траже и изнесу све “доказе” из њене собе. Потписала је и одједном се осетила врло уморном. Знала је да ће то бити дуга ноћ...

Полицајци су се дали у претрес. Гледала их је како претурају по одећи. А онда су нашли кутије с Библијама...

Линг су одвели у затвор 91, један од четири најпознатија у Кини. Полиција је хтела од ње само три ствари: имена, имена и још имена. “Ко вам помаже? Ко су друге вође? Ко вам је дао ове Библије?” Знала је шта ће да се догоди ако ода неког члана групе и одбила је да одговори.

Саслушања су се понављала следећа два месеца.

Уз стална испитивања, Линг је морала и да ради заједно с осталим затвореницима. Правили су упаљаче, а контрола квалитета је строго надзирана, пошто су се ти упаљачи

извозили на запад. Линг се поврх тога и разболела, добила је врло високу температуру, и једва је могла да ради. Кад не испуни радну норму, добијала би батине.

“Ми знамо како да разведемо језик људима”

Линг су у јулу преместили у други затвор. Полиција из њеног краја је открила да је ухапшена и тражили су њено изручење. Након што су је гонили скоро десет година, били су одушевљени кад су сазнали да је под кључем. А они су имали далеко више искуства у саслушањима; баш онако како јој је један од њих рекао: “Ми знамо како да разведемо језик људима!”

Већ слаба од температуре и тешког рада у затвору 91, Линг је месецима страдала под непрекидним саслушањима. Усне су јој биле утрнуле и ледене и често је мислила да ће се онесвестити. Саслушања су била груба, али им није ништа дала. Користили су другачије методе испитивања од оних претходних, али хтели су исто: имена. “Ко су људи с којима радиш?” – питали су опет и опет. “Ко су људи из иностранства с којима сарађујеш? Причај нам о вашим нелегалним састанцима? Ко вам даје књиге и Библије?” Од тих питања јој се вртело у глави, али издржала је и није открила ниједно име, мада је искушење да то учини било врло јако. Понекад би јој показали слике на којима су били она и њени сарадници. *Ако већ знају с ким радим, зашто ми шраже њихова имена?* – питала се. *Какву би додатну штету то могло да направи?*

Једног ужасног дана, у просторију за испитивање је ушло десет мушкараца. Један је у рукама држао мању стезалку која је била отворена на оба краја. Двојица стражара су грубо бацили Линг на под и присилили је да легне на стомак. Једну руку су јој заврнули преко бока на леђа, а другу тргнули преко рамена и такође пребацили на леђа. Наместили су јој руке тако да шаке буду неколико центиметара одвојене једна од друге изнад кичме. Затим јој је

други стражар притиснуо петом леђа како би добио ослонац да јој привуче шаке док су она двојица што су јој држали руке ужурбано причвршћивали стезаљку за палчеве. Чврсто су је пришрафили тако да су се палчеви једне и друге руке под притиском потпуно спојили.

Линг је чула како јој кости пуцају док су јој раме истезали и извртали у неприродан положај. Затим су јој пустили руке и потисак је урадио своје; бол јој је попут муње запарао телом.

Мучење “спајањем палчева” било је тако окрутно да је влада забранила његову примену на женама. У својој муци, Линг је јечала примећујући иронију: Многи сељани је нису подржавали у раду зато што је била жена која је вршила службу намењену мушкарцима. Па ето им, сад је муче као мушкарца.

Знала је шта сад следи. У том тренутку је помислила да има два избора: смрт или издаја браће. Изабраће смрт; биће мање болно.

“Устај!” – викнуо је један полицајац и жестоко је шутнуо у ноге. С муком је покушала да клекне кад ју је дивљи ударац у леђа поново срушио на под. Бол јој је пржио тело попут удара грома. Није могла да дише; једва да је могла да се помакне. Зглобови су јој били отечени, а руке болно спутане стезаљком на леђима.

“Молим вас! Не могу...” Глас јој је дрхтао; борила се да остане при свести. Грашке леденог зноја су јој се сливале низ чело и палиле јој очи док је вапила Богу у самртној борби. Питала се да ли се овако Исус осећао док се молио у Гетсеманском врту, знајући да ће страдати и умрети. Питала се хоће ли она сад умрети...

Три сата су је саслушавали; за сво то време палчеви су јој били спојени стезаљком на леђима, а тело јој се у муци грчило. На крају је од бола изгубила свест.

Кад се освестила, лежала је на прљавом поду своје ћелије. Чула је гласове у близини и на крају је неко ушао и подигао је на њен дрвени кревет. Није могла да се помери; бол је

био прејак. Није могла да устане ни да једе, ни да оде на ведро. Петнаест дана је остала на том кревету док је полиција одлучивала шта ће с њом.

Постепено се опоравила од мучења и преживела је још пет месеци ужасних услова у затвору. Затим су је, будући да нису имали стварних доказа против ње, нити су успели да је натерају да открије имена других верника, нерадо пустили.

Страдање је школа

Био је хладан ветровит дан тога јануара 1995. године, када је Линг покуцала на врата своје пријатељице. “Линг!” – узвикнула је Рут када је угледала крхку силуету пред собом. Брзо ју је увукла у кућу, загрлила и обасула питањима: “Тако смо били забринуте за тебе. Зашто ниси покушала да ступиш у везу с нама? Тако си мршава! Јеси ли добро? Полиција није хтела ништа да нам каже о теби. Како си преживела? Како си изашла?”

Како се вест о њеном повратку прочула, међу вернима је на брзу руку организована прослава. Линг је била исцрпљена, али срећна, јер је поново била са својом хришћанском браћом и сестрама. Када су се окупили да дају хвалу и помоле се, рекла је: “Хвала вам на искреним молитвама за мене током прошлих месеци. Знам да не бих издржала без Божије помоћи и ваших молитава. Верујте ми, било је много дана кад сам мислила да више нећу моћи даље, али Бог је био веран и у таквим ситуацијама ме је увек подсећао на своју љубав. Мислим да је страдање школа. Ако је с успехом завршиш, обавио си посао. Али ако паднеш, готов си. За мене је затвор био та школа. Док сам била тамо, нисам могла да се ослоним ни на шта. Зависила сам само од Бога, а то ме је приближило њему. Увек сам вас учила да будете јаки за њега и суочите се са сваким искушењем. Сад с још већом сигурношћу могу да вам кажем да ће Исус бити с вама, без обзира на то кроз шта пролазите.”

Пре хапшења, Линг је проучавала живот апостола Павла и других новозаветних апостола који су страдали за Христа. Сад се шалила с пријатељима да ће при уласку у небо прво да поздрави Исуса, а затим ће да се рукује с Павлом и пита га: “Кад си био на земљи, да ли је и твој живот био тако тежак као мој?”

Једва да је имала тридесет година, али је прошла кроз тако много физичког злостављања да је тешко могла нормално да функционише. Ипак је, са жељом да вернима да добар пример, одмах обновила рад с кућним црквама, поучавала је на библијским састанцима, сусретала се са странцима како би координисала помоћ и разменила податке те осигурала Библије за све, па и најудаљеније крајеве Кине. Због страховитог прогона који су власти спроводиле тих година, верници су се расули широм Кине, а чланство кућних цркава порасло је на неколико милиона људи. Осећајући још већу потребу, Линг је радила све што може да свака црква добије бар једну Библију.

Једно вече, у септембру 1996. године, кад се опростила од брачног пара мисионара из Европе и вратила кући, Линг и њени пријатељи су зачули куцање на вратима. Било је око двадесет и два часа.

“Отворите! Само желимо да проверимо ваше дозволе за боравак”, чуо се мушки глас.

Линг је погледала у Фуна и Шена и затресла главом. Знала је да је то полиција. Отворила је врата и петоро полицајаца је грунуло унутра. “Ухапшени сте!” – повикао је један од њих док су им остали стављали лисице на руке. Ужаснуто је гледала како јој поново дивље трагају ствари. Биће то још једна дуга ноћ...

Стари пријатељи

Кад су дошли у станицу, Линг су довели пред начелника, истог оног човека мирног гласа који ју је ухапсио прошли пут. “Господине, ово је госпођица Линг...”, почео је подређени.

“Да, да. Познајем је”, одговорио је начелник, самозадовољно се смешећи. “Ми смо стари пријатељи. Па, Линг, мислим да овог пута неко време нећеш никуда. Досије о теби и твојој групи је велик. А ноћас смо довели још двоје ваших вођа. Све у свему, рекао бих да је ово био добар радни дан.” Дао је отпуст подређенима и добацио преко рамена док је одлазио: “Одведите је у ћелију у блоку дванаест. Ја идем кући.”

Након недељу дана, Линг је обузимао све већи немир јер је полиција уопште није позивала. Зашто је не испитују? Зашто су тако опуштени? Како су сазнали за остале вође? Борила се с нападима панике, схватајући колико много у ствари знају. Полиција је сада сигурно добро знала колико је она постала утицајна. Вероватно су је пратили још од дана кад је ослобођена, тако да су несумњиво знали колико често се састајала са странцима. Сигурно су знали и за сваку посету њеној провинцији, за сваку особу с којом се нашла у раду на покрету оснивања кућних цркава.

Па, помислила је, све то има смисла. Црква је порасла до невероватних размера, тако да је полиција пре или касније морала да сазна појединости о њеном деловању. Мирећи се са судбином прихватила је затворски живот, али се најежила при помисли да су Исусове речи: “Ето ја вас шаљем као јагањце међу вукове”, за њу поново постале стварност.

Следећа четири месеца су била ноћна мора за Линг. “Молим вас”, понекад је говорила својим поробљивачима, “ако желите да ме убијете, убијте ме; ако желите да ме осудите, осудите ме; ако желите да ме ослободите, ослободите ме! Али не држите ме овде без смисла и разлога и извињења, као што сте то урадили прошли пут.”

Говорила је то прилично дрско, али скоро нико није обраћао пажњу на то, осим што би је стражар с времена на време плънуо или јој се наругао.

Понекад је мислила да ће да полуди. Сваког дана је седела на дрвеној дасци која јој је служила као кревет. Мала ћелија, намењена за привремени боравак ухапшених, стално

је била мокра јер је однекуд цурила вода. Понекад би ту нагурали и двадесет жена које су већину времена проводиле скупљајући воду.

У тој ћелији су се затвореници често смењивали, било због премештаја у други затвор или због ослобађања, али на Линг се практично нико из власти није освртао, као да није била ту, и ретко је излазила из тог скученог простора. Током дана јој није било допуштено да легне, нити је смела да се наслони на зид; присиљавали су је или да стоји, или да усправно седи на дрвеној дасци-кревету. Ројеви мува и комараца чинили су прљаву ћелију још горим местом за живот.

Најзад се једног дана на вратима њене ћелије појавио командант полиције. У рукама је држао образац. “Потпиши ово”, наредио је.

Линг је посегнула руком кроз решетку и узела образац. “Шта је то” – упитала је.

“Само потпиши”, зарежао је, гурајући папир према њој. “Премештена си.”

Срце јој је сишло у пете. Брзо је прелетела погледом преко документа и видела да је шаљу у поправни дом с присилним радом на три године. У Кини су затвореници, након што приме овакво обавештење, имали рок од петнаест дана за подношење жалбе и своју одбрану, али она неће имати таква права. “Одлазиш данас”, рекао јој је командант.

Пре него што је могла да се успротиви, отишао је, шепурећи се попут пауна, док су потпетице његових блиставих, елегантних ципела важно лупале по бетону, а он нестајао низ дуги затворски ходник.

Три године. Боже, молим те, чувај цркве, тихо се молила Линг, док ју је затворско возило носило у подручје познато као “Река од осамнаест миља”, где је био смештен радни логор. Била је захвална на свему што су она и њени сарадници урадили, али истовремено ју је бринуло то што није знала шта се с њима догађало у том тренутку. У мрежи њихових кућних цркава било је десет вођа; од тих десет, колико је она знала, ухапшено је најмање четворо. Осим ње, у локалном

затвору је задржан ујак Фун, а друго двоје вођа је послато у други радни логор.

Кад су стигли, дали су јој зделу пиринча и мали пакетић с личним стварима; затим су је одвели у ћелију.

Молишва у затвору: важна колико и дисање

“Добродошла, Линг! Рекли су нам да долазиш!” – поздравио ју је неки глас док су се врата ћелије уз звекет затворила за њом. Испоставило се да ће јој у логору цимерке бити неке вернице из једне од њених група. Морала је да се насмеши кад је чула њихову веселу добродошлицу. Мада је изгледало као да су срећне што је виде у затвору, Линг је знала да се у ствари радују што је у њиховој ћелији. Док су се грлиле и тихо се молиле, питала се колико ће им се још верника придружити у затвору.

Био јој је додељен кревет на врху. Те прве ноћи, Линг се попела на свој кревет и почела наглас да се моли. “Хеј!” – повикала је једна цимерка. “Не можеш то овде. Ако те ухвате, казниће те.”

“Али не постоји закон који забрањује хришћанима да се моле. То би било као да нам забране да дишемо”, одговорила је.

“Е па, тако ти је”, рекла је друга жена. “И не само то, није допуштена ни дуга коса.”

Линг је прошла прстима кроз своју дугу, црну косу, меку попут свиле. Није била ташта, али никако није могла себе да замисли ошишану. Одувек је носила дугу косу, као и њена мајка. Питала се колико ће бити ружна ако је ошишају. Прве сузе су почеле да јој се скупљају у очима и немо се молила Богу да јој поштеди косу. И пре него што је завршила ту молитву, знала је да тражи нешто бесмислено. Погледала је око себе; све жене су имале кратку косу – и све су биле ружне.

Живот у радном логору се разликовао од живота у затвору. Након многих недеља ограничења у затвореном

простору, Линг је била срећна што током дана може да изађе напоље. Ту је храна била нешто боља, али током тромесечног пробног рока, морала је да ради петнаест до шеснаест сати дневно. Правила је перике. Поново је размишљала о иронији своје ситуације док је прелазила руком по стрништу на својој глави. Прављење перика је био мучан и тежак посао; радници су често повраћали од напора јер је било веома тешко испунити дневну норму. Линг је открила да на таквом послу није у стању да мисли ни на шта друго.

Живот се претворио у једноличну рутину: устајеш, једеш, радиш, спаваш – па опет устајеш, једеш, радиш, спаваш... Понекад су морали да раде и ноћу ако је поруцбина била велика, или ако нису испунили дневну норму. Линг је најтеже било да нађе време да се усредсреди само на Бога и молитву, онако како је навикла. Након што је толико година провела у путовању средишњом Кином, у проповедању, поучавању и бризи за људе, независна и слободна, овај нови живот, са свим својим правилима и ограничењима, за њу је био тежак удацац.

“Бог овде има своју сврху за нас”

Затвореници су свако јутро скакали из кревета у пет часова, кад се зачује пиштаљка, а затим су имали десет минута да наместе кревете и построје се у дворишту, петнаест минута за доручак и цели дан за рад у фабрици. Био је то распоред за свих седам дана у недељи, без одмора. Већини њих, укључујући и Линг, живот се претворио у непрекидну исцрпљеност и једноличност. Радила је поред проститутки, дилера дроге, лопова, отмичара и осталих који су били означени као “друштвени отпад”. Сасвим изнемогла од дугих сати рада, једва је могла да се помоли кад се врати у кревет, јер јој је очајнички био потребан сан.

Али после неколико недеља, кад је своју ситуацију предала Богу, осетила је да се стара Линг враћа. И поново је своје

искуство поделила с другим верницима. “Коначни Божији циљ у свакој ситуацији јесте да нас научи послушности, зар не?” – рекла им је. “Зато знам да Бог и овде има своју сврху. Окружени смо злочинцима, непоштеним људима и псовкама и ја знам да Бог жели да научимо да волимо такве људе и да им покажемо његову љубав. Лако је волети оне напољу – наше пријатеље и сараднике – али Бог жели да научимо да волимо и ове људе.”

Линг је била захвална што је у великом радном логору била и група верника. Ако би једна од њих посустала, друге су биле ту да је охрабре. Иако јој је сметало што нису могле отворено да се састају, моле и сведоче, нашла је начин и место где је могла да се моли и охрабри жене – на пример током одласка у нужник или док су стајале у реду за ручак.

Није прошло много времена, а званичници у логору су приметили њене способности вође и поставили су је за бригадирку. То унапређење јој је дало више прилика за сведочење, с обзиром на то да је била задужена за педесет жена у својој спаваоници, а надзирала је и њих две стотине у фабрици перика. Мада је посао био пун изазова, а свађе међу затвореницама је понекад доводиле до лудила, Линг је и поред свега тога изврсно испуњавала своје обавезе и на крају је придобила наклоност неколико жена које су радиле под њеним надзором.

“Зашто си ти овде?” – питале су је неке од њих. “Тако си љубазна и добар си вођа. Могла си лепо да напредујеш напољу.”

Линг је искористила сваку прилику у којој је могла да објасни зашто је у затвору. Било је то њено сведочанство, а исход је наравно био мноштво тајних верница. Иако нису имале Библију, она их је поучавала стиховима и Псалмима које је научила напамет. Учила их је и како да се моле. Сећала се руком писане Библије оног старог брата и свог завета да ће научити што може више одломака из Библије и сад јој је било драго што је то урадила.

“Може ли неко као шћо сам ја да верује у Исуса?”

Затворски званичници су и даље пажљиво пратили њен рад, који је био одличан, а испоставило се и да се њена бригада показала најбољом у производњи и имала је мање свађе и незгода од осталих. Једног дана је у ходнику фабрике зауставила надзорница, госпођа Тао.

“Линг, видела сам твој досије”, рекла јој је. “Знам шта радиш и знам да си утицајан хришћански вођа. Посматрам те и ових једанаест месеци колико си овде и видим твој рад и твоје понашање према другим затвореницама, посебно према оним грубим и вечито љутим женама које лако изазивају проблеме. Изгледа да си им веома наклоњена, а ипак се не понашаш као оне. Зашто?”

Линг је осетила навалу треме док је говорила својој шефици: “Не понашам се као оне јер сам хришћанка и свој живот сам у целини предала Христу. Због њега живим. Због њега могу да волим све те људе.” Задржала је дах, чекајући реакцију госпође Тао. Већ само спомињање религије је могло да јој донесе увећање казне или закључавање у “кутију”, како су звали самицу. Није могла никад да зна да ли јој особа која је нешто пита о вери у ствари спрема замку. Али на њено изненађење, шефица је рекла: “Може ли неко као што сам ја да верује у Исуса?”

“Наравно!” – одговорила је Линг. “Али зар се не плашите да ћете изгубити положај? Зар се не плашите да ће вас власти истерати из војске?”

“А зар се ти не плашиш да бих ја могла да те казним и продужим твој боравак у затвору јер причаш такве глупости?” – рекла је госпођа Тао, узвраћајући ударац.

“Све док знам да постоји разлог за мој боравак овде – све док знам да сте ви поверовали у Христа – могу да останем овде заувек.”

“Теби се изгледа овде **допада?**”

“Не, нимало”, одговорила је Линг. “Али ја сам овде зато што вас Исус воли. Мој живот и ваш живот су дарови од Бога.”

Госпођа Тао се још мало препирала с њом, али је Линг одговорила на свако питање и причала о Божијој доброти и љубави.

Надзорница је била заинтересована, али није је било лако убедити и њих две су наставиле своје тајне разговоре још месецима. На крају је госпођа Тао рекла Линг: “Чак и да верујем, морала бих да верујем тајно. Знаш, у мом комшилуку има хришћана, али никад с њима нисам разговарала. Тешко је то, због мог положаја. Ти си у ствари прва хришћанка коју сам упознала.

Линг је могла само да се насмеши и у своме срцу моли за ту жену.

Више од две године је наставила да ради и служи Богу у логору што је боље могла, али од дугог, тешког рада и слабе хране, здравље јој се погоршавало. Било је дана кад се питала колико ће још моћи да издржи. А онда ју је једног дана у децембру госпођа Тао позвала у своју канцеларију. Седела је за столом, строгог израза лица, с комадом папира у руци.

“Шта је то?” – упитала је Линг.

“Добила сам препоруку за твоју казну и треба да је потпишем”, одговорила јој је госпођа Тао.

Линг је занемела. Покушавала је да се присети неког скорашњег догађаја због кога би јој казна била продужена. Ништа. Сигурно није ни било ничега чега је могла да се сети, мада је неко то могао да јој намести, лажући надређенима. Госпођа Тао и Линг су постале пријатељице, а Линг је наставила да јој говори о Христу. Можда их је неко чуо како причају и пријавио је.

Мисли су јој лутале. Почела је да се враћа у стварност кад је чула госпођу Тао, која је читала текст с папира: “...вашу казну за једну годину.”

Срце јој је стало. А онда је госпођа Тао погледала у њу, изненађена потиштеним изразом њеног лица. “Линг! Јеси ли ме чула?” – оштро је рекла. “Сврстали су те у потпуно рехабилитоване и **смањили** ти казну за једну годину!”

Линг је остала без речи.

“Па, морам да кажем да је ово први пут откако те знам, да си остала без текста”, рекла је госпођа Тао, смешећи се. “Честитам Линг. Излазиш за мање од три недеље.”

Другачији свећ

Три недеље касније, стајала је у дубоком снегу, испред логора, док је јутарња хладноћа секла њено мршаво тело, и с нестрпљењем чекала да ујак Фун дође по њу. **Рехабилитована**, размишљала је. То само значи да је нису ухватили док је поучавала и сведочила Јеванђеље другима. А значило је, надала се, и да ће неко време да је оставе на миру.

Линг је била пресрећна што се враћа свом послу. Поново ће евангелизирати, поново ће бити ту да охрабри вернике, али је знала да њено здравље више није тако добро као некад. Затворски живот је оставио дубоке трагове на њој и биће их се тешко ослободити. *Господе, молим те, помози ми да се ојетим прилагодим животу изван затвора. И молим те, буди са сестрама које су тамо остале.*

Најзад су стигли ујак Фун и Шен у малом ауту и Линг се од срца радовала што их поново види. Током протекле две године имала је врло мало посетилаца; знала је, наиме, да ће многим верницима бити врло тешко кад је виде у затвору и зато није хтела да дођу. А сад ће управо сазнати да су се неке вође ожениле, неки чланови цркве добили децу, а основано је и још заједница.

Чим се ауто укључио у саобраћај, Линг је осетила мучнину. *Ево још нечега што дуго нисам радила*, помислила је, *нисам се возила у ауту*. И тако је провела следећа четири часа склупчана на задњем седишту, борећи се против болести војње, док је покушавала да се усредсреди на своју слободу.

Као што је и очекивала, заиста јој је било тешко да се прилагоди нормалном животу. Затвор је био свет за себе. Док је била у радном логору, службеници никад нису допуштали

да се светла гасе. Фабрика је непрестано радила, а чак су и хелије биле добро осветљене. Вођство је у цркви сад било чврсто утврђено, без ње, тако да јој је било још теже да преузме улогу вође, посебно зато што је била жена. Осетила је тугу јер се чинило да за њу више нема места у вођству цркве, али је знала и да мора да се одмори и преузме што мање одговорности док њено тело не зацели. Можда је све то било за њено добро.

Ухашени – сви до једног

Линг се уселила код породице једног од вођа, која је живела у великој кући у средишњој Кини, а њој су дали собу на другом спрату. У тој кући је договорен тајни састанак вођства који ће трајати од деветнаестог до двадесет и трећег августа. Линг је намеравала да присуствује том састанку, али су јој дали веома важан задатак у западном делу земље и то током те недеље. Претпостављала је да вође само желе да је сачувају од опасности, али није била сигурна. Очекивало се да на састанак дође преко тридесет кључних личности из вођства цркве и била би то добра прилика за обнову старих веза – и за обнову њеног рада у вођству – али то се неће десити.

Завршила је своју обавезу на западу Кине двадесет и трећег августа увече, када је примила хитну поруку. “Линг! Одмах се врати”, речено јој је. “Све вође су ухапшене – све до једног! Остала си само ти!”

Сутрадан је стигла кући и затекла вернике у паници. Неке жене, супруге вођа, истресле су сву своју фрустрацију на њу, мислећи због нечега да је она крива. Била је на слободи тек нешто више од шест месеци и пријатељи су јој рекли да полиција тражи и њу.

Линг је одмах узела ствари у своје руке. Прво је сазвала све локалне вернике и свакој групи доделила бригу за једног или двојицу вођа. Требало је да сакупљају одећу, храну и новац и да то предају у полицијску станицу “својим” вођама.

То хапшење је жестоко погодило цркву у Кини јер су одведени пастори који су били главне хришћанске вође на свом подручју. Вест о њиховом хапшењу брзо се, преко електронске поште и Гласа Америке, прочула широм Кине, али и изван њених граница. Линг је покушавала да координише проток података, док су људи из целе земље и широм света звали да чују најновије вести. Ускоро су почеле да пристижу и породице ухапшених пастора и она је угостила сваку од њих, одговарајући на њихова питања најбоље што је могла.

Пет недеља касније, ослобођене су скоро све вође, осим шесторице, али не пре него што су платили велику новчану казну (око десет хиљада јена по особи), што је такође морала да обезбеди Линг. Верници су били крајње сиромашни и било је веома тешко прикупити новац за тако много вођа. Али она није прихватала не за одговор. Њена заробљена браћа су вредела више од било које суме новца и наставила је да тражи, моли и скупља средства, све док их није имала довољно.

Линг је била исцрпљена; понекад је осећала да ће се смрвити под притиском, али није могла да се одмори све док не учини све што је у њеној моћи како би помогла у ослобађању преосталих шест пастора, најутицајнијих људи у организацији – зато је полиција за њих тражила највише новца. Плашила се да би сад већ могли да их погубе.

Преостало јој је само једно. Назвала је полицијску станицу.

“Могу ли да разговарам с начелником, молим вас?”

“Ваше име, молим”, рекао је службеник.

“Линг. Начелник ће знати ко сам; тражи ме.”

“О, Линг! Драга пријатељице! Изненађује ме твој позив”, зачуо се познат, миран начелников глас. “Одакле зовеш?”

“То није важно. Треба да разговарамо о мојим пријатељима које држите у затвору.”

“Свакако, само дођи у станицу и разговараћемо.”

“Не. Наћи ћемо се у хотелу *Bright Moon*. Дођите сами. Посматрају вас, и ако ико дође с вама, нећу вам прићи.”

Знала је да ће пристати. Ако ништа друго, подстаћи ће га радозналост. Зашто би жена која шири Јеванђеље и избегава га неколико месеци, сад хтела да се нађе с њим?

“У реду. У колико сати желиш да дођем?”

“Вечерас у седам”, рекла је.

Након тог разговора, Линг се састала с братом у кога је имала поверења. Објаснила му је о чему се ради и замолила га да пође с њом у хотел и чека је напољу. “Ако не изађем, знаћеш да су ме ухапсили.”

У 18:50 Линг и тај брат су стајали у близини хотела, посматрали и чекали, али тако да њих нико није могао да види. Угледали су начелника; пратила га је група полицајаца. Срце јој је прескочило и била је спремна да оде, али тад је видела да начелник улази сам у хотел; полицајци су остали напољу. Линг је ушла у хотел кроз стражња врата и придружила му се у ресторану.

“Линг. Драго ми је што те видим”, топло је рекао, као да су заиста били стари пријатељи. “Али зар се не плашиш да ћу те ухапсити.”

“Да се плашим, не бих била овде. Али, ево ме, ту сам.”

Наручили су, а Линг је рекла конобару да ће она платити. Одмах је прешла на посао. “Шта радите с мојим пријатељима? Остале сте пустили уз новчану казну. Ако желите новац, даћу вам га. Колико тражите?”

“Полако, Линг!” — рекао је начелник. “Па још нисмо ни јели. Осим тога, ја за њих не могу да учиним баш ништа и то је **твоја** кривица. Ти си од тога направила јавни спектакл.”

Линг је знала да покушава да је заплаши и није хтела да пусти. Али била је спремна да испроба друге методе. Разговарали су уз вечеру још око два сата и полако је скренула разговор на своју веру; објаснила му је зашто сви ти заробљени пастори и она тако жарко сведоче о Исусу Христу. Начелник ју је пристојно слушао; у њеним очима је видео колико је забринута за своје пријатеље. Али, све је било узалуд. Одбио је да јој да и зрачак наде да би ти људи могли да буду ослобођени.

Линг је прошла прстима кроз своју црну косу. Најзад је поново почела да расте. Сетила се молитве своје мајке о жртвовању и почела је у мислима да понавља стихове које је научила напамет и који су је водили све довде: *“Жетва је заиста велика... ђосленика је мало... јагањци међу вуковима.”*

Питала се да ли је време за повратак у школу страдања.

Назад у школу

Начелник је завршавао вечеру и Линг је знала да јој време истиче. Свесна полицајаца који чекају пред хотелом, дала је последњу понуду: “Тражили сте ме, и ево ме. Водите мене, а моје пријатеље пустите на слободу.”

Начелник је накривио главу и благо се насмешио. “Линг”, искрено је рекао, “ти си ненадмашна; јединствена си жена, какву никад нисам упознао.”

А онда је без речи устао и изашао напоље из ресторана.

Линг је остала да седи у тишини још неколико минута. Осећала је да није успела. На срцу јој је био велик терет и вратила се кући с осећајем дубоког очаја. Знала је да њеним пријатељима који су остали у затвору неће бити добро.

Време је пролазило и сазнала је да је ухапшено још двоје хришћана, а вође, које су још увек биле у затвору, предане су властима у њиховим провинцијама, где су их зверски мучили. Њихове казне су се кретале од дванаест до двадесет и четири месеца тешког рада.

Линг је наставила да ради, али ју је пратио непрестан осећај усамљености. Била је још увек веома болесна и слаба од последњег боравка у затвору. Гледајући како јој здравље пропада, многе вође су је наговарале да се повуче из службе. Одбила је то, сећајући се како ју је мајка подстицала и како је тешко радила упрегнута у жрвањ за млевење соје, како би Линг могла да врши своју службу. Недостајала јој је мајка; годинама је није видела, али било је превише опасно отићи код ње.

Линг је остала једина жена у тој групи вођа. Често је сама у својој соби плакала и вапила Богу да јој да снаге како би довршила своју службу.

16. априла 2002. године, телефон је поново зазвонио. Фанатици из једног кинеског култа су отели тридесет хришћана из њене групе. Линг је назвала свог “пријатеља” из полиције. Назад на посао...

Еџилог

Линг и даље живи тешким животом, али је лако видети користи њеног рада: Бог јој је преко “намештеног” састанка с начелником отворио врата да проговори о неправди која се наноси хришћанима из кинеских кућних цркава. Али њен контакт с властима уједно је довео до много спорова и многи хришћани су се због тога жестоко успротивили њеном раду. На њихове оптужбе, Линг одговора: “Ми јесмо хришћани, али и даље смо Кинези и ово је још увек наша земља.”

Никад се није погађала око својих уверења нити се устручавала од евангелизације. Никад није допустила да је страх или опасност од хапшења спрече да се у свакој прилици храбро заузме за своју браћу и сестре. И даље је на списку особа које власти надзиру, али је и на Божијем списку који он надзире. Својим чудом ју је заштитио и сачувао од поновног одласка у затвор.

Али ако буде потребно, Линг је спремна да се врати у затвор. “Спремна сам за повратак у школу”, каже. “Ако је Бог пребројао све власи на мојој глави, знам да сам у његовој власти, он зна којим путем ме води и остаћу у његовој вољи.”

Други изазов с којим је морала да се суочи потицао је из њеног обећања да се неће удати док црква чврсто не стане на ноге. Тада је група, која се заветовала заједно с њом, проценила да ће за то бити потребно око десет година и Линг је претпостављала да ће након тога имати довољно времена за

удају (тад је била тек тинејџерка). Међутим, у Кини је женама које су прешле тридесету врло тешко да нађу мужа – Линг је сада у тим годинама.

Често су јој говорили (чак и пастори кућних цркава које је она основала) да је жени место у кући, да треба да чисти, кува и води рачуна о деци. Она не негира ту важну улогу, али зна да Бог понекад има другачије намере од очекиваних. Своје критичаре подсећа да су током прве фазе раста покрета кућних цркава управо жене биле те које су узеле на себе опасан посао евангелизације. Осим тога, указује на чињеницу, које су свесне многе кинеске вође, да две трећине евангелистичких тимова који су послати у најзабаченије делове Кине, чине жене.

Линг је сада усредсређена на Олимпијаду која ће се одржати у Пекингу 2008. године. Уверена је да ће то бити изврсна прилика за раст кућних цркава.

Назад на посао...

ГЛЕДИС:

ПРАШТАЊЕ

Индија

новембар, 1981. године

Био је топао влажан дан, кад је тридесетогодишња Гледис Ведерхед (*Gladys Weatherhead*) стигла у област Мајурбханц, око 180 км југозападно од Калкуте у држави Ориса, која се граничи с Бенгалским заливом. *Не могу да верујем да сам заиста овде*, помислила је, док су њена чула упијала све што је могло да се види и чује. Опор мирис чилија који је пловио кроз отворене прозоре кућа и из продавница, мешао се с трулим воњем нагомиланог ђубрета, отворених одводних канала и светих крава које су слободно тумарале улицама. Врућина је појачавала мирисе, али Гледис је више волела топлу климу од хладног ваздуха севера.

Вожња од пакистанске границе била је за њу несумњив испит вере. Њен возач је кривудао дуж цесте, па ван цесте, па опет назад, обилазећи камионе, рикше, таксије, краве, бициклисте и непрегледну реку људи. Све то је преправило улице у општем неред, гужви и хаосу. С обзиром на то да је одрасла у тихом градићу у унутрашњости Аустралије, Гледис је остала запањена пред таквим хаосом који је, како изгледа, у Индији био прихваћен као део свакодневног живота.

Са зебњом је кроз прозор своје хотелске собе посматрала вртоглаве сцене, задржавајући дах сваки пут кад би угледала мајку која за руку води дете и покушава да пређе улицу; а кад

год би угледала жену која је седела на боку на задњем делу мопеда и чврсто држала свој пакет, уместо да се држи за возача, Гледис се тихо молила. Често су били удаљени само неколико центиметара од аутобуса или камиона који су се њихали на препуним улицама.

Индија има скоро милијарду становника и Гледис је била запањена толиким мноштвом људи коју су једноставно били свуда. Дивила се разноликости оних који су је окруживали на улици: босонога деца замазаних лица, мајке обучене у сарије светлих, живих боја, с традиционалним хиндуистичким ознакама на челима, старији људи чија је кожа била сува и смежурана – мноштво разноликих Божијих створења.

Свиђало јој се то што је видела. Након дванаест година обесхрабења, најзад је била на путу остварења свог сна и одазива на Божији позив да служи сиромашнима у страним земљама. Често се питала хоће ли тај дан икад доћи...

Привучена у службу

Гледис је имала само осамнаест година кад је отишла на хришћанску мисионарску конференцију у својој родној Аустралији и одазвала се Божијем позиву за мисионарски рад. Одрастајући на фарми у Квинсленду (*Queensland*), чула је многе проповеди у цркви, а упознала је и неколико мисионара које су њени родитељи угостили у свом дому. Сваке суботе увече, њена мајка би окупила сву своју децу и читала им приче о мисионарима. Африка, Индија, Кина... Гледис је била опчињена узбудљивим причама о животу у далеким земљама и дивила се преданом раду мисионара.

Пошто је често била у додиру с мисионарима и њиховим послањем, није очекивала да ће та конференција тако драматично да утиче на њу, али јесте. Више уопште није сумњала да је Бог привлачи у службу у некој страниј земљи; тачно је знала у ком тренутку се нешто променило у њеном

срцу. Почела је да схвата зашто мисионари с таквим жаром обављају свој посао.

Током својих двадесетих година, Гледис је сваку одлуку доносила у складу с опредељењем да ће једног дана бити мисионарка. Завршила је школу за медицинску сестру – очигледан избор особе која намерава да се бави радом у сиромашним крајевима света – а сваког момка који није делио њена уверења о мисионарском раду држала је на одстојању. Тај део је био тежи, али је знала да је Бог не жели у вези с човеком због кога би изгубила усредсређеност на свој циљ. Изврсно је напредовала у каријери и на крају добила висок положај у управи мале клинике у којој је радила. Поучавала је и веронауку и помагала у раду цркве где год је могла.

Била је посебно узбуђена сваки пут кад би њихову малу заједницу посетио неки хришћанин хуманитарац. Пажљиво је слушала сваку реч његовог извештаја, покушавајући да замисли како ће све то да изгледа једнога дана у њеном животу. Питала се да ли ће она некад морати јавно да говори; тај део мисионарског рада јој није био баш узбудљив – напротив, био је застрашујући. Не зато што је била стидљива, него зато што је сматрала да је Бог није обдарио на тај начин. *Била бих задовољна кад би ми Бог допустио да покажем његову љубав на практичан начин, својим способностима медицинске сестре* – говорила је себи.

Гледис је 1980. напунила двадесет и девет година и почела да се пита хоће ли икад остварити свој сан. Дубоко у срцу је веровала да је то у Божијим рукама и да се све догађа у његово право време. Али глава јој је била пуна питања, а водила је и унутрашњу борбу да крене у супротном смеру и уда се. Неће бити млађа, а многи мисионари су у својим сведочанствима говорили да их је Бог позвао у службу у раним двадесетим годинама, неке чак и раније. У међувремену су се многе њене пријатељице удале и родиле децу; док је гледала њихову радост и ширење породице, било јој је још теже да се држи свог сна о помагању сиромашнима у страним земљама.

Касније те године, упознала је Мајка Хеја (*Mike Hey*), запосленика организације *Operation Mobilization* (ОМ). Он је већ пар година радио у Индији и његов занос је на Гледис оставио дубок утисак. Неуморно га је обасипала питањима о раду ОМ-а у Индији. “Какви су људи тамо? Да ли смеш отворено да им сведочиш? Примају ли Јеванђеље? Како ОМ функционише? Како се издржавате?”

Мајк се насмешио; осетио је њено узбуђење и стрпљиво покушавао да јој одговори на сва питања.

Можда је што, што, размишљала је. *Можда сам због штога морала да чекам све досад!* Следећих неколико недеља, Гледис је прочитала све што јој је дошло под руку о ОМ-у. Сазнала је да мора да се обавезе најмање на две године и да свака особа треба да одлучи у коју ће земљу отићи, онако како је Бог води. Што је више учила о ОМ-у и што је боље схватала његову структуру и висок ниво преданости његових радника и вођства, знала је да је то права организација за њу. Осетила је унутрашњи мир и почела да се припрема за службу с ОМ-ом.

У мају 1981. била је спремна да оде из Аустралије, први пут у животу. Још није знала где ће да служи те две године али лето ће провести у Европи на припремама. Срце јој је горело од ишчекивања, док се поздрављала с породицом и пријатељима. Присетила се свог сусрета с одушевљеним мисионаром Мајком Хејем и идеја о раду у Индији привлачила ју је све више, али хтела је да остане отворена за Божији путоказ, ма куда водио. Уочи њеног одласка, породица се окупила око ње и отпевала њену омиљену песму “Јер он живи”.

“Могу да се суочим са сутрашњим даном”, рекла је Гледис кад су отпевали песму, “јер знам да је моја будућност у његовим рукама.”

То лето у Европи је било заиста изузетно искуство из ког је много научила; упијала је све што су их поучавали, истим оним духом преданости који ју је ту и довео. Спавање на хладном поду, купање једном недељно, чишћење нужника и спаваоница, пружање помоћи азијској популацији у Енглеској

и тражење Божијег вођства за предстојећи одлазак у мисију, све је то био део обуке и Гледис се суочавала са сваким изазовом с упорним осећајем за циљ ка ком је стремилa; и даље је сањала о Индији. Није знала много о тој земљи ни њеном народу, али радозналост и нагон за одласком баш тамо нису попустили.

При крају летњег програма обуке, Гледис је отишла на ручак с брачним паром који је координисао рад мисијских тимова у Енглеској. Питали су је куда ће ићи на рад након обуке.

Објаснила им је да је поднела молбу за рад на ОМ-овом броду, као и у његовом тиму у Индији. “Још увек нисам сасвим сигурна у ком смеру ћу поћи”, рекла је. “Само желим да идем тамо где Бог може највише да ме употреби.”

“Гледис, ти си старија”, благо је рекла жена. Гледис је начуљила уши кад је чула реч “старија”. Можда је почела свој мисионарски рад нешто касније него већина других, али имала је само тридесет година. Видевши њен збуњен израз лица, жена се насмешила и пожурила да објасни. “Не, не! Не мислим да кажем да си **стара**. Само си **старија** и зрелија него већина нових ОМ-ових радника. Имаш више искуства, више си учила, и о Библији и о вођству. Индији су потребни такви људи као што си ти.”

Гледис се насмешила и захвалила Богу на мудрим речима те жене и њеној подршци. Био је то у суштини исти савет какав јој је дао Мајк Хеј, а сада је добила потврду за оно за шта се молила. Њеним умом су потекле речи песме која је постала њена: “Знам да је моја будућност у његовим рукама, јер он живи, мој живот је вредан живљења.”

Дом за губавце

Била је на путу до прве ОМ-ове станице у Катаку, у Индији, кад ју је њен возач замолио да успут сврате на још једно место. Збуњена бескрајним мноштвом мушкараца, жена и деце који су пловили по улицама, скоро га уопште

није слушала, све док није чула речи: "...у дом за губавце у Мајурбханцу. Не смета ти то, зар не Гледис? Нећемо дуго да се задржимо."

У дому за губавце возач се састао с високим, zgodним Аустралијанцем, хуманитарним радником, који се звао Грејем Стејнс (*Graham Staines*). Гледис је чула да на том подручју ради још Аустралијанаца али није препознала ниједно име. Грејем ју је увео у мисију и ту је остала да их сачека, сама, док су њих двојица обављали посао.

Погледала је око себе, а онда прелистала брошуру која је говорила о првом раднику те мисије, Кејт Аленби (*Kate Allenby*). Историја дома била је веома занимљива; кућа је имала један спрат, била је стара седамдесет година и у њеном окружењу је владао невероватан мир. Сваки део те грађевине је пркосио својој старости; од хладних бетонских подова, преко четрдесет пет центиметара дебелих зидова прекривених наслагама креча, до широке веранде која је заклањала унутрашњост од несносне врелине.

Док је чекала, Гледис се питала зашто не излази Грејемова жена да је понуди чајем, јер је већ научила да је то обичај у Индији. Али жена се није појавила, а Гледис и возач су поново били у ауту и возили се на југ у Катак.

Почетак новог живота у мисији био је исцрпљујући, али чудесан, а Гледис је покушавала да се привикне и научи локалне обичаје. Првих шест недеља је провела у Катаку, с групом домаћих радника. Њих шест жена је живело у две мале собе које су биле претрпане кутијама с књигама; храна је била стара, воду су доносиле у ведрима, а нужник је сачињавала само једна цементна плоча с рупом у средини. Гледис је захваљивала Богу што је одрасла на фарми и знала шта је тежак рад, али било је дана кад се осећала сасвим обесхрабрено док се с муком трудила да одржи позитиван став.

Жене су сваки дан излазиле напоље у пару и ишле од врата до врата у покушају да продају хришћанске књиге и разговарају с људима о Господу. Гледис је волела да

разговара с људима у граду, али је силно желела да оде у удаљена санталска села која су лежала у планинама северно и западно од Барипаде. Током њеног првог обиласка те области, прошли су поред неколико таквих села. Колибе направљене од блата с крововима од сламе, стајале су окружене дрвећем одмах крај пута. Недалеко од њих се налазило ручно ископано језерце.

Чула је много тога о санталској традицији и обожавању духова; знала је да понекад жртвују и људе како би их умилостивили. Њихови услови за живот у најбољем случају су били примитивни; стопа смртности код деце је била узнемирујуће висока, а умирали су од болести које је према савременим стандардима било лако спречити и лечити. Санталске породице су трошиле свој новац на тамјан којим ће кадити и животиње које ће жртвовати у узалудним покушајима да ублаже гнев духова и спасу своју децу.

Као медицинска сестра, Гледис је знала да би тим људима могла да помогне и с мало основног подучавања, а као хришћанка, знала је да би им Исус донео још веће исцељење јер би их ослободио од страшног ропства духовима које су они сматрали боговима. Размишљала је о стању у ком су се ти људи налазили и хтела је да оде међу њих и однесе им Радосну вест која је горела у њеном срцу.

Прилика се указала у јануару 1982. године. Требало је да заједно с тимом обиђе неколико села у којима су мисионарима били домаћини локални хришћани, а учествовали су у камповима у прашуми. До једног села у које су ишли требало је пешачити једанаест-дванаест километара по неравном планинском терену, али Гледис је била срећна што је ту. Одушевљено је учествовала у свему што је било део те заједнице: извлачила је воду ведром из бунара, купала се у реци, спавала међу стеницама. Сељанке су волеле да буду у друштву високе Аустралијанке светле пути, и радо су је поучавале свом једноставном начину живота.

Љубав према најмањима међу малима

То село није било далеко од дома за губавце у Мајурбханцу, тако да је Гледис имала неколико прилика да види Грејема; успут је сазнала и да никад није био ожењен. Њихови састанци су се углавном односили на рад у мисији, али је осетила да је он све више привлачи, мада је покушавала да пригуши своја осећања и усредреди се на посао.

Затим су јој дали нови задатак. Путовала је с ОМ-овим тимовима од места до места и била је захвална јер је имала прилику да види добар део Индије, али дом за губавце, санталски народ и начин на који су Грејем и његови сарадници бринули за своје пацијенте — губавце и изопштенике из заједнице — оставили су у њој неизбрисив траг. Према хиндуистичком веровању, болест је последица греха из прошлог живота и несрећни губавци су живели у уверењу да зато страдају од те болести. Речено им је да нису достојни да добију ни чашу воде. Зато су једва преживљавали, просили су по улицама и били трајно протерани из заједнице; нису више имали ни дом ни породицу. Није било несрећнијих људи од њих и нико им није пружио више љубави од Грејема.

Болесници који су долазили у дом за губавце добијали су лекове који су заустављали напредовање болести, а радници дома су им пружали много љубави и саосећања. Учили су их да је болест излечива и да није никакво Божије проклетство. Гледис је била задивљена преображајем који је видела код многих пацијената; преображајем до ког је дошло само од топлог људског додира и љубазних речи. Лекови су лечили телесни бол, али особље дома је својом љубављу и саосећањем лечило њихове душе.

Мада је Гледис била опчињена радом дома, ипак је почела да преиспитује своје мотиве. Да ли ју је привлачио Грејем или мисија? Иако су осећања према њему постајала све снажнија, знала је да он није циљ њеног боравка у Индији. Осим тога, није знала ни да ли и он гаји иста осећања према њој. *А штиа*

ако гаји? – размишљала је. Опет би морао прво да разговара с вођством ОМ-а. Таква су била правила.

На почетку пролећа, Гледис више није морала да се пита какве су његове намере. Речено јој је да је Грејем тражио допуштење ОМ-а за преписку с њом и била је одушевљена. Током пролећа и лета, док су писма летела тамо-амо, добро су се упознали. Открили су да имају много тога заједничког. Одрасли су удаљени само шездесет пет километара једно од другог, били су сличног порекла и обоје су врло млади примили Божији позив за мисионарски рад. Што су се више дописивали, то су више откривали да их Бог несумњиво спаја. Венчали су се у Аустралији, 6. августа 1983., у присуству одушевљеног мноштва, породице и пријатеља.

Вест о Грејемовој женидби обрадовала је све у дому за губавце. “Дада”, како су га одмила звали Индијци, служио је верно и неуморно у Мајурбханцу скоро двадесет година, а сада га је Бог богато наградио предивном женом која је љубила Бога истим жаром као и он и у чијем срцу је горела иста ватра љубави према индијском народу. Сељанима и пацијентима дома њихов брак је био сведочанство Божије љубави и сви су с нестрпљењем чекали да се господин и госпођа Стејнс врате из Аустралије.

Али, неће бити тако лако. Мораће да се суоче са својим првим искушењем као пар, јер је индијска влада одбила да изда Гледис нову визу. Чинило се необјашњивим, али власти једноставно нису хтеле да јој допусте да се врати. На крају су одлучили да се Грејем врати без ње и покуша да јој набави визу из Индије.

Било је потребно неколико месеци и много молитве пре него што су власти допустиле Гледис да се придружи Грејему, али је визу добила само као Грејемова жена, не као радница у хуманитарној мисији. Морала је да обећа да неће хиндусе обраћати на хришћанство. Пристала је. На крају крајева, обоје су знали да не могу никога да натерају да дође Христу. Њихов главни циљ је био да покажу Божију љубав губавцима, а ако се они на ту љубав одазову, то ће бити њихов избор.

Жеље срца

На Грејемово олакшање и захвалност, Гледис се вратила у Барипаду крајем 1984. године. Били су срећни јер су поново заједно, а она се брзо привикла на своју нову улогу супруге и управитељице дома. Недостајали су јој обиласци села, али је прихватила своју нову улогу с истим лежерним ставом који ју је у прошлости провео кроз многе промене.

За свој мото је узела библијски стих који је висео на зиду предивне старе зграде мисије: “Теши се Господом, и учиниће ти што ти срце жели.”¹ Волела је да ради у свом новом дому и да помаже пацијентима оболелим од губе, а посебно је уживала у посетама санталским црквама, у које је понекад одлазила с Грејемом и где је могла да слуша недељну службу и охрабри друге жене.

Гледис и Грејем су, 1985. године, добили прво дете, Естер Џој (*Esther Joy*), после које су дошла и два сина, Филип (*Phillip*), 1988. и Тимоти (*Timothy*), 1992. г. Гледис је уживала у мајчинству, а открила је и да јој се тиме отворило сасвим ново подручје службе, док су њена деца расла и играла се с децом из комшилука.

Све предаји Богу

Током 90-тих, Гледис и Грејем су наставили верно да раде с губавцима и житељима санталских села. Гледис је волела тамо да води своју децу која су се играла с вршњацима из села, а деца су волела да иду с татом у кампове у прашуми, на петодневне конференције, које су једном годишње држали локални пастори. Грејем је ишао на те конференције како би помогао пасторима у поучавању и проповедању.

Знали су да се многи житељи санталских села непрестано суочавају с прогоном због своје хришћанске вере. Покушавали су да пазе на потребе сељана и молили су Бога за мудрост у опхођењу с њима. Грејем никад није ишао у села како

¹ Псалам 37,4.

би некога преобратио или уверио да промени веру. Уместо тога, подржавао је локалне пасторе и цркве које је Бог већ утврдио. Упркос томе, санталски хришћани су се суочавали с противљењем и често су их оптуживали да су се обратили на хришћанство под присилом или зато што од странаца добијају новац.

Један дванаестогодишњи дечак је био нападнут зато што је био хришћанин. Кад се попео на дрво како би потражио своју стоку, други дечаци из села, бесни јер се овај обратио на хришћанство, окружили су дрво и нису хтели да га пусте да сиђе. Након што су му се наругали због његове вере, боли су га штапом све док није умро. Његова сирота мајка, удовица, била је очајна.

Група хиндуса је каменовала, а затим утопила, још једног дечака, због његове вере. Осим физичких напада, хришћани су свакодневно морали да трпе шиканирање мештана. Крали су им или уништавали имовину, нису им дали да раде у пољу или да захвате воду из сеоског бунара. Годину за годином, пристизали су извештаји о прогону, али Гледис и Грејем никад нису лично примили неку претњу, нити су икад помислили да би они могли да буду мета напада фанатика. “Ми помажемо људима оболелим од губе. Како то може да угрожава било кога?” – мислила је Гледис.

Једног тихог јутра, у четвртак, у јануару 1999. године, Гледис је уживала у свом миру, молитви и читању. Прича за тај дан је говорила о дванаестогодишњој девојчици која је губила вид. Кад јој је у болницу у посету дошао пастор, рекла му је: “Пасторе, Бог ми узима вид.”

Пастор је неко време ћутао, а онда је рекао: “Џеси (*Jessie*), не допусти му да ти то узме.”

Девојчица је била збуњена, а мудри пастор је наставио: “**Дај** му то”, рекао је.

Та прича је погодила Гледис у слабу тачку јер је осетила да је Господ пита да ли је она спремна да му преда све што има и воли – свог мужа, децу, сву имовину. Док се борила с тим питањем, сузе су почеле да се котрљају низ

њене образе. Имала је само тринаест година када је своје срце предала Христу и од тог дана се трудила да живи само за њега. Ништа му није сакрила, ништа оставила на страну кад је дошла у Индију, а она и Грејем су предали свој живот служењу Господу. Мислила је да је дала Богу све, али је у свом срцу знала да је њено искушење у томе што се чврсто држала ствари и људи које је највише волела.

На крају се помолила и дала Богу одговор који му је припадао. “Да, Господе Исусе. Спремна сам. Узми све што имам – мога мужа, децу, све што је моје. Све ти предајем.” Кад је изговорила “амин” осетила је да је Свети Дух окружује, теши и крепи, док се присећала Авраама који је Богу жртвовао свог сина Исака. Није знала шта чека њену породицу, али била је уверена да ће Бог бити с њима.

Грејем је следеће недеље намеравао да пође у село Манохарпур на још један камп у прашуми. Посебно га је радовало што са собом води десетогодишњег Филипа и шестогодишњег Тимотија, а дечаци су били једнако узбуђени. Волели су да иду у кампове. Било им је то попут авантуре, могли су да спавају у ципу и живе слободно у природи, без струје и текуће воде. Али више од свега, волели су да буду с татом. Божић су провели у гужви, имали су много гостију и Гледис је знала да ће за дечаке бити добро ако неко време проведу сами с оцем. Четворосатна возња до кампа ће им дати мало времена за разговор и нико им неће сметати.

Код тринаестогодишње Естер дошле су две пријатељице из њене школе-интерната и била је задовољна што ће остати код куће и опустити се с њима и с мамом.

У среду, 20. јануара, Гледис је ужурбано припремала своју породицу за пут. “Фил, да ли си све спаковао?” – питала је старијег сина. Био је врло практичан и увек спреман да помогне, баш као и његов отац; волео је људе и пазео на њихова осећања. Гледис је била веома поносна због његове невероватне љубави према апсолутно свима. Није могла да

верује да ће за пар месеци напунити једанаест година. Били су толико заузети да јој се понекад чинило да ће живот њене деце пројурити поред ње, а она неће имати времена да ужива у њима.

“Децо, полазимо”, позвао је Грејем. Гледис их је одвела до ципа, у ком их је он већ чекао. Загрлила их је и пољубила, а онда се исто тако опростила и с мужем. Увек су одвајали довољно времена за поздрав јер се никад није знало шта би могло да се догоди, посебно у суманутом индијском саобраћају. Гледис је знала да је Тим помало нервозан због овог пута, после саобраћајне несреће која се догодила прошлог новембра. Био је одбачен напред у возилу и мада није био озбиљно повређен, веома се уплашио. А пре само неколико недеља спасли су се за длаку, кад им је велики камион пресекао пут на брдском прелазу. Гледис је разумела његову зебњу и покушала је да га умири.

“Лепо се проведите! Видимо се у понедељак”, довикнула им је док су одлазили.

Кренула је ка кући, а онда се сетила да није прегледала Филову торбу. *Надам се да није заборавио да сјакује јакну*, сетно је помислила.

Затим су јој мисли скренуле на Тима. Није подносио хладноћу и она му је спаковала неколико џемпера, знајући како може да буде хладно у планинама. Насмешила се, надајући се да није превише напрезао глас певајући. Он је био певач и проповедник у кући. Волео је да проповеда, као тата, а Гледис га је често налазила како распоређује столице у дневној соби и игра се цркве. Додуше, од последње игре је прошло доста времена. А онда, у понедељак, док је пролазила поред дневне собе, видела га је како стоји и одушевљено проповеда и пева празним столицама, уредно сложеним за његову замишљену заједницу.

Намеравала је да седне и слуша га чим заврши то што је почела да ради, али кад се вратила, њега више није било — отишао је за неком другом игром.

Није могла да зна да ће то бити Тимова последња проповед.

Телефон је зазвонио рано ујутро, у четири и тридесет, у суботу, 23. јануара. Гледис је дотетурала из кревета саплићући се у мраку и поспано подигла слушалицу. Неко време је слушала, покушавајући да смири страх који јој је појурио дуж кичме, попут убода леденом оштрицом копља. Док је спуштала слушалицу, на вратима се појавила Естер, а за њом и њене пријатељице; пробудила их је звоњава телефона.

“Мама, шта се догодило?” – упитала је Естер.

“Неко је запалио цип мисије”, одговорила је Гледис. “Не знам ништа више, зато покушајмо да не бринемо. Помолићемо се, а онда пробајте још мало да одспавате. Сигурна сам да су сви добро, а знате да је пред нама дан пун посла. Чим сазнам појединости, рећи ћу вам.”

Те појединости, кад дођу, биће језивије него што је Гледис могла да замисли...

Бес који је шињао

Мало село Манохарпур је већ неко време било културолошки подељено. Од стотину и педесет породица, двадесет и две су се током година обратиле на хришћанство. Две групе су досад живеље мирно, једна поред друге, али је у последње време друга група била све нетрпељивија према хришћанима.

Напетост је достигла врхунац у лето 1998. Неки хришћани, фармери, разљутили су племе јер су наставили да раде током свечаности Раца, кад је по веровању санталског народа земља менструирала. Букнула је жестока свађа, која се на крају стишала, али напетост је остала. А онда, само неколико недеља пре кампа на који су дошли Грејем и његови синови, догодио се још један инцидент. Наиме, племе је приговорило санталским хришћанима због хришћанске музике која се чула на једној њиховој свадби у селу. Санталско племе је познато по ревном чувању своје традиције, тако да је ово одвајање разјарило људе који су се ње чврсто држали и подстакло ватру гнева који је већ тињао у њима.

Грејемов долазак у село је дао разјареном санталском племену прилику коју су чекали. Сад ће моћи да се обрачунају с онима који су се дрзнули да наруше традиционалне обичаје. Позвали су у помоћ и активисту за друштвена питања, човека по имену Дара Сингх, верског фанатика који је био стручњак за искоришћавање незадовољства у друштву. Његов активизам је обично прелазио у насиље, а нападао је подједнако и хришћане и муслимане.

Рано ујутро, 23. јануара, његов језиви активизам је досегао врхунац лудила.

Претходно вече, Грејем и дечаци су завршили вечеру и пожелели лаку ноћ својим пријатељима. Било је око пола десет увече кад су се њих тројица попели у задњи део ципа и спремили за спавање. Ноћ је била хладна и Грејем је преко ципа ставио сламарицу како би било топлије. Увек се трудио да дечацима буде удобно и увек се молио с њима пре спавања.

Њихов цип је био паркиран поред другог испред молитвеног дома, а један Грејемов пријатељ, др Гош, спавао је у оближњој кући код једне хришћанске породице. Око поноћи су га пробудили гласни повици, скочио је из кревета и отрчао до прозора. На свој ужас, угледао је руљу која је трчала преко поља – били су наоружани секирама, штаповима и ножевима, а у рукама су носили бакље; јурили су право ка циповима. Уз гневне повике, помахнитали људи су дивље насрнули на Грејемов цип, избушили гуме и поразбијали прозоре. Онда су се докопали Грејема и дечака, претукли их и изболи својим оруђем док је Грејем узалуд покушавао да одбрани своје синове.

Др Гош је отрчао до врата, али су била блокирана са спољашње стране. У замци, могао је само да гледа ужас који се одвијао пред његовим очима.

Разјарена гомила није имала милости према Грејему и дечацима. Никако нису могли да се спасу. Руља је поставила и мноштво стражара око сваке колибе у селу како жртвама нико не би могао да помогне, а сад су довикивали беспомоћним сељанима: “Не излазите напоље! Ако изађете, убићемо и вас!”

Хасда, човек који је радио с Грејемом више од двадесет година, вриштао је и молио их да прекину тај немилосрдни напад. С ужасом је гледао како полажу сламу под цип; ватру је први запалио Дара Сингх. Хасда је потрчао да угаси ватру водом, али су га ухватили и окрутно претукли. Бездушна руља је стајала и гледала док су Грејем, Филип и Тимоти вриштали од страха и бола, све док ватра није угасила њихове крике, а њихова тела претворила у пепео.

Док је насиље трајало, група младих је, само стотину метара даље, плесала традиционални Дангри плес уз ритам бубњева, као да се поред њих не дешава ништа необично.

После сат времена, светина се разбежала кроз поља. Избезумљени Хасда, кога су силеције претходно претукле и гониле, отишао је код сеоског старешине по помоћ. Он је послао гласника да о томе обавести полицију која се налазила двадесет и пет километара даље, у суседном селу. Али било је прекасно. Кад се вратио на поприште, пред њим је стајао само нагорели метални костур ципа. Унутра су се јасно видела три угљенисана тела, збијена једно уз друго, у последњем загрљају. Знао је да ће га тај приказ пратити до краја живота.

Престрављени хришћани су полако почели да излазе из својих колиба и окупљају се око језивог призора. Стајали су у тишини; потресени, без гласа, и сви су се дубоко у себи питали само једно: *Како ћемо ово да кажемо Гледис и Естџер?*

Жалосић као океан

У седам часова, Гледис се облачила и припремала за још један дан пун посла, кад је телефон зазвонио по други пут тог јутра. Био је то репортер; питао ју је колико је година било Грејему и дечацима.

“О чему говорите?” – питала је Гледис.

Схватио је да она још не зна шта се догодило, а како није хтео да буде први који ће јој то рећи, опростио се и спустио слушалицу. Али телефон је наставио да звони и људи из

суседних села су је обасули питањима. “Гледис, прича се да су Грејем и дечаци нестали”, рекао јој је један пријатељ.

“Нестали?! Ох, Боже!” – узвикнула је Гледис. “Шта је сад с мојим дечацима? Зар су негде напољу сами?”

На крају је стигла њена пријатељица Гајатри и преузела бригу о телефонским позивима. Око ње је био општи метеж, али Гледис још није знала шта се заиста догодило. Осећала је немир, али је очекивала да ће Грејем и дечаци сваког тренутака ући кроз врата. Њен ум је једноставно блокирао могућност лошег исхода и она је била уверена да ће се њих тројица ускоро вратити.

Следећих пар сати, пријатељи су непрекидно пристизали, а дошло је и још репортера који су хтели да је сликају. Около је било мноштво људи – унутра, напољу, на веранди, свуда. Владао је општи метеж, а Гледис је непрестано поздрављала посетиоце и пазила на Естер. Још увек није схватала шта се догодило, а нико није знао како да јој саопшти тако страшну вест.

На крају, око девет и тридесет, Гајатри ју је узела за руку и рекла: “Гледис, морамо да разговарамо.” Увела ју је у једну собу, људе који су били унутра замолила је да изађу, окренула је своју пријатељицу према себи и почела: “Гледис, знам да не можеш да будеш као камен, али мораш да будеш јака због Естер.”

Гледис је у неверици саслушала вест. Њен ум је хтео да порекне стварност; то што јој је пријатељица говорила једноставно не може да буде истина; али била је. Речи су биле изречене, не могу назад. *Не! – вриштао је њен ум. То не може да буде истина! Они нису били у циљу. То је грешка. Нису могли – нико што није могао – да сјале живе људе. Како нешто такво може да се догоди? Ко би могао да учини такво зло?*

Туга, велика попут океана који је претио да ће је прогутати, надвила се над њом, али је морала да пита још једном. Можда је пријатељица нешто погрешно разумела. Можда вести нису тачне...

“Гајатри... јеси ли рекла да су... мртви? Грејем, Филип и Тимоти – сви су мртви?”

Тужне Гајатрине очи рекле су јој да нема грешке и Гледис се поражена сручила на столицу. “Како да кажем Естер?” – јецала је.

Време је стало, али живот се наставио. Следећих неколико минута је протекло у немом болу док се Гледис припремала за разговор с Естер. Телефон је и даље звонио; људи су звали из Аустралије, хтели су да знају шта се догодило. У кућу су и даље пристизали пријатељи и комшије, људи су хтели да изразе саучешће, блицеви фотоапарата су непрестано севали, али је она могла да мисли само на кћерку.

“Мама, шта се догодило?” – упитала је Естер.

Гледис је узела кћеркине руке у своје и погледала у њене невинне очи. “Изгледа да смо остале саме”, благо јој је рекла. А онда је, без претходног размишљања, само додала: “Али, опростићемо им.”

“Да, мама, хоћемо.”

Естерине очи су биле мутне од шока. Гледис ју је чврсто загрлила, покушавајући да схвати тај опак чин који је њихов живот тако драматично променио у трену. Утрнула је од свега што јој се догодило, али непрекидне обавезе су јој помогле да се сабере. На крају јој је пришао син локалног лекара и тихо рекао: “Желе да знају шта ће с телима.”

Ако је у њој остало имало сумње да је све то ужасна грешка, та тврдња, тако коначна, избрисала ју је у неповрат.

“Вратите их у Барипаду. Грејем је дао свој живот за ову земљу. Хтео би да га овде сахране”, рекла је.

Целе те недеље је била заузета посетиоцима, репортерима и градским властима. На крају су стигли и Грејемови сарадници из Манохарпура и сазнала је појединости ужасног напада. Сазнала је да су бројни сељани сведочили о томе како су видели широк сноп јарког светла који се одозго спуштао над возило у пламену. Сазнала је и какав ужас су преживели хришћани из кампа којима нису допустили да им помогну,

а и за храброст њиховог пријатеља Хасде који је покушао да угаси ватру.

Постепено је схватила да ово није био спонтан инцидент који су извршили пијани или љути сељани. Био је то, у ствари, део веће завере која је требало да зада коначан ударац хришћанској заједници, а завереници су одабрали Грејема за своју мету.

Сироти Хасда је био ван себе од жалости. Његови родитељи су били становници дома за губаве и он је тамо био рођен. Гледис је знала колико је волео Грејема и дечаке и било јој га је веома жао.

Оче, оћросџи им...

Сахрана је одржана у понедељак, ујутро у десет часова, у време кад је требало да се Грејем и дечаци врате из кампа. Стигла су три ковчега, прекривена цвећем и ускоро је изгледало као да је цела Барипада стала. Продавнице и школе су биле затворене, а многи из градске власти су дошли да одају последњу почаст. Гледис и Естер су биле ошамућене гледајући мноштво од скоро хиљаду људи, које је одлучило да седне на траву заједно с губавцима из дома, који су неутешно оплакивали свога “даду”. Чинило се као да је традиционална индијска служба вођена одозго, док су многи изражавали саучешће и читали стихове из Светог писма. Гледис су наговарали да изађе и каже неколико речи, али није била спремна за говор пред толиким мноштвом. Уместо тога, упитала је Естер: “Хоћеш ли моћи да певаш са мном?”

Естер је пристала, а мноштво је потпуно замукло кад су њих две кренуле ка подијуму. Ту су отпевале песму која је водила Гледис дуги низ година.

“Јер он живи, могу да се суочим са сутрашњим даном...” Упркос свом поуздању док је певала са Естер, у ствари је у свом уму певала: *Јер он живи, могу да се суочим са данашњим даном*. Истина је била да може да се суочи са будућношћу само трен по трен. Али то ће бити довољно да

је проведе даље и да, током времена, њен живот постане сведочанство непоколебљиве вере усред трагедије. Иако је била обузета тугом и емоционално сасвим исцрпљена, Гледис је дубоко у себи имала мир и хтела је да покаже свету да је почашћена зато што су њен муж и синови умрли мученичком смрћу за Христа.

У једној изјави за штампу, храбра Естер је рекла: “Захвална сам Богу што је допустио да мој отац и браћа страдају за њега”, а Гледис је поновила њене речи у својој изјави: “Заиста се молим: ‘Оче, опрости им, јер не знају шта чине.’ И заиста верујем да све иде на добро онима који љубе Бога, онима који су позвани по Божијем намерењу. А овај догађај ће, сигурно, допринети остварењу Божије вечне намере на земљи. Слава нека је његовом имену.”²

Многи пријатељи и чланови породице су почели да наговарају Гледис да се спакује и врати у релативно сигурну Аустралију. Претпостављали су да ће рад у дому за губавце престати, уколико она не нађе некога ко ће да замени Грејема. Постављали су мноштво питања: “Хоћеш ли пренети тела у Аустралију? Шта ћете ти и Естер сад? Шта ће бити с домом за губавце?”

Изненадио ју је њихов став. Што се ње тиче, Индија је била њен дом и никад није ни помишљала на одлазак. Кад су је новинари питали за будућност, рекла им је: “Мој Бог надзире сваку ситуацију и све околности. И учиниће само добро. Обећао је да ме никад неће оставити, да ме никад неће напустити.”³ А ја ћу служити Индији с том надом.”

Ойрошћење доноси исцељење

Два месеца касније, Гледис се припремала за свечану доделу индоаустралијске награде Грејему у част. Тражили су да говори на том скупу, а у салу се нагурало више од три стотине људи кад су чули да долази и она. Било је то први пут да је пристала

² Види: Лука 23,34 и Римљанима 8,28.

³ Види: Јеврејима 13,5.

да говори јавно након убиства Грејема и дечака. У близини је било распоређено мноштво полицајаца због њене заштите.

Док се припремала за обраћање гомили, седела је и читала једну стару песму коју је написала Ени Џонсон Флинт (*Annie Johnson Flint*) и која јој је недавно дала снаге:

Његова је милост већа што је наше бреме теже,
он нам даје више снаге када труда има више.
На додатну тугу он додаје утеху,
на умножена искушења он умножава мир.

Његова љубав нема међу, нити милост има меру,
његова моћ је бескрајна, човеку непозната;
јер из обиља богатства у Христу, обиља без краја,
он нам даје, даје и даје поново.

Прочитала је последњи стих баш кад је водитељка завршила с уводном речи.

Стала је на подијум и почела једноставном примедбом о Грејемовом саосећању за друге људе. “Ако је неко био болестан, он је био ту”, рекла је. “Касно увече или рано ујутро. Није било важно. Грејем није морао да мисли шта би требало да се учини за некога у потреби. Једноставно је деловао.”

Завршила је говор, примила награду, а онда су је позвали да остане на вечери. Нико није био отишао из сале. Сви су остали ту, сви су хтели да поздраве храбру удовицу која ниједном ружном речи није споменула оне који су јој дивљачки убили мужа и синове. За вечером, једна жена је рекла: “Не знам како сте могли да опростите.”

Гледис је без размишљања одговорила: “Морате да опростите. Опроштење доноси исцељење.”

Ни сама није схватала ту истину све док речи нису саме изашле напоље. Опростила је убицама свог мужа и синова још оног тренутка кад је чула страшну вест. Опроштење је заиста било катализатор исцељења и тад је тачно знала шта ће бити њена следећа порука.

Позиви за говоре су долазили са свих страна и Гледис их је, кад год је то било могуће, прихватала; увек је говорила о опроштењу. При свакоме наступу је говорила: “Љубав мора да буде искрена. Морамо да исказујемо част једни другима као што нас учи Посланица Римљанима 12: ‘Благосиљајте оне који вас гоне: благосиљајте, а не куните. Радујте се с радоснима, и плачите с плачнима. Будите једне мисли међу собом. Не мислите о високим стварима, него се држите ниских. Не мислите за себе да сте мудри. А никоме не враћајте зла за зло; промишљајте о том што је добро пред свим људима. Ако је могуће, колико до вас стоји, имајте мир са свим људима.’”⁴

Од свог првог јавног говора на додели награде, Гледис је била позивана у безброј школа, цркава и на мноштво јавних догађаја, понекад говорећи и на шест скупова у тридесет и шест сати. Данас њена порука служи као сталан подсетник народу у ком су дивљи напади на хришћане све чешћи — а нико не може боље да пренесе ту поруку од Гледис Стејнс.

Еџилог

Гледис и данас живи у дому за губавце у Мајјурбханцу, али путује широм света, говори о прогону у Индији и не изоставља своју поруку опроштења. Индијски народ је био шокиран сведочанством и поруком Христове љубави која је долазила од најневероватнијег од свих гласника: странкиње... удовице... обичне жене, чији је једини циљ да служи сиромашнима и одбаченима.

Нажалост, било је потребно окрутно убиство човека са запада и његова два мала сина да би се привукла пажња нације. Али Гледис је верно служила као Божији весник, доказујући да заиста “онима који љубе Бога све иде на добро.”⁵ Као одговор на своју поруку, примила је

⁴ Римљанима 12,14-18.

⁵ Римљанима 8,28.

хиљаде писама из свих крајева Индије, чак и од хиндуса, који су се извињавали због страшног злочина учињеног њеној породици.

Из прве руке је научила шта је снага опроштења и зна да је то најважнија порука, чак и за оне у цркви. На једној конференцији за жене, где је говорила, рекли су јој да је напољу чека човек, деведесетогодишњак, који упорно хоће да разговара с њом јер жели да упозна жену која је у стању да опрости убицама своје породице. Кад му је најзад успело да се сретне с њом, рекао јој је да му је пре много година кћерка умрла због вероватног лекарског немара и да никад није успео да опрости том лекару. Гледис је радила с њим неко време и на крају га повела у молитву опроштења.

Годину дана након напада, Дара Сингх и још четрнаесторо других су били ухапшени и оптужени за убиство Грејема, Филипа и Тимотија Стејнса. У јуну 2002. од Гледис су тражили да сведочи на суђењу. Било је то нешто најтеже што је морала да уради још од времена кад је сазнала за убиство мужа и синова: срести се лицем у лице с њиховим убицом. Био је то њен испит трајног опроштења.

Сингхов адвокат је, тврдећи да је његов клијент невин, покушао да окриви Грејема, изјављујући да је он због немара сам запалио цип електричним решоом. Док је адвокат говорио, Гледис је погледала у Дару Сингха, а онда у своје срце. Молила је Бога да јој помогне да покаже љубав и сажаљење, и да никад тог човека не гледа с мржњом. У време штампања ове књиге, суђење је још трајало.

С Гледис и Естер смо се састали у Калкути, а Гледис нам је пре одласка прочитала још једну песму која јој је била велико охрабрење након смрти мужа и синова. Написао ју је покојни Едгар Гест (*Edgar Guest*), а зове се “Сигуран дом”.

Ја сам у небу, мили моји, код куће сам;
срећа је овде, све је блиставо.
Савршена радост и лепота
сија из овог вечног светла.

Бола и туге више нема,
сви немири су остали за мном;
ја сам, ево, у вечном покоју,
стигао сам кући, у сигуран дом.

Зар сте се питали како сам
тако мирно прошао долином смртне сене?
Али не, Исусова љубав је осветљавала
свако тамно и страшно место око мене.

Он је сâм изашао да ме дочека
и пришао ми благо, лаког корака.
Водио ме ослоњеног на своју руку;
где је сумња, где је место страху?

Зато немојте тако туговати, најдражи;
јер ја вас и сад волим, хоћу да то знате,
гледајте с друге стране земаљске сене,
тражите вољу Очеу, молит се да се поуздате.

Вас чека још посла у свету,
не смете залудно да седите, вредни будите.
Радите сада док живот још траје,
одморићете се у Исусовој земљи, сада се трудите.

А кад завршите сав посао он ће вас позвати,
доћи ћете кући, спремљен вам је стан.
Какав ће то бити сусрет!
Како ћу се радовати кад вас угледам!

МАИ:

НАЗАД У ВИЈЕТНАМ... НА ПРОПОВЕДАЊЕ ЈЕВАНЂЕЉА

Вијетнам

новембар, 1989. године

Осетили су мирис океана пре него што су га угледали. Маи је ишла за својим старијим братом Хонгом, скоро стопу у стопу, уском стазом. Требало се попети уз још једно брдо. Слани ваздух им је ковитлао косу и подизао расположење. Маи је осетила силно узбуђење. Сваки корак их је водио ближе слободи!

Најзад су стигли на врх брда и Маи је угледала брод, боље речено грубо отесану платформу од дрвета обложену катраном, на коју је био прислоњен танак бамбус који је служио као “мост”. Брод је изгледао као да ће се распасти у парампарчад ако га неко само мало јаче удари. Стала је и ухватила брата за руку.

“Ја у то не улазим!” — рекла је, вукући га за руку, све док се није окренуо и погледао је. “С тим не може да се исплови ни из луке, а камоли да се стигне у Хонг Конг!”

“Мораш, Маи”, рекао јој је Хонг. Окренуо се поново у смеру воде и повукао је за собом. Опет је погледала у брод, а страх у њој је растао. Осим кућице од бамбуса, палуба је била потпуно празна и равна. Друге вијетнамске избеглице су се пеле на брод, неки су се освртали око себе, питајући се хоће ли кинеска полиција да одабере баш тај тренутак за рацију и све их врати у Вијетнам.

“Не могу... Хонг... не могу”, замуцала је, “нисам спремна за ово.”

“Ниси била спремна ни да се искрадеш преко кинске границе, па смо и то урадили. Хајде сад. Морамо да идемо. Зар не знаш колико се тога наш отац одрекао ради овога?”

Хонг је посегнуо руком дубоко у џеп и извукао стару подерану марамицу. Брижљиво ју је одмотао, погледао преко рамена и поново јој показао два златна новчића. Сваки је тежио више од четрнаест грама и сваки ће купити једну карту бродом до Хонг Конга, њихову карту у слободу.

“Знаш ли колико је оцу требало да уштеди за ово?” – наставио је. “Годинама је чекао овај дан и планирао га. Он сâм никад неће искусити слободу, али теби је обезбедио карту. Сад се пењи на брод!”

“Та карта није била за мене, него за Трунга”, одговорила је Маи мрзовољно. На овај пут је требало да пођу Хонг и још један брат. Отац је планирао да пошаље двојицу синова у слободу, надајући се да ће моћи нешто да зараде и помогну браћи и сестрама који су остали у Вијетнаму.

“Истина. Била је то Трунгова карта. Али ти знаш да се његова жена управо породила. Сад не може да путује, зато си ти та срећница. Бићеш слободна у Америци или Аустралији. Моћи ћеш да се образујеш. Једног дана ћеш бити богата!”

Још је држао Маи за руку; делимично ју је водио, а делимично вукао ка броду.

“Где ћемо да вршимо нужду?” – кењкала је Маи. “На том чуду нема купатила.”

“Купатило ће бити свуда око нас”, рекао је Хонг, смејући јој се. На крају је стао и окренуо се ка њој. “Ово је наша шанса, Маи”, рекао је. “Ово је наш отац желео, да изађемо из Вијетнама. Да будемо слободни. Да се школујемо. Да на послу који радимо можемо и да зарадимо. Било му је тешко од помисли да ће сва његова деца да проведу живот у сиромаштву. И било би му тешко да те види како се колебаш. Зато, **идемо!**”

Сад су већ били на доку, а неки човек мрког изгледа је гледао у њих и држао испружену руку. Хонг је знао шта хоће

– злато. Ставио му је ону марамицу у руку, повукао је за један крај и новчићи су испали. Капетан их је брижљиво осмотрио а онда један загризао да види да ли је прави.

“Улазите”, рекао је грокћући.

Урадили су како им је рекао. Како је само Маи желела да је загрлила мајку још једном пре поласка! Или да је разговарала с оцем мало дуже. Питала се да ли ће их тај брод – најзад је себи дозволила да га тако зове – одвести тамо куда су пошли и брзо се помолила духу свога деде и прадеде за сигуран пут.

Сели су напред како би се склонили од буке мотора. И пре него што су испловили, Маи је већ осетила мучнину, што од зебње, што од ударања таласа о брод. Плакала је док је гледала обалу која је полако нестајала на хоризонту.

Дани на боду су се претворили у бесконачну досаду, а Маи и Хонг су брзо схватили да нису понели довољно хране за тако дуг пут. Након што су појели што су имали, морали су да просе храну од осталих четрдесет и троје путника. Дани су се вукли, као кад би у пешчаном сату зрна песка падала једно по једно.

Олуја

Маи су таласи поново избацили на површину, плувала је слану воду и с муком покушавала да удахне ваздух. “Упомоћ!” – викала је, очајнички гледајући кроз таму, не би ли видела брод, или Хонга; било шта, било кога. Долазио је нови талас и док се надвијао над њом, Маи је у очајању покушала поново да удахне пре него што јој главу још једном прекрије пенушава вода.

Кад су је таласи поново избацили на површину, осетила је нечију руку око себе. “Пливај ка обали”, викнуо јој је мушки глас у уво. Маи га је препознала; био је то још један бегунац из њихове земље на трошном броду. Пливали су заједно. Она се освртала на таласе који су се подизали иза њих и упозоравала

повиком сваки пут кад је следећи талас требало да се обруши на њих. Он је био усредсређен на обалу.

Најзад су осетили тло под ногама; ходали су још неколико корака а онда су, исцрпљени, пали на песак. И други људи с брода су се окупљали на плажи, дрхтећи од јаког леденог ветра. Њихова мокра одећа је била сасвим прекривена песком. Маи је од олакшања заплакала кад је нашла Хонга. Загрлили су се. Беснела је олуја, није било могуће запалити ватру и њих двоје су се скупили једно уз друго, узалуд покушавајући да се загреју. Смрзнути и очајни, чекали су да изађе сунце.

Маи је била запањена овим преокретом у свом животу. Пре само неколико дана била је седамнаестогодишња ученица средње школе у северном Вијетнаму и срећно је живела са својим оцем и мајком у кућици с кровом од црвеног црепа, у близини кинеске границе. Сад је била шћућурена на кинеској плажи по којој је брисао ледени мокар ветар и питала се хоће ли икад стићи до Хонг Конга и слободе.

Маин отац је одувек желео да његово седморо деце има бољи живот него што је био његов. Толико пута је чула његов васпитни говор, да га је знала напамет. Али у том говору се никад није спомињао бродолом...

Размишљала је о мајци која се увек смејала мужевљевим циљевима што се тиче деце; сматрала је да је школа губљење времена и новца. Породични буџет је био под њеним надзором и ниједном детету није хтела да дâ новац за књиге или школски прибор. Али њихов отац би често продао кокошку или неку другу животињу и тај новац тутнуо деци у руке, како би могли да плате још једну недељу школовања. Сваки пут кад би његова жена открила шта је урадио, букнула би свађа, псовке и проклињања. Деца су покушавала да се склоне од таквих препирки и, што је још важније, наставили су да иду у школу.

Један од Маине старије браће отишао је из Вијетнама и неко време је радио у Бугарској. Видео је свет изван граница своје земље, а његове приче су још више подстакле очеву жељу да му се деца склоне из Вијетнама.

Сад је Маи била ван Вијетнама, али не на месту које је њен отац прижељкивао. Дрхтала је шћућурена на обали; њена јакна је била изгубљена негде у пенушавом мору. Олуја је присилила све путнике да пливају ка обали. Капетан је остао на броду, крму је усмерио ка таласима и покушао да се избори с олујом. Чинило се да је прошла вечност пре него што је ветар утихнуо, а сунце најзад изашло, право из воде. Маи се никад није тако радовала зори новог дана.

Избеглице су дрхтуљиле на обали све док им капетан није махнуо да се врате. Отпливали су назад, кроз још увек запењено море, на свој брод слободе. Олуја је спрала све с палубе. Њихова одећа, ћебад, храна, посуђе – све је било збрисано с брода. Маи и Хонг су сели на пете, на палуби, и збијени једно уз друго надали се да између њих и Хонг Конга више неће бити олуја. Питали су се хоће ли брод моћи поново да заплочи кад се сви остали путници укрцају.

Након четрдесет и два бесконачна дана од укрцавања, стигли су у Хонг Конг. Али тамо нису били добродошли; полиција им није допустила да сиђу с брода. Уместо тога су их послали на острво Кау (*Cow*), непривлачан комад земље на коме су фармери узгајали краве. Најзад су Маи, Хонг и остали могли да се искрцају, али оно што их је чекало било је скоро исто толико непријатно као оно што су оставили. Скоро стотину бродова као што је био њихов сваког дана је упловљавало на то острво. Хуманитарни радници су им делили конзерве с храном, али Маи није била навикла на такву храну и било јој је мука после сваког obroка.

Живот у избегличким центрима

Недељу дана затим, Маи и Хонг су пребачени у свој први избеглички центар. Месец дана касније, поново су их пребацили, овога пута у камп девет. Након годину дана, послати су у камп три.

Са сваким доласком у нови камп, морали су да нађу место за спавање и место за живот. Многи становници кампа су

били спремни на све како би заузели још територије, тако да су Маи и Хонг морали непрестано да буду на опрезу, како би се заштитили од напада. Камп три био је посебно жесток, права ратна зона. Избеглице из једне области у Вијетнаму су се удруживале и тукле против избеглица из друге области исте земље. Све у кампу – цигле, сијалице, електрични каблови, делови кревета, оштре челичне шипке – постајало је оруђе. Битке су понекад трајале данима, а различите групе су се смењивале у покушају да преузму надзор над кампом. Полиција Хонг Конга није имала утицаја у њему, тако да су унутар ограда владали неред и безвлашће, налик органској еволуцији.

Током борби, жене и деца су се крили, покушавајући да остану неприметни, док су се мушкарци тукли. Као и многи други, и Маи би се шћућурила на свом кревету иза оgrade – боље речено иза даске положене преко камења – надајући се да ће борба убрзо да престане. И она и други, жељно су чекали дан кад ће изаћи из кампа и најзад бити заиста слободни.

“Јер је Бог ѿако љубио свети”

После једне посебно жестоке битке, Хонг и Маи су поново премештени, овог пута у камп Ланг Гин. Био је то кажњенички камп, намењен одвајању оних који су изазивали нереде и Маи није било јасно зашто су баш њих послали на такво место. Али у тој “казни” било је и нешто добро, јер је тај камп имао цркву – мада она није имала појма шта је то црква. Једнога дана се нашла поред те зграде и провирила у једну просторију. На зиду је висио велики бели транспарент на чијој средини је стајао црвени крст а испод њега неке речи, написане на вијетнамском језику. Стојећи на прагу, успела је да их прочита: “Јер је Бог тако љубио свет.”

Заинтересована, ушла је унутра. Људи у просторији су певали мелодију коју никад пре није чула. Затим је устао неки човек и говорио на вијетнамском језику, а Маи је пажљиво

слушала. Допало јој се то што је чула. Човек је описао Бога ком је стало, Бога који у ствари воли људе, уместо да их плаши и обрушава се на њих. Хтела је да сазна више о тој групи и њеном чудном учењу, али није намеравала да оставља религију којој су је научили родитељи. Бога који је љубио свет видела је само као још нешто што би могло да се обожава, уз духове њених предака и идоле.

Након више од две године боравка у избегличким центрима у Хонг Конгу, једна пријатељица ју је одвела код гатаре. Села је насупрот жени, надајући се да ће јој ова рећи кад ће она и њен брат отићи у неку слободну земљу. Старица се загледала дубоко у Маине очи а онда је узела за руке.

“Аха! Сад видим. Имаш момка.”

Маи је била збуњена. “Не, немам момка.”

Гатара је изгледала забринуто. “Хм”, рекла је, брзо климајући главом, “мора да је то момак из прошлог живота који те прати и у овом животу.”

“Прати ме?” – упитала је Маи сумњичаво, гледајући час у гатару, час у своју пријатељицу. Помислила је да јој жена говори о демону који је следи. “Шта он хоће? Шта треба да урадим да ме остави на миру?”

“Мораш да одеш кући и поклониш му се. Моли се и тражи од њега да те остави.”

Није то био први пут да су Маи оптужили да је опседнута. Као седмогодишња девојчица била је врло болесна. Грозница јој је мучила тело, није могла ни да једе ни да пије. Њена мајка је позвала стрица, врача, да обави обред истеривања злог духа који је изазивао болест. Стриц ју је тукао штапом, тврдећи да ће тако уплашити злодуха и истерати болест из ње. Маи је звала упомоћ, али породица ју је држала док ју је стриц тукао. Онда ју је зграбио за косу и лупао њеном главом о гвоздени оквир кревета, како би истерао демона из њеног тела. Понекад је пребијање трајало целу ноћ. Маи је вриштала од бола, али њени крици су само охрабрили стрица који је поносно тврдио: “Сад ђаво излази из ње.” Имао је

и коњића од метала којим јој је парао кожу, како би намамио злог духа напоље.

Али сав његов труд је био безуспешан; Маи је и даље била болесна. Отац ју је на крају одвео у болницу. Након неколико дана узимања лекова које је добила од лекара, болест је нестала. Маи се касније питала зашто су лекови били моћнији од врача. Сад се пак питала да ли јој је гатара говорила истину. Хоће ли **клањање** том “момку” заиста да увери демона да је остави на миру?

Отишла је у велики будистички храм у кампу и поклонила се онако како су то радили њени родитељи. Није била сасвим уверена у гатарин рецепт, али није хтела да ризикује, посебно ако би тај “момак” могао да је спречи да добије визу и оде у слободу. Упалила је кад и љубазно замолила духа да оде и остави је на миру.

Али што се више молила пред жртвеником, то је имала мање мира. Дубоко у себи, знала је да њен немир нема никакве везе са светом духова. Осећала се заробљено у избегличком центру и хтела је напоље. Уморила ју је стална борба за пуко преживљавање и њена природно пријатељска нарав се претворила у зебњу и фрустрацију. Није могла да схвати ту тугу која је, изгледа, пуштала све дубље корење у њеном срцу. Чезнула је за нечим другачијим и питала се да ли ће одлазак у слободну земљу испунити ту празнину коју је осећала.

Сутрадан се поново затекла пред црквом. Погледала је у онај натпис о Божијој љубави и опет се запитала ко је у ствари тај Бог и зашто је тако љубио свет. Да ли је и **њу** тако љубио?

Ушла је унутра, прешла погледом по полици с књигама и извадила највећу коју је могла да нађе, надајући се да би она могла да јој каже нешто о том Богу који воли. Отворила је и прочитала: “У почетку створи Бог небо и земљу.”

Ово је књига историје, помислила је након што је прочитала још неколико стихова. Мрзела је часове историје у школи, са свим оним датумима, именима и местима које

је требало запамтити. Брзо је затворила књигу и вратила је на њено место. Сад је прешла прстом дуж полице и узела најтању, једноставан свезак у лепом кожном повезу. Прелетела је погледом по првој страни – угледала је дуги попис имена – а онда је почела да чита пажљивије. Била је то прича о младом пару који је чекао дете. Али то дете је очигледно било посебно јер је његово рођење најавила звезда, а велики мудраци су дошли да му се поклоне.

Ко је то дете? – питала се. Ко је Исус?

Обраћење Богу који ју је волео

Те недеље је Маи поново дошла у просторију за састанке. Сад је проповедник говорио о Божијој моћи. “Ђаво се не плаши никога и ничега”, рекао је пастор, “осим једне особе. Плаши се Бога. Тамо где је Бог, неће бити ђавола.”

Маи га је гледала широм отворених очију. Питала се је ли говорник можда некако сазнао за наводног момка из њеног прошлог живота који ју је тобоже пратио. Хтела је да поверује у тог Бога чим је чула поруку. Није хтела да има више ништа са светом духова који јој је донео тако много страха и бола још од детињства. Само је хтела мир.

Кад је пастор после проповеди позвао необраћене на покајање, отрчала је напред. Није била сигурна какве су појединости те вере, али је знала да жели да се клања Богу од кога ђаволи беже, Богу који ју је волео и који ће је ослободити.

Од тог тренутка, сваки пут кад је била уплашена – а то је углавном било док је лежала на кревету и слушала како се људи око ње туку – читала је Нови завет и молила се. Пастор јој је рекао да се ђаво плаши кад она чита Божију реч, зато је наставила да је чита, верно и свакодневно!

Већина људи из кампа одлазила је у будистички храм и Маи је ишла с њима, чак и након што је у цркви изашла напред и помолила се. Можда је се ђаволи боје кад чита Библију, мислила је, али било би мудро да им понекад нешто

жртвује, за сваки случај. Још је код себе имала идоле и сваког дана се молила и хришћанском Богу и својим боговима. Ако је једна религија добра, мислила је, две морају бити још боље. Остали људи из кампа су радили исто – из разних религија, које су могли да нађу у кампу, бирали су и преузимали оно што им се свиђало.

А онда је, једне недеље, пастор говорио како хришћани не смеју да имају друге богове нити да следе друге религије. Рекао је да морају да следе само једну религију и да буду одани само једном истинитом Богу. После службе, Маи се вратила своме кревету и бацила је све своје идоле. Неки будисти су покушали да је зауставе, али је она остала упорна. Ако Бог жели да следи само њега, одбациће све, сваки знак бивше религије.

“Само ме ујошреби”

Друге недеље, убрзо након што је бацила своје идоле, проповед је била о Исусовој смрти на крсту, чиме је он платио за наш грех. Маи је поново изашла напред; први пут је заиста схватила дубину свог греха и покајала се због њега. “Боже, опрости ми”, молила се. “Употреби ме. Како ти хоћеш. Где ти хоћеш. Само ме употреби.”

Иако је познавала само мали део Библије и хришћанског учења, почела је о томе да говори свима у кампу. Незасито је читала Библију, а Свети Дух је помогао да њено знање расте. Што је више учила, то је више сведочила о Христу.

Хонг је хтео да зна у шта му се то сестра упустила, па је и сам отишао на неколико црквених састанка. На крају је и он прихватио Христа, али његова предаја није била тако дубока као Маина. Његов главни циљ је била слобода: да изађе из кампа и оде у земљу у којој ће бити слободан. Кројио је у глави разне планове где ће да ради, како ће да започне посао и буде успешан. Мислио је да ће му можда прелазак на хришћанство помоћи да брже добије визу за одлазак на запад.

Маи је у цркви упознала човека десет година старијег од себе и почели су да се забављају. И он је чекао своју карту за западни свет, надајући се да ће тамо да покрене неки посао и на брзину се обогати. Како се њихова веза развијала, Маи је почела да усваја неке његове приоритете. Глад за Писмом је почела да јењава, а њен молитвени живот је усахнуо. Све више је размишљала како ће да троши свој новац једног дана кад буде слободна, а молила се тек толико да у себи створи осећај да ће је Исус прихватити и пустити у небо кад се врати.

Дубоке, жарке молитве које су некад кључале у њеној души, ишчезле су. Сад је углавном од Бога молила да је изведе из кампа и одведе у слободу. Она и њен момак су разговарали о браку и заиста је хтела да се уда за њега, али је сматрала да је у двадесетој години премлада за удају.

Једне ноћи, док је лежала у кревету, Маи је чула глас. *Нећу те оставићи*, рекао је глас. *Кад се вратим, њовешћу те са собом.*

Пробудила се, а онда је чула још нешто: гласан, резак, очајан крик.

Јеси ли чула тај крик? Чинило се као да Свети Дух говори директно њеном срцу.

“Чула сам”, одговорила је Маи. “Шта је то?”

То је крик оних који су остављени. То је крик бола и муке.

“Изађимо... изван логора”

Ујутро је Маи одбацила своју духовну лењост. Њене молитве су поново почеле да горе претходним жаром и нису се више односиле само на њено благостање и карту за запад. Почела је да се моли за своју породицу која је остала у Вијетнаму, као и за хришћане у отаџбини који су страдали за Христа.

Једног дана, док је читала Библију, наишла је на стихове у Посланици Јеврејима 13,12-15:

“Зато Исус, да освети народ крвљу својом, изван града пострада. Зато дакле да излазимо к Њему изван логора, носећи Његову срамоту. Јер овде немамо града који ће остати, него тражимо онај који ће доћи. Кроз Њега, дакле, да свагда приносимо Богу жртву хвале, то јест плод усана које признају име Његово.”

“Зато дакле да излазимо к Њему *изван логора*.” Те речи као да су искочиле са странице и својом ватром прогореле отвор у Маином духу. Запрепастио ју је позив који је Бог ставио у њено срце: *Врати се у Вијетнам и тамо сведочи моју реч. Реци онима који су остали да се обрате мени.*

Маи је знала да ће је служење Христу у Вијетнаму скупо коштати. Знала је да ће страдати ако одговори на Божији позив. Али хтела је да иде. Рекла је Богу да ће урадити све што он од ње затражи. Ако тражи да се врати у Вијетнам, вратиће се.

Знала је и како дубока тама влада тамо; видела је то у сопственој породици. У кући су имали тамноцрвени жртвеник на ком су стајале три посуде за кађење тројици предака које су обожавали: Маином деди, прадеди и чукундеди. Кад њен отац умре, породица ће посуду најстаријег претка заменити његовом.

Вијетнамцима је речено да су духови свуда и Маина породица се, као и већина будиста, свим силама трудила да ублажи њихов гнев. Заклали би кокошку или свињу, припремили то месо и принели га на жртвенику. Скандирајући бајалице, позивали су претке да дођу и једу, у нади да ће их умилостивити. Маи је желела да пренесе истину Божије речи својој породици и осталима који су живели у страшној тами у Вијетнаму.

На следећем хришћанском састанку, рекла је да мора нешто да им саопшти. Устала је, смешећи се. “Јавио ми се Господ”, рекла је.

Погледала је све те људе који су јој постали пријатељи, блиски скоро као друга породица.

“Бог ме је позвао да се вратим у Вијетнам. Тражи од мене да тамо посведочим о његовој љубави и пренесем народу истину.”

Реакција већине верника била је брза – али не онаква какву је Маи очекивала.

“То је био **ђаволов** глас!” – повикао је један човек.

“То не може да буде од Бога”, рекла је једна старија жена, реским покретом затварајући своју Библију. “Бог те је довео у Хонг Конг и он ће те извести у слободу. Помоћи ће ти да напредујеш, како би ти могла да помогнеш својој породици. Он не жели да се вратиш у Вијетнам.”

“Ако се вратиш тамо, страдаћеш”, рекао је други човек. “Знам то. Видео сам то. А страдање ће те вероватно натерати да напустиш Бога. Он **никад** од тебе не би тражио да се вратиш тамо.”

Маи је погледала у свог момка надајући се да ће на његовом лицу видети осмех подршке, али није га било. Окренуо се од ње и искрао из собе.

Док су многи хришћани покушавали да је одговоре од повратка у Вијетнам, њеном брату није био довољан само разговор. Кад је рекла шта намерава да уради, снажно ју је ошамарио. “Како можеш да плунеш на сан нашег оца?” – питао ју је. “Штедео је годинама да ти дођеш ту где си сада, на ивици слободе. Сад ћеш све то да бациш? Згазићеш срца властитих родитеља? Да никад више ниси споменула повратак! Никад више, да ли ти је јасно?!”

Маи се питала како њен рођени брат може тако да се понаша према њој и како други хришћани могу да осуђују њену жељу за сведочењем Јеванђеља. Молила се за мудрост и стрпљење, молила се за љубав према свом брату, упркос његовом противљењу. Била је сигурна у Божији позив, али се молила да га и други схвате као што га је она схватила.

Али Хонгов физички ударац није био најболнија препрека с којом је морала да се суочи. Још је више болео емоционални ударац који јој је задао момак.

“Бог те је извео из Вијетнама”, рекао је. “Зашто би хтео да се вратиш? Не можеш да одеш!”

Кад није успео да је натера да се предомисли, прекинуо је везу.

“Не могу да се оженим женом која одустаје од својих снова”, рекао је. “Бог те је довео овако далеко, а ти срамотиш и њега и своју породицу јер хоћеш да се вратиш.”

“Ја имам снове”, рекла је Маи, молећивим гласом и са сузама у очима. “Само ми је сад Бог дао нове снове. Желим свом народу да проповедам о Христовој љубави. Желим да им кажем да више не морају да жртвују животиње, да је жртва већ принесена!”

“Онда имамо различите снове”, рекао је леденим гласом. “С нама је готово.”

Маи га је гледала како одлази и низ лице су јој потекле сузе.

Храна и услови за живот у кампу су били лоши и њено телесно здравље је опадало. Али духовно здравље јој никад није било боље. Иако ју је момак оставио, а црква сумњала у њену одлуку, она није сумњала у оно што мора да учини. Бог ју је позвао назад у Вијетнам.

Једино име на сѝиску

Маи је договорила састанак са руководством избегличког центра где ће поднети молбу за повратак у Вијетнам. Ноћ пре састанка, сатима је лежала будна; размишљала је о својој одлуци. Питала се зашто је тако мало људи из кампа подржава. Молила се и поново обећала Богу да ће ићи где год је он пошаље и учинити све што он од ње затражи. Имала је потпун мир, чак је осећала узбуђење при помисли да ће људима у Вијетнаму проповедати о Христовој љубави.

Најзад је заспала и у сну је видела себе како се враћа у Вијетнам. Али није била сама. С њом су путовали једна жена и један мушкарац. Знала је да јој Бог кроз тај сан обећава да неће морати да се врати сама.

Кад је ујутро ушла у канцеларију центра, уопште није сумњала у исправност своје одлуке. Отворила је врата и сигурним кораком приступила столу.

“Желим да се вратим у Вијетнам.”

Човек за столом је погледао у своју младу посетитељку. На лицу му се видео помешан израз саосећања и збуњености. “Желиш да се **вратиш**?”

“Да.”

“Колико дуго си у Хонг Конгу?”

“Скоро пет година.”

“Онда је твој боравак овде при крају. Вероватно ћеш за само неколико месеци да добијеш визу и онда можеш да пођеш у Аустралију или Америку. Немој сад да одустајеш.

“Ја не одустајем”, одговорила је Маи чврстим гласом. “Не желим више да идем на запад. Желим да се вратим у отаџбину.”

“Не добијамо много таквих захтева. У ствари, баш недавно су снизили таксу за тај образац јер то нико не тражи. Ти знаш шта то значи?”

“Знам шта то значи”, рекла је Маи самоуверено. “Али Бог ме је позвао назад.”

“**Бог** те је позвао?!” – питао је подругљиво. “Разумем. Па, онда ће твоја молба за визу бити опозвана а твој досије повучен. Као да никад ниси била овде... као да се протеклих пет година није догодило.”

“Знам то. Ипак, не идем на запад.”

“Знаш вероватно и да вијетнамске власти не дочекују раширених руку оне који се врате”, рекао је, “посебно не оне који су се претходно искрали из земље.”

“Свесна сам тога.”

Човек је за тренутак замишљено гледао у Маино дуго, уско лице. Затим је посегнуо у фиоку и извадио образац. “Треба ми твоја лична карта из кампа.”

Пружила му је карту, узела оловку из његове руке и попунила образац. Чудан осећај задовољства, чак радости, испунио јој је срце. Није застала док је потписивала своје име на документу, испуштајући прилику за слободу на западу.

Човек је извадио папир на чијем су врху стајале речи **ПОВРАТНИЦИ У ВИЈЕТНАМ**. Полако је написао Маино име на првој линији. Других имена није било.

Кад је Хонг сазнао шта је урадила, поново ју је претукао.

Ксијен, хришћанка и Маина пријатељица, рекла јој је да је луда. Али кад су се поново виделе сутрадан, променила је причу. “Ниси луда”, уверавала ју је. “Опрости што сам то рекла.”

“Шта се догодило?” – упитала је Маи пријатељицу. “Јуче си рекла да сам луда јер се враћам у Вијетнам, а данас је то сасвим разумна одлука.”

“Господ ми се јавио прошле ноћи”, рекла јој је Ксијен. “Рекао ми је да и ја треба да се вратим у Вијетнам и однесем нашем народу његову поруку.”

Маино срце је поскочило од радости. Неће путовати сама. Сетила се свог сна у ком се једна жена вратила с њом. Али у сну је био и један мушкарац и Маи је почела да се пита у коме Бог делује, како би га послао на пут с њима.

Ксијен је отишла у канцеларију центра и попунила исти образац као и Маи. Њено име је било друго на списку.

Неколико дана затим, Маи је пришао још један члан њихове мале цркве, господин Труонг, и рекао да и њега Бог зове у Вијетнам. “Али тако је тешко живети тамо”, рекао је. “Како да преживим и још да служим Богу?”

“Не брини”, рекла му је Маи. “Бог ће се за све побринути.”

Док се припремала за повратак, гледала је како Бог отвара потребна врата и уређује све појединости око пута. Била је 1994. година и Маи је провела скоро пет година у Хонг Конгу. Кад су се чланови цркве окупили да испрате њих троје, многи су у сузама последњи пут покушали да их убеди да остану.

Хонг их је испратио до сиве металне капије избегличког центра.

“Како можеш ово да урадиш?” – поново је питао Маи. “Писао сам оцу о твојој глупости. Он не жели да се вратиш. Жели да будеш слободна. Знаш ли колико ћеш неприлика

имати у Вијетнаму? Тамо не прихватају хришћане. Прогоне их, затварају и туку, Маи. Није прекасно да се предомислиш.”

“Ја сам одлучила, Хонг”, рекла је.

“Не могу да верујем да сам те повео са собом”, љутито је рекао. “Ко је пазио на тебе протеклих пет година? Ко те је штитио током туча у кампу? Ко се бринуо да добијеш своју зделу пиринча кад су други хтели да ти је узму? Волео бих да је Трунг дошао са мнош, а не ти. Он не би осрамотио ни мене ни оца као што си ти урадила. Како можеш ово **да урадиш?**”

Маи је тужно погледала у брата. “Могу јер ме је Бог позвао да то урадим”, рекла је. “Ти желиш да будеш слободан, желиш да одеш међу слободан народ. Али зар не видиш да постоји нешто важније од политичке слободе и зараде? Ко ће нашој породици да каже за Христа? Ко ће **њима** да покаже пут у слободу, пут у рај? Бог је од мене тражио да то урадим, и урадићу. Можда никад нећу бити богата као ти, али урадићу оно на шта ме је Бог позвао. Надам се, Хонг, да ћеш једног дана то да схватиш.”

Хонг је мрзовољно гледао док су се њих троје укрцавали у мали бели комби, који ће их одвести на аеродром. Није махао. Остали хришћани су такође вирили кроз капију; низ образе су им се сливале сузе. Маи се осврнула док се комби удаљавао, хтела је да запамти свако лице. Питала се хоће ли их икад више видети.

Тајни рад

Након што је авион слетео у Вијетнам, Маи је морала сама да се снађе како да стигне кући са аеродрома. Надала се топлотом дочеку, али га није било. Њен отац, који је тешко радио како би јој осигурао бољу будућност, уопште се није обазирао на њу. Није хтео да говори с њом и понашао се као да је уопште не примећује. Али мајка ју је несумњиво приметила. Викала је на њу и питала је зашто је разгневила кућне духове јер више не обожава претке.

Упркос таквој реакцији породице, Маи је покушавала да сачува позитиван став. Често се молила и тихо певала хвалоспеве у својој соби. Својим сведочанством и примером убрзо је придобила своју прву обраћеницу у Вијетнаму. Њена сестра је почела да поставља питања о тој вери и на крају прихватила Христа за свог Спаситеља. Две сестре су се често заједно молиле и читале Библију.

Али родитељи нису престали да је узнемиравају и Маи је била врло забринута и збуњена. *Мислила сам да си хтио да се вратиш у Вијетнам*, молила се. Као одговор је осетила Божије упутство. *Окупи моје овце. Иди у провинцију Ван Донг*.

Маи никад није била у провинцији Ван Донг, али је чула да тамо има других који су у Хонг Конгу нашли Христа и вратили се у Вијетнам. Упутила се тамо, непрекидно се молећи. Током пута је покушавала што мање да говори. Није имала исправе које би потврдиле да јој је пут одобрен и плашила се да ће је полиција ухапсити ако открију да је хришћанка.

У Ван Донгу је упознала друге хришћане. Почели су тајно да се састају у џунгли, како их полиција не би открила. Маи је осећала Божији позив да тражи изгубљене овце и тако је почела с евангелистичким радом. И даље је живела код родитеља, али је редовно путовала у Ван Донг и тамо држала састанке. Убрзо се формирала и мала црква, али како је расла, расли су и притисци на њене чланове.

Маин отац, свестан њених путовања у џунглу с осталим хришћанима, почео је да јој товари што више кућних послова како би била што више заузета њима а што мање укључена у рад цркве. Али кад је видео како је тврдоглаво његова кћерка прионула за ту нову веру, попустио је. Допустио јој је да иде на редовну службу, али јој је и даље бранио одласке на молитвене састанке и посебне службе, као и дружење с другим верницима. Кад је Маи ипак наставила да иде на забрањене састанке и обавља свој хришћански посао, отац ју је избацио из куће. Неколико дана касније пустио ју је да се врати, али убрзо се тај круг поновио.

Полиција је почела да надзире сваки њен покрет. Глас о њеном хришћанском раду се прочуо и полиција је почела да врши притисак на Маиног оца, да им помогне да се против ње покрене судски поступак. “Куда иде?” – непрестано су га питали. “С ким се састаје? Шта причају? Зашто јој ти то допушташ?”

Како су месеци пролазили, притисак је растао. На крају, полицији више није било довољно да посећује Маиног оца у његовој кући. Наредили су му да дође у станицу.

“Ако ниси у стању да обуздаш своју кћерку”, рекли су претећи, “ми јесмо.”

Плашећи се за себе и за Маи, више пута јој је наредио да остане код куће.

“Не можеш да идеш”, рекао би. “Знаш ли шта ће да ми ураде? Знаш ли шта ће да ураде теби?”

Маи је у почетку говорила оцу да иде да се нађе с пријатељима или да иде да обави неки посао. Али што је била храбрија у сведочењу, била је храбрија и с њим. “Идем да обавим Божији посао”, једноставно би рекла.

Међутим, то што је отац био против ње, било је више него што је могла да поднесе. Њене молитве су постале све ватреније. *Боже, молила се једне ноћи, све ћу учинити за тебе. Сјремна сам да одем и у затвор због тебе. Ако је твоје воља, и умрећу за тебе. Али, молим те, не допустити да ме отац прогони. То не могу да поднесем.*

Али очев прогон није престао. Годинама касније, Маи је схватила да ју је Бог у то време учио занату. Ако издржи притисак свог вољеног оца, онда неће бити прогона који би могао да је спречи у обављању посла на који је позвао.

Поновно одбијање слободе

На крају је Маи упознала неколико америчких мисионара у Вијетнаму. Кад су видели њен жар и одлучност, великодушно су понудили да је пошаљу у библијску школу у Америку. Била је то невероватна прилика. Провела је пет година

у Хонг Конгу, у избегличком центру, чекајући визу за запад. Сад је у Вијетнаму, а позивају је да иде у Америку – сви трошкови су плаћени!

Кад је рекла родитељима шта јој је понуђено, отац је био одушевљен. “То је сјајна прилика”, рекао је. “Твоји ‘амерички родитељи’ желе да ти омогуће да одеш у Америку, где ћеш бити слободна и моћи да се школујеш. Сјајна вест! Мораш да идеш.”

Али Маина визија се није променила. Поново је читала Посланицу Јеврејима 13,12-15, стихове које је Бог употребио да је позове назад у Вијетнам. Њен жар за онима “изван града”, у њеној отаџбини, није се смањивао.

“Ја желим да радим у Вијетнаму”, рекла је родитељима. “Бог ме је позвао да радим с мојим народом.”

“А зар не би могло бити да ти тај твој Бог на овај начин помаже?” – питао ју је отац. “Луда си ако не одеш!”

Али Маи је одлучила да остане у Вијетнаму. Уместо у Америку, отишла је на интензивни библијски курс у Сајгон. Није јој било важно где ће стећи образовање и учити Јеванђеље; једина жеља јој је била да служи Богу и приведе своје сународнике к њему. Мисионари су понудили помоћ око плаћања трошкова у Сајгону, али Маи је и то љубазно одбила. Знала је да ће Бог покрити и те трошкове ако је одлазак на курс његова намера.

Тих шест месеци је боравила у једној кући на југу Вијетнама, из које је излазила само кад је требало поћи на мисионарска путовања у унутрашњост. Њен северњачки акценат био би врло приметан на улицама Сајгона, а није смела да ризикује да јој траже путне документе, јер није имала дозволу за боравак на југу. Тако је пуних шест месеци остала склоњена од погледа. Понекад је с чежњом гледала кроз прозор на возила која су пролазила, желела је да изађе напоље макар на тренутак и буде део живота који се одвијао око ње. Али остала је унутра.

Дани су били дуги, курс интензиван и све је морало да буде обављено у тајности. Свакодневно су многе сате

проводили у молитви, певању, проучавању Библије и обуци за пасторалну службу.

Љубав према ђленима

Курс је обухватао и податке о вијетнамским племенима, а Маи је била васпитавана у уверењу да су припадници свих националних мањина у Вијетнаму заостали, зли људи, који су се држали племенских обреда вођених слепим сујеверјем. Али кад је упознала хришћане који су радили међу њима, Бог је у њено срце ставио жељу да им се однесе Јеванђеље.

У Вијетнаму има више од педесет племенских група и жестоко су прогоњени. Како би хомогенизовали културу, власти су ставиле ван закона сва издања на неком од племенских језика. Штампане је допуштено само на вијетнамском. Племенски народи трпе ругање и исмејавање, тако да се суочавају с прогоном и пре него што одлуче да следе Христа.

Група кандидата обучаваних за пасторалну службу – њих шеснаест на осам мотоцикала – редовно је ишла у сеоска подручја у средишњем планинском крају, да би проповедали племенима. Свако путовање је било веома тешко. У време суше, прашина је била тако густа да је било немогуће видети даље од метар и по од управљача. Током сезоне киша путеви су били налик мокрој плочи од стакла. Како би избегли полицију, група је углавном путовала ноћу, тако да су незгоде биле честе. Маин мотоцикл је једном ударио у пса, а она и њен сувозач су прелетели преко управљача. Маи је пала на лице и пре него што је уопште схватила шта се догодило, њено лице, рамена, колена и глава, били су кржави. Мршави жути пас био је мртав.

Међу младим вођама, ожиљци су постали одличја и група се често шалила на рачун својих “трофеја”. Ране би посули сољу да спрече инфекцију, завили их најбоље што су могли и наставили пут.

“Бићеш добро”, једна жена је рекла Маи, док јој је помагала да очисти ране и завије их након незгоде. “Сећаш се шта је пастор рекао? Ако немате ожиљке, нисте спремни за хришћански посао у Вијетнаму. Е па, Маи, сад си много спремнија!”

Ново створење у Христју

После шест месеци обуке, Маи се вратила на север. Радила је на оснивању цркава и обуци вођа, а родитељи су наставили да врше притисак на њу да престане с тим радом. На крају је њен отац у огорчењу сазвао целу породицу на састанак, чак и даље рођаке.

“Што ћемо с Маи?” – питао је; његов молећиви поглед је ишао од лица до лица. “Она не престаје с тим страним сујеверјем. Покушали смо да је одговоримо, да је уверимо да се врати породичној религији, али безуспешно. Треба ли да наставимо да се боримо с њом или да је изопшtimo из породице?”

Очеве речи су се попут ножа заривале у њено срце. Гледала је лица својих рођака, људи које је знала и волела цели свој живот. Док су говорили, молила се за њих и молила се да јој Бог да мудрости кад буде одговарала на њихова питања.

А питања је било много.

Маи је одговорила на свако, у љубави и стрпљиво, све док их више није било. У соби је завладала мучна тишина, сви су знали да је време за доношење одлуке. Маи је устала и стала на средину собе, како би им се обратила последњи пут. Оца је гледала право у очи. Још једанпут је замолила Бога за праве речи.

“Тата”, почела је, “ја се нећу одрећи Исуса. Али нећу се одрећи ни **тебе**. Ти можеш да се одричеш мог Бога, али он ће и даље бити Бог. Ако хоћеш, можеш да се одрекнеш и мене, али ја ћу и даље бити твоја кћерка. Ако више не желиш да ме видиш, добро. Али у твојем срцу, ја сам

ти и даље кћерка. Чак и да ме изопштиш и одбијеш да ме признаш, ја ћу тебе признати. Увек ћеш бити мој отац. И ја ћу те увек волети.”

Гласали су и Маи је ипак остала део породице и наставила да служи Богу. Касније тог дана, отац ју је одвео на страну. “Ако ти треба преноћиште”, рекао је, борећи се да савлада емоције у гласу, “овде си увек добродошла.”

Маи је захвалила Богу што ју је породица прихватила и наставила је жарко да се моли да и они постану Христови следбеници.

Мисијска група с којом је радила, и даље ју је подржавала у образовању. Неколико пута је путовала у Сајгон на даље курсеве у тајној библијској школи. Свако путовање је значило дуге вожње возом, одласке у села мотоциклом и дуга пешачења. Маи се усрдно молила пре сваког путовања и сваки пут кад би се приближила контролном пункту полиције. Није имала одобрење власти за пут нити законски ваљано објашњење за посету Сајгону. Дуге вожње возом давале су јој довољно времена за размишљање и молитву, а мисли су јој често скретале на оца. Све што је могла, било је да се моли за његово спасење и то је радила с великим жаром.

На једном од тих путовања, Маи је обавештена да мора одмах да се врати кући. “Отац ти је веома болестан”, рекли су јој. “У болници је.”

Дијагноза се састојала у речи која уноси страх и бол у срце на сваком језику: рак. Маи је одмах отишла код њега и неговала га двадесет четири часа дневно. Није пропустила да испуни ниједну његову потребу. Сво то време се молила за њега и почела је све више да му говори о својој вери. Многе сате је провела крај његовог узглавља, читајући му Библију.

Маини пријатељи су дошли у посету њеном оцу и он је приметио колико су брижни, колико им је стало до њега. Све мање је бринуо због чудне религије своје кћерке, а све више за своју душу. Пастор који је помагао у Маином образовању, дошао је да га обиђе и дуго остао с њим у соби,

док су се остали верници окупили у ходнику и молили се. Кад је пастор изашао из собе, Маин отац је био ново створење у Христу. Одмах је позвао своју кћерку, прву праву хришћанку коју је знао.

Загрлили су се, плачући, а отац јој је рекао да је одлучио да то време које му је преостало на земљи, следи Христа. “Сад видим да власти прогоне цркву”, рекао је. “Пре то нисам видео. Чак сам им допустио да ме искористе у прогону рођене кћерке.” Било је очигледно колико жали због тога. Маи га је загрлила и рекла му да је његов прогон био део Божије намере, како би се проверила и ојачала њена вера.

Ризик чувања расејаних сјада оваца

Након очеве смрти Маи је дубоко жалила, али истовремено се радовала што ће се једног дана поново срести у небу. С новом снагом се вратила свом хришћанском послу. 1996. године, мисионари с којима је радила организовали су тродневни семинар за вође. Док се молила припремајући се за тај састанак, Господ јој се јавио у сну, баш као што је урадио кад ју је позвао да се врати у Вијетнам.

У сну, стајала је усред густе џунгле. “Где сам?” – питала је.

Ово је њлеменско подручје. Имам за тебе много посла на овом месту.

“Када да идем?” – питала је. “Може ли неко да иде са мном?”

Бог јој је одговорио обећањем: *Послаћу с тобом човека, рашника.*

Затим је видела мноштво лица и поворку људи одевених у живописне ношње. Сви су они представљали различита племена којима је она требало да служи.

После тог сна и семинара који је уследио, Маи је почела редовно да ради с различитим племенима. На свом мотоциклу је прелазила Вијетнам уздуж и попреко, илегално проповедала и носила поруку о спасењу. На многим подручјима је наилазила на полицијске контролне пунктове – једноставне бамбусове притке, постављене у облику врата

насред пута. Ту је полиција заустављала путнике и прегледала документе. Ако није било све по прописима, ухапсили би ту особу, или вршили притисак на њу да плати новчану казну пре него што настави даље.

Без путне дозволе и с незаконито увезеним Библијама у торби, Маи је обилазила та врата, кришом се провлачила поред цесте и пешачила кроз густе шуме, како би избегла контролне пунктове. Знала је да властима њено хришћанско деловање није тајна и да се њено име налази на списку тражених. Ризик је био велик: оне који се шуњају поред пунктова полиција је имала право да убије на лицу места. Маи би понекад ухапсили и задржали у притвору преко ноћи. Понекад би јој одузели Библије. Неки други пут, Господ би их чудесно сакрио од њиховог погледа. Маи се нечујно радовала сваки пут кад би јој вратили торбу с драгоценим товаром који је остао нетакнут.

Црква је међу племенима убрзано расла и млада проповедница је била срећна због њихове храбрости упркос жестоком прогону. *Племена су ђојући расејаних сџада оваца*, размишљала је. *Нико их не брани осим самог Госјода*.

Слушала је приче чланова племена о прогону и покушавала да их охрабри. Једног човека су обесили и тукли, све док уже није пукло. Пао је на тло обливен крвљу. Полиција је хришћане из племена Хмонг силом преселила у други део земље, како би их одвојили од њиховог племена. Хришћани који су покушавали да избегну полицију понекад су морали да оставе све што имају и побегну у џунглу.

У једном селу, Маи и друге хришћане су позвали у дом једног од чланова племена који је боловао од ужасне инфекције. Кад је ушла у колибу, Маи се једва изборила с мучнином, јер је смрад од његове болести био страшан. Породица ју је питала да ли је она лекар или је можда донела лекове. “Ми нисмо лекари”, рекла им је Маи, “и немамо лекове. Али познајемо најбољег лекара на свету, тај лекар може да те оздрави.”

Молили су се за оздрављење тог човека. Кад је месец дана касније поново дошла у село, човеку је било много боље. Следећег месеца био је сасвим здрав. Жарко је желео да разговара с Маи. “Хоћу да пођеш са мном”, рекао је. “Одвешћу те мом народу. Али то је далеко одавде, дубоко у џунгли. Неће бити лако и неће бити брзо. Мораћеш да останеш са мном тридесет дана.”

Маи је његову молбу изнела у молитви пред Господа и осетила је да има потврду за тај пут. Пристала је да пође с њим у његово родно село које се налазило у посебно забаченом делу земље, на северу. Сељани су били врло сиромашни и имали су само по једно одело које су носили целе године. Неки хришћански радници су били поражени њиховим примитивним условима за живот и смрадом њихових села. Друге је од њих одвратила племенска култура јер су, наиме, били врло неповерљиви према странцима. Али човек који је одрастао у том селу, представио је Маи својим саплеменицима и она је топло дочекана. Ускоро је основана црква и почела је да расте. Онај човек је више пута захвалио Маи јер је донела Исуса у његово село.

“Кад су видели Христа у нама”, објашњавала је она касније, “лако су га прихватили.”

Маи је осетила посебну љубав према људима из племена Хмонг и почела је да планира додатна једномесечна путовања и службу међу тим народом. А путовања су била застрашујућа; почињала су вожњом возом која је трајала целу ноћ, а настављала се трукцањем у претрпаном смрдљивом аутобусу цели следећи дан и ноћ. Затим је на ред долазила полудневна вожња другим аутобусом, а остатак пута је требало прећи пешке. Стазе су у планинама стрме, тако да су током сезоне киша врло опасне. Један погрешан корак и Маи је лако могла да упадне у реку, дубоко испод себе. Понекад је дословно морала да пузи уз планинске стазе, на рукама и коленима, жестоко се борећи за сваки ослонац за који је могла да се ухвати.

Полиција је одустала од покушаја да спречи хришћанске састанке у тим забаченим селима; путеви су били превише

опасни. Али у једном селу до ког су **могли** да стигну, свирепо су претукли педесет хришћанских породица и силом их преселили у други део земље.

Док је преносила Јеванђеље племену Хмонг, Маи је непрестано била сведок преображавајуће силе Божије речи. Многи су пре прихватања Христа били пијанци или су спроводили чудне врачарске обреде током којих су пили животињску крв. Али након обраћења, престајали би с ритуалима и били спремни да се суоче с прогоном због своје вере. Веровали су да ће се Христос брзо вратити и хтели су да буду спремни.

Маи је осетила њихову глад за учењем и почела је да их обучава за вође. Многи су пешачили и по два дана како би стигли на место састанка. У неким селима уопште није било Библија; у другима су се хришћани сматрали благословенима ако су имали једну Библију на четрдесет или четрдесет и пет породица. Неке породице су продавале све што су имале како би отишле у Ханој у потрагу за једним јединим примерком. Али чак ни тамо нису могли да је нађу на хмонг језику. Маи им је са сваким доласком доносила више Библија на њиховом језику, чије су штампање помагали њени пријатељи из мисије. Задрхтала би од одушевљења сваки пут кад би видела сузе радоснице у очима Хмонг хришћана, док су по први пут у животу држали Божију реч у својим рукама.

Дуга путовања су црпла сву снагу из ње. Још увек је патила од болести вожње, баш као некад на броду за Хонг Конг. Понекад се питала, док се борила с мучнином, зашто ју је Бог позвао на службу која је тражила тако много путовања, а да је није исцелио од те болести. У возу је увек покушавала да седи у близини нужника јер је знала да ће повраћати. Провела је безбројне сате мучећи се да одржи у равнотежи торбе пуне Библија на свом мотоциклу, док се возила блатњавим путевима. Препешачила је стотине и стотине километара, увек с товаром Библија. Имена хришћана с којима је требало да се нађе зашивала је у шавове своје одеће, како их полиција не би нашла ако је ухапсе.

Другачија слобода

Њена путовања су углавном пролазила без проблема, али Маи није била непозната полицији. Десет пута је била хапшена, а у притвору су је обично држали од неколико сати до петнаест дана. Сваки пут би јој запленили Библије које је носила, остављајући хришћане без Божије речи. Често се присећала онога што је њен брат рекао кад је одлазила из Хонг Конга. Чак ни он није знао колико ће се остварити његове речи и с колико ће невоља његова сестра заиста морати да се суочи кад се врати.

“Ти проповедаш илегално!” – рекла јој је полиција. “Устав Вијетнама гарантује верске слободе, али само на одобреним местима и у одобрено време.” Једанпут су јој дали да потпише признање у ком је писало да је заиста проповедала илегално.

“Овај извештај је нетачан”, написала је Маи на дну странице; није рекла ни реч.

Полицијски командант је искорачио према њој, мислећи да је сломио хришћанку и да је потписала своје име. Кад је прочитао шта је написала, потргао је папир на ситне комадиће. “Мислиш ли да смо ми будале?!” – вриштао је на њу.

При следећем хапшењу, полиција је покушала да је присили да потпише признање о илегалном штампању Библија и “незаконите” литературе.

“Бог ми даје то право”, рекла им је Маи. “Ви не можете да ми га одузмете. У Вијетнаму имамо верску слободу, зато ја могу да верујем то што верујем, ма каква религија била у питању. Кад своју Библију носим са собом, то је моје уверење. Кад говорим с тим људима (хришћанским вођама на семинарима), они су већ верници, према томе, то није проповедање. Само разговарамо између себе о ономе што верујемо.”

“Постоји слобода”, рекли су јој полицајци, “али ми у Вијетнаму слободу држимо у кутији. Ми одлучујемо ко је слободан, а ко није.”

Тражили су од ње да напише извештај о свом раду, а онда потпише обећање да више неће проповедати. Маи је пристала да напише извештај и почела је да пише своје сведочанство. Написала је како је одрасла обожавајући своје претке, како је у избегличком центру у Хонг Конгу упознала Бога и вратила се у Вијетнам, како је Бог променио њен живот. Написала је цело своје сведочанство.

Кад је дошло време за потписивање обећања да неће проповедати, потписала је сасвим другачију поруку: “Библија је књига чије штампање (у ограниченој количини) и расподелу власти допуштају. У њој пише да морамо да поштујемо Бога, да морамо да је читамо код куће, да морамо да сведочимо Јеванђеље. Ја радим све што Библија каже.”

Полиција је прочитала њено “признање”, а онда су, зачудо, одлучили да је пусте.

Сваки пут кад би пошла некуда да служи, проводила би многе сате у молитви, припремајући се за пут. Рано једно јутро, док се молила за предстојећи пут, осетила је да ће бити проблема. Рекла је својим сарадницима шта осећа и уверила их да је предана Божијој вољи, било да је у затвору или на слободи. Сарадница која је требало да пође с њом, заплакала је када је Маи описала свој осећај. “Господ зна за ово”, охрабривала ју је Маи. “Допушта то како би овог пута ти пошла са мном и како бисмо могле да охрабримо једна другу. Не брини. Ја сам договорила овај састанак. Ти не мораш ни за шта да одговараш. Ја ћу преузети сву кривицу.”

Пошли су аутом; две жене, један мушкарац мисионар и возач. И баш као што је Господ показао Маи, група се суочила с проблемима. Ухапшени су, а полиција је у станици мушкарце одвела у једну просторију, а жене у другу. У стражњем делу женске просторије налазио се отвор у земљи који је служио као нужник; ројеви мува су прекривали сваку површину која се ту налазила. Све Библије и хришћански материјал су заплењени.

Након викенда, Маи су одвели у затвор Лан. У хелији у коју су је одвели затекла је неколико Кинескиња. Побегле

су из своје земље и покушавале да оду у Малезију, кад их је ухватила вијетнамска полиција. Хтеле су да вежбају енглески, па је Маи с њима говорила на оно мало енглеског колико је знала. У време оброка су делиле један лонац пиринча, из кога су јеле све заједно. Маи и њена пријатељица хришћанка су већину времена проводиле у молитви и молиле су се и за друге жене у ћелији.

Свако јутро у осам сати, стражар је одводио Маи на саслушања, која су трајала и по три сата. Била је означена као “политички затвореник” и саслушања су била жестока.

“Зашто мрзиш власт?” – питао ју је један полицајац.

“Ја не мрзим нашу власт”, одговорила је. Трудиласе да остане мирна и да јој глас буде сигуран. “Ја следим Исуса, а он је рекао да поштујемо власт; редовно се молим за њих.”

“Молиш се за њих?” – рекао је полицајац, подругљиво се смејући. “Одакле добијате Библије? Састајеш се са страним шпијунима, зар не? Реци истину!”

“Библије сам добила у Ханоју и у граду Хо Ши Мину (Сајгон)”, одговорила је. “Не познајем ниједног страног шпијуна.”

“Не само да их **познајеш**”, рекао је полицајац јачим гласом, “него **радиш** за њих! Радиш за странце против рођене земље!”

“Ја волим своју земљу”, била је истрајна Маи. “Зато сам се вратила, јер волим свој народ.”

“Коме полажеш рачуне? Ко су други хришћани с којима радиш? Ко су вође?”

Маи је одбила да именује остале вернике. “Ако желите да сазнате нешто о њима”, рекла је, “питајте њих.” У себи је захваљивала Господу што нису нашли имена ушивена у шавове њене одеће.

Испитивали су је још неко време, а онда су је, накратко, вратили у ћелију. Послеподне су је поново довели на испитивање које је трајало још три сата. То се тако наставило десет дана, а сваки дан је долазио да је испитује други полицајац. Неки су користили тврду тактику, викали су на њу и лупали шаком од сто. Други су говорили врло благо.

Тврдили су да већ знају све о хришћанским састанцима, па би јој најбоље било да каже истину.

Десетог дана су јој рекли да узме своје ствари јер прелази у другу хелију. Уместо тога, одвели су је у просторију где је требало да потпише отпусно писмо. Сетила се прошлог пута кад је потписивала сличан документ. Чинило се да је прошло бесконачно много времена од одласка из Хонг Конга. Кад ју је стражар сликао за овај документ, Маи се смешила. Није починила никакав злочин, а време које је провела у затвору само је потврдило Божију верност и службу преношења Јеванђеља онима који су остали “изван врата”.

Слободна сам, размишљала је док је излазила из затвора, заиста слободна. Сетила се свог оца и његове жеље да оде на запад и буде слободна. Али ја сам нашла другачију слободу. Не такву каквој се надао мој отац, него далеко већу!

Еџилог

Упркос успешној служби, Маи је желела да има животног сапутника. Подсетила је Бога да јој је обећао ратника који ће ићи с њом кроз животне битке. Други верници су се заједно с њом молили да јој Бог открије тог “ратника” – и он је то урадио.

Нам је био хришћанин и бивши комунистички полицајац. Бог је у његовом срцу подстакао љубав према Маи, али он јој то месецима није рекао. Уместо тога, молио се да јој Бог, кад дође право време, открије његова осећања. Он је то убрзо и урадио, а Маи и осталим црквеним вођама је било јасно да су њих двоје створени једно за друго. Венчали су се и наставили службу. Заједно су путовали у сеоска подручја, проповедали Јеванђеље и обучавали вође.

Намов отац је био високо позиционирани члан комунистичке власти и, треба ли рећи, није био нарочито срећан избором жене свог сина. У почетку уопште није хтео да говори с Маи, чак није хтео да буде у истој просторији с њом. Кад би она и њен муж позвали хришћане код себе, њен свекар би стао

пред кућу и терао госте. На крају су Нам и Маи морали да саграде зид око своје куће, како његов отац не би видео кад други хришћани долазе на састанке.

Маи је своје прво дете побацила током једног путовања на службу у џунглу. Лекари су рекли да после тога никад више неће моћи да изнесе трудноћу до краја, али одлучни младенци су молили од Бога да им подари породицу и она је поново остала трудна. Трудноћа је била веома тешка, тако да су јој лекари саветовали абортус – Маи је одбила. Кад је дошло време за порођај, имала је трудове, али се дете није померало напоље. Лекари су рекли Наму да одлучи ко ће да преживи, његова жена или дете; сматрали су да за обоје нема шансе. Пар се молио, тражећи од Бога да спасе њихово дете.

Бог их је обе спасио. Маи је родила здраву девојчицу, а ускоро се и она опоравила.

Након рођења детета, њена служба је постала другачија, пошто у новим околностима није била у стању да путује у забачене делове Вијетнама. Уместо тога, сад активно ради с локалним црквама у близини своје куће и обучава хришћанске вође из села који долазе у град. Нам је наставио рад у унутрашњости, путује у села у џунгли најмање једном месечно.

Бог је у Маино срце ставио жељу за рад с децом сирочићима и бескућницима. Поставља темеље за тај рад и сања о дану кад ће њена кћерка да ради с њом, раме уз раме, како би тој деци “изван врата” пренела причу о Богу који љуби свет, који тера зло и једини је Бог који може да нас ослободи.

САДРЖАЈ

Уводна реч.	5
Захвале	7
Увод: Срца у пламену храбрости и уверења.	9
Адел: Нада усред ужаса.	13
Пурнима: Дете заробљено, а душа слободна	52
Аида: Глас безгласних.	83
Сабина: Сведок Христове љубави	113
Тара: Живот у бекству	160
Линг: У школи страдања	193
Гледис: Праштање.	230
Маи: Назад у Вијетнам... на проповедање Јеванђеља.	254

eBooks for download
east.om.org/ebooks

*“Или ћеш се удаћи, или ћеш умрећи...”
“Ако си хришћанка, за тебе више нема
места у овом граду...”
“Умрећеш овде, сама.”*

Речи Тариног оца док је одлазио, залупивши вратима за собом, донеле су само једну мисао у ум шеснаестогодишње девојке – побећи и спасти живот. Пребијена и на ивици смрти, Тара – кћерка истакнутог пакистанског муслимана – била је закључана у својој соби без хране и медицинске неге.

Све то само зато што су је ухватили да чита Библију.

Тарина прича је само једна од осам прича о храбрим женама у књизи “Ватрена срца”. Од младе Вијетнамке, која је одбацила слободу како би евангелизирала народ у својој комунистичкој земљи, до аустралијске мисионарке, која кроз Индију шири поруку опроштења и исцељења након што су јој фанатици живе спалили мужа и синове – све те жене су савладале жестоку несрећу и изрониле као вође које служе у тајним црквама широм света.

Глас мученика доноси ти истините приче о храбрим женама, хероинама вере, које представљају безброј њих, суочених са сличним ситуацијама у целом свету. Њихов пример вере и жара ће те надахнути да тражиш Бога с још већом ватром у срцу, ма колико те то коштало.

“Жене су одувек имале важну улогу у сведочењу о Христју. Ова књига описује службу осам жена које настављају да говоре свећу да је он васкрсао и да његово васкрсење доноси љубав, милост и опроштење. Обавезно је прочитати!”

Мери Грејем (Mary Graham)
Председница организације “Жене вере” (Women of Faith)

ISBN: 978-0-8499-4422-2

9 780849 944222